โครงการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในเสนอแนะ
ศูนย์วัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.ขอนแก่น
(Recommendation for Interior Architecture Design of North-Eastern's Cultural Center)

นางสาวอรกาญจน์ หนุนพาณิชพงษ์ รหัสนักศึกษา 55020177
Miss Orrakarn Hnunpanichponk CODE 55020177

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต (สถาปัตยกรรมภายใน)

ภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ปีการศึกษา 2559

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต (สถาปัตยกรรมภายใน)

.....คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเชฐ โสวิทยสกุล)

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

รศ.น้ำอ้อย สายหู	ประธาน
ผศ.ดร.ญาณินทร์ รักวงศ์วาน	กรรมการ
รศ.ชาติ ภาสวร	กรรมการและเลขานุการ

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ผศ.ดร.ญาณินทร์ รักวงศ์วาน)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวเรื่องวิทยานิพนธ์

ชื่อ นางสาวอรกาญจน์ หนุนพาณิชพงษ์

รหัสนักศึกษา 55020177

สาขาวิชา สถาปัตยกรรมภายใน

คณะ สถาปัตยกรรมศาสตร์

ที่อยู่ 558/355 คอนโดริที่มรัชดา ถ.รัชดาภิเษก สามเสนนอก ห้วยขวาง 10310

โทรศัพท์ 0894163535

E-mail sk-oh_darkness@hotmail.com

อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร. ญาณินทร์ รักวงศ์วาน

หัวข้อวิทยานิพนธ์ โครงการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในเสนอแนะศูนย์วัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.ขอนแก่น
(Recommendation for Interior Architecture Design of North-Eastern's Cultural Center)

ประเภทโครงการ ประเภทโครงการโครงการเสนอแนะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสาน เป็นภูมิภาคที่มีความโดดเด่นทางด้านศิลปวัฒนธรรม เนื่องด้วยความหลากหลายของชนชาติที่เข้ามาค้าขายและอยู่อาศัย ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมกันเกิดขึ้น แต่ว่าในปัจจุบันสิ่งเหล่านี้กลับหาดูได้ยากขึ้นทุกที จึงทำให้เกิดโครงการนี้ขึ้นเพื่อรวบรวมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมผ่านศิลปการแสดงต่างๆ ทั้งการแสดงด้านดนตรี และการแสดงนาฏศิลป์ของภาคอีสานให้คนทั่วไปได้รู้จัก อีกทั้งยังนำศิลปวัฒนธรรมของภูมิภาคอื่นและต่างประเทศเข้ามาเผยแพร่ให้คนในพื้นที่ได้รู้จัก โดยตั้งโครงการที่จังหวัดขอนแก่น เพราะว่าจังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดที่เป็นจังหวัดศูนย์ปฏิบัติการของกลุ่มจังหวัดภาอีสาน อีกทั้งยังมีอาณาเขตติดกับจังหวัดอื่นในภูมิภาคเดียวกันมากที่สุด ทำให้คนในภูมิภาคเดียวกันเดินทางมาได้ง่าย และจังหวัดขอนแก่นก็อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครเพียง455กิโลเมตร มีสนามบินของจังหวัดที่มีเที่ยวบินบินตรงมายังขอนแก่นทุกวันและวันละหลายเที่ยวบิน ทำให้นักแสดงสามารถเดินทางมาจัดแสดงได้ง่าย ทั้งโดยรถยนต์ และเครื่องบิน

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อเป็นสถานที่เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ผ่านศิลปการแสดงด้านดนตรีและนาฏศิลป์ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อเป็นสถานที่ให้คนที่สนใจและชื่นชอบศิลปการแสดงแขนงต่างๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นสถานที่พบปะและแลกเปลี่ยนความรู้ด้านดนตรีและการแสดง ให้กับคนในพื้นที่และจังหวัดข้างเคียง

กลุ่มเป้าหมาย

1. นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
    - กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจในด้านการแสดงและดนตรี
    - กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจในด้านนิทรรศการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. นักศึกษาเชิงวัฒนธรรม

- กลุ่มคนที่สนใจเข้ามาเรียนด้านการแสดงและดนตรีพื้นถิ่นของภาคอีสาน
- กลุ่มคนที่สนใจเข้ามาศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเอง

องค์ประกอบของโครงการ

1. โรงละคร
2. VIP lounge
3. Guest room
4. Restaurant
5. Food court
6. Library
7. Exhibition
8. Classroom

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นสถานที่สำหรับผู้ที่ชื่นชอบในด้านศิลปการแสดงแขนงต่างๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศ
2. เป็นศูนย์กลางที่จะเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เป็นสถานที่รวมตัวกันของผู้คนที่ชื่นชอบและพร้อมจะแลกเปลี่ยนความารู้ทางด้านดนตรีและการแสดง
4. เป็นโรงละครที่มีความทันสมัยพร้อมรองรับการแสดงทุกประเภททั้งของไทยและต่างประเทศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนำ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้นมีศิลปวัฒนธรรมที่งดงาม และมีเอกลักษณ์ ซึ่งได้เป็นสิ่งที่มีคุณค่า ควรอนุรักษ์เอาไว้ให้ผู้คนได้เรียนรู้และศึกษา หากแต่ว่าในปัจจุบันเรื่องราวเหล่านี้กลับเริ่มถูกหลงลืมและหาศึกษาได้ยากขึ้นทุกที ทั้งด้านศิลปะ การปั้น การจักสาน และการทอผ้า รวมไปถึงด้านการแสดงและนาฏศิลป์ ได้แก่ การฟ้อนต่างๆ รวมไปถึงการเล่นเครื่องดนตรีพื้นถิ่น เช่น พิณ แคน โหวต โปงลาง ฯลฯ

โครงการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในเสนอแนะศูนย์วัฒนธรรมภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ จ.ขอนแก่น จึงเกิดขึ้นเพื่อต้องการให้เป็นแหล่งศึกษาและเรียนรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้กับผู้คนที่สนใจทั้งในภูมิภาคและต่างภูมิภาค

นางสาวอรกาญจน์ หนุนพาณิชพงษ์

ผู้จัดทำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าและจัดทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อโครงการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในเสนอแนะศูนย์วัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.ขอนแก่น ได้รับความอนุเคราะห์และความร่วมมือช่วยเหลือเป็นอย่างดีในการดอื้อเฟื้อข้อมูล และเอกสารต่างๆอันเป็นประโยชน์

ขอขอบคุณมหาวิยาลัยรังสิตที่อนุญาตให้นำแผนผังของศาลาดนตรีสุรยเทพมาใช้ในการทำวิยานิพนธ์

ขอขอบคุณครอบครัวที่ให้กำลังใจ และคอยรับฟังเสมอ

ขอขอบคุณ ผศ.ดร. ญาณินทร์ รักวงศ์วาน หรือ อ.เต้ย ที่คอยให้คำปรึกษาและเสนอแนะหนูจนสำเร็จมาได้ด้วยดี

ขอขอบคุณเพชร อุ๋ง ไนซ์ ที่อยู่ด้วยกันที่บูท ช่วยเหลือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นตลอด

ขอขอบคุณพี่อ๊อภที่เข้ามาหา ช่วยงาน มาวางแผนจัดตารางการทำงานต่างๆให้

ขอขอบคุณน้องชาช่า น้องมายมิ้น น้องซุ่ง และน้องมิก ที่มาช่วยงาน และเอาขนมมาให้

ขอขอบคุณหยกที่ถามไถ่เสมอ

ขอบคุณพี่น้ำข้าวและพี่มิ้น ที่มาหาถามไถ่ และคอยให้กำลังใจเสมอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาของโครงการ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	4
1.3 กลุ่มเป้าหมาย	4
1.4 องค์ประกอบโครงการ	5
1.5 ขอบข่ายของโครงการและขอบข่ายของวิทยานิพนธ์	7
1.6 ที่ตั้งและข้อพิจารณาในการเลือกที่ตั้ง	10
1.7 อาคารและข้อพิจารณาในการเลือกอาคาร	19
1.8 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	36
บทที่ 2 ข้อมูลประกอบโครงการ	
2.1 ข้อมูลทั่วไป	
2.1.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับศูนย์วัฒนธรรม	37
2.1.2 การศึกษาประเภทของtheatre	37
2.1.3 สายการบริหารและอัตรากำลัง	40
2.1.4 องค์ประกอบของศูนย์วัฒนธรรม	42
2.2 ข้อมูลทั่วไปวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
2.2.1 ประวัติของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	42
2.2.2 วัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
2.2.2.1 อาหารของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	48
2.2.2.2 ศิลปะของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	51
2.2.2.3 ประเพณีของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	58

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.2.4 ปรัชญาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 62
2.2.2.5 ดนตรีและการแสดงของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 69

2.3 ข้อมูลเปรียบเทียบ
2.3.1 Culture center
2.3.1.1 กรณีศึกษาที่ 1 ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย 81
2.3.1.2 กรณีศึกษาที่ 2 Queensland Cultural Centre 84
2.3.1.3 กรณีศึกษาที่ 3 Lucerne Kultur und Kongresscentrum 88

2.3.2 Library
2.3.2.1 กรณีศึกษาที่ 1 อาคารสำนักงานธกส. สาขาใหญ่ 92
2.3.2.2 กรณีศึกษาที่ 2 TCDC 94

2.3.3 Exhibition
2.3.3.1 กรณีศึกษาที่ 1 มิวเซียมสยาม 98
2.3.3.2 กรณีศึกษาที่ 2 Hong Kong museum of history 100
2.3.3.3 กรณีศึกษาที่ 3 Shanghai museum 102

2.4 ข้อมูลเฉพาะของโครงการ
2.4.1 ความเป็นมาของโครงการ 106
2.4.2 สายการบริหารและอัตรากำลังของโครงการ 108
2.4.3 เอกลักษณ์ของโครงการ 110
2.4.4 งานระบบต่างๆ
2.4.4.1 ระบบแสงสว่าง 111
2.4.4.2 ระบบปรับอากาศ 114
2.4.4.3 ระบบเสียงและการควบคุมเสียง 117
2.4.4.4 ระบบรักษาความปลอดภัยและระบบป้องกันอัคคีภัย 118
2.4.4.5 ระบบอุปกรณ์พิเศษ 119
2.4.5 การออกแบบและองค์ประกอบของtheatre
2.4.5.1 Functional Diversity 119
2.4.5.2 The Lobby 119
2.4.5.3 The Auditorium 120

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.5.4 Backstage and Performance Support Space 122
2.4.5.5 Materials and Finishes 122

บทที่ 3 พฤติกรรม พื้นที่ประกอบกิจกรรม

3.1 ประเภทของผู้ใช้งานของโครงการ 124
3.2 พฤติกรรมการใช้งานภายในโครงการ 124
3.3 การวิเคราะห์ขนาดพื้นที่ใช้สอยภายในอาคาร 128

บทที่ 4 เนื้อหานิทรรศการ

4.1 ข้อมูลในการจัดนิทรรศการ
4.1.1 วิถีชีวิตของชาวอีสาน 135
4.1.2 อาหารอีสาน 137
4.1.3 การแพทย์ 144
4.1.4 ศิลปะและวัฒนธรรมของชาวอีสาน 147
4.2 Story board 161

บทที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลการออกแบบ

5.1 การวิเคราะห์ที่ตั้งของโครงการ 166
5.2 การวิเคราะห์อาคารภายในโครงการ 168
5.3 การวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์แบบต่าง ๆ
5.3.1 Bubble and Matrix Diagram 170
5.3.2 Pie Chart 173
5.3.3 Functional Diagram 174
5.3.4 Zoning 175
5.3.5 Conceptual Design 176

บทที่ 6 รายละเอียดการออกแบบ

6.1 ผังโครงการ 179
6.2 รูปด้านโครงการ 186
6.3 รูปทัศนียภาพโครงการ 187

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.4 วัสดุตัวอย่าง 197
6.5 แบบจำลอง 198

บรรณานุกรม 199

ภาคผนวก 201

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตาราง ก. สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2552 – 2558 อ้างอิงข้อมูลจาก : สำนักงานสถิติแห่งชาติ	3
ตารางองค์ประกอบของโครงการ	5
ตารางขอบข่ายของโครงการและขอบข่ายของวิทยานิพนธ์	7
ตารางที่ 3 ตารางการเปรียบเทียบการพิจารณาที่ตั้งโครงการ	18
ตารางที่ 4 ตารางการเปรียบเทียบการพิจารณาเลือกอาคาร	35
ตารางที่5 ตารางสรุป case study cultural center	91
ตารางที่6 ตารางสรุป case study library	97
ตารางที่7 ตารางสรุป case study พิพิธภัณฑ์	104
ตาราง ก. สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2552 – 2558 อ้างอิงข้อมูลจาก : สำนักงานสถิติแห่งชาติ	108

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพ **หน้า**

ภาพที่ 1 ภาพแผนที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2

ภาพที่ 2 แสดงที่ตั้งที่เลือกบนแผนที่จังหวัดขอนแก่น 10

ภาพที่ 3 แสดงตำแหน่งของพื้นที่ในโครงการ 11

ภาพที่ 4 แสดงตำแหน่งของพื้นที่จากภาพถ่ายดาวเทียม 12

ภาพที่ 5 แสดงสภาพแวดล้อมของที่ตั้ง 12

ภาพที่ 6 แสดงตำแหน่งของพื้นที่ในโครงการ 14

ภาพที่ 7 แสดงตำแหน่งของพื้นที่จากภาพถ่ายดาวเทียม 14

ภาพที่ 8 แสดงสภาพแวดล้อมของที่ตั้ง 15

ภาพที่ 9 แสดงตำแหน่งของพื้นที่ในโครงการ 16

ภาพที่ 10 แสดงตำแหน่งของพื้นที่จากภาพถ่ายดาวเทียม 16

ภาพที่ 11 แสดงสภาพแวดล้อมของที่ตั้ง 17

ภาพที่ 12 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของอาคาร 20

ภาพที่ 13 แสดงบริเวณด้านหน้าของอาคาร 20

ภาพที่ 14 แสดงบริเวณที่ว่างภายในอาคาร 21

ภาพที่ 15 ผังพื้นโรงละครแห่งชาติภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 22

ภาพที่ 16 รูปด้านหน้าโรงละครแห่งชาติภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 22

ภาพที่ 17 รูปด้านข้างโรงละครแห่งชาติภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 23

ภาพที่ 18 รูปตัดโรงละครแห่งชาติภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 23

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 19 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของอาคาร 25

ภาพที่ 20 แสดงบริเวณด้านหน้าของอาคาร 25

ภาพที่ 21 แสดงบริเวณที่ว่างภายในอาคาร 26

ภาพที่ 22 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของอาคาร 28

ภาพที่ 23 แสดงบริเวณด้านหน้าของอาคาร 28

ภาพที่ 24 แสดงบริเวณที่ว่างภายในอาคาร 29

ภาพที่ 25 ผังพื้นของเมืองไทยรัชดาลัยเธียเตอร์ 29

ภาพที่ 26 รูปด้าน1ของเมืองไทยรัชดาลัยเธียเตอร์ 30

ภาพที่ 27 รูปด้าน2ของเมืองไทยรัชดาลัยเธียเตอร์ 30

ภาพที่ 28 รูปตัด1ของเมืองไทยรัชดาลัยเธียเตอร์ 31

ภาพที่ 29 รูปตัด2ของเมืองไทยรัชดาลัยเธียเตอร์ 31

ภาพที่ 30 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของอาคาร 33

ภาพที่ 31 บรรยากาศภายนอกของอาคาร 34

ภาพที่ 32 แสดงบริเวณที่ว่างภายในอาคาร 34

ภาพที่ 33 แสดงลักษณะเวที types ต่างๆ 38

ภาพที่ 34 ซุปหน่อไม้ 49

ภาพที่ 35 อ่อมปลาดุก 49

ภาพที่ 36 ลาบ 50

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 37 น้ำพริกปลาร้า 51

ภาพที่ 38 แสดงบริเวณที่ว่างภายในหอประชุมใหญ่ 82

ภาพที่ 39 แสดงบริเวณที่ว่างภายในหอประชุมเล็ก 82

ภาพที่ 40 แสดงบริเวณที่โรงละครกลางแจ้ง 83

ภาพที่ 41 แสดงบริเวณที่ว่างภายในห้องสมุด 83

ภาพที่ 42 แสดงการวางผังของQueensland cultural centre 84

ภาพที่ 43 ภาพด้านนอกของQPAC 84

ภาพที่ 44 บรรยากาศภายในของConcert hall 85

ภาพที่ 45 บรรยากาศด้านนอกของthe queensland museum 86

ภาพที่ 46 ภาพรวมภายนอกของ SLQ 87

ภาพที่ 47 ภาพรวมภายนอกของ KKL 88

ภาพที่ 48 ภาพบรรยากาศภายในconcert hall 89

ภาพที่ 49 ภาพบรรยากาศภายใน Lucerne Hall 89

ภาพที่ 50 ภาพบรรยากาศภายในร้านอาหาร 90

ภาพที่ 51 ผังของหอสมุด 93

ภาพที่ 52 บรรยากาศภายในหอสมุด 93

ภาพที่ 53 ภาพภายในห้องmovie 93

ภาพที่ 54 ผังของTCDC 95

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 55 บรรยากาศภายในTCDC 95

ภาพที่ 56 บรรยากาศภายในTCDC 96

ภาพที่ 57 บรรยายกาศด้านนอกของอาคาร 99

ภาพที่ 58 ผังของพิพิธภัณฑ์ 99

ภาพที่ 59 ผังของพิพิธภัณฑ์ 100

ภาพที่ 60 บรรยายกาศด้านนอกของพิพิธภัณฑ์ 100

ภาพที่ 61 บรรยายกาศการจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์ 101

ภาพที่ 62 ผังของพิพิธภัณฑ์ 101

ภาพที่ 63 บรรยากาศภายนอกของพิพิธภัณฑ์ 102

ภาพที่ 64 บรรยากาศภายในส่วนจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์ 102

ภาพที่ 65 ผังของพิพิธภัณฑ์ 103

ภาพที่ 66 ภาพแผนที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 107

ภาพที่ 67 LOGO 110

ภาพที่ 68 MASCOT 110

ภาพที่ 69 รูปแบบการกระจายเสียง 117

ภาพที่ 70 Dimensionของเก้าอี้ชมการแสดง 120

ภาพที่ 71 การคำนวณความลาดเอียงของการจัดวางเก้าอี้ 121

ภาพที่ 72 ลักษณะของทางเดินภายในโรงละคร 121

ภาพที่ 73 ที่ตั้งของโครงการ 166

ภาพที่ 74 บรรยากาศอาคารภายนอกศาลาดนตรีสุริยเทพ 168

ภาพที่ 75 เส้นทางสัญจรแนวตั้ง 169

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 76 ผังบริเวณโครงการ 179

ภาพที่ 77 ผังพื้นอาคารชั้น1 180

ภาพที่ 78 ผังพื้นอาคารชั้น2 181

ภาพที่ 79 ผังพื้นอาคารชั้น3 182

ภาพที่ 80 ผังพื้นอาคารชั้น4 183

ภาพที่ 81 ผังพื้นอาคารชั้น5 184

ภาพที่ 82 ผังฝ้าและระบบไฟฟ้าโครงการ 185

ภาพที่ 83 รูปตัดโครงการ ด้านA-A 186

ภาพที่ 84 รูปตัดโครงการ ด้านโรงละคร 186

ภาพที่ 85 มุมมองจากทางเข้าโครงการ 187

ภาพที่ 86 มุมมองlobbyมายังfood court 188

ภาพที่ 87 มุมมองจากทางเข้าร้านอาหารมองเข้ามายังด้านในของร้านอาหาร 188

ภาพที่ 88 ห้องสมุดฝั่งห้องสมุด 189

ภาพที่ 89 ห้องสมุดฝั่งห้องสมุดเสียง 189

ภาพที่ 90 นิทรรศการโซนที่1 บอกเล่าเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวอีสาน 190

ภาพที่ 91 นิทรรศการโซนที่2 บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับอาหาร 190

ภาพที่ 92 นิทรรศการโซนที่3 บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับหมอ(หมอไสยและหมอยา) 191

ภาพที่ 93 นิทรรศการโซนที่4 บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับคอง14 191

ภาพที่ 94 นิทรรศการโซนที่4 บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับฮีต12 192

ภาพที่ 95 นิทรรศการโซนที่4 บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับฮีต12 192

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 96 ห้องฉายภาพวิดีโอเกี่ยวกับประเพณีต่างๆ 193

ภาพที่ 97 ห้องฉายภาพวิดีโอเกี่ยวกับประเพณีต่างๆ(ขณะฉาย) 193

ภาพที่ 98 นิทรรศการจัดแสดงเกี่ยวกับศิลปะต่างๆของอีสาน 194

ภาพที่ 99 ส่วนพักคอยของห้องเรียนดรตรี 194

ภาพที่ 100 ห้องพักแบบรวมของนักแสดง 195

ภาพที่ 101 โรงละคร 195

ภาพที่ 102 VIP lounge 196

ภาพที่ 103 VIP lounge 196

ภาพที่ 104 วัสดุตัวอย่าง 197

ภาพที่ 105 แบบจำลอง 198

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาโครงการ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน เป็นภูมิภาคที่รวมประชากรหลากหลายเชื้อชาติเข้าไว้ด้วยกัน และตั้งอยู่ใกล้กันประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันทางวัฒนธรรมขึ้น ทั้งจากประเทศลาว ประเทศเวียดนาม และประเทศกัมพูชาที่ประชาชนได้มีการติดต่อค้าขายและไปมาหาสู่กัน จึงทำให้ภาคตะวันออกเฉียง-เหนือเป็นภูมิภาคที่มีความเป็นหลากหลายทางด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก โดยจะแตกต่างกันออกไปบ้างตามท้องถิ่นต่างๆ แต่ก็คงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนกับภาคอื่นๆ และศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้แสดงออกถึงความเชื่อ ค่านิยม ศาสนา รูปแบบการดำเนินชีวิตและอาชีพของคนในภูมิภาคได้เป็นอย่างดี แต่ในปัจจุบันหากคนจากต่างถิ่นอยากจะเห็นศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้กลับหาดูได้ยาก ไม่ใช่อะไรที่จะสามารถพบเห็นได้ทั่วไป ซึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีโรงละครสำหรับจัดการแสดงต่างๆ อยู่เพียงที่ 1แห่งก็ คือ โรงละครแห่งชาติภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.นครราชสีมา แต่โรงละครแห่งนี้มีขนาดที่เล็ก สามารถจุผู้ชมต่อ1รอบการแสดงได้เพียง 505 ที่นั่ง เท่านั้น ระบบด้านstageของโรงละครก็ยังไม่มีความพร้อมที่จะรองรับการแสดงได้ทุกประเภท จึงทำให้มีการจัดการแสดงได้เพียงไม่กี่ประเภทเท่านั้น อีกทั้งยังตั้งอยู่ไกลจากตัวเมือง ไกลแหล่งชุมชน และทางเข้าออกโรงละครเป็นเพียงซอยเล็กๆหาจุดสังเกตได้ยาก ทำให้ไม่สะดวกต่อการเดินทางมายังโรงละครแห่งนี้

ดังนั้น โครงการเสนอแนะศูนย์วัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงเกิดขึ้นเพื่อเป็นแหล่งรวบรวมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผ่านศิลปการแสดงต่างๆ ทั้งการแสดงด้านดนตรี และการแสดงนาฏศิลป์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในขณะเดียวกันนั้นโครงการไม่เพียงแต่นำเสนอการแสดงของภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น แต่จะครอบคลุมไปถึงการแสดงด้านดนตรี นาฏศิลป์ของไทยทั้งหมด และการแสดงจากต่างประเทศ เช่น Symphony Orchestra, Opera, Ballet เป็นต้น โดยโครงการตั้งอยู่ที่จังหวัดขอนแก่น เนื่องจากจังหวัดขอนแก่นถูกจัดให้เป็นเมืองใหญ่อันดับที่3 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเรียงจากจำนวนประชากรในจังหวัด คือ 115,928 คน มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับที่6 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จังหวัดศูนย์ปฏิบัติการของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง และอยู่ติดกับจังหวัดอื่นๆในภูมิภาคเดียวกันมากที่สุด คือ 7 จังหวัด ได้แก่ จ.นครราชสีมา จ.บุรีรัมย์ จ.ชัยภูมิ จ.มหาสารคาม จ.กาฬสินธุ์ จ.อุดรธานี และจ.หนองบัวลำภู ทำให้คนในภูมิภาคง่ายต่อการเดินทางมายังโครงการ

ภาพที่ 1 ภาพแผนที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อีกทั้งจ.ขอนแก่นยังอยู่ห่างจาก จ.กรุงเทพมหานคร เพียง 449 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางด้วยรถยนต์ 6 ชั่วโมง แต่ห่างต้องการความเร็วมากกว่านั้น จ.ขอนแก่นก็ยังมีสนามบินเป็นของตัวเอง ซึ่งสายการบินหลายแห่ง มีตารางเที่ยวบินบินตรงจากกรุงเทพมหานครมายังจ.ขอนแก่นในทุกๆวัน ใช้เวลาเดินทางเพียง 55 นาทีเท่านั้น จึงทำให้ง่ายต่อผู้ที่สนใจมาชมการแสดง และผู้ที่จะมาจัดการแสดงอีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปีพ.ศ.(ค.ศ.) / ประเภท	2552 (2009)	2553 (2010)	2554 (2011)	2555 (2012)	2556 (2013)	2557 (2014)	2558 (2015)
จำนวนผู้เยี่ยมเยือน	**2,443,631**	**2,749,436**	**3,210374**	**3,247,176**	**3,593,042**	**3,669,884**	**3,881,646**
ชาวไทย	2,394,154	2,678,470	3,158,862	3,192,054	3,531,828	3,609,152	3,818,917
ชาวต่างประเทศ	49,477	70,966	51,512	55,122	61,214	60,732	62,729
จำนวนผู้นักท่องเที่ยว	**1,651,182**	**1,811,647**	**2,048,346**	**2,120,092**	**2,356,736**	**2,392,986**	**2,493,113**
ชาวไทย	1,619,823	1,760,501	2,014,680	2,082,763	2,316,175	2,352,917	2,452,004
ชาวต่างประเทศ	31,359	51,146	33,666	37,329	40,561	40,069	41,109
จำนวนนักทัศนาจร	**792,449**	**937,789**	**1,162,028**	**1,127,084**	**1,236,306**	**1,276,898**	**1,388,53**
ชาวไทย	774,331	917,969	1,144,182	1,109,291	1,215,653	1,256,235	1,366,913
ชาวต่างประเทศ	18,118	19,820	17,846	17,793	20,653	20,663	21,620

ตาราง ก. สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2552 – 2558

อ้างอิงข้อมูลจาก : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

และจังหวัดขอนแก่นยังเป็นจังหวัดที่มีผู้คนจากต่างถิ่นเข้ามามากมาย ซึ่งตาราง ก. แสดงให้เห็นว่าจังหวัดขอนแก่นมีจำนวนผู้เยี่ยมเยือน นักท่องเที่ยว และนักทัศนาจร เพิ่มมากขึ้นทุกๆปี และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นต่อไปเรื่อยๆในอนาคต ดังนั้นจึงทำให้จังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดที่มีความเหมาะสมในการตั้งโครงการมากที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อเป็นสถานที่เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ผ่านศิลปการแสดงด้านดนตรีและนาฏศิลป์ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อเป็นสถานที่ให้คนที่สนใจและชื่นชอบศิลปการแสดงแขนงต่างๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นสถานที่พบปะและแลกเปลี่ยนความรู้ด้านดนตรีและการแสดง ให้กับคนในพื้นที่และจังหวัดข้างเคียง

1.3.กลุ่มเป้าหมาย

1. นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
   - กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจในด้านการแสดงและดนตรี
   - กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจในด้านนิทรรศการ
2. นักศึกษาเชิงวัฒนธรรม
   - กลุ่มคนที่สนใจเข้ามาเรียนด้านการแสดงและดนตรีพื้นถิ่นของภาคอีสาน
   - กลุ่มคนที่สนใจเข้ามาศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4 องค์ประกอบของโครงการ

จุดประสงค์	กิจกรรมประกอบ	องค์ประกอบของโครงการ
1. เพื่อเป็นสถานที่ให้คนที่สนใจและชื่นชอบศิลปการแสดงแขนงต่างๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศ	- จัดการแสดง ละคร นาฏศิลป์ และดนตรี - ให้บริการรับฝากกระเป๋า - บริการจัดจำหน่ายบัตรเข้าชมการแสดง - บริการให้เช่าสถานที่สำหรับจัดการแสดง	<u>ส่วนบริการ</u> - โถงต้อนรับ ส่วนพักคอย - ส่วนจำหน่ายบัตรเข้าชม - ส่วนติดต่อสอบถาม - ส่วนบริการรับฝากกระเป๋า - ห้องรับรองแขกVIP <u>ส่วนเข้าชมการแสดง</u> - เวทีการแสดง - ส่วนที่นั่งผู้ชม <u>ส่วนเบื้องหลังการแสดง</u> - พื้นที่ด้านข้างและด้านหลังเวที - ส่วนควบคุมระบบเวที - ห้องควบคุมระบบไฟและเสียง - ห้องแต่งตัวนักแสดง - ห้องซ้อม - ห้องเก็บของ - โรงประกอบฉาก <u>ส่วนสำนักงานบริหาร</u> -ฝ่ายบริหาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จุดประสงค์	กิจกรรมประกอบ	องค์ประกอบของโครงการ
		-ฝ่ายการธุรการ -ห้องประชุมพนักงาน -ห้องจัดเอกสาร -ห้องรับรอง
2. เพื่อเป็นสถานที่เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมทางด้านการแสดงและดนตรี ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	- ส่วนบริการติดต่อสอบถาม - เปิดสอนดนตรี และ นาฏศิลป์	<u>ส่วนบริการ</u> - ส่วนติดต่อสอบถามข้อมูล และสมัครเรียน - ส่วนพักคอย - ห้องเรียนนาฏศิลป์ - ห้องเรียนดนตรี - ห้องจัดเก็บอุปกรณ์ - ส่วนจัดนิทรรศการ <u>ส่วนสำนักงาน</u> - ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ - ห้องพักครูผู้สอน
3. เพื่อเป็นสถานที่พบปะและแลกเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับการแสดงและดนตรี	- พื้นที่นันทนาการ - รับประทานอาหารและเครื่องดื่ม	<u>ส่วนบริการ</u> - ลานอเนกประสงค์ - ร้านอาหาร - ร้านกาแฟ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5 ขอบข่ายของโครงการและขอบข่ายของวิทยานิพนธ์

ลำดับ	องค์ประกอบ	ขอบข่ายของโครงการ	ขอบข่ายของวิทยานิพนธ์	พื้นที่(ตร.ม.)
1	ส่วนบริการสาธารณะ			
	1.1 โถงต้อนรับ ส่วนพักคอย	/	/	550
	1.2 ห้องจำหน่ายบัตรเข้าชมการแสดง	/	/	8
	1.3 ส่วนติดต่อสอบถาม	/	/	8
	1.4 ร้านอาหาร	/	/	120
	1.5 ร้านกาแฟ	/	/	50
	1.6 ร้านขายของที่ระลึก	/	/	25
	1.7 ส่วนนิทรรศการถาวร	/	/	100
	1.8 ห้องน้ำ	/	/	300
	1.9 ห้องพยาบาล (2ห้อง)	/	-	30
	1.10 พื้นที่นันทนาการ	/	/	1,200
	1.11 ลานจอดรถ	/	-	2,000
2	ส่วนให้บริการพื้นที่ภายใน			
	2.1 ส่วนฝากกระเป๋า	/	/	20
	2.2 โรงละคร	/	/	2,000
	2.3 ห้องเรียนดนตรีไทย (2ห้อง)	/	/	40
	2.4 ห้องเรียนนาฏศิลป์ (2ห้อง)	/	/	40
	2.5 ห้องซ้อม	/	/	20

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลำดับ	องค์ประกอบ	ขอบข่ายของโครงการ	ขอบข่ายของวิทยานิพนธ์	พื้นที่(ตร.ม.)
	2.6 ห้องแต่งตัวนักแสดง (5ห้อง)	/	/	250
	2.7 โรงประกอบฉาก	/	/	200
	2.8 ห้องรับรองแขกVIP (2ห้อง)	/	/	50
	2.9 projection room	/	-	12
	2.10 ใต้เวที	/	-	450
	2.11 ORCHESTRA PIT	/	-	160
3	ส่วนสำนักงาน			
	3.1 ห้องทำงานเจ้าหน้าที่	/	/	50
	3.2 ห้องหัวหน้า	/	-	6
	3.3 ห้องเก็บของพนักงาน	/	-	25
	3.4 ห้องควบคุมระบบรักษาความปลอดภัย	/	-	6
	3.5 ห้องควบคุมระบบไฟฟ้า	/	-	4
	3.6 ห้องพักครูผู้สอน	/	/	16
	3.7 ห้องเก็บอุปกรณ์	/	-	10
4	ส่วนสำนักงานบริหาร			
	4.1 ฝ่ายบริหาร	/	-	20
	4.2 ฝ่ายการธุรการ	/	-	10

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลำดับ	องค์ประกอบ	ขอบข่ายของโครงการ	ขอบข่ายของวิทยานิพนธ์	พื้นที่(ตร.ม.)
	4.3 ห้องประชุมเจ้าหน้าที่	/	-	16
	4.4 ห้องเก็บเอกสาร	/	-	10
	4.5 ห้องรับรอง	/	-	20
5	อื่นๆ			
	ส่วนซ่อมบำรุงและทำความสะอาด	/	-	12
	ส่วนซ่อมบำรุงระบบฉากเวที	/	-	50
	ห้องเครื่องระบบอาคาร	/	-	100
	ห้องเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	/	-	9
รวมขนาดพื้นที่(ตร.ม)		7,997	5,047	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

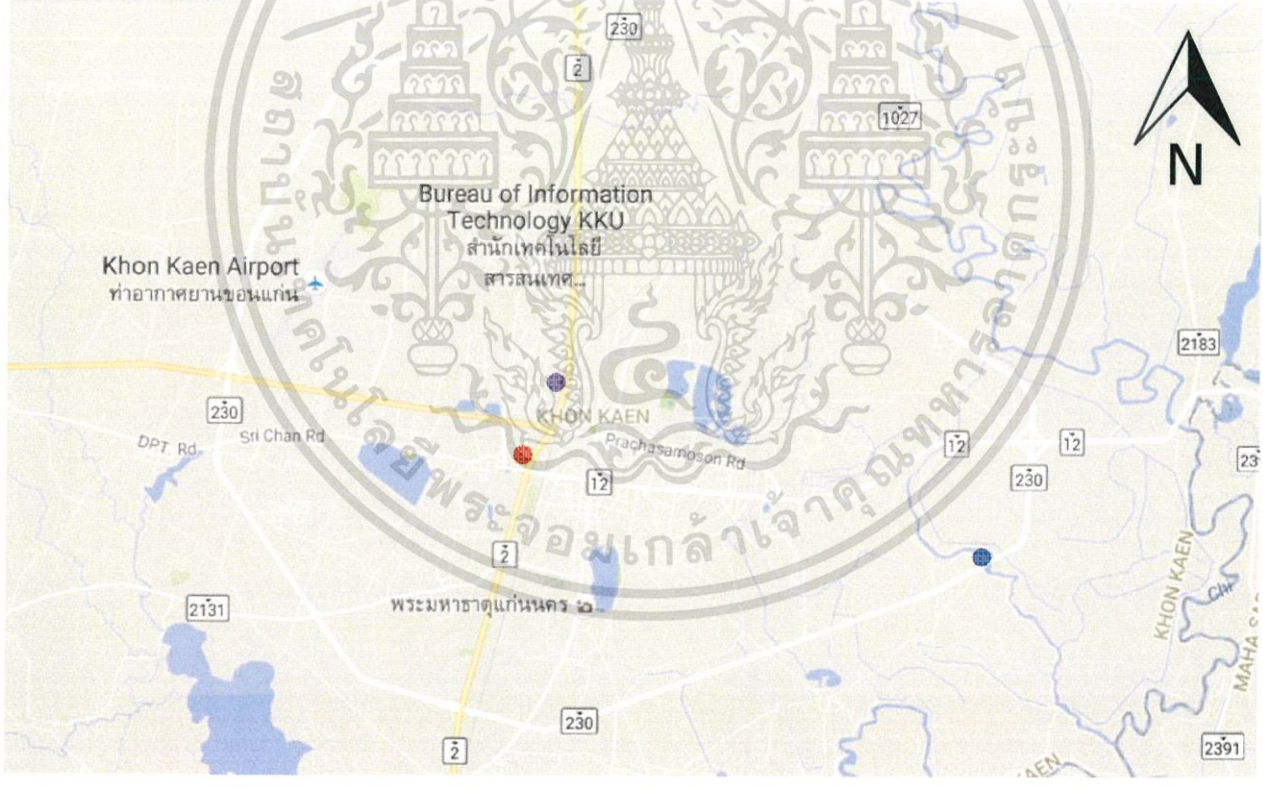
1.5 สถานที่ตั้งและอาคาร

1.5.1 ที่ตั้งและข้อพิจารณาในหารเลือกที่ตั้ง

- ย่านที่เหมาะสมกับโครงการ ควรจะเป็นย่านที่เดินทางเข้ามาได้สะดวก อีกทั้งยังควรอยู่ใกล้กับแหล่งชุมชนที่พักอาศัย

- ย่านที่ตั้งใกล้กันถนนใหญ่ที่สามารถให้คนจากจังหวัดข้างเคียงเข้ามาได้ง่าย และสามารถมองเห็นได้จากระยะไกล

- การเข้าถึงโครงการ เนื่องจากตั้งกลุ่มเป้าหมายเป็นคนทุกเพศทุกวัย ถึงทำให้สามารถเข้าถึงได้ด้วยทั้งรถส่วนบุคคล และรถโดยสารสาธารณะ

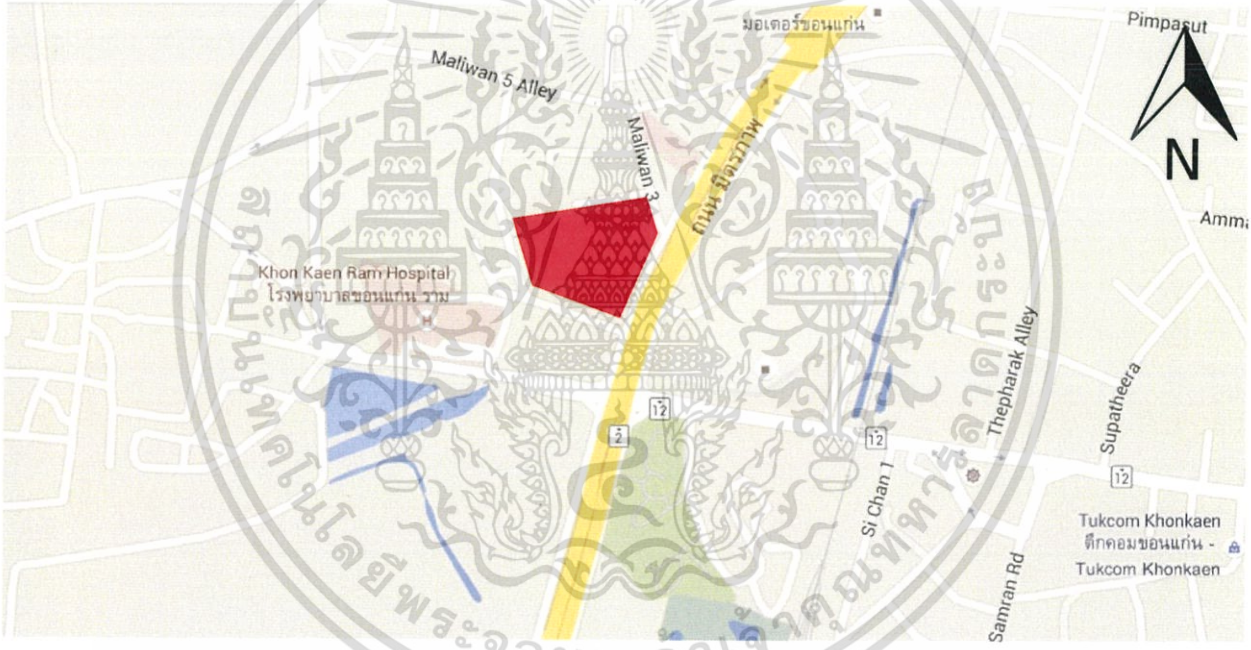
หมายเหตุ* คือ 5.1.1 คือ 5.1.2 คือ 5.1.3

ภาพที่ 2 แสดงที่ตั้งที่เลือกบนแผนที่จังหวัดขอนแก่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5.2.1 อยู่ตรงข้ามกับศูนย์การค้า Central Plaza Khon Kaen

- ขนาดพื้นที่ 22,500 ตร.ม. (กว้าง 150xยาว150 เมตร)
- ทิศเหนือ ติดกับ ชุมชนอยู่อาศัย
- ทิศตะวันออก ติดกับ ถนนมิตรภาพ
- ทิศใต้ ติดกับ ถนนศรีจันทร์
- ทิศตะวันตก ติดกับ โรงพยาบาลขอนแก่น ราม

ภาพที่ 3 แสดงตำแหน่งของพื้นที่ในโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4 แสดงตำแหน่งของพื้นที่จากภาพถ่ายดาวเทียม

ภาพที่ 5 แสดงสภาพแวดล้อมของที่ตั้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถานที่ที่เกี่ยวข้องในบริเวณใกล้เคียง

-ศูนย์การค้า Central Plaza Khon Kaen

-สวนสาธารณะ

-ชุมชน

ย่านที่อยู่

อยู่ใกล้กับถนนมิตรภาพและถนนเลี่ยงเมือง ซึ่งเป็นเส้นทางเข้าสู่ตัวเมืองของคนในพื้นที่และจังหวัดข้าง ซึ่งที่ตั้งนั้นตั้งอยู่ใกล้กับศูนย์การค้า Central Plaza โรงพยาบาลขอนแก่นรามและแหล่งชุมชน อีกทั้งยังไม่ไกลจากมหาวิทยาลัยขอนแก่นและหอพักนักศึกษามากนัก

การเดินทาง

-เดินทางโดยรถส่วนตัว จากถนนศรีจันทร์ และ ถนนมิตรภาพ

-รถสองแถว

-รถสามล้อ

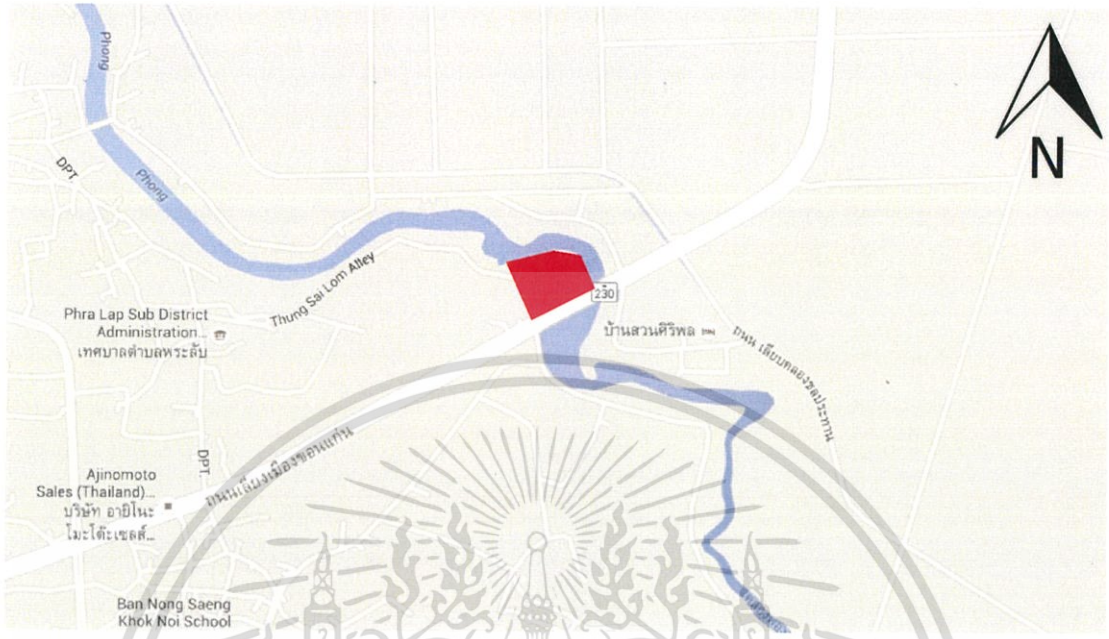
1.5.2.2 บนถนนเลี่ยงเมืองขอนแก่นติดกันคลองพอง

-ขนาดพื้นที่ 16,800 ตร.ม. (กว้าง 120xยาว140 เมตร)

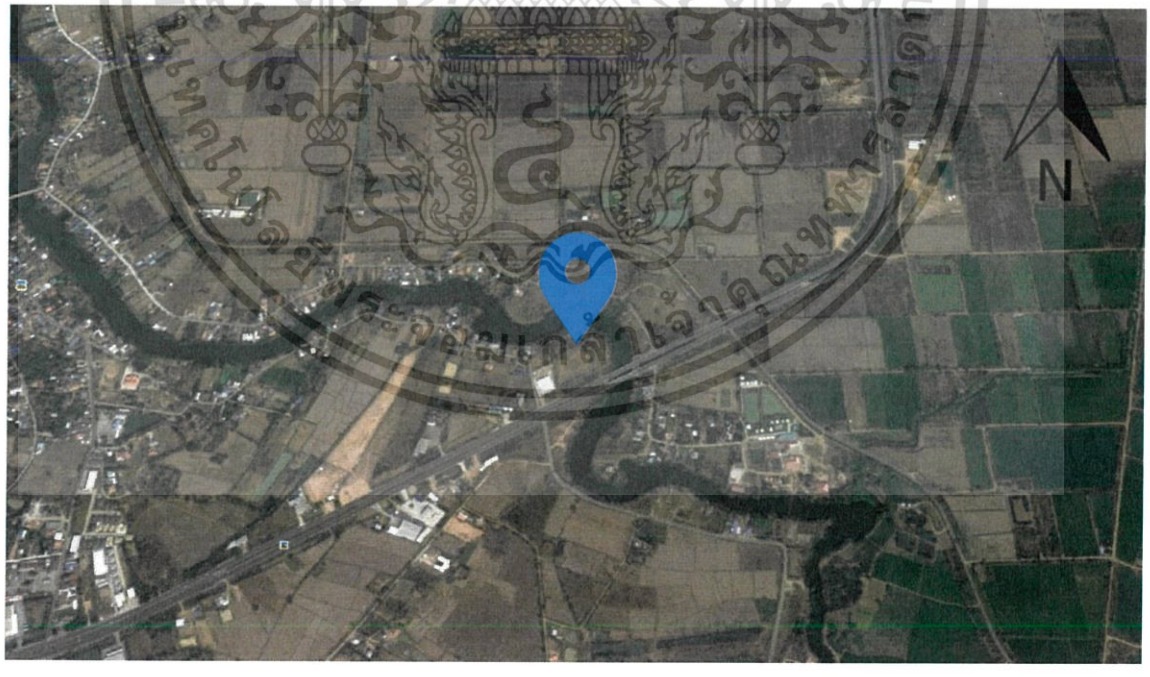
-ทิศเหนือ ติดกับ คลองพอง - ทิศตะวันออก ติดกับ คลองพอง

-ทิศใต้ ติดกับ ถนนเลี่ยงเมืองขอนแก่น - ทิศตะวันตก ติดกับ ชุมชนอยู่อาศัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 6 แสดงตำแหน่งของพื้นที่ในโครงการ

ภาพที่ 7 แสดงตำแหน่งของพื้นที่จากภาพถ่ายดาวเทียม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 8 แสดงสภาพแวดล้อมของที่ตั้ง

สถานที่ที่เกี่ยวข้องในบริเวณใกล้เคียง

- คลองพอง
- ชุมชนที่พักอาศัย

ย่านที่อยู่

อยู่ในบริเวณติดถนนเลี่ยงเมืองขอนแก่น ใกล้ชุมชนที่พักอาศัย ซึ่งถนนเลี่ยงเมืองขอนแก่นเป็นถนนที่เป็นที่นิยมสัญจรของจังหวัดข้างเคียงเพื่อมาที่จังหวัดขอนแก่น อีกทั้งยังถูกตัดผ่านด้วยคลองพอง จึงทำให้พื้นที่บริเวณนี้มีทัศนียภาพที่สวยงาม

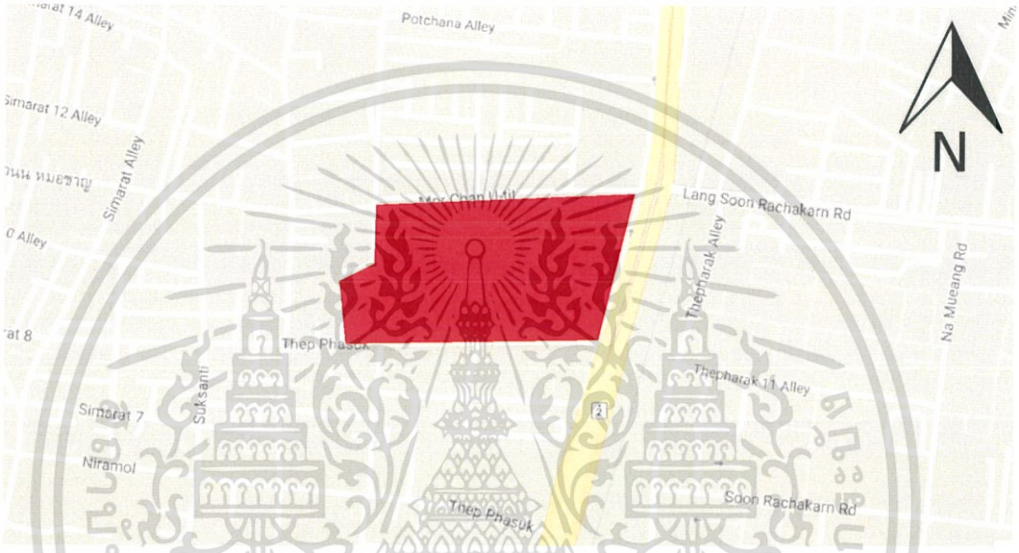
การเดินทาง

-เดินทางโดยรถส่วนตัว มาถนนเลี่ยงเมืองขอนแก่น

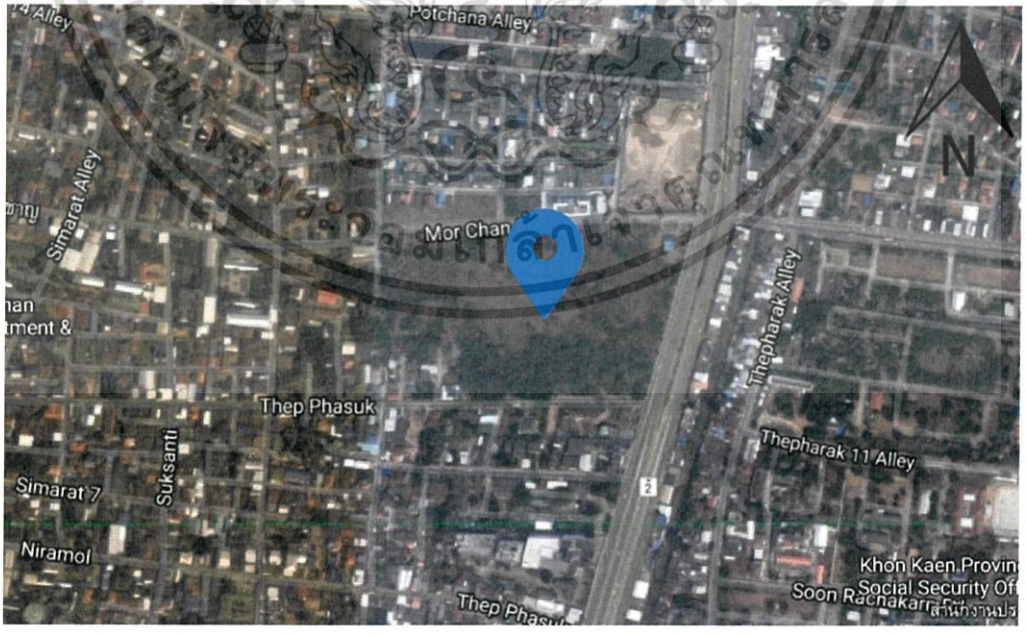
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5.2.3 อยู่ระหว่างซอยหมอชาญอุทิศและซอยเทพผาสุก

- ขนาดพื้นที่ 55,000 ตร.ม. (กว้าง 220xยาว250 เมตร)
- ทิศเหนือ ติดกับ ซอยหมอชาญอุทิศ
- ทิศตะวันออก ติดกับ ถนนมิตรภาพ
- ทิศใต้ ติดกับ ซอยเทพผาสุก
- ทิศตะวันตก ติดกับ พื้นที่ว่าง

ภาพที่ 9 แสดงตำแหน่งของพื้นที่ในโครงการ

ภาพที่ 10 แสดงตำแหน่งของพื้นที่จากภาพถ่ายดาวเทียม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 11 แสดงสภาพแวดล้อมของที่ตั้ง

สถานที่ที่เกี่ยวข้องในบริเวณใกล้เคียง

-ชุมชนที่พักอาศัย

ย่านที่อยู่

อยู่ติดกับถนนเส้นใหญ่ คือถนนมิตรภาพ และฝั่งตรงข้ามเป็นอาคารพาณิชย์ อีกทั้งด้านข้างและด้านหลังเป็นแหล่งชุมชนที่พักอาศัย

การเดินทาง

-เดินทางโดยรถส่วนตัว มาถนนมิตรภาพ

-รถสามล้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 ตารางการเปรียบเทียบการพิจารณาที่ตั้งโครงการ

สถานที่ / เกณฑ์	1.5.2.1 อยู่ตรงข้ามกับศูนย์การค้าCentral Plaza Khon Kaen	1.5.2.2 ถนนเลี่ยงเมืองขอนแก่นติดกันคลองพอง	1.5.2.3 อยู่ระหว่างซอยหมอชาญอุทิศและซอยเทพผาสุก
สถานที่ใกล้เคียง	2	1	2
ย่านที่อยู่	3	2	2
การเดินทาง	3	1	2
รวม	8	4	6

หมายเหตุ* คะแนน 3- มาก คะแนน 2- ปานกลาง คะแนน 1- น้อย

จากตารางการเปรียบเทียบการพิจารณาที่ตั้งโครงการ แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ที่อยู่ตรงข้ามกับศูนย์การค้า CentralPlaza Khon Kaen มีความเหมาะสมมากที่สุดที่จะใช้ในการตั้งโครงการเสนอแนะศูนย์วัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.ขอนแก่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.6 อาคารและข้อพิจารณาในการเลือกอาคาร

1.6.1 ข้อพิจารณาในการเลือกอาคาร

- อาคารมีความทันสมัยในด้านระบบแสง เสียง

- อาคารมีขนาดและจำนวนที่นั่งผู้ชมที่พอเหมาะไม่ใหญ่หรือเล็กจนเกินไป

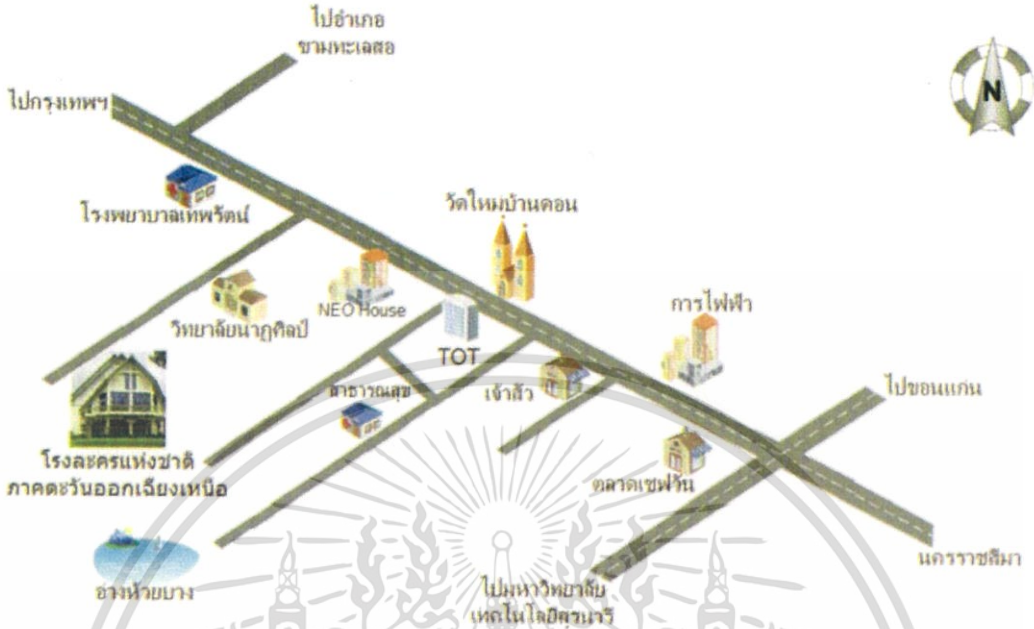
- อาคารมีการต่อเติมน้อยจึงทำให้ยังเหลือสภาพอาคารที่ก่อสร้างโดยการคำนึงถึงการใช้งานที่ถูกหลักในการออกแบบ

1.6.2.1 โรงละครแห่งชาติภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.นครราชสีมา

โรงละครแห่งชาติภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.นครราชสีมา เป็นโรงละครแห่งชาติแห่งเดียวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นแหล่งจัดกิจกรรมเพิ่มพูนประสบการณ์ด้านการแสดงนาฏศิลป์และดุริยางคศิลป์ของนักเรียน นักศึกษา และเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนระหว่างท้องถิ่นและระหว่างประเทศ

ขนาดอาคาร	กว้าง 14.50 เมตร	ขนาดเวทีจัดแสดง	กว้าง 14.50 เมตร
	ยาว 71.50 เมตร		ลึก 14.50 เมตร
	สูง 33.00 เมตร		สูง 32.00 เมตร
จำนวนที่นั่งสำหรับผู้ชมการแสดง	505 ที่นั่ง	- ชั้นล่าง	ที่นั่ง 423 ที่นั่ง
		- ชั้นสอง	ที่นั่ง 82 ที่นั่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

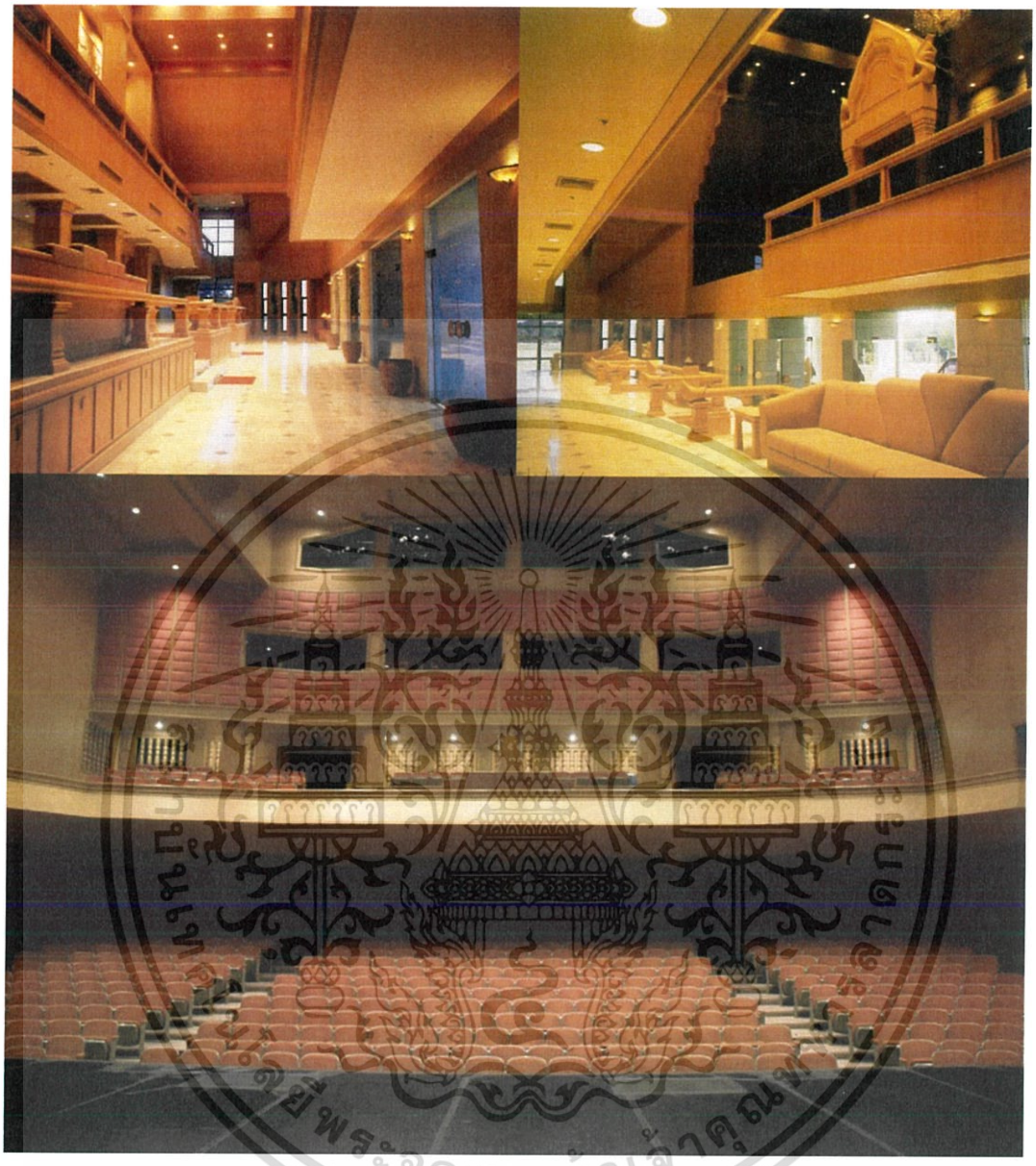

ภาพที่ 12 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของอาคาร

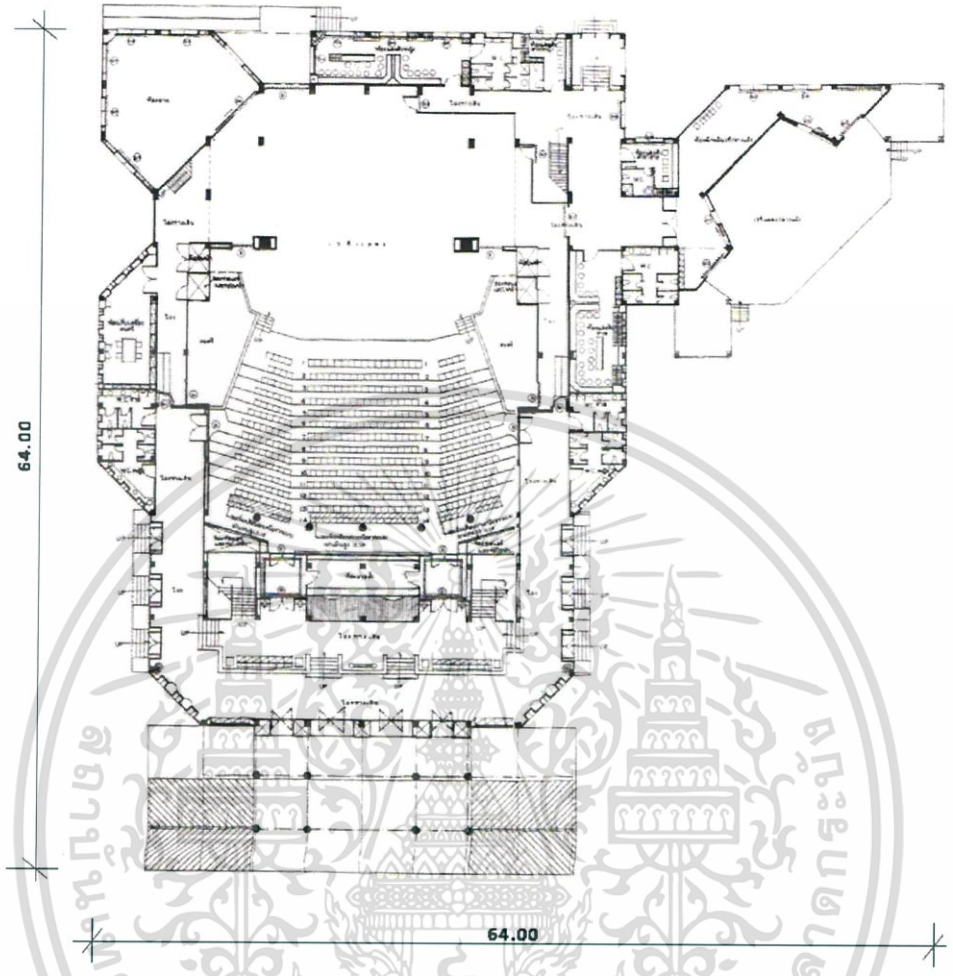
ภาพที่ 13 แสดงบริเวณด้านหน้าของอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

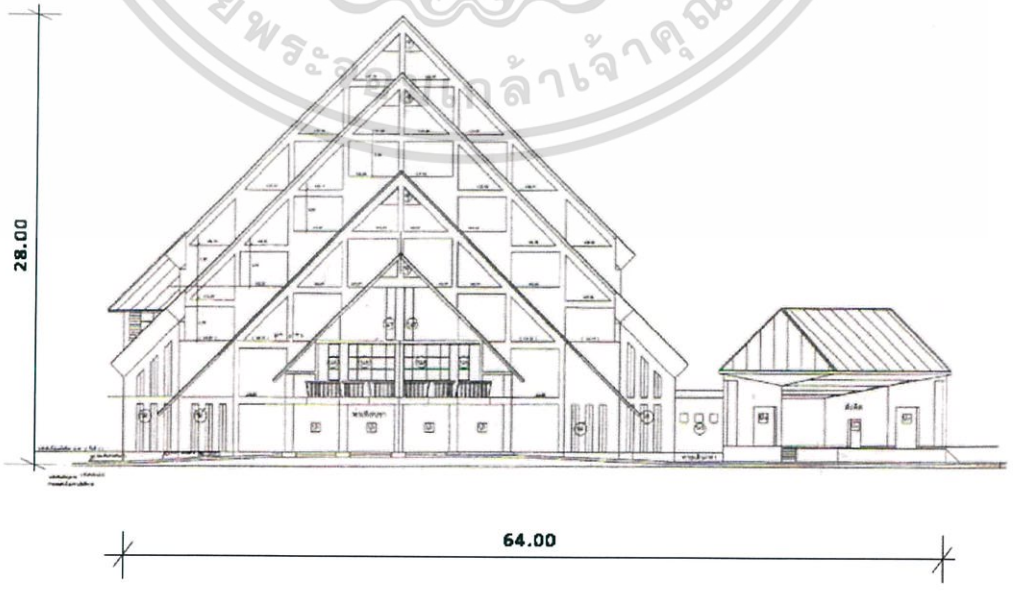

ภาพที่ 14 แสดงบริเวณที่ว่างภายในอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

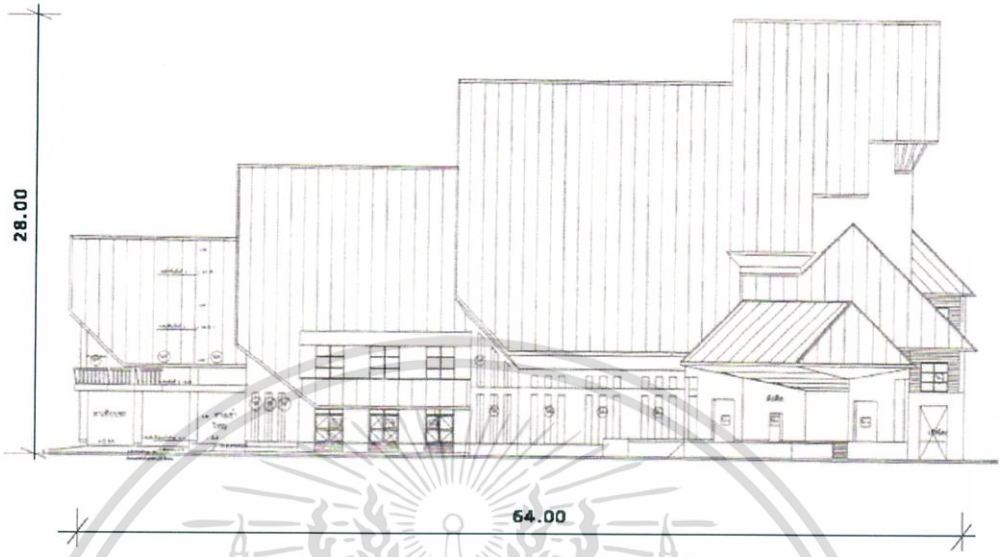

ภาพที่ 15 ผังพื้นโรงละครแห่งชาติภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาพที่ 16 รูปด้านหน้าโรงละครแห่งชาติภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 17 รูปด้านข้างโรงละครแห่งชาติภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาพที่ 18 รูปตัดโรงละครแห่งชาติภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.6.2.2 ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย จ.กรุงเทพมหานคร

ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยเป็นสถาบันระดับชาติใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า Thailand Cultural Centre เป็นแหล่งกลางการให้การศึกษาแก่สังคม(Social Education) โดยเน้นงานด้านศิลปวัฒนธรรม ผ่านศิลปการแสดง (performing Arts) กิจกรรมด้านการศึกษาที่จัดขึ้นในรูปแบบต่างๆ ที่เป็นความคิดริเริ่มของเด็กและเยาวชนการจัดนิทรรศการหมุนเวียนและถาวร กับห้องสมุดเฉพาะด้านศิลปวัฒนธรรม

ขนาดอาคาร กว้าง 57.60 เมตร
ยาว 82.00 เมตร
สูง 42.00 เมตร

เวที : กรอบเวที กว้าง 19.50 เมตร
ลึก 16.00 เมตร
สูง 11.00 เมตร

: เวทีสำหรับการแสดงของไทย กว้าง 14.50 เมตร
ลึก 14.50 เมตร
สูง 9.50 เมตร

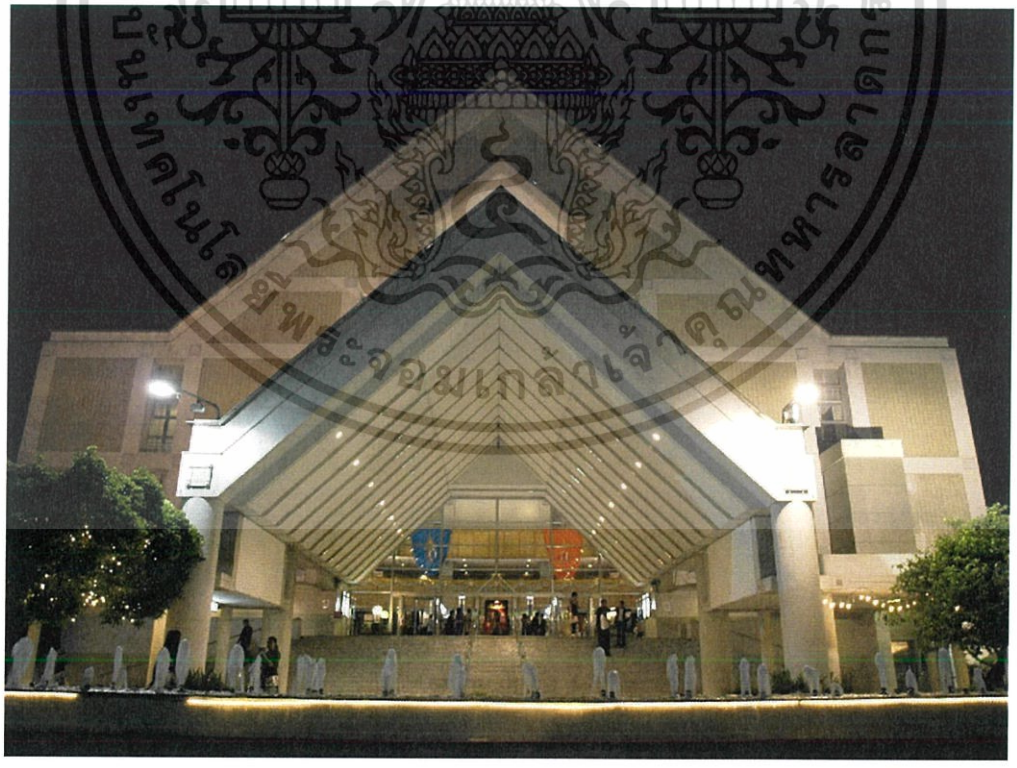
: เวทีหน้า ลึก 7.50 เมตร (รวมทั้งหลุมวงดุริยางค์ ซึ่งยกระดับเวทีได้)

จำนวนที่นั่งสำหรับผู้ชมการแสดง 1,757 ที่นั่ง - ชั้นล่าง ที่นั่ง 1,201 ที่นั่ง
- ชั้นสอง ที่นั่ง 234 ที่นั่ง
- ชั้นสาม ที่นั่ง 322 ที่นั่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 19 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของอาคาร

ภาพที่ 20 แสดงบริเวณด้านหน้าของอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 21 แสดงบริเวณที่ว่างภายในอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.6.2.3 เมืองไทยรัชดาลัยเธียเตอร์ จ.กรุงเทพฯ

เมืองไทยรัชดาลัยเธียเตอร์ เป็นโรงละครมาตรฐานบรอร์ดเวย์แห่งแรกของประเทศไทย ได้เกิดขึ้นเพื่อเปิดโลกทัศน์ใหม่ในการชมละครแนว Broadway ของคนไทยและเป็นเวทีสากลเสมือนหนึ่งศูนย์วัฒนธรรมนานาชาติ เพื่อรองรับการแสดงจากทั่วโลก ตั้งอยู่ภายในศูนย์การค้า Esplanade โดยแยกเป็น 2 ส่วน โดยส่วนแรกอยู่บริเวณชั้น 4 ทำหน้าที่เป็นเสมือนโถงขนาดใหญ่ไว้คอยต้อนรับผู้ชมที่มากจาก Esplanade Complex พื้นที่ในส่วนนี้มีบริการอย่างครบครัน ไม่ว่าจะเป็นโซน Lobby Lounge, Theatre Café, Library & Internet, Executive Lounge เรียกได้ว่ามีความหลากหลายไว้รองรับไลฟ์สไตล์ของ คนรุ่นใหม่อย่างมาก ส่วนที่สองซึ่งมีพื้นที่แยกขาดออกจาก Esplanade เพราะตั้งอยู่บริเวณชั้น 6 เหนืออาคารจอดรถ ส่วนนี้ประกอบไปด้วย Lobby (Pre-function), Theatre bar, Auditorium โดยโซนต่างๆ รัชดาลัยเธียเตอร์จึงได้ชื่อว่าเป็น Musical Theatre มาตรฐานสากลแห่งแรกของประเทศไทย

โรงละครแห่งนี้มีพื้นที่ใช้สอยภายในรวมทั้งสิ้น 6500 ตร.ม.

ขนาดส่วนโรงละคร กว้าง 38.9 เมตร

ยาว 71.60 เมตร

ขนาดเวทีจัดแสดง กว้าง 10.00 เมตร

ลึก 6.80 เมตร

จำนวนที่นั่งสำหรับผู้ชมการแสดง 1,455 ที่นั่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

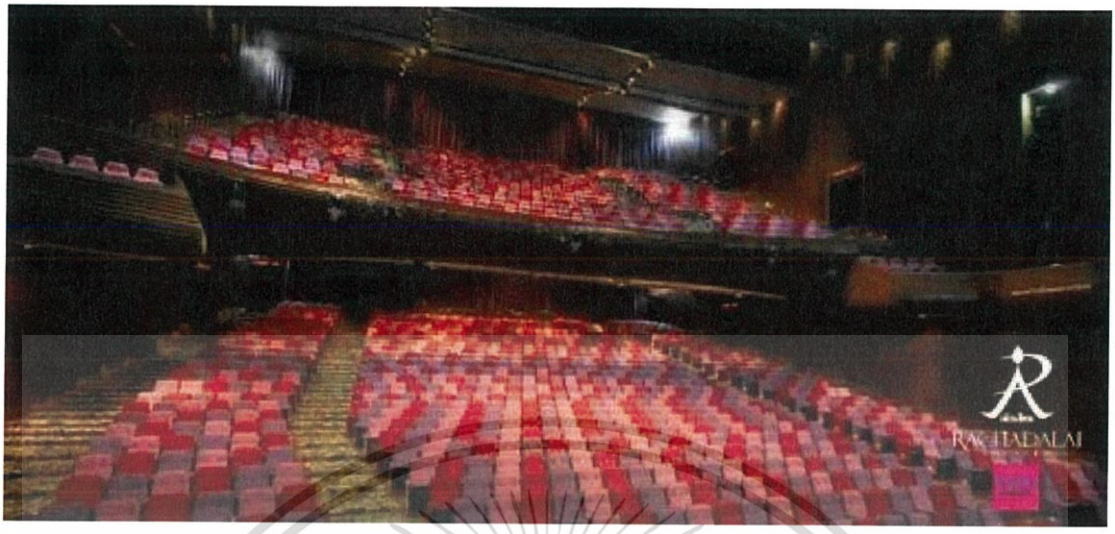

ภาพที่ 22 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของอาคาร

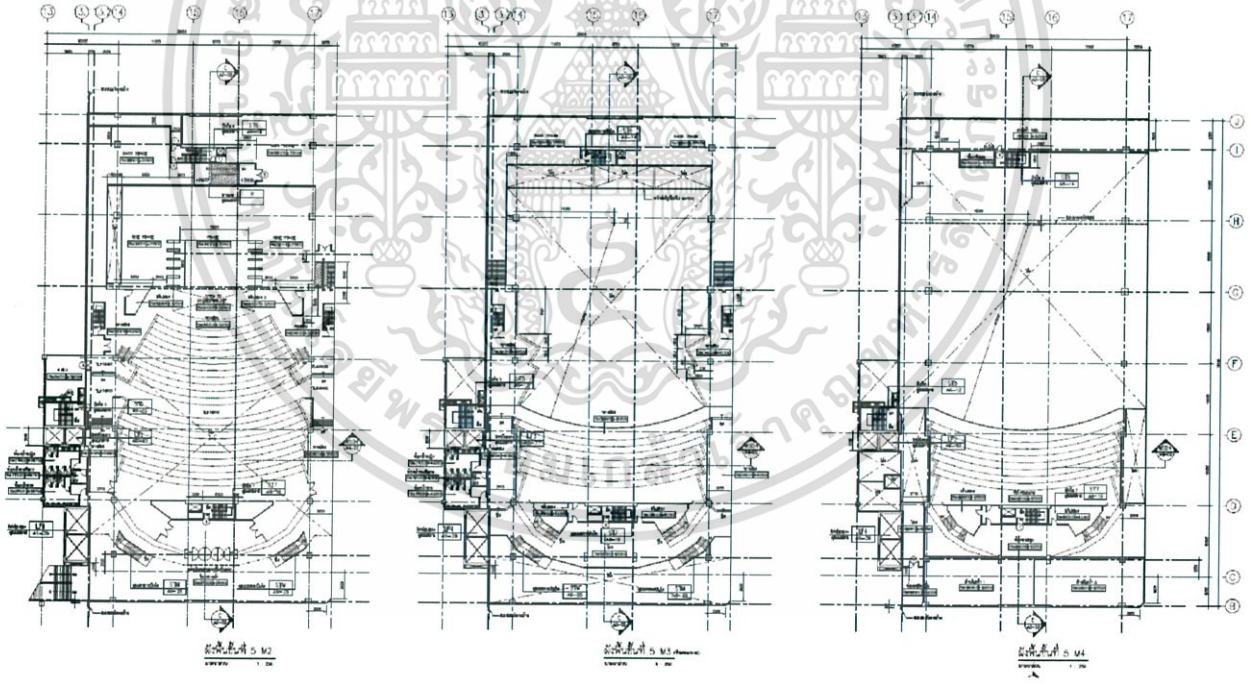

ภาพที่ 23 แสดงบริเวณด้านหน้าของอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

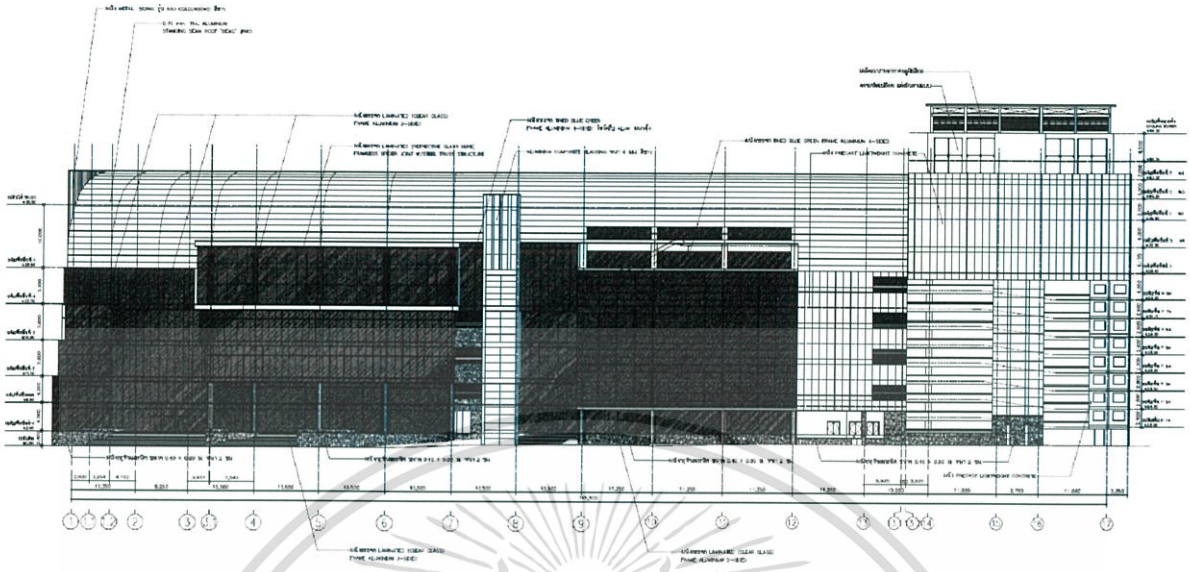

ภาพที่ 24 แสดงบริเวณที่ว่างภายในอาคาร

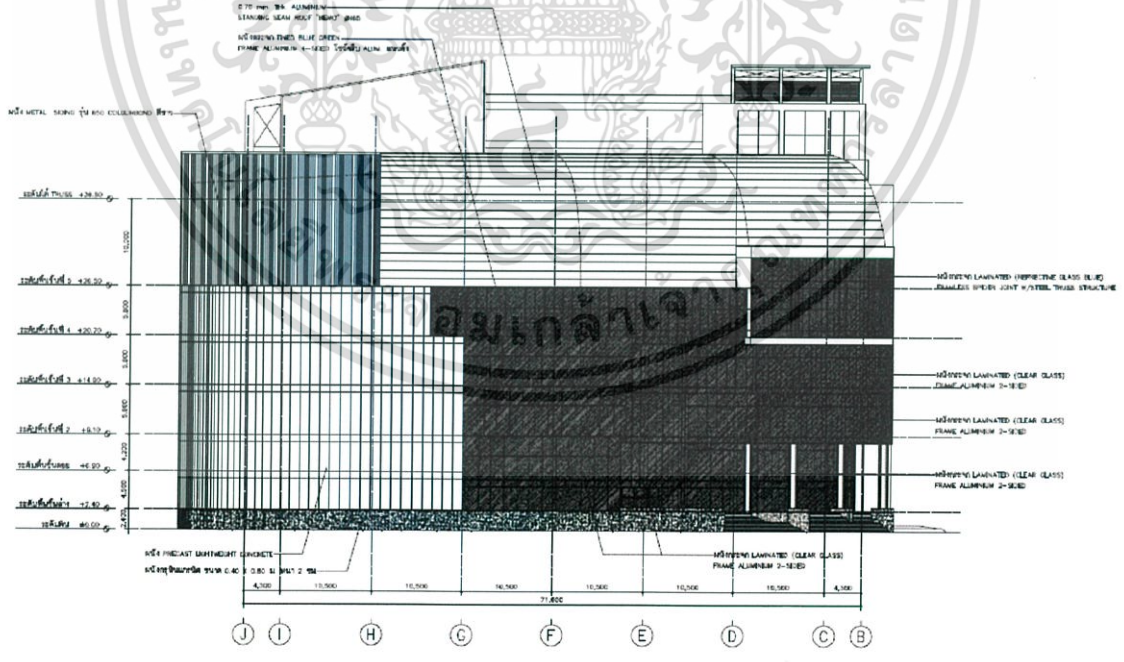

ภาพที่ 25 ผังพื้นของเมืองไทยรัชดาลัยเธียเตอร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

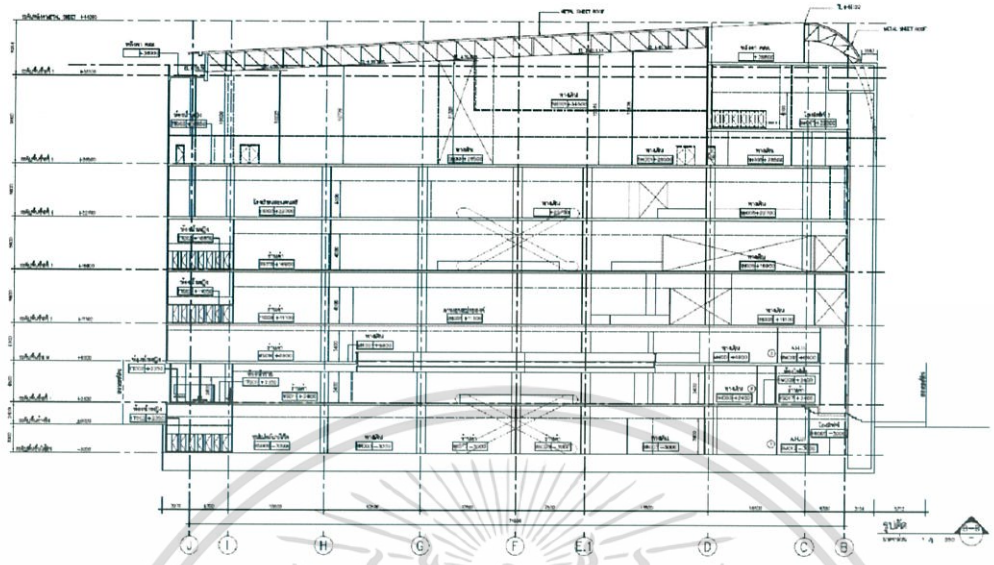

ภาพที่ 26 รูปด้าน1ของเมืองไทยรัชดาลัยเธียเตอร์

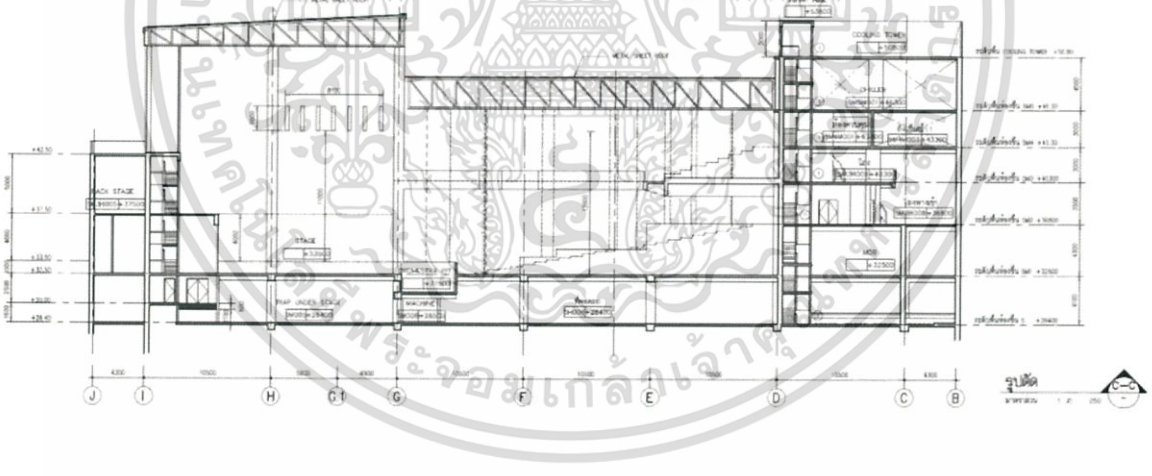

ภาพที่ 27 รูปด้าน2ของเมืองไทยรัชดาลัยเธียเตอร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 28 รูปตัด1ของเมืองไทยรัชดาลัยเธียเตอร์

ภาพที่ 29 รูปตัด2ของเมืองไทยรัชดาลัยเธียเตอร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.6.2.4 ศาลาดนตรีสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต

ศาลาดนตรีสุริยเทพ ออกแบบโดยเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยรังสิต เรื่องแสงสว่างและปัญญา (Light & Wisdom) ผสมผสานกับเส้นสายของรัศมีจากดวงอาทิตย์ ภายในโรงละครมีความจุ 1,100 ที่นั่ง ติดตั้งระบบอะคูสติกและระบบเสียงที่สมบูรณ์แบบที่ดีที่สุด สามารถปรับค่าอะคูสติกได้ตามต้องการ ระบบ Rigging System ควบคุมด้วยไฟฟ้าที่มีจำนวนมากที่สุด Orchesta Pit ที่ใหญ่ที่สุดพร้อมระบบปรับขึ้นลงอัตโนมัติ และระบบ Orchestra Shell ที่สมบูรณ์แบบที่สุด กล่าวได้ว่าที่นี่คือโรงละครที่ดีที่สุดในประเทศไทย

อาคารถูกแบ่งออกเป็น2ส่วน คือ

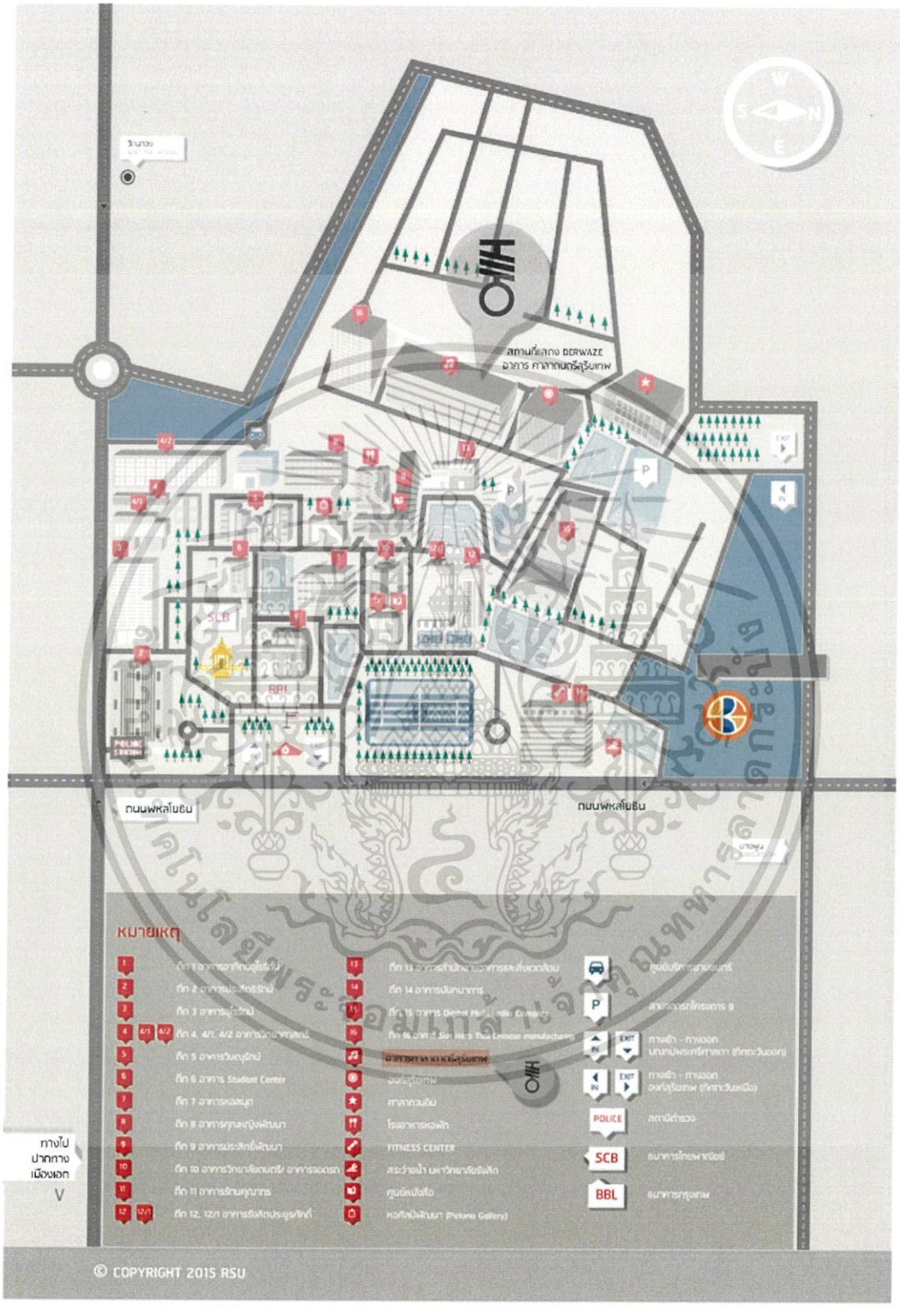
1. โรงละคร

- โถงพักคอย
- ห้องควบคุม
- โรงละคร
- ห้องซ้อม
- ห้องแต่งตัว

2.อาคารเรียน

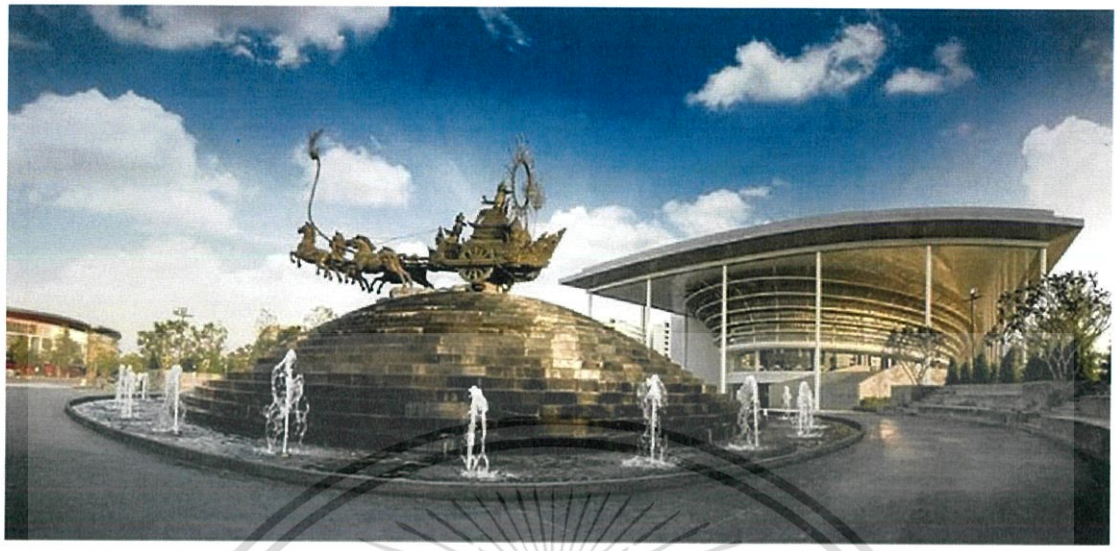
- สำนักคณบดี
- ห้องปฏิบัติการ : ห้องปฏิบัติการสอนเดี่ยว, ห้องปฏิบัติการรวมวง, ห้องปฏิบัติการประสานเสียง , ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ดนตรี
- ห้องประชุม
- ห้องพักอาจารย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 30 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 31 บรรยากาศภายนอกของอาคาร

ภาพที่ 32 แสดงบริเวณที่ว่างภายในอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 ตารางการเปรียบเทียบการพิจารณาเลือกอาคาร

อาคาร / เกณฑ์	1.6.2.1 โรงละครแห่งชาติภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.นครราชสีมา	1.6.2.2 ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย จ.กรุงเทพฯ	1.6.2.3 เมืองไทยรัชดาลัยเธียเตอร์ จ.กรุงเทพฯ	1.6.2.4 ศาลาดนตรีสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต จ.กรุงเทพฯ
จำนวนที่นั่งของผู้ชม	1	3	2	2
ความทันสมัยของระบบเวที ไฟ และเสียง	1	2	3	3
ความเหมาะสมของรูปแบบอาคาร	2	2	1	2
รวม	4	7	6	8

หมายเหตุ* คะแนน 3- มาก คะแนน 2- ปานกลาง คะแนน 1- น้อย

จากตารางเปรียบเทียบ แสดงให้เห็นว่าอาคารของศาลาดนตรีสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต มีความเหมาะสมมากที่สุดในการนำมาทำโครงการ ทั้งในด้านของขนาด จำนวนที่นั่งของผู้ชม ความพร้อมและความทันสมัยของระบบเวที ไฟ และเสียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.8 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.เป็นสถานที่สำหรับผู้ที่ชื่นชอบในด้านศิลปการแสดงแขนงต่างๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศ

2.เป็นศูนย์กลางที่จะเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.เป็นสถานที่รวมตัวกันของผู้คนที่ชื่นชอบและพร้อมจะแลกเปลี่ยนความารู้ทางด้านดนตรีและการแสดง

4.เป็นโรงละครที่มีความทันสมัยพร้อมรองรับการแสดงทุกประเภททั้งของไทยและต่างประเทศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2
ข้อมูลประกอบโครงการ

2.1 ข้อมูลทั่วไป

2.1.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับศูนย์วัฒนธรรม

ศูนย์วัฒนธรรมเป็นสถานที่ที่รวบรวมกิจกรรมทางวัฒนธรรมได้ด้วยกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมของที่นั้นๆให้คนภายนอกได้รู้จัก เข้าใจ และเรียนรู้ อีกทั้งยังทำหน้าที่เป็นเหมือนจุดนัดพบของผู้คนในท้องที่ ที่มารวมกันเพื่อรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม

ซึ่งโดยทั่วไปศูนย์วัฒนธรรมจะอยู่ภายใต้หรือได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐ เพราะศูนย์วัฒนธรรมเป็นองค์กรที่สร้างขึ้นโดยไม่แสวงหาผลกำไร

2.1.2 การศึกษาประเภทของtheatre

Theatre ถูกแบ่งออกตามลักษณะการใช้งาน 6 อย่าง คือ

1. Drama

Smaller drama theatres

Theatre ขนาดเล็กมีจำนวนที่นั่งผู้ชมระหว่าง50ถึง300ที่นั่ง หรือมากที่สุดไม่เกิน 400ที่นั่ง โดยส่วนใหญ่จะไม่มีการแยกเวทีออกมาต่างหาก ซึ่งหมายถึงเวทีเชื่อมต่อเป็นเนื้อเดียวกับโครงสร้างสถาปัตยกรรม และเนื่องจากว่าtheatreมีขนาดที่เล็กจึงทำให้ผู้ชมและนักแสดงมีปฏิสัมพันธ์กัน ส่วนที่นั่งแบ่งออกเป็นที่นั่งถาวรและที่นั่งแบบชั่วคราว ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ในการจัด

1.1 Arena : theatreลักษณะนี้จะเป็นแบบที่ผู้ชมจะอยู่ล้อมรอบเวที/พื้นที่การแสดง และทางเข้าของนักแสดง คือการเดินผ่านที่นั่งของผู้ชมไปยังเวที

1.2 Thrust : ลักษณะที่นั่งผู้ชมจะล้อมรอบเวที3ด้าน ทำให้นักแสดงจะถูกบังคับทางเข้าออกได้เพียงด้านหลังด้านเดียว

1.3 End stage : theatre ลักษณะนี้จะมีเวทีที่เป็นเนื้อเดียวกับสถาปัตยกรรม โดยปลายด้านนึงของเวทีก็จะเชื่อมต่อกับที่นั่งของผู้ชมแถวแรก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4 Flexible theatre : เป็นtheatreที่มีความยืดหยุ่นที่ผู้แสดงและผู้ชมจะเป็นตัวกำหนดว่าจะออกมาในลักษณะอย่างไร ซึ่งโดยปกติแล้วจะมีการตั้งค่าพื้นฐานเอาไว้ในระดับนึง แล้วค่อยมาปรับเพิ่มเติมภายหลัง

1.5 Environment theatre : theatreลักษณะนี้พื้นที่ทำการแสดงกับพื้นที่ของผู้ชมจะมีการซ้อนทับกันในบ้างครั้ง และอาจเกิดการจุดสนใจหลายๆจุดดเกิดขึ้นพร้อมๆกัน

1.6 Promenade theatre : เป็นtheatreแบบที่ไม่มีเก้าอี้ถาวรให้ผู้ชมนั่ง โดยจะให้ผู้ชมยืนชมการแสดง

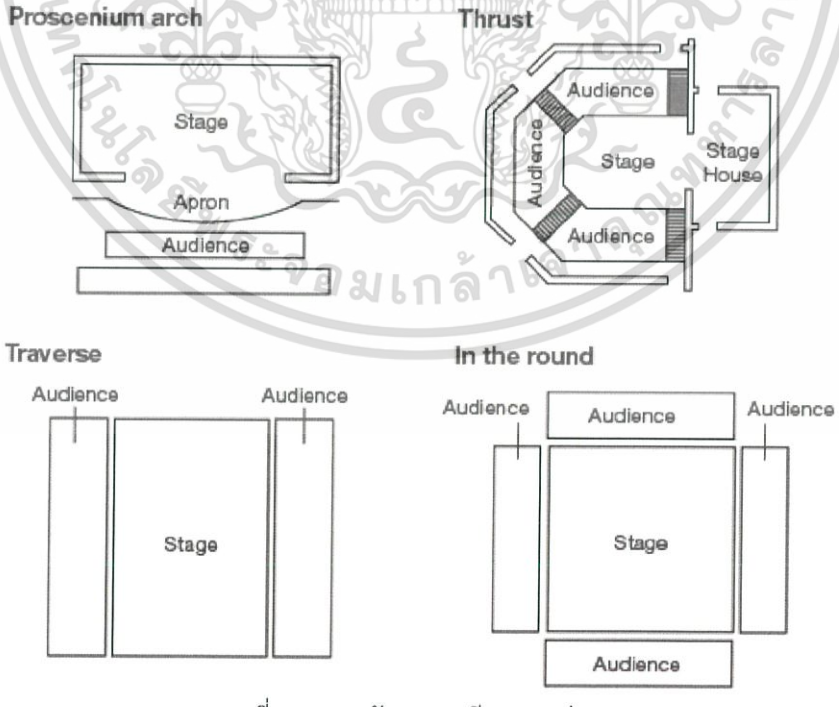
1.7 Black box theatre : flexible theatre ที่ไม่มีการตกแต่งเพื่อการแสดงใดการแสดงหนึ่งโดยเฉพาะ

Larger drama theatres

Theatre ขนาดใหญ่มีจำนวนที่นั่งผู้ชมระหว่าง300ถึง900ที่นั่ง หรือมากที่สุดไม่เกิน 1,100ที่นั่ง

1.8 Proscenium form : เป็นtheatreที่เวทีการแสดงอยู่ปลายด้านหนึ่งของhall โดยเวทีการแสดงจะถูกแยกออกจากที่นั่งของผู้ชมอย่างชัดเจน บางครั้งมีการเรียกtheatreลักษณะนี้ว่าเป็นแบบ “two-box” โดยเปรียบว่าเวทีและที่นั่งผู้ชมเป็นกล่อง2กล่องที่แยกออกจากกัน

1.9 Thrust and open stage : มีลักษณะคล้ายๆกับ proscenium form แต่ว่าที่นั่งผู้ชมจะมองเห็นเวทีได้จาก3ด้าน

ภาพที่ 33 แสดงลักษณะเวที types ต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. Acoustic

2.1 Recital hall : เป็นhallขนาดไม่ใหญ่ จุผู้ชมได้ระหว่าง150ที่นั่ง ถึง800ที่นั่ง โดยhallมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีเวทีอยู่ปลายสุดของห้อง

2.2 Concert hall : ออกแบบมาเพื่อการแสดง Symphonic music โดยเฉพาะ สามารถจุผู้ชมได้ระหว่าง 1,100ที่นั่ง ถึง2,000ที่นั่ง หรืออาจจะจุได้มากที่สุดถึง 2,200ที่นั่ง

2.3 Shoebox concert hall : hallลักษณะนี้จัดว่าเป็นhallแบบclassic โดยจะมีเพดานที่สูง มีที่นั่งผู้ชมหลายชั้น แต่ว่าที่นั่งจะค่อนข้างแคบ

2.4 Vineyard concert hall, surround hall : เป็นhallที่เวทีอยู่ตรงกลางล้อมรอบไปด้วยที่นั่งของผู้ชม โดยลักษณะของที่นั่งมีการจัดคล้ายๆกับพวงองุ่น

3. Opera and dance

3.1 Opera house : จัดเป็นtheatreประเภท proscenium form โดยสามารถจุผู้ชมได้ระหว่าง 1,200ที่นั่ง ถึง2,000ที่นั่ง และจุได้มากที่สุด 2,400ที่นั่ง โดยจะมีboxที่นั่งอยู่ด้านข้าง เพื่อทำให้ผู้ชมได้มีความใกล้ชิดกับนักแสดงมายิ่งขึ้น

3.2 Dance theatre : เป็นtheatreที่แบบดั้งเดิมที่ใช้สำหรับจัดการแสดงballet โดยจะสามารถจุผู้ชมได้ไม่มาก จุได้แค่100ที่นั่ง ถึง300ที่นั่ง

4. Multiple uses

4.1 Multipurpose theatre : เป็นtheatre แบบproscenium form ที่สามารถรองรับactivityได้หลากหลาย ทั้ง symphonic music, opera, musical, bullet และ touring production โดยจุผู้เข้าชมได้ระหว่าง 1,200ที่นั่ง ถึง2,400ที่นั่ง และมากที่สุด2,800ที่นั่ง ซึ่งมีความพร้อมในด้านacousticเหมาะสำหรับsymphony และมีการออกแบบที่เหมาะสำหรับการแสดงแบบoperaและmusical

4.2 Multiform theatre : เป็นtheatreขนาดใหญ่ที่สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบได้ ตั้งแต่การจัดให้เป็นแบบconcert hall ที่มีการจัดเวทีแบบarenaที่มี 1 hall แล้วปรับเปลี่ยนให้เป็นtheatreแบบproscenium ที่มี 2 hallได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. Entertainment

5.1 Multiuse commercial theatre : theatreลักษณะนี้มีการออกแบบพื้นฐานมาจากtheatreแบบproscenium แต่มีการปรับเปลี่ยนบางส่วนทำให้ไม่สามารถขยายเสียงได้ดีเท่าแบบดั้งเดิม แต่สามารถรองรับคนได้มากขึ้น โดยจุผู้ชมได้ระหว่าง1,200ที่นั่ง ถึง2,500ที่นั่ง และสามารถเพิ่มให้จุได้มากที่สุดถึง 10,000ที่นั่ง ซึ่งจะเน้นใช้ในการจัดงานประเภท pop music performances, award ceremonies และ headliners

5.2 Showroom : เป็นtheatreที่สร้างบนพื้นฐานของtheatreแบบproscenium, thrust หรือ arena แต่จะพิเศษในเรื่องลักษณะของที่นั่งผู้ชม ซึ่งจำนวนผู้ชมที่จุน้อยสุดคือ 600ที่นั่ง แต่ส่วนใหญ่จะสร้างให้จุผู้ชมได้ระหว่าง 1,200ที่นั่ง ถึง4,000ที่นั่ง โดยtheatreในลักษณะนี้นิยมสร้างขึ้นมาให้เชื่อมต่อกับ casino, hotel หรือ resort

6. Media interaction

Theatreนี้มีความทันสมัยกว่าแบบอื่นๆ อีกทั้งยังมีความยืดหยุ่นสูง ด้วยการที่ไม่มีเก้าอี้แบบถาวรทำให้ง่ายต่อการปรับเปลี่ยน และระบบเสียงยังถือว่าอยู่ในระบบที่มีคุณภาพในการขยายเสียงได้ดีมาก และยังรวมไปถึงระบบ media recording, playback capability, immersive environment และ electronic communicationต่าง เช่น remote spaces for distance learning, distributed ensembles, remote performance เป็นต้น

2.1.3 สายการบริหารและอัตรากำลัง

ศูนย์วัฒนธรรม นั้นเป็นองค์กรที่ใหญ่ไม่สามารถบริหารจัดการได้ด้วยคนๆเดียว แต่ต้องเกิดจากความร่วมมือจากคนทุกฝ่าย ทุกตำแหน่ง ที่ทำงานอย่างสามัคคี โดยสามารถแบ่งการทำงานได้เป็นเป็น 4 ระดับคือ

1. ระดับผู้กำหนด นโยบาย คือ ผู้จักการทั่วไป และระดับหัวหน้าฝ่าย หรือ แผนกต่างๆ

2. ระดับรองและผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายหรือแผนก

3. ระดับหัวหน้างาน

4. พนักงานปฏิบัติงานทั่วไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย คือ

1. ฝ่ายบริหารทั่วไป

- งานธุรการและประสานงาน
- งานการเงินและบัญชี
- งานพัสดุ ยานพาหนะ อาคารสถานที่
- งานบริหารงานบุคคล
- งานแผนงานและงบประมาณ

2. กลุ่มเสริมสร้างสุนทรียะทางวัฒนธรรม

- นักวิชาการวัฒนธรรม
- ครูสอนนาฏศิลป์
- ครูสอนดนตรี
- นายช่างภาพ

3. กลุ่มส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปะการแสดง

- นักวิชาการวัฒนธรรม
- บรรณารักษ์
- ฝ่ายจัดนิทรรศการ

4. กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีการแสดง

- นายช่างเทคนิค
- นายช่างไฟฟ้า
- นายช่างเครื่องกล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.4 องค์ประกอบของศูนย์วัฒนธรรม

1. Lobby

เป็นส่วนแรกที่ผู้เข้าใช้จะได้พบเจอ เป็นเหมือนส่วนกลาง เพราะ lobby จะเป็นส่วนที่คอยแจกจ่ายผู้เข้าใช้ไปยังส่วนต่างๆของศูนย์วัฒนธรรม

2. Theatre

ภายในศูนย์วัฒนธรรมจะมีส่วนของTheatre เพื่อใช้ในการจัดการแสดงต่างๆ โดยจะมีทั้งการแสดงที่ทางศูนย์วัฒนธรรมเป็นผู้จัดขึ้นมา และมีการแสดงที่บุคคลภายนอกมาเช่า เพื่อจัดการแสดง โดยทั่วไปศูนย์วัฒนธรรมจะมี theatre ไม่ต่ำว่า 2 โรง ซึ่งเป็นtheatreคนละประเภท และมีขนาดต่างกัน เพื่อจะได้สามารถรองรับการใช้งานที่หลากหลาย

3. Out door theatre

เป็นส่วนการจัดการแสดงกลางแจ้ง และสามารถปรับเปลี่ยนให้เป็นพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมอื่นๆ หรือใช้เป็นลานอเนกประสงค์ได้

4. Exhibition

แบ่งออกเป็น 2ส่วน คือ นิทรรศการถาวร และนิทรรศการชั่วคราวที่เปลี่ยนหัวข้อในการจัดไปเรื่อยๆ

5. Library

6. Restaurant / Café

7. Business / Media Rooms

2.2 ข้อมูลทั่วไปวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2.1 ประวัติของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. ชุมชนอีสานสมัยก่อนประวัติศาสตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากหลักฐานทางโบราณคดีที่พบในบริเวณแองสกลนคร (บริเวณลุ่มน้ำสงคราม จังหวัดอุดรธานี และสกลนคร) และแอ่งโคราช(จากเทือกเขาภูกระดึง เทือกเขาภูพานลงมาจนถึงบริเวณลุ่มน้ำมูล น้ำชี) พบวามีชุมชนโบราณในภาคอีสานเมื่อราว 5,000 ปมาแลว บริเวณแองสกลนครมีหลักฐานว่าเปนชุมชนขนาดใหญ่กอนแหลงอื่นมีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีในการทำเครื่องมือเครื่องใชในชีวิตประจำวัน เชน ภาชนะดินเผา เครื่องมือสำริด เครื่องประดับลูกปด เปนตน ที่เรียกกันวา วัฒนธรรมบานเชียง สวนบริเวณแองโคราช ก็ปรากฏชุมชนโบราณ

เชนเดียวกัน ปรากฏหลักฐานเชน ภาพเขียนสีแดงที่ผาแตม จังหวัดอุบลราชธานีเปนตน (ธวัชปุณโณทก. 2544 ก : 1-5)

2. ชุมชนอีสานสมัยประวัติศาสตร

ในการพิจารณาจำแนกยุคสมัยประวัติศาสตร์และยุคกอนประวัติศาสตรนั้น โดยทั่วไปจะยึดเกณฑการมีตัวอักษรใชในสังคมนั้นๆ (ธวัช ปุณโณทก. 2544 ก : 5) แตในกรณีภาคอีสานนี้ มีปญหาคอนข้างมากเนื่องจากพบวามีการใช้ตัวอักษรหลายรูปแบบ กลาวคือ ในยุคแรกๆ มีการใชอักษรปลลวะ (อักษรคฤนท หรือ อักษรอินเดียใต) เขียนภาษาสันสกฤตและภาษาขอม สวนในยุคสุดทาย ใชอักษรตัวธรรมและอักษรไทยนอย บันทึกภาษาไทยอีสาน (ภาษาไทย-ลาว)

ปญหาสำคัญคือ นักประวัติศาสตรและนักโบราณคดี ไมอาจจะชี้ชัดไดวา กลุมชนที่สรางศิลาจารึก (อักษรปลลวะ อักษรขอมโบราณ) ในยุคตนๆ นั้น เปนชนชาติไทยที่สืบเผาพันธุและวัฒนธรรมที่ตอเนื่องมาเปนกลุมไทยลาวในปจจุบันหรือไม

อยางไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากหลักฐานที่ปรากฏ โดยไมคำนึงวาเปนของใคร อาจแบงเปน 3 ยุค ดังนี้

1. ยุครวมทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 12-16)

จากการศึกษาศิลาจารึกที่พบในภาคอีสานในยุคนี้ เปนเรื่องที่เกี่ยวเนื่องทางพุทธศาสนา สวนใหญจารึกดวยอักษรปลลวะ เปนภาษาสันสกฤต เชื่อวาไดรับอิทธิพลจากอินเดีย เชน ใบเสมาหินทรายแดงที่เมืองฟาแดดสูงยาง จังหวัดกาฬสินธุ และวัดกุดโงง จังหวัดชัยภูมิ เปนตน

2. ยุคอิทธิพลขอมสมัยพระนคร (พุทธศตวรรษที่ 16-18)

อาณาจักรขอมสมัยพระนครไดเจริญรุงเรืองถึงขีดสุดและสามารถแผอิทธิพลอยางกวางขวางนั้น นาจะเริ่มในสมัยพระเจาสุริยวรมันที่ 1 (พ.ศ. 1543-1593) ไดเขาครอบครองภาคอีสาน รวมทั้งภาคกลางลุมแมน้ำเจาพระยาดวย จนถึงสมัยพระเจาชัยวรมันที่ 7 (พ.ศ. 1724-1762) ขอมไดสรางอาณาจักรอยางยิ่งใหญ ไดระดมสราง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปราสาทหินอันเลื่องชื่อของขอม เชนนครวัด (อังกอวัด) นครธม (บายน) สวนในภาคอีสานก็มีหลายปราสาท ที่สำคัญ เชน เขาพนมรุง ปราสาทหินพิมาย เปนตน รูปแบบอักษรขอมโบราณที่พบในศิลาจารึกตางๆ พบวาไดคลี่คลายมาจากอักษรอินเดีย (อักษรปลลวะ) และคอยวิวัฒนาการมาเปนอักษรขอมบรรจงและขอมหวัด

3. ยุควัฒนธรรมไทยลาว (พุทธศตวรรษที่ 19-ปจจุบัน)

หลังสมัยพระเจาชัยวรมันที่ 7 ขอมเสื่อมอำนาจลง ชุมชนในภาคอีสานจึงนาจะเปนกลุมเล็กๆ และไมสืบทอดวัฒนธรรมขอมอีก (ธวัช ปุณโณทก. 2544 ก : 12) เปนการสิ้นสุดวัฒนธรรมขอมโบราณโดยสิ้นเชิง จากหลักฐานทางประวัติศาสตรไมพบการกอสรางหรือจารึกใดๆ ในชวง 200-300 ปจากนั้นมา ขณะเดียวกัน ไดพบรองรอยของกลุมชนที่มีวัฒนธรรมแบบใหมเขามาแทนที่ นั่นคือ จารึกวัดแดนเมือง จังหวัดหนองคาย (พ.ศ. 2073)เปนอักษรไทยนอย จึงสันนิษฐานวาเปนวัฒนธรรมไทยลาว ซึ่งรวมตัวเปนปกแผนในสมัยพระเจาฟางุม (พ.ศ. 1896) เปนตนมา

วัฒนธรรมไทยลาว เริ่มกอตัวมั่นคงอยูบริเวณลุมแมน้ำโขง เชน เมืองปากหวยหลวง (อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย) เมืองโคตรบูรณ (อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม) รวมทั้งเมืองหนองหาน (จังหวัดสกลนคร) และคอยกระจายมาสูที่ราบสูงตอนกลาง

3. การจัดตั้งชุมชนกลุมวัฒนธรรมไทยลาว ในแอ่งสกลนคร

ในราวพุทธศตวรรษที่ 19 มีกลุมชนรวมกันเปนนครรัฐที่บริเวณลุมน้ำโขงตอนเหนือและลุมแมน้ำอู (เมืองแถนและเมืองเชียงคงเชียงทอง) มีความรุงเรองเปนที่รูจักของสุโขทัย เพราะปรากฏหลักฐานในศิลาจารึกหลักที่ 1 ของพอขุนรามคำแหงมหาราช กลาววา

"...ทั้งมากาวลาวและไทยเมืองใต้หลาฟาฏ...ไทชาวของชาวอูมาออก ..." หรือ "...เทาฝงของ เถิงเวียงจนเวียงคำเปนที่แลว..." หรือ "...พนฝงของเมืองชวาเปนที่แลว..."

(กรมศิลปากร. ๒๕๒๖ : ๕๒-๕๙) แสดงใหเห็นวาชาวเมืองสุโขทัยรูจักชุมชนทางลุมแมน้ำโขงเปนอยางดีหลังจากนั้น ในจารึกสมยพระเจ้าลิไท ได้กล่าวถึงอาณาจักรนี้วา

"...(เขตเมืองสุโขทัย)...เบื้องตะวันออก...เถิงแดนพระญาฟ้างอม..." (งุม)

สมัยพระเจาฟางุม (พ.ศ. 1896-1916) มีการขยายอาณาเขตของอาณาจักรลานชางอยางกว้างขวางและเจริญรุงเรืองถึงขีดสุดในเวลาตอมาคือรัชสมัยพระเจาสามแสนไทย (พ.ศ. 1916-1959) โดยในระยะแรกไดแพร่กระจายชุมชนในบริเวณแองสกลนคร เฉพาะบริเวณลุมแมน้ำโขง มีขอบเขตตั้งแต่จังหวัดเลย (เมืองหลม เมืองเลย ปากเหือง เชียงคาน ดานซาย) จังหวัดหนองคาย (เมืองเวียงคุก เมืองปากหวยหลวง) จังหวัดอุดรธานีบริเวณอำเภอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บานผือจนถึง ตำบลหนองบัวลำภูจังหวัดสกลนครและนครพนม (เมืองโคตรบอง) พงศาวดารลาวมักกลาวถึงหัวเมืองที่อยู่ริมฝงแมน้ำโขงมาตั่งแตสมัยอยุธยาตอนตน สวนพงศาวดารไทยได กลาวถึงหัวเมืองสำคัญของลานชางเท่านั้นในการติดต่อกันคงใชเสนทางผานเมืองนครไทย(จังหวัดพิษณุโลก) ไปสูเมืองดานซาย ลงเรือไปตามลำน้ำเหือง ออกสูแมน้ำโขง ไมพบหลักฐานใดๆ ที่ชี้ให้เห็นวา อยุธยาไดรู้จักเส้นทางผานทางช่องดงพระยาไฟและดงพระยากลางกอนสมัยสมเด็จพระนารายณ (ธวัช ปุณโณทก. 2544 ก : 16) ทั้งๆ ที่หัวเมืองพิมาย เมืองพนมรุ่ง เคยเปนชุมชนที่รุงเรืองในสมัยขอมพระนคร อันนาเชื่อไดวาชุมชนดังกลาวคงลดความสำคัญลงไปมาก ดังนั้น ทั้งพงศาวดารไทยและลาวจึงไมได้กล่าวถึงหัวเมืองในดินแดนที่ราบสูงแองโคราชในสมัยอยุธยาตอนตน

4. การขยายวัฒนธรรมไทยลาวเขาสู่ดินแดนแองโคราช

ดินแดนในเขตแองโคราชในสมัยสุโขทัยและอยุธยาตอนตน เปนชุมชนที่มีความสำคัญนอย ดังที่ หมอมอมรวงศ์วิจิตร (ม.ร.ว. ปฐม คเนจร) เขียนวา

"พื้นที่ในมณฑลลาวกาวนี้เมื่อกอนจุลศักราช 1000 (พ.ศ. 2181) ก็เปนทำเลปาดงเปนที่อาศัยของคนป่าซึ่งสืบเชื้อสายมาแต่ขอมตอมาเรียกกันว่าพวกข่า สวย กวย (หรือกุย)..." (หมอมอมรวิจิตร. 2504 : 21) แสดงวา ช่วงนั่นยังไม่มีคนไทยลาวเขามาอยูบริเวณนี้

ทางตอนใตลุ่มแม่น้ำโขง มีชุมชนขนาดใหญของพวกขา เรียกวานครจำปาศักดิ์ มีหัวหน้าปกครองเป็นเอกราช (นางแพง นางเพา) ซึ่งเดิมนับถือผีสาง ไดรับวัฒนธรรมไทยลาว สมัยพระครูโพนเสม็ด หรือโพนสะเม็ก (พระครูขี้หอม) (ธิดา สาระยา. 2536 : 118) พรอมดวยเจาหนอกษัตรยไดพาพรรคพวกอพยพจากลานช้าง (เวียงจันทน) ลงไปทางใตเมื่อ พ.ศ.2231 เขาไปเผยแผพุทธศาสนาเปนที่เคารพของชาวจำปาศักดิ์และตอมา เจาหนอกษัตริย์ได้ปกครองนครจำปาศักดิ์ ไดพระนามวา "เจาสรอยศรีสมุทรพุทธางกูร" ซึ่งนครจำปาศักดิ์นี้กลายเปนศูนยกลางวัฒนธรรมไทยลาวแหงหนึ่ง

ในการขยายวฒนธรรมไทยลาวเข้าสูแองโคราช มี4 กลุมใหญๆ คือ

1. กลุมเจาแกวหรือ จารยแก่ว เมื่อ พ.ศ. 2256 เจาสรอยศรีสมุทรฯ แหงนครจำปาศักดิ์ ไดสงเจาแกว เชื้อสายเจ้าเมืองเวียงจันทน ไปปกครองเมืองทุง หรือเมืองสุวรรณภูมิไดขยายชุมชนเปนเมืองรอยเอ็ดและมหาสารคามในเวลาตอมา (พ.ศ. 2318)

2. กลุมพระวอพระตา ไดแยกจากเวียงจันทน เมื่อ พ.ศ. 2310 สมัยพระเจาสิริบุญสาร มาตั้งเมืองที่หนองบัวลุ่มภูตั้งชื่อเมืองวา "นครเขื่อนขันกาบแกวบัวบาน" (กลุมนี้เองที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในประวัติศาสตรไทยลาว) ตอมา เวียงจันทนยกทัพมาตีรบกันอยู 2-3 ป พระตาเสียชีวิต พระวอเห็นทาสูไม่ได้จึงอพยพลงมารวมกลุมกับนครจำปาศักดิ์ สมัยเจาไชยกุมาร ไดตั้งมั่นที่บานดู บานแก แขวงปากเซ อีก 3-4 ปตอมา มีเหตุขัดใจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กับเจาไชยกุมาร จึงอพยพมาตั้งเมืองที่ ดอนมดแดง และห่วยแจระแม เห็นวาเมืองจำปาศักดิ์คงให้ความคุมครองไม่ได้จึงมีใบบอกไปยังเมืองนครราชสีมาขอขึ้นกับกรุงธนบุรี ทัพเวียงจันทนยกมาตีฮุก พระวอมีใบบอกไปยังนครราชสีมา ขอกำลังมาชวย ในการรบครั้งนั้น พระวอถูกประหารชีวิต (พ.ศ. 2319) พวกที่เหลือมีท่าวคำผงเปนหัวหนา ทาวทิดพรม ท้าวก่ำ รวมตัวกันไปตั้งมั่นที่บานดู บ่านแก ตอมาในป 2321 สมเด็จพระเจากรุงธนบุรีโปรดใหสมเด็จเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก (สมัยดำรงตำแหนงเจ้าพระยาจักรี) และเจาพระยาสุรสีห (นองชาย) ยกทัพไปตีจำปาศักดิ์และเวียงจันทน์ ไดทั้งสองเมือง และไดอัญเชิญพระแกวมรกตมาไว้ที่ธนบุรีดวย เปนครั้งแรกที่ราชธานีไดเขาครอบครองพื้นที่ภาคอีสาน (รวมถึงลานชางดวย) ตำนานเมืองอุบลยังกลาวตอไปอีกวา หลังจากนั้น ท้าวคำผงได้รับการแตงตั้งเปนพระประทุมสุรราชภักดีขึ้นกับนครจำปาศักดิ์ (พ.ศ. 2323) ตอมาไดย้ายเมืองไปตั้งที่ดอนมดแดง เห็นวาที่ไมเหมาะสม จึงยายไปที่ ดงอูผึ้ง (ตัวเมืองอุบลราชธานีในปจจุบัน) ในป 2335 สมัยรัชกาลที่ 1 ท้าวคำผงไดรับแตงตั้งเป็นพระประทุมวรราชสุริยวงศ ครองเมืองอุบลเปนคนแรก ตั้งชื่อเมือง "อุบลราชธานีศรีวนาลัยประเทศราช" (สภาวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี. 2540 : 10)

3. กลุมผาขาวสมพมิตร เปนกลุมใหญอีกกลุมหนึ่ง ในพงศาวดารกล่าวว่า อพยพจากเมืองผ้าขาวศรีสตนาคนหุต เขามาตั้งอยู่ที่บานแกงสมโฮง (แกงสำโรง) ในราว พ.ศ.2310 ขออยู่ใต้บังคับกรุงธนบุรี ทาวสมพมิตร ได้รับแตงตั้งเปน พระยาชัยสุนทร เจาเมืองกาฬสินธุ

4. กลุมทาวแล อพยพมาจากเวียงจันทนในสมัยรัชกาลที่ 2 ตั้งหลักแหลงที่บริเวณเทือกเขาดงพระยากลางและเทือกเขาเพชรบูรณ ได้รับแตงตั้งเปนพระยาภักดีชุมพล เจาเมืองชัยภูมิ สวนบริเวณลุมน้ำมูล (ตอนใตของแองโคราช) มีชนพื้นเมืองตั้งชุมชนอยูทั่วไป ที่เรียกกันวา "เขมรปาดง" อยูแถบจังหวัดศรีสะเกษ สุรินทรบุรีรัมย

5. การขยายอำนาจสวนกลางเขาสูภาคอีสานในชวงอยุธยาตอนตนนั้น พงศาวดารไทย ไมมีเรื่องราวเกี่ยวของกับที่ราบสูงภาคอีสาน แตไดกล่าวถึงหัวเมืองริมฝงแมน้ำโขง วาเปนเมืองอิสระ มีกษัตริย์ปกครอง และมีหลักฐานวาอาณาจักรลานชางมีอำนาจเหนือฝงขวาแมน้ำโขง เชน เมืองโคตรบอง เปนตน ในสมัยพระนารายณมหาราชมีการพัฒนาเมืองโคราชและสงข้าราชการชั้นผู้ใหญ่มาปกครอง มีเมืองขึ้นเพียง 5 เมือง คือ นครจันทึก (ปากชองและสีคิ้ว) เมืองชัยภูมิ (นาจะเปนเมืองเกา กอนทาวแลจะมาตั้งถิ่นฐาน) เมืองพิมาย เมืองแปะ (บุรีรัมย์) และเมืองนางรอง นอกนั้นไมกลาวถึง

สมัยพระเจาเอกทัศน์ (กอนเสียกรุงเล็กน่อย) ชางพลายสำคัญตกมัน หนีมาทางภาคอีสาน จึงได้ส่งขุนนางมาตามช้างได้รับการชวยเหลือจากพวกสวย หรือกุย จึงโปรดเกล้าฯ แตงตั้งใหเปนขุนนาง ไดแก หลวงสุวรรณ (ตากะจะ) ครองเมืองขุขันธ หลวงเพชร์ (เชียงฆะ) ครองเมืองสังขะ หลวงสุรินทรภักดี (เชียงปุม) ครองเมืองคูปะทายสมัน (สุรินทร์) หลวงศรีนครเตา (เชียงสี) ครองเมืองรัตนบุรี ทั้งหมดขึ้นกับเมืองพิมาย ในพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทรเรียกวา หัวเมืองเขมรปาดง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปลายสมัยพระเจากรุงธนบุรียึดไดจำปาศักดิ์และเวียงจันทน์ ภาคอีสานทั้งหมดจึงอยูใตการปกครองของไทยเปนตนมา ในฐานะหัวเมืองประเทศราช สมัยตนรัตนโกสินทร มีการขยายหัวเมืองมากขึ้น โดยแตงตั้งให้ผู้ที่สามารถรวบรวมสมัครพรรคพวก ไปตั้งเมืองใหมใหเปนปกแผนได ก็จะไดเปนเจาเมืองนั้น จึงเกิดหัวเมืองในแองโคราชเปนจำนวนมาก (สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพและสมเด็จเจาฟากรมพระนริศรานุวัติวงศ์. 2504: 245)

สมัยรัชกาลที่ 3 เกิดสงครามยืดเยื้อกับญวน และเกิดกบฏเจาอนุวงศ หลังจากปราบกบฏเจาอนุวงศแลว จึงได้เกลี้ยกลอมชาวบานจากฝงซายแมน้ำโขงตอนบน ใหเขามาอยูฝงขวา เพื่อตัดเสบียงพวกญวน เชนจากเมืองมหาชัยกองแก้ว เมืองพิน เมืองนอง เมืองตะโพน เมืองคำเกิด คำมวน เปนตน สวนใหญ่มาอยู่แอ่งสกลนคร จึงปรากฏวาในเขตจังหวัดสกลนคร นครพนมปจจุบัน มีหลายกลุมหลายภาษา เชน ยอ ผูไทย แสก เปนตน

สมัยรัชกาลที่ 5 ฝรั่งเศสเริ่มลาอาณานิคม ไทยต้องเสียดินแดนฝงซายแมน้ำโขงและดินแดนอื่นอกมากมายให้ ฝรั่งเศส (พ.ศ. 2431 - 2499) และไดตกลงทำสนธิสัญญาแบง ประเทศโดยใชแมน้ำโขงเปนเขตแดน ไดจัดการปกครองหัวเมืองในภาคอีสานใหม จากธรรมเนียมแบบลานชาง (ตำแหนงอาญาสี่ คือ เจาเมือง อุปฮาด ราชวงศ์ ราชบุตร) เปนมณฑลเทศาภิบาล จัดการปกครองตามลักษณะปกครองทองที่ (พ.ศ. 2440) ไดสงขาหลวงจากกรุงเทพฯ มาปกครองหัวเมืองใหญๆ เชน ที่อุบลราชธานี ทรงโปรดใหพระเจาน้องยาเธอกรม หลวงพิชิตปรีชากรมาเปนขาหลวงใหญ่หัวเมืองลาวกาวพระองค์แรก องคตอมาคือพระเจาบรมวงศเธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงคเปนขาหลวงต่างพระองค์ สำเร็จราชการมณฑลลาวกาวไดทรงสู่ขอนางเจียงคำ ธิดาของท่าวสุรินทรชมภู (หมั้น) บุตรของราชบุตร (สุย) เชื้อสายเจานายเมืองอุบลมาเปนชายา (ธิดา สาระยา. 2536 : 196) อันเปนการประสานไมตรีเกี่ยวดองเปนเครือญาติ สรางความกลมกลืนระหวางวัฒนธรรมลุมน้ำโขงกับวัฒนธรรมลุ่มน้ำเจาพระยา

ในสมัยรัชกาลที่ 6 ป พ.ศ. 2464 ไดมีพระราชบัญญัติประถมศึกษาขึ้น ชาวไทยอีสานต่องเรียนภาษาไทยกลาง มีการตั้งโรงเรียนขึ้นในวัด โดยการนำของพระเถระชั้นผู้ใหญ เชน พระอุบาลีคุณูปมาจารย (จันทรสิริจันโท) 2399 - 2475) ไดตั้งโรงเรียนแห่งแรกของเมืองอุบล ที่วัดสุปฏนาราม ชื่อโรงเรยนี "อุบลวิทยาคม" สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (ติสโส อวน) (2410 - 2499) ไดดำเนินการจัดการศึกษาตอมาให้แพร่หลายยิ่งขึ้น ไดรวบรวมศิลาจารึกจากที่ต่างๆ มาไวที่วัดสุปัฏนาราม เพื่อเปนแหลงเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี เชน จากภูหมาไน ใกลปากแมน้ำมลู เปนตน ปจจุบันศิลาจารึกเหลานั้นยังอยู้ ที่วัดสุปฏนาราม โรงเรียนอุบลวิทยาคม เปลี่ยนชื่อเปนโรงเรียนสมเด็จ (เปนโรงเรียนราษฎร อยูในวัดสุปฏนาราม) (อุบลราชธานี200 ป. : 173-175) จากนั้นเปนตนมา ภาษาไทยกลางจึงแพรหลายไปทั่วภาคอีสาน ตัวอักษรไทยน้อย และอักษรธรรมจึงลดความสำคญลง

จากหลักฐานทางประวัติศาสตรและโบราณคดีที่กล่าวมาเห็นไดว่า พื้นที่ภาคอีสาน มีกลุมชนอาศัยอยู่มาตั้งแตสมัยกอนประวัติศาสตรตอมาไดรับวัฒนธรรมทวารวดี วัฒนธรรมขอม วัฒนธรรมไทยลาว และไทยเมืองหลวง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระนั้นก็ตาม ชาวไทยอีสานสวนใหญ่ ยังรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีโดยเฉพาะ "ภาษาพูด " ไวอยางเหนียวแน่น เพียงแต่ "ตัวอักษร"เทานั้นที่เปลี่ยนไป

2.2.2 วัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2.2.1 อาหาร

คนภาคอีสานเป็นผู้ที่กินอาหารได้ง่าย มักรับประทานได้ทุกอย่าง เนื่องจากภาคอีสาน มีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่แห้งแล้ง เป็นที่ราบสูง มีแม่น้ำสายใหญ่ และมีเทือกเขาสูงในบางแห่ง ขาดความอุดมสมบูรณ์กว่าภาคอื่นๆ เพื่อการดำรงอยู่ของชีวิตในการปรับตัวให้สอดคล้องกับ ธรรมชาติ คนภาคอีสานจึงรู้จักแสวงหาสิ่งต่างๆ ที่รับประทานได้ในท้องถิ่น นำมาดัดแปลงรับประทาน หรือประกอบเป็นอาหารทั้งพืชผักจากป่าธรรมชาติ ปลาจากลำน้ำ และแมลงต่างๆ หลายชนิด

อาหารพื้นบ้านอีสานส่วนมากจะมีรสเผ็ด เค็ม เปรี้ยว คนอีสานจะรับประทานข้าวเหนียว กับอาหารพื้นบ้านที่มีรสจัดและน้ำน้อย วิธีปรุงอาหารพื้นบ้านอีสานมีหลายวิธี คือ ลาบ ก้อย จ้ำ จุ๊ หมก อู่ เอ๊าะ อ่อม แกง ต้ม ซุป เผา กี่ ปิง ย่าง รม ดอง คั่ว ลวก นึ่ง ตำ แจ่ว ป่น เมี่ยง ดังนั้นตำรับ อาหารพื้นบ้านของภาคอีสาน จึงมีความหลากหลายและมีรูปแบบที่น่ารับประทานมาก ในบรรดาตำรับอาหารภาคอีสานนั้น สิ่งที่จะขาดไม่ได้คือ น้ำปลาร้า จัดว่าเป็นเครื่องปรุงที่ช่วยเพิ่มรสชาติ ให้อาหารน่ารับประทานยิ่งขึ้น ‘น้ำปลาร้าจึงมีบทบาทต่อการประกอบอาหาร เกือบทุกตำรับของอาหารอีสานก็ว่าได้ ซึ่งทำให้กลายเป็นสัญลักษณ์และเป็นอาหารเด่นที่ทุกคนต้องรู้จัก ซึ่งมีตำนาน ผักพื้นบ้านและตำรับอาหารบางชนิดดังนี้

1) ซุปหน่อไม้ หน่อไม้เป็นอาหารที่นิยมทุกภาค คนไทยนำหน่อไม้มาลวกหรือต้มให้สุกก่อนที่จะรับประทาน อาจเนื่องมาจากหน่อไม้ดิบจะออกรสขื่นขม ประกอบกับในหน่อไม้ดิบ มีไซยาไนด์ในปริมาณมาก หากรับประทานดิบ อาจเกิดพิษต่อร่างกายได้ คนสมัยก่อนจึงทำให้ สุกก่อน แต่เขาไม่สามารถอธิบายเหตุผลนี้ได้ สิ่งนี้ถือเป็นภูมิปัญญาหนึ่งของคนไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 34 ซุปหน่อไม้

ซุปหน่อไม้ เป็นอาหารประเภทหนึ่งที่รู้จักกันดีและแพร่หลายในทุกภาค เนื่องจาก มีกรรมวิธีในการปรุงที่ง่าย ไม่ยุ่งยาก

2) อ่อมปลาดุก “อ่อม” เป็นคำนาม ตามความหมายในพจนานุกรม ฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง ชื่อแกงชนิดหนึ่ง คล้ายแกงคั่ว แต่ใส่มะระ มักใช้แกง กับปลาดุก เรียกว่า แกงอ่อมปลาดุก ซึ่งเป็นลักษณะของแกงอ่อมภาคกลาง เนื่องจากแกงอ่อมของ ภาคอีสานมักไม่ใส่มะระ ซึ่งมีลักษณะน้ำข้น ใส่ผักหลายชนิดรวมกัน ต้มให้เปื่อย ถ้าใส่บวบที่มี เมล็ดข้างในสีขาว ไม่แก่จัด จะเพิ่มความอร่อยเมื่อเคี้ยว เมล็ดบวบ เนื้อสัตว์ทุกชนิดสามารถนำมา ทำแกงอ่อมได้ทั้งสิ้น

ภาพที่ 35 อ่อมปลาดุก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) ลาบ เป็นอาหารประเภทหนึ่งที่ใช้ปลาหรือเนื้อดิบสับให้ละเอียด ผสมด้วย เครื่องปรุง มีพริก ปลาร้า เป็นต้น ถ้าใส่เลือดวัวหรือเลือดหมูเรียกว่า ลาบเลือด ชาวอีสานทุกครัว เรือนมักนิยมทำอาหารประเภทลาบในงานบุญต่างๆ เช่น งานแต่ง งานบวช งานศพ งานทำบุญ ขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น

ลาบปลาดุก เป็นอาหารประเภทหนึ่งในบรรดาลาบทั้งหมดที่ขึ้นชื่อของอีสาน และทุกภาครู้จักกันดี เนื่องจากปลาดุกเป็นปลาน้ำจืดที่หาได้ในท้องถิ่น มีรสมัน หวาน เป็นปลาที่ ไม่มีเกล็ด และก้างน้อย จึงนิยมนำมาประกอบอาหารประเภทลาบ

ภาพที่ 36 ลาบ

4) น้ำพริกปลาร้า ปลาร้า หนึ่งในอาหารหมักหลายๆ ชนิดที่มักมองว่าเป็นอาหาร ที่มีกระบวนการทำที่ไม่ค่อยสะอาด มีกลิ่นที่ไม่น่าพิสมัย หลายคนในเมืองจึงปฏิเสธที่จะกินอาหาร ชนิดนี้อย่างสิ้นเชิง โดยหารู้ไม่ว่าปลาร้าก็มีประโยชน์ทางด้านโภชนาการเหมือนกัน

ปลาร้าที่นำมาประกอบอาหารมักมีทั้งเนื้อและน้ำ ซึ่งการกินส่วนมากก็จะกินแยกกัน ปลาร้าและน้ำปลาร้าจะนำมาใส่อาหารของภาคอีสานได้แทบทุกชนิด เช่น น้ำพริก แจ่วบอง แกงหน่อไม้ แกงลาว แกงกบ หรือแกงพื้นเมืองอื่นๆ นอกจากนี้ยังใช้ในการทำหมักปลา อ่อมกบ แกงปลา ซุปหน่อไม้ ซุปเห็ด ส้มตำ เป็นต้น

น้ำพริกปลาร้า เป็นหนึ่งตำรับอาหารของชาวอีสานที่พบอยู่ในสำรับอาหารแทบทุกครัวเรือน ผักนานาชนิดถูกนำมาต้ม หรือรับประทานสดๆ จิ้มกับน้ำพริกชนิดนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 37 น้ำพริกปลาร้า

2.2.2.2 ศิลปะ

1.เครื่องจักสาน

นอกจากประชากรในภาคอีสานจะมีความหลากหลายของลักษณะทางชาติพันธุ์แล้ว ยังมีวัฒนธรรมการบริโภคข้าวเหนียวเช่นเดียวกับประชาชนส่วนใหญ่ในภาคเหนือ แม้ว่าคนอีสานจะบริโภคข้าวเหนียวเหมือนกับคนภาคเหนือก็ตามแต่เครื่องจักสานที่เกี่ยวเนื่องด้วยการบริโภคข้าวเหนียวของภาคอีสานมีลักษณะเฉพาะตนที่ต่างไปจากของภาคเหนือ ถึงแม้จะใช้ประโยชน์ในการใส่ข้าวเหนียวเช่นเดียวกันก็ตาม

เครื่องจักสานภาคอีสานที่เกี่ยวเนื่องด้วยวัฒนธรรมการบริโภคข้าวเหนียวที่สำคัญ คือ ก่องข้าว และกระติบ ซึ่งก่องข้าวและกระติบของชาวอีสาน ในบริเวณอีสานกลางและอีสานใต้มีรูปแบบเฉพาะตนที่ต่างกัน โดยมีรูปแบบและวิธีการสานที่เป็นของตนเองตามความนิยมของท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ ก่องข้าวที่ใช้กันในบริเวณอีสานกลาง โดยเฉพาะจังหวัดมหาสารคามร้อยเอ็ด ขอนแก่น นั้นมีลักษณะและรูปแบบต่างไปจากกระติบข้าวที่สานด้วยไม้ไผ่ของถิ่นอื่นๆก่องข้าวชนิดนี้คล้ายกับก่องข้าวภาคเหนือ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๓ ส่วน ฐาน ทำด้วยไม้ตามแต่จะหาได้ เป็นแผ่นไม้กากบาทไหว้กันเพื่อใช้เป็นฐานสำหรับตั้ง บางทีก็แกะเป็นลวดลายเพื่อความสวยงามไปด้วย ตัวก่องข้าว สานด้วยไม้ไผ่ซ้อนกัน ๒ ชั้น เป็นรูปคล้ายโถ โดยมี ฝา รูปร่างเหมือนฝาชีครอบอีกชั้นหนึ่ง ขอบฝาจะใช้ก้านตาลเหลาเป็นแผ่นบางๆ โค้งทำขอบฝาเพื่อความคงทน การสานก่องข้าวชนิดนี้จะต้องสานตัวก่องข้าวซ้อนกัน ๒ ชั้น เพื่อให้เก็บความร้อนได้ดีโดยที่จะสานโครงชั้นในก่อนด้วยลายสองที่ก้นเป็นแผ่นสี่เหลี่ยม เพื่อให้เกิดมุมสี่มุมสำหรับผูกกับไม้กากบาทที่เป็นฐานได้สะดวก เสร็จแล้วจึงสานส่วนต่อขึ้นมาเป็นตัวก่องข้าวด้วยลายขัด (ภาษาถิ่นเรียก "ลายกราว") โดยใช้ตอกตะแคงเส้นเล็กๆ จนได้ขนาดตามต้องการ แล้วจึงสานตัวก่องข้าวด้านนอกครอบอีกชั้นหนึ่งด้วยตอกปื้นเป็นลายสองยืน หรือลายสองเวียน เพื่อให้เกิดความสวยงาม ตัวก่องข้าวที่สานหุ้มนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จะต้องสานให้ใหญ่กว่าตัวแบบภายใน แล้วพับปากก่องข้าวหุ้มกลับเข้าไปภายในเพื่อความเรียบร้อยอีกครั้งหนึ่งโดยใช้เส้นหวายผูกคาดไว้ภายนอกเพื่อรับขอบของฝาไปในตัว เมื่อได้ตัวก่องข้าวแล้วจึงทำฐานให้ผายออกรับกับรูปทรงของก่องข้าวด้วย ไม้ฐานนี้จะผูกติดกับส่วนก้นสี่มุมด้วยหวาย เมื่อได้ตัวก่องข้าวพร้อมฐานแล้วจึงสานฝา ซึ่งมักจะสานด้วยตอกปื้นค่อนข้างใหญ่เป็นลายต่างๆ แล้วแต่จะเรียกโดยสานเป็นรูปคล้ายฝาชี เมื่อได้ส่วนประกอบที่สำคัญพร้อมแล้วจะต้องทำหูสำหรับร้อยเชือกเพื่อใช้สะพายบ่าหรือใช้แขวน จากรูปทรงและวิธีการของก่องข้าวแบบนี้จะเห็นว่าเป็นการสร้างรูปแบบของเครื่องใช้ให้สนองประโยชน์ใช้สอยได้ดีนั่นเองก่องข้าวชนิดนี้มีความสมบูรณ์ทั้งรูปทรงที่สวยงามและใช้ประโยชน์ได้ดีด้วย

ภาชนะจักสานสำหรับใส่ข้าวเหนียวนึ่งอีกแบบหนึ่งที่นิยมใช้กันในอีสานเหนือ คือ "กระติบ"ซึ่งสานด้วยไม้ไผ่เช่นเดียวกัน แต่รูปแบบและวิธีการสานแตกต่างออกไป กระติบมีรูปร่างทรงกระบอกคล้ายกระป๋องไม่มีขา มีเพียงส่วนตัวกระติบและส่วนฝาเท่านั้น วิธีการสานจะสานด้วยตอกไม้เฮี้ยะซึ่งเป็นตอกอ่อนๆ โดยจะสานเป็นรูปทรงกระบอกให้มีความยาวเป็นสองเท่าของความสูงของตัวกระติบที่ต้องการ เสร็จแล้วต้องพับทบกลับส่วนหนึ่งไว้เป็นด้านในตัวกระติบ ก่องข้าวชนิดนี้จะสานลายด้านในและด้านนอกต่างกันคือส่วนที่จะพับทบกลับไว้ด้านในนั้นจะสานด้วยลายอำเวียน ส่วนด้านนอกที่ต้องการความสวยงามจะสานด้วยลายสองยืน หรือยกดอกเพื่อความสวยงาม ส่วนก้นจะต้องสานเป็นแผ่นกลมๆ ต่างหากแต่นำมาผนึกติดกับตัวกระติบภายหลัง ส่วนฝากระติบก็จะทำเช่นเดียวกับตัวกระติบ กระติบชนิดนี้บางครั้งอาจจะใช้ก้านตาลขดเป็นวงทำเป็นส่วนฐาน เพื่อความคงทนด้วย

อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างระหว่างก่องข้างและกระติบ เกิดจากความนิยมของท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นที่ทำสืบทอดต่อๆ กันมาแต่บรรพบุรุษปัจจุบัน ก่องข้าวและกระติบยังคงรักษารูปทรงและลักษณะเฉพาะถิ่นของตนไว้ได้ เพราะผู้สานแต่ละถิ่นมักมีความถนัดและเคยชินในการทำตามแบบอย่างของตนมากกว่าที่จะเลียนแบบก่องข้าวถิ่นอื่น แม้ปัจจุบันเครื่องจักสานพื้นบ้านอีสานจะมีรูปแบบเปลี่ยนแปลงไปบ้าง เช่น เพิ่มสีสันหรือนำวัสดุสมัยใหม่ เช่น พลาสติก เข้ามาประยุกต์ใช้ประกอบกับเครื่องจักสาน ซึ่งเป็นไปตามสมัยนิยมมากกว่าความต้องการที่เปลี่ยนแปลงรูปแบบดั้งเดิมของตน แต่ในที่สุดก่องข้าวไม้ไผ่ก็ยังเป็นที่นิยมของชาวบ้านมากกว่าภาชนะชนิดอื่นเครื่องจักสานพื้นบ้านที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งคือ "ตะกร้า" หรือที่ภาษาถิ่นเรียก "กะต้า"หรือ "กะต่า" ซึ่งเป็นภาชนะจักสานที่ใช้กันแพร่หลายในภาคอีสาน

ตะกร้า หรือ กะต้าสาน มีประโยชน์ในการใช้สอยเช่นเดียวกับตะกร้าภาคกลางหรือซ้าภาคเหนือ เป็นภาชนะที่ใช้กันอย่างกว้างขวางในภาคอีสานเพราะใช้ใส่ของได้สารพัดและใช้ได้ทั้งการหิ้ว หาบ และคอนด้วยไม้คาน รูปทรงของตะกร้าหรือกะต้าต่างไปจากตะกร้าภาคอื่น กะต้าสานด้วยไม้ไผ่ เริ่มสานก้นก่อนด้วยลายขัด (ลายขัดบี) ตอกคู่ แล้วค่อยๆ สานต่อขึ้นมาด้านข้างของตะกร้าด้วยลายธรรมดาเรื่อยไปจนถึงปากของตะกร้าซึ่งจะใช้ตอกเส้นเล็กเพื่อความแข็งแรงทนทานปากหรือขอบตะกร้าจะใช้วิธีเก็บนิมโดยสานซ่อนตอกเข้าในตัวตะกร้า เสร็จแล้วจะทำหูตะกร้าเพื่อใช้หิ้วหรือหาบ โดยมากจะใช้ไม้ไผ่อีกชิ้นหนึ่งโค้งเหนือปากตะกร้า แล้วผูกปลายทั้งสองเข้ากับขอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตะกร้า ตะกร้าภาคอีสานจะมีรูปทรงคล้ายๆกันเป็นส่วนใหญ่ อาจจะมีขนาดเล็กและใหญ่ต่างกันเท่านั้น ตะกร้าชนิดนี้จะใช้ได้ทั้งแบบเป็นคู่และใช้หิ้วเพียงใบเดียว ตั้งแต่ใช้ใส่ผัก ผลไม้ถ่าน และสิ่งของอื่นๆ ไปจนถึงใช้เป็นเชี่ยนหมากสำหรับใส่หมาก เรียกว่า "คุหมาก" หรือบางครั้งใช้ชันยาทำเป็นครุหรือคุสำหรับตักน้ำก็ได้ ชาวอีสานนิยมใช้กะต้ากันทั่วไปเพราะมีน้ำหนักเบาทำได้ง่าย ราคาถูกกว่าภาชนะชนิดอื่น

อย่างไรก็ตาม ตะกร้าสานของอีสานถึงแม้ว่าจะเป็นเครื่องจักสานที่มีรูปทรงและลวดลายในการสานง่ายๆ ไม่ละเอียดประณีต แต่เป็นเครื่องใช้ในครัวเรือนที่ใช้กันแพร่หลาย เป็นเครื่องจักสานที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นชนิดหนึ่งของอีสาน จะพบเห็นชาวอีสานหิ้วตะกร้าหรือหาบตะกร้านี้ทั่วไป

นอกจากตะกร้าหรือกะต้าที่ใช้กันแพร่หลายในภาคอีสานหรือถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของเครื่องจักสานอีสานดังกล่าวแล้ว ในภาคอีสานยังมีเครื่องจักสานที่น่าสนใจอีกหลายอย่างแต่ส่วนมากจะเป็นเครื่องจักสานไม้ไผ่มากกว่าอย่างอื่น และเครื่องจักสานที่ใช้กันมากในชีวิตประจำวันก็เป็นพวกภาชนะต่างๆ เช่น กระบุง ตะกร้า กระจาด เปลเด็ก เครื่องจักสานที่จำเป็นต่อชีวิตอีกอย่างหนึ่งคือเครื่องมือจับและดักสัตว์น้ำเช่น ไซ ข้อง ตุ้มดักกบ ซ่อน ปุ่มขังปลา ฯลฯ นอกจากนี้มีเครื่องจักสานที่เกี่ยวเนื่องกับการเลี้ยงไหมและการทอผ้า เช่น กะเพียดปั่นฝ้าย กระด้ง เลี้ยงไหม จ่อเลี้ยงไหม เครื่องจักสานที่เกี่ยวเนื่องกับขนบประเพณีของชาวอีสาน ได้แก่ เบ็งหมากสำหรับใส่ดอกไม้และเครื่องบูชาต่างๆ และก่องข้าวขวัญสำหรับใส่ข้าวเหนียวนึ่ง เป็นต้น

2.เครื่องปั้นดินเผา

เครื่องปั้นดินเผาในภาคอีสานนี้สันนิษฐานได้ว่ามีมาก่อนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งนักโบราณคดีได้ขุดพบเครื่องปั้นดินเผาในหลุมศพ ซึ่งเป็นประเพณีของคนสมัยก่อน ในภาคอีสาน และได้พบแหล่งที่เป็นศูนย์ผลิตเครื่องปั้นดินเผาที่สำคัญในภาคอีสานนั้นก็คือ บริเวณบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี สันนิษฐานได้ว่ามีอายุประมาณ 6000 ปีเศษมาแล้ว ในยุคต้นเครื่องปั้นดินเผาเป็นเพียงภาชนะดินเผาทั่วไป บนเครื่องปั้นดินเผาจะมีลวดลายสีแดงทับลงไป สีที่ใช้คือสีดินเทศ เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงนั้น จะสามารถแบ่งเป็นกลุ่มลวดลายออกได้ เช่น

1. ลายก้านขดและก้นหอย
2. ลายรูปเลขเลขาคณิต
3. ลายดอกไม้
4.ลายรูปสัตว์ เป็นต้น

การทำเครื่องปั้นดินเผาในภาคอีสานนี้ได้สืบทอดกันมานานหลายชั่วอายุคนโดยไม่ค่อยได้มีการเปลี่ยนแปลงเท่าไรนัก กรรมวิธีการทำได้คงเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลงทำให้เอกลักษณะของเครื่องปั้นดินเผาในภาคอีสานยังคสวยงามเหมือนเก่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดินที่ชาวภาคอีสานใช้ปั้นเครื่องปั้นดินเผานั้นใช้ดินที่อยู่ใกล้ๆ บ้านนำมาผสมกับดินเชื้อ และนิยมนำมานวดบนหนังควาย แต่ปัจจุบันกรรมวิธีการผลิตเครื่องปั้นดินเผาอาจจะเปลี่ยนแปลงไปไม่เหมือนก่อนทำให้ลักษณะของเครื่องปั้นดินเผาแตกต่างกันไป ดังนั้นเราจึงควรอนุรักษ์ลักษณะของเครื่องปั้นดินเผาของภาคอีสานไว้

เครื่องปั้นดินเผาที่มีชื่อเสียงของชาวอีสาน คือ ด่านเกวียน เป็นเครื่องปั้นดินเผาที่ทำชื่อเสียงให้กับประเทศไทยไว้มาก แหล่งกำเนิดอยู่ที่ หมู่บ้านด่านเกวียน ต. ท่าอาง อ.โชคชัย จ. นครราชสีมา

ลักษณะของเครื่องปั้นดินเผาที่นี่คือ

1.มีความมันวาวในตัวเองโดยธรรมชาติ ที่มีมาจากดิน
2.มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความน่าสนใจ เป็นการเอาแบบทั้งสมัยก่อนและสมัยใหม่มาปั้นเป็นรูปแบบที่สวยงาม และในบางครั้งยังมีการปั้นเป็นรูปสัตว์ต่างๆ ซึ่งของทุกอย่างที่ปั้นภายในจะมีลักษณะกลวง และเตาเผาของที่นี่ จะมีลักษณะเหมือนเตาทุเรียงในสมัยสุโขทัย

บ้านเชียงวัฒนธรรมบ้านเชียง แบ่งออกเป็น 3 ระยะ

1. สมัยตอนต้นของบ้านเชียง มีอายุราว 3600 – 1000 ปีก่อนคริสตฯ ช่วงแรกบ้านเชียงได้เพาะปลูกข้าวและเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพหลัก การฝังศพในสมัยนี้มี 3 ลักษณะ คือ วางศพในท่านอนงอเข่า นอนหงายเหยียดยาว และบรรจุศพในภาชนะดินเผาแล้วนำไปฝัง (ศพเด็ก) ส่วนใหญ่มีการนำภาชนะดินเผาใส่ลงไปในหลุมฝังศพและใช้เป็นเครื่องประดับให้ผู้ตายด้วย

ภาชนะดินเผาของบ้านเชียงสมัยต้น

ระยะที่ 1 เป็นภาชนะดินเผาสีดำหรือเทาเข้ม ภาชนะครึ่งบนตกแต่งด้วยลายขีดเส้นโค้ง ส่วนล่างตกแต่งด้วยลายเชือกทาบ

ระยะที่ 2 เริ่มมีการนัดศพเด็กมาบรรจุในภาชนะดินเผาก่อนฝัง มีการตกแต่งเป็นลายคดโค้งและมีลายขีดถี่ๆ

ระยะที่ 3 เริ่มปรากฏภาชนะดินเผาที่ด้านข้างเกือบตรง ทำให้มีรูปร่างคล้ายทรงกระบอกและมีภาชนะดินเผาประเภทหม้อก้นกลมคอสั้นแต่งด้วยลายเชือกทาบ

ระยะที่ 4 เริ่มมีภาชนะดินเผาประเภทหม้อก้นกลม ไหล่ภาชนะดินเผาแต่งด้วยลายเส้นขีด บริเวณลำตัวตกแต่งด้วยลายเชือกทาบ เรียกเครื่องปั้นดินเผานี้ว่า “ภาชนะแบบบ้านอ้อมแก้ว”

2. สมัยกลางของบ้านเชียง มีอายุราว 1000 – 300 ปี ก่อนคริสตฯ ยังคงมีการฝังศพในลักษณะนอนหงายเหยียยาวอยู่ โดยนำภาชนะเครื่องปั้นดินเผามาทุบในแตกแล้วโรยคลุมทับศพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาชนะดินเผาสมัยกลางของบ้านเชียง

ภาชนะดินเผาที่เด่นที่สุดคือ ภาชนะดินเผาที่มีผิวนอกสีขาว ไหล่ภาชนะหักเป็นมุมหรือโค้งอย่างชัดเจน มีทั้งแบบก้นกลมและก้นแหลม ในช่วงนี้เริ่มมีการแต่งบริเวณปากภาชนะดินเผาด้วยการทาสีแดง

3. สมัยปลายบ้านเชียง มีอายุราว 300ปี ก่อนคริสตฯ มีประเพณีการฝังศพเช่นเดียวกับในยุคกลาง

ภาชนะดินเผาสมัยปลายของบ้านเชียง

ในช่วงต้นพบภาชนะดินเผาเขียนลายสีแดงบนพื้นสีขาวนวล ในช่วงปลายมีการเขียนลายสีแดงและช่วงสุดท้ายเริ่มมีภาชนะดินเผาฉาบด้วยน้ำดินสีแดงแล้วขัดมัน

3. การทอผ้า

ภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ 18 จังหวัด ประกอบด้วยกลุ่มชนชาติพันธุ์ต่างๆ มากกว่า 20 ชาติพันธ์ ส่วนมากเป็นกลุ่มชนชาวไทยเชื้อสายไท-ลาว หรือชนเผ่าไท-ลาว ที่คนไทยภาคอื่นมักเรียกว่า ลาว เป็นกลุ่มชาติพันธ์ใหญ่สุดของภาคอีสาน ภาคอีสานมีพื้นที่ประมาณหนึ่งในสามของพื้นที่ประเทศไทยทั้งหมด หรือประมาณ 170,226 ตารางกิโลเมตร กลุ่มไท-ลาวเหล่านี้กรระจายอยู่ทั่วไปแทบทุกจังหวัด และสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ ได้ดังนี้ กลุ่มชนที่อยู่ในเขตจังหวัดเลย นครราชสีมา และชัยภูมิ มีความใกล้ชิดกับหลวงพระบาง กลุ่มชนในเขตจังหวัดหนองคาย อุดรธานี ขอนแก่น มีความใกล้ชิดกับเวียงจันทน์ กลุ่มชนในเขตจังหวัดนครพนม สกลนคร และกาฬสินธุ์ เป็นกลุ่มผู้ไทหรือภูไท กลุ่มชนที่อยู่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ยโสธร ร้อยเอ็ด มุกดาหาร และมหาสารคาม โน้มเอียงไปทางจำปาสัก กลุ่มชนในบริเวณภาคอีสานมิได้มีเฉพาะคนไท-ลาวเท่านั้น ยังมีกลุ่มชนเผ่าอื่นๆ อีกเช่น ข่า กระโส้ กะเลิง ส่วย และเขมร โดยเฉพาะเขมรและส่วยซึ่งกระจายกันอยู่ในบริเวณจังหวัดศรีสะเกษ สุรินทร์ และบุรีรัมย์

การตั้งถิ่นฐานในบริเวณภาคอีสานของกลุ่มชนเผ่าไทเชื้อสายต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มไท-ลาว เป็นกลุ่มชนที่มีก่รผลิตผ้าพื้นบ้านของอีสานแพร่หลายที่สุด แต่ยังแยกเป็นกลุ่มย่อยตามวัฒนธรรมได้อีกหลายกลุ่ม เช่น ลาวกาว ลาวพวน ลาวโซ่ง ลาวคั่ง กลุ่มชนเหล่านี้มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน แต่วัฒนธรรมการทอผ้าและการใช้ผ้าอาจแตกต่างกันบ้าง กลุ่มชนเหล่านี้มีชาติพันธ์เดียวกันและมีถิ่นกำเนิดในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง ตั้งแต่เขตเมืองสิงห์ทางตอนใต้ของแคว้นสิบสองปันนาในสาธารณรัฐประชาชนจีน ลงมาจนถึงแคว้นสิบสองจุไทหรือเดียนเบียนฟูในประเทศเวียดนาม ครอบคลุมลงมาถึบริเวณแคว้นตรันนินท์ของญวน ชนกลุ่มนี้ได้ร่วมก่อสร้างเมืองขึ้นในท้องถิ่นต่างๆ มาช้านานแล้ว เมื่อพิจารณาสภาพภูมิศาสตร์ในทำนองที่มีความสัมพันธ์กับตำนานแล้วจะเห็นว่าแหล่งกำเนิดของคนที่ต่อมากลายเป็นคนไท ลาว ญวน และฮ่อนั้นมาจากบริเวณกลุ่มแม่น้ำดำ แคว้นสิบสองจุไท แล้วกระจายไปยังลุ่มน้ำต่างๆ กลุ่มหนึ่งมาทางลุ่มแม่น้ำโขงทางด้านตะวันตกและทางด้านใต้คือพวกไท-ลาว และได้สร้าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาณาจักรล้านช้างขึ้นที่หลวงพระบาง มีกษัตริย์ปกครองสืบต่อกันเรื่อยมาจนถึงสมัยพระเจ้าฟ้างุ้ม ซึ่งร่วมสมัยกับสมเด็จพระมหาธรรมราชาที่ 1 แห่งกรุงสุโขทัย พระเจ้าฟ้างุ้มได้ขยายอาณาเขตออกไปอย่างกว้างขวาง ตีได้เมืองเวียงจันทน์ เวียงคำ เมืองโคตรบอง และบางส่วนของลุ่มแม่น้ำชีในภาคอีสาน ต่อมาพระเจ้าฟ้างุ้มถูกปลดออกจากราชสมบัติและหนีไปอาศัยอยู่ที่เมืองน่าน โอรสชื่อเท้าอุ่นเรือนได้ครองราชย์แทนทรงพระนามว่า พรเจ้าสามแสนไท ต่อมาเป็นกษัตริย์ที่สำคัญองค์หนึ่ง พงศาวดารล้านช้างระบุว่าพระองค์ทรงมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับกรุงศรีอยุธยาและเชียงใหม่ สมัยพระเจ้าสามแสนไทตรงกับรัชกาลสมเด็จพระเจ้าบรมราชาธิราชที่ 1 (ขุนหลวงพระงั่ว พ.ศ. 1913 – 1931) รัชกาลของพระเจ้าสามแสนไทเป็นช่วงเวลาที่ลาวเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณภาคอีสานมีทั้งที่ตั้งบ้านเมืองขึ้นใหม่และพวกที่อยู่ปะปนกับชาวพื้นเมืองเดิม

อาณาจักรล้านช้างมีกษัตริย์สืบต่อมาทั้งที่สร้างความเจริญให้บ้านเมืองและบางครั้งก็ทำให้บ้านเมืองเดือดร้อนเกิดความแตกแยกออกเป็นกลุ่มเป็นแคว้น จนถึงสมัยกรุงธนบุรี ลาวได้แตกแยกออกเป็นแคว้นต่างๆ 3 แคว้น คือ หลวงพระบาง เวียงจันทน์ และจำปาสัก ต่างฝ่ายต่างแสวงหาความช่วยเหลือจากภายนอก เช่น สยาม ญวน ทำให้ลาวอ่อนแอ จนในที่สุดทั้งสามแคว้นก็ตกเป็นเมืองขึ้นของสยามทั้งหมด

ต่อมาในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ตรงกับรัชกาลเจ้าอนุวงศ์ของลาวเกิดความขัดแย้งแตกแยกกัน ทำให้ลาวบางกลุ่มหนีเข้ามาลี้ภัยในบริเวณภาคอีสานสยามให้การสนับสนุนเพราะถือว่าลาวเป็นประเทศราช จึงส่งเสริมให้มีการตั้งชุมชนเป็นหมู่บ้านเป็นเมืองขึ้นเพื่อขยายประเทศ อันมีผลต่อการเก็บส่วยและเกณฑ์คนเข้ามารับราชการและใช้แรงงาน เป็นเหตุให้เกิดเมืองต่าง ๆ ขึ้นในภาคอีสาน แต่ภายหลังชาวลาวที่เข้ามาอยู่ในภาคอีสานเกิดความขัดแย้งกับเจ้าอนุวงศ์จนเป็นสงครามลุกลามถึงกรุงเทพฯ เกิดเป็นสงครามระหว่างสยามกับลาว สุดท้ายลาวฝ่ายเจ้าอนุวงศ์พ่ายแพ้ เจ้าอนุวงศ์และครอบครัวถูกจับเป็นเชลยมายังกรุงเทพฯ สงครามครั้งนั้นส่งผลให้ประชาชนหลายเผ่าพันธ์ต้องโยกย้ายที่อยู่อาศัย บางกลุ่มโยกย้ายไปอยู่ในเขตญวน บางกลุ่มโยกย้ายเข้ามาในเขตไท และบางพวกถูกกวาดต้อนเข้ามาอยู่ในบริเวณภาคกลาง เช่น บริเวณจังหวัดชลบุรี เพชรบุรี กำแพงเพชร ปราจีนบุรี ฉะเทริงเทรา และนครนายก จากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นว่า ชาวลาวได้เข้าสู่ดินแดนไทย 3 ลักษณะ คือ พวกแรกอพยพเข้ามาลี้ภัยตั้งบ้านเมือง ส่วนใหญ่กระจายอยู่ในบริเวณภาคอีสาน กลุ่มที่สองถูกกวาดต้อนเข้ามาระหว่างสงคราม ส่วนมากจะถูกนำมาภาคกลาง แล้วกระจายกันไปตั้งถิ่นฐานในหลายจังหวัดของภาคกลาง

รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ทรงจัดการปกครองหัวเมืองภาคตะวันออกเป็นหัวเมืองประเทศราช 3 เมือง คือ เวียงจันทน์ นครพนม นครจำปาสัก ให้เมืองนครราชสีมาปกครองเมืองเขมรป่าดง และเมืองที่ไม่ขึ้นกับประเทศราชทั้งสาม โดยอนุโลมให้หัวเมืองประเทศราชปกครองกันเองตามธรรมเนียมราชการเดิม ไม่เข้าไปทำกิจกรรมภายใน เพียงให้ส่งเครื่องราชบรรณการตามที่กำหนดเท่านั้น ลักษณะเช่นนี้ปฏิบัติกันมาจนถึงรัชกาลที่ 3. ชุมชนลาวที่เข้ามาตั้งบ้านเมืองอยู่ในภาคอีสานนั้นยังคงรับวัฒนธรรมจากล้านช้างเรื่อยมา เพราะสภาพทาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภูมิศาสตร์ เอื้ออำนวยให้ติดต่อใกล้ชิดกันได้สะดวกมากกว่า เนื่องจากมีเพียงแม่น้ำโขงกั้นเท่านั้น ประกอบกับอำนาจทางการเมืองของกรุงศรีอยุธยาตอนปลายและต้นรัตนโกสินทร์ยังไปไม่ถึงดินแดนภาคอีสาน จึงทำให้ผู้คนแถบล้านช้างที่เข้ามาอยู่ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงในภาคอีสานของสยามในสมัยนั้น ไม่ค่อยมีความรู้สึกผูกพันธ์กัยราชสำนักมากนักจนราชสำนักกรุงเทพฯ ต้องจัดส่งข้าหลวงใหญ่ไปปกครองโดยตรงที่เมืองอุบลราชธานีในปี พ.ศ. 2436 เพราะราษฎรในแถบนั้นไม่ยอมรเสียส่วยให้กับทางราชการ โดยอ้างว่าไม่ใช่คนไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการมีอำนาจปกครองเหนือดินแดนอีสานในระยะนั้นมุ่งผลทางการเมืองและเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ไม่สนใจเรื่องการผลิตฝ้ายและไหมซึ่งเป็นวัตถุดิบในการทอผ้าทำเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้ต่างๆ เลยแม้แต่น้อย ทั้งๆ ที่การผลิตฝ้ายและไหมในภาคอีสานรับวัฒนธรรมจากล้านช้างซึ่งทำใช้กันเอง ส่วนราชสำนักสั่งซื้อผ้าจากต่างประเทศมาใช้

ต่อมาเมื่อมีการสร้างทางรถไฟสายนครราชสีมาด้วยเหตุผลทางการเมืองและทางยุทธศาสตร์แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2442 กระทั่ง พ.ศ. 2445 กระทรวงเกษตราธิการและกระทรวงมหาดไทยก็ยังไม่ทราบว่ามีแหล่งเลี้ยงไหมอยู่ในภาคอีสานเป็นเวลานานแล้ว เพราะจากรายงานการตรวจการมณฑลนครราชสีมาของสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (พ.ศ. 2405-2486) ในปี พ.ศ. 2442 พบแต่เพียงว่าสินค้าส่งออกของท้องถิ่นภาคอีสานมีแต่พวกของป่าในท้องถิ่นเท่านั้น ไม่มีสินค้าพวกผ้าไหม ไหมดิบ และไหมอื่นๆ เลย

ต่อมาเมื่อประเทศไทยยอมรับคำแนะนำของฝ่ายญี่ปุ่น เพื่อใช้นโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตโดยถือระบบการค้าไหมดิบของญี่ปุ่นเป็นแบบอย่างแล้ว จึงได้ส่งผู้เชี่ยวชาญคือ คาเมทาโร โตยามา (Kametaro Toyama) เข้ามาสำรวจการเลี้ยงและผลิตไหมในภาคอีสานที่นครราชสีมา ในปีพ.ศ. 2444 ฝ่ายราชการของไทยคือกระทรวงเกษตราธิการและกระทรวงมหาดไทยต้องรอคอยรายงานการสำรวจของโตยามา เพราะไม่รู้ว่ามีการลุ้นยงและผลิตไหมในภาคอีสานมาก่อนดังกล่าวแล้ว จนเมื่อได้รับรายงานแล้วจึงรู้ว่าเกือบทุกหมู่บ้านของภาคอีสานมีการทอผ้าไหมและผ้าฝ้ายด้วยวิธีมัดหมี่ ขิด จก ฯลฯ อยู่ก่อนแล้ว

นอกจากกลุ่มชนเชื้อสายลาวซึ่งมีวัฒนธรรมการทอผ้าเป็นกลุ่มชนใหญ่ที่มีเอกลักษณ์ กรรมวิธี และรูปแบบของผ้าเป็นของตนเองแล้ว ยังมีกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมการทอผ้าปรากฏมาจปัจจุบันอีกสองกลุ่มคือ กลุ่มผู้ไทและกลุ่มชนเชื้อสายเขมร กลุ่มผู้ไท ทั้งผู้ไทดำ ผู้ไทขาว และผู้ไทแดงเคยอยู่ในดินแดนล้านช้างทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงด้วยกัน ก่อนอพยพเข้าสู่ภาคอีสานในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2367-2394) แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นชนกลุ่มน้อยในภาคอีสานที่มีลักษณะพิเศษคือ ชอบอยู่เป็นกลุ่มอย่างโดดเดี่ยวเป็นอิสระในกลุ่มเผ่าพันธ์ของตนเอง แต่เมื่ออยู่ร่วมกันมาก่อนเป็นเวลานาน จึงมีการผสมผสานทางวัฒนธรรรม ประเพณีและความเชื่อบางอย่างกับพวกกลุ่มลาวอยู่ไม่น้อย เมื่อเข้ามาอยู่ในภาคอีสานแล้วก็มีการอพยพเคลื่อนย้ายกระจัดกระจายกันอยู่ตามที่ราบเชิงเขา และบนเขาในเขตจังหวัดนครพนม มุกดาหาร สกลนคร กาฬสินธิ์ ชนกลุ่มนี้มีวัฒนธรรมในการทอผ้าที่ค่อนข้างเด่นทั้งด้านสีสันและเทคนิควิธีการทอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มเขมรหรือกลุ่มคนไทยเชื้อสายเขมรเป็นชนกลุ่มน้อยอีกกลุ่มหนึ่งตั้งถิ่นฐานที่กระจายอยู่ทางแถบจังหวัดสุรินทร์ ศรีษะเกษ และบุรีรัมย์ หรืออีสานใต้ ชนกลุ่มนี้อพยพมาจากประเทศเขมรเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 22 – 23ไล่เลี่ยกันกับพวกส่วย (กวยหรือกุย) ปัจจุบันหลายหมู่บ้านมีทั้งลาว เขมร และส่วยอยู่ร่วมกัน แต่ละกลุ่มมีการทอผ้าที่เป็นลักษณะพิเศษเป็นของงตนเอง

โดยทั่วไปชาวอีสานมีสังคมแบบเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือการทำนา ซึ่งต้องใช้เวลาตั้งแต่เพาะปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวประมาณ 7-9 เดือน ในแต่ละปีตลอดฤดูฝนและฤดูหนาว ส่วนเวลาในช่วงฤดูร้อนประมาณ 3 – 5 เดือนที่ว่าง ชาวอีสานจะทำงานทุกอย่างเพื่อเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการทำบุญประเพณีและการพักผ่อนหย่อนใจตามโอกาสต่าง ๆ เป็นวงจรของการดำรงชีพที่หมุนเวียนเช่นนี้ในแต่ละปี

“ยามว่างจากงานในนา ผู้หญิงทอผ้า ผู้ชายจักสาน ” เป็นคำกล่าวที่สะท้อนให้เห็นสภาพการดำรงชีวิตและสังคมของชาวอีสาน ดังนั้นการทอผ้าจึงเป็นงานสำคัญของผู้หญิง ผ้าที่ทอจะใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม ได้แก่ เสื้อ ซิ่น (ผ้านุ่ง) ซ่ง (กางเกง) โสร่ง ผ้าขาวม้า ผ้าคลุมไหล่ เครื่องนอน หมอน มุ้ง ผ้าห่ม และเครื่องใช้ที่จะถวายพระในงานบุญประเพณีต่าง ๆ เช่น ที่นอน หมอน ผ้าห่อคัมภีร์ ผ้ากราบ ผ้าพระเวสส์ กระบวนการทอผ้าเริ่มตั้งแต่การเลี้ยงไหม ปลูกหม่อน ปลูกฝ้ายสำหรับทอผ้า เริ่มลงมือทอผ้า ซึ่งมีประเพณีอย่างหนึ่งเรียกว่า ลงข่วง

การทอผ้าที่สำคัญของชาวอีสาน คือ การทอผ้าเพื่อใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้ในครัวเรือน ผ้าซิ่นของกลุ่มไท-ลาวนิยมใช้ลายขนานกับลำตัวต่างกับซิ่นล้านนาที่นิยมลายขวางลำตัวและนุ่งยาวกรอมเท้า ชาวไท-ลาวอีสานนิยมนุ่งสูงระดับเข่าหรือเหนือเข่า การต่อหัวซิ่นและตีนซิ่น ถ้าเป็นซิ่นไหมจะต่อตีนซิ่นด้วยไหม แต่ถ้าเป็นซ่นฝ้ายก็จะต่อด้วยฝ้าย ตีนซิ่นจะมีขนาดแคบ ๆ ไม่นิยมเชิงใหญ่ หัวซิ่นนิยมต่อด้วยผ้าไหมชิ้นเดียวทอขิดเป็นลายโบกคว่ำและโบกหงาย ใช้สีขาวหรือสีแดงเป็นพื้น ใช้ได้ทั้งกับผ้าซิ่นไหมหรือซิ่นฝ้าย การต่อตะเข็บและลักษณะการนุ่งจะมีลักษณะจะมีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากภาคอื่นคือ การนุ่งซิ่นจะนุ่งป้ายหน้าเก็บซ่อนตะเข็บเวลานุ่งตะเข็บหนึ่งอยู่ข้างหลังสะโพก ต่างกับการนุ่งซุ่นของชาวล้านนาหรือชาวไทยญวนที่นิยมนุ่งผ้าลายขวางที่มีสองตะเข็บ เวลานุ่งจึงมีตะเข็บหนึ่งอยู่ข้างหลังสะโพก ไม่เหมือนกับซิ่นของชาวลาวซึ่งซ่อนตะเข็บไว้ด้านหน้าจนไม่เห็นตะเข็บ สิ่งเหล่านี้เป็นค่านิยมที่เป็นประเพณีต่อกันมาแต่อดีต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.2.3 ประเพณีของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเพณีฮีตสิบสอง คองสิบสี่

ฮีตสิบสองมาจากคำ 2 คำ คือ ฮีต กับ สิบสอง ฮีตมาจากคำว่า จารีต หมายถึงสิ่งที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกลายเป็นประเพณีที่ดีงาม ชาวอีสาน เรียกว่า จาฮีต หรือฮีต สิบสองในหนึ่งปี

คองสิบสี่ หมายถึง ครองธรรม 14 อย่าง เป็นกรอบหรือแนวทางที่ใช้ปฏิบัติระหว่างกัน ของผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง พระสงฆ์ และระหว่างบุคคลทั่วไป เพื่อความสงบสุขร่มเย็นของ บ้านเมือง

ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ วัฒนธรรม ประเพณีของคนอิสาน

วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอีสานที่ดำรงชีพอยู่ในสังคมเกษตรกรรม ตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่แห้งแล้งกันดารนั้น ในความเชื่อต่อการดำเนินชีวิตที่มีความผาสุกและเจริญรุ่งเรืองเกิดขึ้นแก่ครอบครัวและบ้านเมืองก็ต้องมีการประกอบพิธีกรรม มีการเซ่นสรวงบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย และร่วมทำบุญตามประเพณีทางพุทธศาสนาด้วยทุกๆเดือนในรอบปีนั้นมีการจัดงานบุญพื้นบ้านประเพณีพื้นเมืองกันเป็นประจำ จึงได้ถือเป็นประเพณี 12 เดือนเรียกกันว่า ฮีตสิบสอง ถือกันว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาถึงปัจจุบัน

คติความเชื่อในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เกี่ยวพันกับการเกษตรกรรม เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจต่อการดำรงชีวิตชาวอีสานจึงมีงานบุญพื้นบ้านมากมายจนได้ชื่อว่าเป็นภูมิภาคที่มีงานประเพณีพื้นบ้านมากที่สุดในประเทศฮีตสิบสองเดือนหรือประเพณีสิบสองเดือนนั้น ชาวอีสานร่วมกันประกอบพิธีนับแต่ต้นปี คือ

เดือนอ้าย หรือเดือนเจียง งานบุญเข้ากรรม มีงานบุญดอกผ้า (นำผ้าห่มหนาวไปถวายสงฆ์) ประเพณีเส็งกลอง ทำลานตี(ลานนวดข้าว)ทำปลาแดก (ทำปลาร้าไว้เป็นอาหาร) เกี่ยวข้าวในนา เล่นว่าว ชักว่าวสนู นิมนต์พระสงฆ์เข้าประวาสกรรม

ตามประเพณีนั้นมีการทำบุญทางศาสนา เพื่ออนิสงฆ์ทดแทนบุญคุณต่อบรรพบุรุษ ชาวบ้านเลี้ยงผีแถน ผีบรรพบุรุษ มีการตระเตรียมเก็บสะสมข้าวปลาอาหารไว้กินในยามแล้ง

เดือนยี่ งานบุญคูนลาน ทำบุญที่วัด พระสงฆ์เทศน์เรื่องแม่โพสพ ทำพิธีปลงข้าวในลอมและฟาดข้าวในลาน ขนข้าวเหลือกขึ้นเล้า (ยุ้งฉาง) นับเป็นความเชื่อในการบำรุงขวัญและสิริมงคลทางเกษตรกรรม มีทั้งทำบุญที่วัดและบางครั้งทกบุญที่ลานนวดข้าว เมื่อขนข้าวใส่ยุ้งแล้วมักไปทำบุญที่วัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เดือนสาม บุญข้าวจี่ มีพิธีเลี้ยงลาตาแฮก (พระภูมินา) เพราะขนข้าวขึ้นยุ้งแล้ว งานเอิ้นขวัญข้าวหรือกู่ขวัญข้าว เพ็ญเดือนสามทำบุญข้าวจี่ตอนเย็นทำมาฆบูชา ลงเข็นฝ้ายหาหลัวฟืน (ไม้เชื้อเพลิงลำไม้ไผ่ตายหลัว กิ่งไม้แห้ง-ฟืน)

ตามประเพณีหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวใส่ยุ้งแล้ว มีการทำบุญเซ่นสรวงบูชาเจ้าที่นา ซึ่งชาวอีสานเรียกว่าตาแฮก และทำบุญแผ่ส่วนกุศลให้ผีปู่ย่าตายาย อันเป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ โดยการทำข้าวจี่(ข้าวเหนียวปั้นเป็นก้อนสอดไส้น้ำตาลหรือน้ำอ้อยชุบไข่ปิ้งจนเหลือง) นำไปถวายพระพร้อมอาหารคาวหวานอื่นๆ

เดือนสี่ บุญพระเวส (อ่านออกเสียงพระ-เหวด) มีงานบุญพระเวส (ฟังเทศน์มหาชาติ) แห่พระอุปคุตตั้งศาลเพียงตา ทำบุญแจกข้าวอุทิศให้ผู้ตาย (บุญเปตพลี) ประเพณีเทศน์มหาชาติเหมือนกับประเพณีภาคอื่นๆ ด้วยเป็นงานบุญทางพุทธศาสนาที่ถือปฏิบัติทำบุญถวายภัตตาหารแล้วตอนบ่ายฟังเทศน์ เรื่องเวสสันดรชาดก ตามประเพณีวัดติดต่อกัน 2-3 วันแล้วแต่กำหนดในช่วงที่จัดงานมีการแห่พระอุปคุตเพื่อขอให้บันดาลให้ฝนตกด้วย

เดือนห้า บุญสรงน้ำ หรือเทศกาลสงกรานต์ ชาวอีสานเรียกกันว่า สังขานต์

ตามประเพณีจัดงานสงกรานต์นั้น บางแห่งจัดกัน 3 วัน บางแห่ง 7 วัน แล้วแต่กำหนดมีการทำบุญถวายภัตตาหารคาวหวาน หรือถวายจังหันเช้า-เพลตลอดเทศกาล ตอนบ่ายมีสรงน้ำพระ รดน้ำผู้ใหญ่ผู้เฒ่าก่อเจดีย์ทราย

เดือนหก บุญบั้งไฟ บางแห่งเรียก บุญวิสาขบูชา มีงานบุญบั้งไฟ (บุญขอฝน) บุญวิสาขบูชา วันเพ็ญเดือนหก เกือบตลอดเดือนหกนี้ ชาวอีสานจัดงานบุญบั้งไฟ จัดวันใดแล้วแต่คณะกรรมการหมู่บ้านกำหนดถือเป็นการทำบุญบูชาแถน (เทวดา) เพื่อขอให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลและความอุดมสมบูรณ์ของข้าวปลาอาหารในปีต่อไปครั้นวันเพ็ญหก เป็นงานบุญวิสาขบูชาประเพณีสำคัญทางพุทธศาสนา มีการทำบุญฟังเทศน์และเวียนเทียนเพื่อผลแห่งอานิสงส์ในภพหน้า

เดือนเจ็ด บุญชำฮะ มีพิธีเลี้ยงตาแฮก ปู่ตา หลักเมือง งานบุญเบิกบ้านเบิกเมือง งานเข้านาคเพื่อบวชนาคคติความเชื่อหลังจากหว่านข้าวกล้าดำนาเสร็จ มีการทำพิธีเซ่นสรวงเจ้าที่นา เพื่อความเป็นสิริมงคลให้ข้าวกล้าในนางอกงาม บ้านที่กุลบุตรมีงานอุปสบททดแทนบุญคุณบิดามารดาและเตรียมเข้ากรรมในพรรษา

เดือนแปด งานบุญเข้าพรรษา มีพิธีหล่อเทียนพรรษางานบุญเทศกาลเข้าพรรษา แต่ละหมู่บ้านช่วยกันหล่อเทียนพรรษา ประดับให้สวยงาม จัดขบวนแห่เพื่อนนำไปถวายเป็นพุทธบูชา มีการทำบุญถวายภัตตหาร เครื่องไทยทานและผ้าอาบน้ำฝน เพื่อพระสงฆ์จะได้นำไปใช้ตลอดเทศกาลเข้าพรรษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน จัดงานวันแรม 14 ค่ำ เดือน 9 นับแต่เข้ามืด ชาวบ้านจัดอาหารคาวหวานหมากพลูบุหรี่ใส่กระทงเล็กๆ นำไปวางไว้ตามลานบ้าน ใต้ต้นไม้ ข้างพระอุโบสถ เพื่อเป็นการให้ทานแก่เปรตหรือวิญญาณที่ตกทุกข์ได้ยากตอนสายมีการทำบุญที่วัด ฟังเทศน์เป็นอานิสงส์

เดือนสิบ บุญข้าวสาก ข้าวสากหมายถึงการกวนกระยาสารท คล้ายงานบุญสลากภัตในภาคกลาง จัดงานวันเพ็ญเดือน 10 นำสำรับคาวหวานพร้อมกับข้าวสาก(กระยาสารท) ไปทำบุญที่วัดถวายผ้าอาบน้ำฝนและเครื่องไทยทาน แต่ก่อนที่จะถวายนั้นจะทำสลากติดไว้ พระสงฆ์องค์ใดจับสลากใดได้ก็รับถวายจากเจ้าของสำรับนั้น ตอนบ่ายฟังเทศน์เป็อานิสงส์

เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา มีพิธีถวายผ้าห่มหนาวในวันเพ็ญ มีงานบุญตักบาตรเทโว พิธีกวนข้าวทิพย์ พิธีลอยเรือไฟ นับเป็นช่วงที่จัดงานใหญ่กันเกือบตลอดเดือน นับแต่วันเพ็ญ มีการถวายผ้าห่มหนาวแต่พระพุทธพระสงฆ์ วันแรม 1 ค่ำ งานบุญตักบาตรเทโว ตอนเย็นวันขึ้น 14 ค่ำ มีพิธีกวนข้าวทิพย์ มีงานช่วงเฮือ (แข่งเรือ) ในวันเพ็ญมีงานแห่ปราสาทผึ้ง พิธีลอย เฮือไฟ (ไหลเรือไฟ) เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา มีทั้งงานบุญกุศลและสนุกสนานรื่นเริง

เดือนสิบสอง บุญกฐิน ทำบุญข้าวเม่าพิธีถวายกฐินเมื่อถึงวันเพ็ญจัดทำข้าวเม่า(ข้าวใหม่)นำไปถวายพระพร้อมสำรับคาวหวานขึ้นตอนบ่ายฟังเทศน์เป็นอานิสงส์จัด พิธีทอดกฐินตามวัดที่!!จองกฐินไว้ งานบุญในฮีตสิบสองนั้น ตามหมู่ที่เคร่งประเพณียังคงจัดกันอย่างครบถ้วนบางแห่งจัดเฉพาะงานบุญใหญ่ๆตามแต่คณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกันจัด บางแห่งเป็นงานใหญ่ประจำปี งานบุญแห่เทียนพรรษา ชาวจังหวัดอุบลฯจัดเป็นงานใหญ่ทุกปี งานลอยเฮือไฟ ชาวจังหวัดนครพนมจัดเป็นงานใหญ่ประจำ และงานแห่ปราสาทผึ้งชาวเมืองสกลนคร จัดเป็นงานใหญ่ประจำ เป็นต้น ปัจจุบันนี้มีการฟื้นฟูการจัดงานฮีตสิบสองเป็นงานใหญ่ๆเพื่อการอนุรักษ์สืบมรดกทางวัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวสู่จังหวัดด้วย

คองสิบสี่

สำหรับ คองสิบสี่ ตามคติการถือปฏิบัติของชาวอีสานนั้น ถือเป็นหลักธรรมในการครองบ้านครองเรือนที่ควรปฏิบัติ ซึ่งหากใครที่ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดแล้วนับเป็นบุคคลอยู่ในศีลในธรรมเป็นที่เคารพนับถือของคนทั่วไปหลักปฏิบัติ 14 ข้อ หรือ 14 ประการ ได้แก่

1. หูเมือง เป็นราชทูตต่างหน้าแทนบ้านเมือง หมายถึง เป็นบุคคลที่พูดจาไพเราะ อ่อนหวาน พูดจริง

2. ตาเมือง เป็นนักปราชญ์ มีความรอบรู้ในวิชาการบ้านเมือง รู้หลักธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. แก่นเมือง เป็นผู้ทรงคุณธรรม ยุติธรรม

4. ประตูเมือง เป็นผู้มีความสามารถในการใช้ศัตราวุทยุทธโธปกรณ์

5. รากเมือง เป็นผู้รอบรู้ในด้านโหราศาสตร์ ดาราศาสตร์

6. เหง้าเมือง เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์

7. ขางเมือง เป็นผู้ชำนาญในการออกแบบ ชำนาญในการศึก

8. ขื่อเมือง เป็นผู้มีตระกูลเป็นนักปราชญ์ผู้กล้าหาญ

9. แปเมือง เป็นผู้มีศีลธรรมอันดี ตัดสินคดีความเที่ยงธรรม

10. เขตเมือง เป็นผู้ทำหน้าที่พิทักษ์เขตเมือง รักษาเขตแดนบ้านเมือง

11. ใจเมือง เป็นผู้ทำหน้าที่ปกครองบ้านเมืองที่ดี

12. ค่าเมือง เป็นผู้พิทักษ์รักษาให้เมืองมีค่า มีเงินทอง ติดต่อค่าขาย

13. สติเมือง เป็นผู้รู้จักการรักษาพยาบาล หมอยา

14. เมฆหมอกเมือง เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ประดุจเทพอารักษ์พิทักษ์เมืองเป็นหลักเมืองการถือคองสิบสี่ประการนี้นับเป็นการรักษาบ้านครองเรือนมีศีลธรรม มีทศพิธราชธรรม

2.2.2.4 ปรัชญา

ผญา เป็นคำพูดที่ชาวไทยอีสาน ใช้พูดกันเพื่อแสดงถึงภูมิปัญญาของผู้พูด นักวิชาการและผู้รู้ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความหมายของ ผญา ไว้ดังนี้

ปรีชา พิณทอง (2532 : 528) ได้ให้ความหมายว่า ผญา (น.) หมายถึง ปัญญา, ความรู้, ความฉลาด คำภาษิตที่มีความหมายลึกซึ้งเรียกว่า ผญา ส่วน นงลักษณ์ ขุนทวี (มปป.) ให้ความหมายเกี่ยวกับคำว่าผญา ไว้ดังนี้ ผญา เป็นคำภาษาถิ่นอีสาน ตรงกับภาษาไทยกลางว่า ปัญญาหรือปรัชญา เพราะในภาษาถิ่นอีสาน จะใช้เสียง ผ แทนเสียง ป หรือ ปร ในภาษาไทยกลาง เช่น เผด เป็น เปรต, โผด เป็น โปรด, ผาบ เป็น ปราบ, ผาสาด เป็น ปราสาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำนักงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2540 : 45) ได้สรุปความหมายของ ผญา ไว้ดังนี้ ผญา (น) เป็นคำพูดของนักปราชญ์ถิ่นอีสานโบราณ และเป็นภาษาที่มีอายุมากพอสมควร ผญาเป็นคำที่ถ่ายทอดมาจากคำว่า ปัญญา และปรัชญา ซึ่งอพยพมาตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา นักปราชญ์โบราณอีสานท่านเปลี่ยนจากคำเดิมคือ ปัญญา เป็น ผญา เพื่อความสะดวกหรือเพื่อความเหมาะสมกับภาษาถิ่นก็อาจเป็นได้ ปัญญา แปลว่า ความรอบรู้ ดังนั้น คำว่า ผญา ก็คงมีความหมายเช่นเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ (มปป.) ให้ความหมายว่า คำผญา หรือ ผะหยา เป็นกาพย์กลอนพื้นเมืองอย่างหนึ่ง ที่แสดงความคิด ปัญญา ความฉลาดหลักแหลมของชาวบ้าน พร้อมกันนั้นก็เป็นคำพูดที่แสดงถึงความมีไหวพริบปฏิภาณอันหนักแน่นระหว่างหนุ่มสาว หญิงชาย ที่ยกขึ้นมาเพื่อถามไถ่เกี่ยวกับความรู้รอบตัว ทัศนคติคุณสมบัติที่มีความรักต่อกัน

จากทัศนะดังกล่าวเห็นว่า คำว่า ผญา ปัญญา ปรัชญา เป็นกลุ่มภาษาเดียวกัน มีความหมายคล้ายคลึงและใกล้เคียงกัน ซึ่งอาจใช้แทนกันได้ ดังนั้น สรุปได้ว่า ผญา, ปัญญา, ปรัชญา (wisdom, philosophy, maxim, aphorism) หมายถึง ปัญญา ความรอบรู้ ไหวพริบ สติปัญญา คำคม สุภาษิต หรือคำที่พูดเป็นปริศนาฟังแล้วได้นำมาคิดมาวิเคราะห์เพื่อค้นหาคำตอบจากปัญหาว่าความจริงเป็นอย่างไร มีความหมายว่าอย่างไร

ผญา มีความเป็นมาอย่างไร

วรรณกรรมมุขปาฐะประเภทผญาหรือ คำคม ภาษิตท้องถิ่นอีสานนี้ มีความเป็นมาอย่างไรหรือใครเป็นผู้ให้กำเนิด ยากที่จะตัดสินได้ว่ามาจากไหน ใครเป็นผู้ให้กำเนิดหรือริเริ่ม แต่อย่างไรก็ตาม มีผู้รู้และนักวิชาการ ที่ทำการศึกษาค้นคว้า วิจัย เกี่ยวกับเรื่องผญา หรือภาษิตอีสาน ได้สันนิษฐานหรือให้ทัศนะเกี่ยวกับที่มาของผญาพอสรุปได้ดังนี้

1. ผญาเกิดจาก คำสั่งสอนและศาสนา โดยหมายเอา คำสอนของผู้ใหญ่ที่มีต่อเด็ก ครูบาอาจารย์ที่มีต่อศิษย์ พ่อแม่ที่มีต่อลูกหลาน ทั้งนี้ก็สืบเนื่องจากคำสอนของศาสนาโดยเฉพาะพระพุทธศาสนา

2. ผญาเกิดจากขนบธรรมเนียมประเพณี โดยหมายเอา ข้อปฏิบัติที่คนในสังคมอีสานปฏิบัติต่อกันในวิถีชีวิต

3. ผญาเกิดจากการเกี้ยวพาราสีของหนุ่มสาว อาจหมายเอาแรงบันดาลใจหรือความรู้สึกภายในใจที่อยากจะบอกต่อกันและกัน จึงกล่าวออกมาด้วยคำคมเชิงโวหารภาพพจน์ต่าง ๆ แล้วเกิดการโต้ตอบถ้อยคำแก่กันและกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ผญาเกิดจากการเล่นของเด็ก โดยหมายเอา การเล่นกันระหว่างเด็กแล้วมีการตั้งคำถามอย่างเช่น ปริศนาคำทาย แต่แทนที่จะถามโดยตรงกับสร้างเป็นถ้อยคำที่คล้องจองกัน

5. ผญาเกิดจากสภาพแวดล้อมหรือเหตุการณ์อื่น ๆ ในวิถีชีวิต โดยหมายเอา สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต แล้วเกิดแรงบันดาลใจให้เกิดถ้อยคำในใจและมีการกล่าวถ้อยคำที่คล้องจองแก่กันและกัน ในโอกาศที่เดินทางไปมาค้าขาย หรือกิจกรรมอื่น ๆ (อดิศร เพียงเกษ, ๒๕๔๔: ๙๖)

จากการสันนิษฐานที่มาของการเกิดขึ้นของผญา จะเห็นว่าผญานั้นมีความหมายต่อชาวอีสาน ไม่ว่าชาวอีสานอาศัยอยู่สถานที่ใด เมื่อมีกิจกรรมใด ๆ ร่วมกัน หรือสนทนากันในกลุ่ม จะมีการกล่าว ผญาสอดแทรกขึ้นมาเสมอ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผญามีบทบาทหน้าที่และมีความสำคัญต่อสังคมชไทยอีสานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อาจแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ แล้วแต่โอกาสที่จะนำไปใช้ในกิจกรรมนั้น ๆ

ประเภทของผญา

ผญาหรือคำคม ภาษิตโบราณอีสานนี้ แบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 4 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทคำสอน เรียกว่า ผญาคำสอนหรือผญาภาษิต

ผญาคำสอนหรือผญาภาษิต คือ การใช้ถ้อยคำที่กล่าวเป็นร้อยกรองสั้น ๆ แฝงไว้ด้วยคติธรรม คำเตือนใจ หรืออีนัยหนึ่งคือ ข้อความที่เป็นอุปมาอุปมัย ให้ผู้ฟังได้คิดตีความสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีงามถูกต้อง

ตัวอย่าง

“คันเจ้าได้ขี่ช้างกั้งฮ่มสัปทน อย่าได้ลืมคนจนผู้แห่นำตีนช้าง”

ความหมาย : ถ้าได้ดีหรือได้เป็นใหญ่แล้วก็อย่าได้ลืมผู้คนรอบข้างหรือเบื้องหลัง

“ความตายนี้แขวนคอทุกบาทย่าง ไผก็แขวนอ้อนต้อน เสมอด้ามดังเดียว”

ความหมาย : ความตายนี้ย่อม ติดตามเหมือนเงาตามตัว ไม่มีผู้ใดหลุดพ้น

“บุญ บุญนี้บ่แหม่นของแบ่งได้ ปันแจกกันแหล่ว บ่ห่อนแยกออกได้ คือไม้ผ่ากลาง คือจั่งเฮากินข้าว เฮากินเฮาอิ่ม บ่แหม่นไปอิ่มท้อง เขาพุ้นผู้บ่กิน”

ความหมาย : เรื่องของบุญใครเป็นคนทำ คนนั้นได้รับผลเอง ไม่สามารถแบ่งปันได้เหมือนสิ่งของ เหมือนกินข้าวผู้ที่กินผู้นั้นก็อิ่มเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

“คำสอนพ่อแม่นี้หนักเกิ่งธรณี ผู้ใดยำเยงนบหากสิดีเมือหน้า”

ความหมาย : ผู้ใดเคารพคำสั่งสอนพ่อแม่จะเจริญก้าวหน้า

“ขอให้อดสาสู้ เพียรไปให้ถึกป่อง คุณอาจารย์ยกใส่เกล้า คนิงไว้อย่าสิลืม”

ความหมาย : อดทนสู้ในสิ่งที่ถูกต้อง ยกย่องคุณอาจารย์

2. ประเภทเกี้ยวพาราสี เรียกว่า ผญาเครือ, ผญาย่อย หรือผญา โต้ตอบ

ผญาประเภทนี้มีชื่อเรียกที่แตกต่างกันออกไปว่าผญาเครือ, ผญาย่อยหรือผญาโต้ตอบ คือการใช้ถ้อยคำพูดโต้ตอบกันเชิงเกี้ยวพาราสี ทักทายปราศัย สรรเสริญเยินยอ หรือความอาลัย

ตัวอย่าง

“ฝันคืนนี้ฝันเป็นประหลาดต่าง ฝันว่าเสาเฮือนเนิ้งไปทางตะวันออกฝันว่าปอกมีดโต้ตกน้ำล่องหนี ฝันว่าธำมะรงเหลื้อมในมือกระเด็นแตกเกรงว่านาถเจ้าใจเลี้ยวจากเฮียม”

ความหมาย : ฝันเมื่อคืนช่างฝันประหลาดนัก ฝันว่าเสาเรือนเอียงไปทางทิศตะวันออก ฝันว่าปลอกมีดตกไปในน้ำ ฝันว่าแหวนเพชรในมือหล่นแตก เกรงว่าจะเป็นลางร้ายหรือน้องจะจากไป

“สิบปีกะสิถ่าซาวพรรษากะสิอยู่ คันบ่ได้เป็นคู่เห็นแต่อุแอ่งน้ำกะปานได้นั่งเทียม”

ความหมาย : สิบปี ยี่สิบปีก็จะรอน้องอยู่ ถึงไม่ได้เคียงคู่น้องมองเห็นแค่ตุ่มใส่น้ำก็เหมือนได้นั่งเคียง

“อย่าให้เสียแฮงอ้ายเดินทางหิวหอด คือดั่งม้าอยากน้ำเดือนห้า หอดหิว คันบ่กูร์ณาอ้าย เห็นสิตายม้อยระแหม่งเห็นสิตายหอดแห้งหิวน้ำหอดแฮง”

ความหมาย : อย่าให้เสียแรงที่พี่ต้องดั้นด้นมาหา ได้โปรดกรุณารับไมตรีพี่ไว้อย่าแล้งน้ำใจนักเลย

“พี่สิลาจากน้องกลับต่าวเคหัง ปาสิลาวังเวินเสิ่นไปคือฮุ้ง ทุงสิไลลาผ้า สาหนองสิลาบวก ฮวกสิลาแม่น้ำ นางน้องค่อยอยู่ดี แด่เนอ”

ความหมาย : พี่ต้องลาจากน้องไปแล้ว เหมือนปลาที่ลาจากน้ำ นกลาจากหนอง ขอให้น้องอยู่สุขสบายดีนะ

“นกเขาตู้พรากคู่กะยังขัน กาเวาวอนพรากฮังกะยังฮ้อง น้องพรากอ้ายคำเดียวบ่เอิ้นสั่ง คันบ่เอิ้นสั่งใกล้ขอให้เอิ้นสั่งไกล”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความหมาย : นกพรากคู่พรากรังยังร้องเพรียกหา แต่น้องจากพี่ไปไม่มีแม้คำร่ำลาก็ไม่มี

3. ประเภทปริศนา เรียกว่า ผญาปริศนา-ปัญหาภาษิต

ผญาปริศนา-ปัญหาภาษิต คือ การใช้ถ้อยคำที่แทรกข้อคิด ปรัชญา คติชีวิต ในเชิงเปรียบเทียบในถ้อยคำ ทำให้ผู้ฟังต้องนำไปขบคิดและตีความเอาเอง

ตัวอย่าง

“อัศจรรย์ใจแข้ หางยาว ๆ สังบ่ได้ฮองนั่ง

บาดกระต่ายหางแป ๆ กระต่ายหางก้อม ๆ สังมาได้นั่งฮอง”

ความหมาย : อัศจรรย์ใจ ที่ผู้มีความรู้มามาก ๆ ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ แต่ผู้ร่ำเรียนมาน้อยกลับมีความสามารถประกอบอาชีพการงานได้สำเร็จและมั่นคงในชีวิต

“อัศจรรย์ใจโอ้ โอทองสังมาแตก

บาดว่ากะโปะหมากพร้าว สังมามั่นกว่าโอ”

ความหมาย : อัศจรรย์ใจ ผู้ที่มีเชื้อสายจากสกุลใหญ่โต มีเกียรติยศชื่อเสียง ทำไมจึงแตกแยกขัดแย้งกันได้ แต่ทำไมผู้อยู่ในตระกูลธรรมดาสามัญชนทั่วไป กลับมีความกลมเกลียวมีความสามัคคีกันดี

“กวางกินหมากขามป้อม ไปคาก้นขี้มั่ง

คันแม่นมั่งบ่ขี้ สามมื้อกระต่ายตาย

คันกระต่ายตายแล้ว เห็น อ้ม ผัดเน่าเหม็น”

ความหมาย : ลูกหลานกระทำความผิด มีผลกระทบถึงพ่อแม่ผู้ปกครอง ถ้าไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ไม่นานก็จะเป็นปัญหากระทบไปถึงญาติพี่น้องเดือดร้อนกันไปหมด (รวมถึงสถาบันด้วย)

4. ประเภทอวยพร เรียกว่า ผญาอวยพร

ผญาอวยพร คือ การใช้ถ้อยคำที่ใช้พูดอวยพรในโอกาสต่าง ๆ ส่วนใหญ่มักจะเป็นคำพูดที่ผู้สูงอายุหรือคนที่เคารพนับถือ พูดเพื่อให้เป็นสิริมงคลแก่ผู้ฟังหรือผู้รับพร อาจแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1 อวยพรทั่วไป

“ ค่อยอยู่ดีสำบายมั่นเสมอมันเครือเก่า เดอ ให้เจ้าอยู่ดีมีแฮงความเจ็บอย่าให้ได้ความไข้อย่าให้มี ให้ไปดีมาดีผู้อยู่ให้มีชัยผู้ไปให้มีโชค โชคม้าอยู่เทิงอาน อยู่เทิงเครื่องอลังการสำรับ นอนหลับให้เจ้าได้เงินพัน นอนฝันให้เจ้าได้เงินหมื่น นอนตื่นให้เจ้าได้เงินแสน แบมือไปให้ได้แก้วมณีโชติ โทษฮ้ายอย่ามาพาน มารฮ้ายอย่ามาผ่า ให้เจ้ามีอายุวรรณัง สุขัง พลัง เดอ ”

ความหมาย : ให้อยู่สุขสบาย ความเจ็บไข้อย่าได้มี ไปดีมาดี ผู้อยู่ขอให้มีชัย ผู้ไปขอ ให้มีโชค อยู่บนเครื่องสำรับอันอลังการ นอนหลับขอให้ได้เงินพันนอนฝันขอให้ได้เงินหมื่น นอนตื่นขึ้นมาขอให้ได้เงินแสน แบมือไปให้ได้แก้วมณีโชติ โทษร้ายอย่ามาพานพบ มารร้ายอย่ามากล้ำกลาย ให้มีอายุวรรณะ สุขะ พละ

4.2 อวยพรคู่บ่าวสาว

“ ให้เจ้าเป็นคู่แก้วคู่ขวัญ ให้เจ้าฮักกันบ่มีเปิด ลูกแก้วเกิดหญิงชาย สุขสำบายจนแก่เฒ่า สมบัติหลั่งเข้าเนืองนองเงินทองมีมากล้นเทอญ”

ความหมาย : ขอให้คู่บ่าวสาวจงมีความรักต่อกันอย่าได้เสื่อมกัน ให้ได้ลูกหญิงลูกชายให้มีความสุขในครอบครัวจนแก่เฒ่าชรา มีทรัพย์สมบัติแก้วแหวนเงินทองมากมายอย่าขาดมือ

4.3 อวยพรพิธีสู่ขวัญ

“ผูกเบื้องซ้ายให้ขวัญเจ้ามา ผูกเบื้องขวาให้พระเจ้าอยู่ ฝ้ายเส้นนี้มีคำแถน นำมาผูกแขนผอวนเจ้า อย่ามีศรีเศร้าตัวเจ้าอย่างหมองหม่น คุณพระพุทธ พระ ธรรมมากล้นไหลตื้อตื่นประสงค์ เจ้านอนหลับให้ได้เงินหมื่น เจ้านอนตื่นให้ได้เงินแสน แปนมือไปให้ได้แก้วมณีโชติ โทษร้ายอย่าพานมารร้ายอย่าเบียด”

ความหมาย : ผูกแขนซ้ายขอให้ขวัญมาอยู่กับเนื้อกับตัว ผูกแขนขวาขอให้คุณพระคุณเจ้าอยู่คุ้มครอง ฝ้ายผูกแขนเส้นมีคำพรจากเทวดาให้นำมาผูกแขนเจ้า อย่าให้มีความเศร้าหมองอยู่ในตัว ด้วยคุณพระรัตนตรัยมีมากล้นขอให้เจ้าได้ทุกสิ่งสมประสงค์ เมื่อเจ้านอนหลับขอให้ได้เงินหมื่น นอนตื่นขอให้ได้เงินแสน ยื่นมือออกไปขอให้ได้แก้วแหวนเงินทอง ภัยร้ายทั้งปวงอย่าได้มาเบียดเบียน

ความสำคัญของผญาที่มีต่อสังคมชาวอีสาน

เมื่อพิจารณาจากตัวอย่างผญาอันเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะชาวอีสานแล้ว นับว่าผญามีบทบาทต่อสังคมอีสานที่สืบทอดมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอยู่ไม่น้อย ซึ่งมักจะแสดงออกมาในลักษณะต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ผญามีบทบาทต่อการสั่งสอน การถ่ายทอดความรู้และสั่งสอนแก่ลูกหลาน ลูกศิษย์ ประชาชน ของพ่อแม่ ครูบาอาจารย์ และพระสงฆ์ นอกจากการถ่ายทอดโดยตรงแล้วยังการถ่ายทอดทางอ้อมด้วยการสังเกตความประพฤติของบุคคลแวดล้อมด้วยการปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การบอกเล่า การประกอบพิธีกรรม การแสดงมหรสพ โดยใช้ถ้อยคำที่เป็นภาษิตหรือผญาเป็นสื่อนำมาสอน เพราะผญาเป็นถ้อยคำที่แฝงไว้ด้วยคติธรรมและมีความไพเราะสละสลวยรัดกุม ทำให้ผู้ฟังสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีงามที่ถูกที่ควรได้

2. ผญามีบทบาทต่อความบันเทิง คนอีสานมักจะกิจกรรมการเล่นและมหรสพประจำ ท้องถิ่นอีสานชนิดหนึ่ง คือ หมอลำ เมื่อคนอีสานมีงานประจำปีหรืองานบุญงานกุศลต่าง ๆ มักจะมีหมอลำซึ่งถือว่าเป็นศิลปะการแสดงที่เป็นภูมิปัญญาคู่มากับคนอีสาน และในคำร้องของหมอลำที่แสดงนั้น ล้วนแต่เป็นถ้อยคำที่เป็นผญาแทบทั้งสิ้น นอกจากผญาที่เป็นคำร้อง(หมอลำ)แล้ว ก็ยังมีการกล่าวผญาโต้ตอบระหว่างกันและกัน เรียกว่า การจ่ายผญา หรือแก้ผญา พูดผญา หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ลำผญาญ่อย ลักษณะของการจ่ายผญาคือ หมอลำหรือผู้เล่นจะนั่งเป็นวง ส่วนผู้ฟังอื่น ๆ ก็จะนั่งเป็นวงล้อมรอบ แล้วมีการจ่ายผญากันและกัน และจะมีหมอแคนเป่าให้จังหวะไปด้วย บางครั้งการจ่ายผญาก็มีในกิจกรรมอื่น ๆ เช่น เข็นฝ้ายหรือปั่นฝ้าย ฝ่ายชายก็จะลำเกี้ยวฝ่ายหญิง ส่วนฝ่ายหญิงก็จะเข็นฝ้ายไปด้วยจ่ายผญาไปด้วย นับว่าเป็นการสร้างความสนุกสนานให้กับคนอีสานเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะหนุ่มสาวอีสาน

3. มีบทบาทต่อการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่นอีสาน คนอีสานเมื่อไปอยู่ในที่ใดๆ ถ้าได้มีการจัดกิจกรรมร่วมกันหรือแม้กระทั่งคุยกันในกลุ่มของคนอีสานแล้ว สิ่งที่จะขาดไม่ได้ก็คือการพูดผญา สอดแทรกขึ้นมาในระหว่างการสนทนาเสมอ จึงเป็นการอนุรักษ์วรรณกรรมประเภทมุขปาฐะของท้องถิ่นอีสานโดยทางอ้อม ทั้งเพราะผญาเป็นวรรณกรรมประเภทมุขปาฐะหนึ่งใน ๖ ของวรรณกรรมมุขปาฐะถิ่นอีสาน ได้แก่

3.1 การเล่าเรื่องตำนานและนิทาน

3.2 การสวดสรภัญญ์

3.3 การอ่านหนังสือผูก

3.4 การแสดงหมอลำ

3.5 เพลงเด็ก

3.6 ผญา

ดังนั้น ผญา จึงเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่มีบทบาทต่อสังคมคนอีสานมาก ทั้งยังเป็นเครื่องมือให้การศึกษาแก่คนในกลุ่มและสถาบันพื้นฐานทางสังคมมี ครอบครัว เป็นต้น นอกจากนี้ยังสร้างความเพลิดเพลิน กระตุ้นความ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและคงความเป็นอีกลักษณ์ทางภาษาแก่คนอีสานไว้ไม่ให้เสื่อมสูญไป เรียกได้ว่า ผญาหรือคำคม ภาษิตอีสาน เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นที่มีบทบาทหน้าที่ (functionalism) ที่สำคัญต่อคนอีสานตั้งแต่อดีตจนตราบเท่าปัจจุบันทุกวันนี้.

2.2.2.5 ดนตรีและการแสดงของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2.2.5.1 ดนตรี

ดนตรีเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการฟ้อนซึ่งจะขาดเสียมิได้ เพราะดนตรีนอกจากจะให้การฟ้อนเกิดความพร้อมเพรียงกันแล้ว ดนตรียังเป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่ทำให้ผู้ฟ้อนรู้สึกต้องการฟ้อนและฟ้อนอย่างมีความสุข ดนตรีที่ใช้ประกอบการฟ้อนมีตั้งแต่ดนตรีชิ้นเดียวอย่างเสียงกระทบของสาก เสียงกลอง จนถึงการผสมวงมีเครื่องดนตรีหลายๆ ชิ้นประกอบกัน ดนตรีอีสานแบ่งออกตามกลุ่มวัฒนธรรมดังนี้

1.วัฒนธรรมกลุ่มอีสานเหนือ หรือกลุ่มไทยลาว หรือกลุ่มหมอลำหมอแคน ซึ่งสืบทอดวัฒนธรรมมาจากลุ่มแม่น้ำโขง เครื่องดนตรีในกลุ่มนี้มีหลายประเภท ถ้าแบ่งประเภทโดยยึดการใช้หรือการเล่นดนตรีนั้นๆ ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

ประเภทเครื่องดีด เครื่องดนตรีประเภทใช้ดีด ได้แก่

พิณพื้นเมือง ซึ่งมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไปเช่น ซุง ซึง หมากจับปี่ หมากตดโต่ง หมากตับเต่ง เป็นต้น พิณทำด้วยไม้ เช่น ไม้ขนุน เพราะมีน้ำหนักเบาและให้เสียงทุ้มกังวานไพเราะกว่าไม้ชนิดอื่น มีรูปร่างคล้ายกีตาร์แต่ฝีมือหยาบกว่า พิณอาจจะมี 2 สาย 3 สาย หรือ 4 สายก็ได้ โดยแบ่งออกเป็น 2 คู่ เป็นสายเอก 2 สาย และสายทุ้ม 2 สาย ดั้งเดิมใช้สายลวดเบรครถจักรยานเพราะคงทนและให้เสียงดังกว่าสายชนิดอื่น แต่ในปัจจุบันนิยมใช้สายกีตาร์แทน การขึ้นสายไม่มีระบบแน่นอน นมหรือขั้นที่ใช้นิ้วกดบังคับระดับเสียงจะไม่ฝังตายตัวเหมือนกีตาร์หรือแมนโดลิน การเล่นก็เล่นเป็นเพลงเรียกว่าลาย โดยมากพิณจะเล่นคู่กันกับแคน

หุนหรือหืน เป็นเครื่องดีดที่ทำด้วยไม้ไผ่ ซึ่งชาวภาคกลางเรียกว่า จ้องหน่อง เวลาดีดต้องใช้ปากคาบไว้ที่กระพุ้งแก้ม ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นเครื่องขยายเสียง หุนจะมีเสียงค่อนข้างเบา ดังนั้นจะดีดให้เป็นทำนองชัดเจนได้ยาก

โกย คือ หุนหรือจ้องหน่องที่ทำด้วยโลหะ นิยมเล่นกันในหมู่ผู้หญิงผู้ไทสมัยโบราณ

ไหซองหรือพิณไห เป็นพิณที่ทำมาจากไหน้ำปลาหรือไหใส่ปลาร้า นิยมทำเป็นชุดๆ ละหลายใบโดยมีขนาดลดหลั่นกัน ตรงปากไหใช้เส้นยางหนังสติกหรือเส้นยางที่ตัดมาจากยางในของรถจักรยานผูกและขึงผ่านให้ได้เสียงประสานกัน โดยทำหน้าที่ให้เสียงทุ้มคล้ายกีตาร์เบสของฝรั่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเภทเครื่องสี หมายถึง เครื่องดนตรีที่มีสายสีด้วยคันชัก หรือเครื่องสายตามการเรียกในภาคกลาง

ซอพื้นเมือง แตกต่างจากซออื่นๆ เพราะซอพื้นเมืองของภาคอีสานแทนที่จะทำด้วยไม้กับกะลามะพร้าวแต่กลับทำด้วยไม้กับปี๊บหรือกระป๋อง ในบางครั้งก็เรียกว่า ซอปี๊บ หรือ ซอกระป๋อง ซอชนิดนี้มีอยู่ 2 สาย คันชักที่ใช้สีนั้นทำเช่นเดียวกับซอสามสาย คันชักของซอปี๊บจะอยู่ข้างนอก วิธีการสีเช่นเดียวกับซอสามสายหรือไวโอลิน การเล่นเพลงเช่นเดียวกับพิณ

ซอไม้ไผ่ หรือ ซอบั้ง ทำด้วยไม้ไผ่หนึ่งปล้องมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณสองถึงสามนิ้ว ถากผิวออกจนเหลือกระบอกบางๆ เจาะรูให้เกิดโพรงเสียง ขึ้นสายสองสายไปตามยาวของปล้องไม้ไผ่ แล้วสีด้วยคันชัก ซอไม้ไผ่มีข้อเสียที่เสียงเบาเกินไป

ประเภทเครื่องตี หมายถึง เครื่องดนตรีประเภทตีดำเนินทำนอง ได้แก่

โปงลาง มีลักษณะคล้ายระนาดแต่มีขนาดใหญ่ เดิมทีโปงลางเป็นชื่อของกระดึงที่แขวนคอวัวต่าง เป็นสัญญาณระหว่างการเดินทางไปค้าขาย ส่วนโปงที่เป็นเครื่องดนตรีเดิมชาวบ้านในจังหวัดกาฬสินธุ์เรียกว่า "ขอลอ" โปงลางทำจากไม้เนื้อแข็งเช่น ไม้หมากเหลื่อม ไม้สมอป่า ไม้พยุง ไม้ประดู่ ไม้ขนุน แต่ที่นิยมว่าให้เสียงไพเราะที่สุดได้แก่ ไม้มะหาด ที่ตายยืนต้นมาแล้วประมาณ 3 ปี

โปงลางจะประกอบด้วยลูกระนาดหรือไม้ท่อนโตขนาดแขนจำนวน 12 ท่อน เรียงจากขนาดใหญ่ไปหาเล็กหรือระดับเสียงต่ำไปหาสูง ท่อนยาวที่สุดประมาณฟุตครึ่ง และสั้นที่สุดประมาณ 1 ฟุต ถากตรงกลางให้บางเพื่อปรับระดับเสียงแล้วใช้เชือกร้อยเป็นผืนไม่ต้องใช้รางอย่างระนาด แต่ใช้แขวนไว้กับหลักหรือเสาแต่ไม่ให้ท่อนล่างชิดพื้น เสียงโปงลางประกอบด้วยเสียงห้า คือ เสียง โด เร มี ซอล ลา ในการตีโปงลางนิยมใช้คนบรรเลง 2 คน แต่ละคนใช้ไม้ตีสองอัน คนหนึ่งตีเสียงทำนองเพลงตามลายต่างๆ เช่นเดียวกับพิณหรือแคน อีกคนหนึ่งตีเสียงเสริมประสาน

กลอง ในภาคอีสานมีกลองที่ใช้ในการบรรเลงดนตรีประกอบจังหวะหลายประเภท เช่น

- กลองยาวหรือกลองหาง เป็นกลองขึ้นหนังหน้าเดียว ตัวกลองทำด้วยไม้จริง เช่น ไม้มะม่วง ตอนหน้าใหญ่ตอนท้ายมีลักษณะเรียว มีหลายขนาดตรงกลางของหน้ากลองจะติดข้าวสุกบดผสมขี้เถ้าถ่วงเสียงตัวกลองยาวนั้น

- กลองเส็ง หรือ กลองกิ่ง หรือ กลองแต้ เป็นกลองคู่ประเภทหน้าเดียว นิยมใช้สำหรับการแข่งขันประลองความดังกัน หรืออาจใช้สำหรับตีในงานบุญต่างๆ เช่น งานบุญบั้งไฟ การตีกลองเส็งจะใช้ไม้ตีซึ่งนิยมใช้ไม้เค็ง (ไม้หยี) เพราะเหนียวและทนทานกว่าไม้ชนิดอื่นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- กลองตุ้ม เป็นกลองสองหน้าคล้ายกับตะดพน แต่ต่างจากตะดพนตรงที่หน้ากลองตุ้มทั้งสองหน้ามีขนาดเท่ากัน ส่วนใหญ่ใช้ตีประกอบกับกลองยาวในขบวนแห่หรือขบวนฟ้อนในเทศกาลต่างๆ

- กลองตึ้ง เป็นกลองรำมะนาขนาดใหญ่ที่ใช้ในวงกลองยาว เวลาตีต้องใช้คนสองคนหาม และให้คนที่หามอยู่ข้างหลังเป็นคนตีไปด้วย

- กลองกาบบั้ง หรือ กลองกาบเบื้อง เป็นกลองรำมะนาเป็นกลองหน้าเดียวหรือเบื้องเดียว นิยมใช้ตีผสมวงกับกลองตุ้มและกลองยาว

ผ่างฮาด หรือ ฆ้องโหม่ง แบบโบราณชนิดที่ไม่มีปุ่มนูนตรงกลางเหมือนฆ้องทั่วๆ ไป คือแผ่นหน้าของผ่างฮาดจะเรียบเสมอกันหมด นิยมใช้ตีผสมกับเครื่องกำกับจังหวะในขบวนฟ้อนผู้ไท ฟ้อนเซิ้งบั้งไฟ

หมากกับแก็บ หรือ หมากก๊อบแก็บ หรือ กรับคู่ เป็นกรับพื้นเมืองอีสานทำด้วยไม้ธรรมดาสองชิ้น จักเป็นร่องฟันใช้ครูดหรือกรีดตามจังหวะ

นอกจากเครื่องดนตรีเหล่านี้แล้ว ยังมีเครื่องดนตรีประเภทตีทำด้วยโลหะอีกหลายชิ้น เช่น ฉิง ฉาบ ซึ่งภาษาอีสานเรียกว่า สิ่ง แส่ง

ประเภทเครื่องเป่า

แคน เครื่องเป่าที่เรารู้จักกันดีและแพร่หลาย เป็นเครื่องดนตรีที่เป็นสัญลักษณ์ของชาวอีสาน รายละเอียดเกี่ยวกับแคนเพิ่มเติมคลิกที่นี่ เสียงของแคนมีความไพเราะแสดงได้ทั้งอารมณ์สนุกสนาน เศร้าสร้อย การเป่าแคนจะมีท่วงทำนองซึ่งเรียกกันว่า ลายแคน เช่น ลายสุดสะแนน ลายลมพัดไผ่ ลายแม่ฮ้างกล่อมลูก ฯลฯ

โหวต เป็นเครื่องเป่าที่ทำด้วยลูกแคนแต่ไม่มีลิ้น โดยนำเอากู่แคนจำนวนประมาณ 7 ถึง 12 อันมาตัดให้ได้ขนาดลดหลั่นกันให้ปลายทั้งสองข้างเปิด ปลายด้านล่างใช้ขี้สูตรปิดให้สนิท ส่วนปลายบนเปิดไว้สำหรับเป็นรูเป่า โดยนำเอากู่แคนมารวมกันเข้ากับแกนไม้ไผ่ที่อยู่ตรงกลาง จัดลุกแคนล้อมรอบในลักษณะทรงกลม ตรงหัวโหวตใช้ขี้สูตรก่อเป็นรูปกรวยแหลม เพื่อใช้เป็นฐานสำหรับจรดฝีปากด้านล่าง และให้โหวตหมุนได้รอบทิศเวลาเป่า

ปี่ผู้ไท เป็นปี่ที่ทำจากไม้กู่แคน โดยเอากู่แคนมาปล้องหนึ่งตัดโดยเปิดปลายข้างหนึ่ง และขังข้ออีกด้านหนึ่ง ตรงปลายด้านที่บั้งข้อเจาะช่องสำหรับใส่ลิ้นที่ทำด้วยทองเหลือง เจาะรูเยื่อ 1 รู และรูนับ 5 รู ปรับเสียงให้เท่ากับเสียงแคน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงการฟ้อนของอีสานเหนือดั้งเดิม จะใช้เครื่องดนตรีหลักเพียงชนิดใดชนิดหนึ่งชนิดเดียว เช่น ฟ้อนผีฟ้า ฟ้อนผีหมอ จะใช้แคน ฟ้อนกลองตุ้มจะใช้กลองตุ้มอย่างเดียว แต่ในการแสดงชุดที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ในยุคหลังจะใช้ดนตรีลักษณะผสมวงหลายชิ้น เช่น พิณ แคน โปงลาง กลอง ฯลฯ ผสมกัน

2.วัฒนธรรมกลุ่มอีสานใต้ สามารถแบ่งออกได้เป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มที่สืบทอดวัฒนธรรมมาจากเขมร-ส่วย หรือกลุ่มเจรียง-กันตรึม และกลุ่มวัฒนธรรมโคราช หรือกลุ่มเพลงโคราช ในที่นี้จะเน้นเฉพาะกลุ่มเจรียง-กันตรึม

ประเภทเครื่องดีด

พิณกระแสเดียวหรือ กระแสมุย แปลว่า พิณเสียงเดียวหรือพิณสายเดียว กระโหลกพิณทำด้วยลูกน้ำเต้าแก่จัดตากให้แห้งตัดครึ่งด้านขวางของผล แกะเมล็ดในและเยื่อออกให้หมด ใช้หวายขันชะเนาะกระโหลกน้ำเต้าให้ติดกับโคนของคันพิณลูกบิดอยู่ทางด้านโคนสุดของคันพิณขึงโยงด้วยสายโลหะ จากลูกบิดสอดหวายที่ขันชะเนาะอยู่ไปผูกกับปลายคันพิณ ตอนปลายสุดมีลักษณะงอนเป็นรูปพระยานาคชูหัว ซึ่งชาวไทยภาคกลางเรียกว่า พิณน้ำเต้า

จาเปย์ หรือ กระจับปี่ มีลักษระคล้าย ซึง มีสายคู่ซึ่งสายแต่ละคู่ตั้งเสียงให้เท่ากัน คันพิณทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ส่วนกล่องเสียงจะทำด้วยไม้ขนุนหรือไม้สัก ที่ส่วนปลายสุดของคันพิณมีรู 4 รู เพื่อใส่ลูกบิดและร้อยสาย และที่คันพิณจะมีที่วางนิ้วซึ่งขัดไว้เป็นระยะๆ

อังกุ๊ยจ์ ชาวไทยภาคกลางเรียกว่า จ้องหน่อง ลักษณะเดียวกันกับ หุน หรือ หืน ทำด้วยไม้ไผ่

ประเภทเครื่องสี เครื่องดนตรีที่ใช้สีด้วยคันชักหรือคันสีที่รู้จักกันดี ได้แก่ ซอกันตรึม หรือ ตรัว ลักษณะของวอกันตรึมนี้ส่วนใหญ่จะคล้ายคลึงกับซอด้วงและซออู้ที่ใช้ในวงดนตรีไทยในปัจจุบัน ในอีสานใต้นี้พบว่ามีใช้กันอยู่ 4 ขนาด

ซอเล็ก หรือ ตรัวจ์ ซึ่งมีรูปร่างคล้ายซอด้วง แต่มีเสียงสูงและแหบกว่า

ซอกลาง หรือ ตรัวซอ มีขนาดใหญ่กว่าซอเล็ก

ซอใหญ่ หรือ ตรัวซอ มีขนาดใหญ่ที่สุด

ซออู้ หรือ ตรัวอู มีลักษณะคล้ายซออู้ตามปกติ

ซอทั้ง 4 ขนาดมีรูปร่างไม่แตกต่างกันมากนัก ต่างกันเฉพาะขนาดและวัสดุที่ใช้ทำกระโหลกซอเท่านั้น ซอเล็กนั้นบางครั้งพบว่าใช้เขาควายมาทำเป็นกระโหลก แต่ซอกลางและซอใหญ่นั้นนิยมใช้ไม้ขนุนหรือไม้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เนื้อแข็ง ส่วนซออู้นั้นกระโหลกซอจะใช้กะลามะพร้าวขนาดใหญ่ และใช้หนังงูเหลือม หรือหนังตะกวดปิดหน้ากระโหลกซอ วงกันตรึมในปัจจุบันนิยมใช้ซอกลางและซออู้บรรเลงในงานทั่วๆ ไป

ประเภทเครื่องตี

กลองกันตรึม หรือ สะกัว มีลักษณะเป็นกลองขนาดเล็ก รูปร่างคล้ายโทนดินเผา ตัวกลองขุดจากไม้ขนุนหรือลำต้นมะพร้าวโดยกลึงภายนอกให้ได้รูปร่างเสียก่อน จึงเจาะคว้านภายในให้เป็นโพรงกลวง ใช้หนังวัวหรือหนังงูเหลือมหุ้มปากกลอง

ประเภทเครื่องเป่า

ปี่อ้อ หรือ แบ็ยอด เป็นปี่ที่ทำจากไม้ไผ่ ส่วนที่เป็นตัวปี่ทำด้วยไม้อ้อ โดยเหลาปลายข้างใดข้างหนึ่งจนบางแล้วบีบให้แบนประกบกันในลักษณะลิ้นคู่ แต่ที่ปลายลิ้นยังมีลักษณะกลมเพื่อสอดส่วนที่เป็นท่อนปลายของตัวปี่ และใช้ไม้ไผ่หรือหวายเล็กบีบประกบกัน เพื่อให้ปลายลิ้นของปี่มีรูปร่างคงเดิมอยู่เสมอ ลำตัวของปี่อ้อจะเจาะรูด้านบน 7 รู และด้านล่างอีก 1 รูไว้สำหรับปิดเปิดเปลี่ยนระยะทางเดินของลมเวลาเป่า

ปี่สไนง์ หรือ สแนง เป็นปี่ชนิดหนึ่งที่ทำมาจากเขาควาย โดยเจาะช่องด้านบนของเขาควาย ใส่ลิ้นอย่างแคน ผนึกด้วยขี้สูดให้สนิท ใช้เชือกผูกปลายเขาทั้งสองข้างแขวนคอแล้วใช้ปากเป่า โดยใช้อุ้งมือขวาปิดเปิดเพื่อควบคุมระดับเสียง

2.2.2.5.2 การแสดง

การละเล่นพื้นบ้าน หรือการมหรสพ นับเป็นมรดกที่แสดงภูมิปัญญาที่สะสมจากอดีต จวบปัจจุบัน ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1.เพลงพื้นบ้านอีสาน

เพลงพื้นบ้าน (Folk Song) คือเพลงของท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง และเป็นที่รู้จักกันดีเฉพาะถิ่นนั้นๆ ลีลาการขับร้องหรือการฟ้อนรำจึงมีอิสระทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหา จึงเป็นที่นิยมของชาวบ้าน ด้วยสาเหตุที่เพลงพื้นบ้านใช้ภาษาถิ่น ใช้ทำนองสนุก จังหวะเร้าใจ เนื้อหาถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด อุดมการณ์ ความเป็นอยู่และภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งแบ่งออกได้เป็นดังนี้

1.1 กลุ่มอีสานเหนือ

ซึ่งสืบทอดวัฒนธรรมมาจากกลุ่มวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขงที่เรียกว่า กลุ่มไทยลาว หรือกลุ่มหมอลำหมอแคน ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีจำนวนมากที่สุดในภาคอีสาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพลงพิธีกรรม

กลุ่มไทยลาวหรือกลุ่มหมอลำหมอแคนในกลุ่มไทยลาวนี้มี "ฮีตสิบสองคองสิบสี่" เป็นบทบัญญัติในการควบคุมสังคมอีสานเพื่อให้ประชาชนได้ประพฤติปฏิบัติตามเมื่อถึงเวลา ลักษณะของจารีตประเพณีที่ปรากฏอยู่ในฮีตสิบสองอันเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เช่น งานบุญต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับเชื่อทางจิตวิญญาณตั้งแต่เกิดจนตาย แบ่งได้เป็น

1.เพลงเซิ้งต่างๆ เป็นเพลงที่ใช้ร้องประกอบพิธีตามความเชื่อของชาวอีสาน เช่น

เพลงเซิ้งบั้งไฟ

เซิ้งนางแมว

เซิ้งนางด้ง

เซิ้งผีโขน

ใช้ร้องโดยมีจุดมุ่งหมายในการร้องเพื่อให้เกิดความสนุกสนานดึงดูดให้คนไปร่วมพิธี และการร้องเพลงเซิ้งยังเป็นสื่อกลางในการขอความร่วมมือในพิธีนั้น เช่น ขอเงิน ขอสิ่งของ หรือขอความร่วมมืออื่นๆ ตามแต่จะต้องการ การร้องเพลงเซิ้งจะประกอบด้วยคนขับกาพย์นำและจะมีลูกคู่คอยร้องรับ ลักษณะบทเพลงจะเป็นเพลงแบบด้นกลอนสด รายละเอียดเกี่ยวกับ การเซิ้งแบบต่างๆ

เพลงร้องเพื่อความสนุกสนาน

เป็นเพลงร้องเล่นสำหรับหนุ่มสาวหรือผู้ใหญ่ร้องเพื่อความสนุกสนานในงานเทศกาลหรือวาระพิเศษ เช่น งานสงกรานต์ ผ้าป่า กฐิน งานบวชนาค ได้แก่ หมอลำหรือการลำแบบต่างๆ

1.หมอลำพื้น คือ หมอลำเป็นชายที่ลำเกี่ยวกับเรื่องนิทานต่างๆ

2.หมอลำกลอน คือ หมอลำชายหญิงที่ลำเกี่ยวกับเรื่องราวของความรักโต้ตอบกัน

3.หมอลำหมู่ เป็นกลุ่มของหมอลำที่ลำเป็นเรื่อง และใช้ทำนองเศร้า

4.หมอลำเพลิน เป็นคณะหมอลำที่ลำเรื่องใช้ทำนองสนุกสนาน

5.หมอลำผีฟ้า คือ การลำรักษาคนเจ็บไข้ ซึ่งเราจัดอยู่ในกลุ่มของเพลงพิธีกรรม

1.2 กลุ่มอีสานใต้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบ่งออกเป็นกลุ่มที่สืบทอดวัฒนธรรมเขมร-ส่วย หรือเรียกว่า กลุ่มเจรียง-กันตรึม และกลุ่มวัฒนธรรมโคราช หรือเรียกว่า กลุ่มเพลงโคราช

เพลงพิธีกรรม

เรือมมม็วต เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งของชาวสุรินทร์ ซึ่งมีความเชื่อแต่โบราณว่า "เรือมมม็วต" จะช่วยให้คนกำลังเจ็บไข้ได้ป่วยมีอาการทุเลาลงได้ ผู้เล่นมม็วตไม่จำกัดจำนวน ในจำนวนผู้เล่นนั้นจะต้องมีหัวหน้าหรือครูมม็วต อาวุโส ทำหน้าที่เป็นผู้นำพิธีต่างๆ และเป็นผู้รำดาบไล่ฟันผีหรือเสนียดจัญไรทั้งปวง

เพลงร้องเพื่อความสนุกสนาน

1.กันตรึม กันตรึมเป็นวงดนตรีพื้นบ้านของอีสานใต้ กันตรึมหรือโจ๊ะกันตรึมยังเป็นที่นิยมและมีบทบาทสำคัญตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบันสำหรับชาวอีสานใต้ เช่นเดียวกับหมอลำของชาวอีสานเหนือ ประวัติของการเล่นกันตรึมนี้ไม่มีผู้ทราบที่มาอย่างแน่นอน แต่เชื่อว่าการละเล่นกันตรึมนี้ได้รับการถ่ายทอดมาจากขอม วงกันตรึมยังใช้แสดงในงานต่างๆ เสมอ เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานศพหรืองานพิธีกรรมอื่น แต่จังหวะลีลาในการแสดงจะแตกต่างกันออกไปตามพิธีของแต่ละงาน โดยเฉพาะเครื่องดนตรีประกอบการแสดงกันตรึมก็จะแตกต่างกัน เช่น การแสดงในงานศพจะใช้ปี่อ้อมาบรรเลง แต่ถ้าเป็นงานแต่งงานก็จะใช้ปี่เตรียงหรือปี่เญ็นแทนปี่อ้อ ส่วนเนื้อร้องก็เปลี่ยนไปให้เหมาะสมกับแต่ละงาน บทเพลงและทำนองเพลงกันตรึมมีหลากหลาย แต่พอจะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท

บทเพลงชั้นสูงหรือเพลงครู เป็นเพลงที่ถือว่ามีความศักดิ์สิทธิ์มักจะนำมาบรรเลงก่อนเพลงอื่นๆ ส่วนมากมีท่วงทำนองช้า

บทเพลงสำหรับขบวนแห่ ใช้บรรเลงในขบวนแห่ต่างๆ มีท่วงทำนองสนุกสนาน และใช้บรรเลงประกอบการขับร้องและการฟ้อนรำ

บทเพลงเบ็ดเตล็ด เป็นบทเพลงที่มีท่วงทำนองลีลารวดเร็ว สนุกสนาน มักจะใช้บรรเลงบนเวที

2.เจรียง หรือจำเรียง ซึ่งเป็นคำภาษาเขมรแปลว่า ร้อง เป็นการขับร้องเป็นทำนองเสนาะแบบการอ่านทำนองเสนาะ ใช้ในการเล่าเรื่องโบราณวัฒนธรรมความเป็นอยู่และประเพณี หรือเล่านิทานเป็นการสั่งสอนให้คนทำความดี ลักษณะของเจรียงจึงคล้ายกับหมอลำและเพลงโคราช ดนตรีที่ใช้ประกอบคือ แคน การแสดงประกอบด้วยผู้ร้องฝ่ายชาย 1 คน และฝ่ายหญิง 1 คน คนเป่าแคนอีก 1 คน การแสดงอย่างเดียวกันนี้ในประเทศกัมพูชา เรียกว่า "โอะกัญโตล"

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเจรียงจะเริ่มต้นด้วยบทไหว้ครูเป็นการรำลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัย สิ่งศักดิ์สิทธิ์ พระคุณบิดามารดา ครูบาอาจารย์ แล้วเริ่มบทปฏิสันฐานกับผู้ฟังบอกเล่าถึงความสำคัญของการแสดงว่างานนั้นๆ มีการบำเพ็ญกุศลอะไร บางครั้งก็ยกนิทานประกอบ การเจรียงอาจจะเจรียงเป็นกระทู้ถามตอบ ในช่วงหลังๆ จะเพิ่มความสนุกสนานโดยใช้บทหยอกล้อกระทบกระเทียบในลักษณะตลกคะนอง การเจรียงแบ่งออกได้หลายแบบเช่น

เจรียงซันตรูจ เป็นการร้องเล่นในเทศกาลต่างๆ โดยชายหนุ่มจะหาคันเบ็ดมาหนึ่งคัน แล้วใช้ขนมต้มหรือผลไม้ผูกไว้ที่เชือกเบ็ด แล้วนำเบ็ดไปหย่อนล่อหญิงสาวถ้าหญิงสาวผู้ใดรับเหยื่อก้แสดงว่ารัก

เจรียงกันกรอบกัย (เพลงปรบไก่) เป็นการเล่นเจรียงคนเดียว ไม่มีดนตรีเป็นแบบแผน ส่วนใหญ่ใช้วิธีตบมือหรือสีซอเป็นการเจรียงแบบตลก

เจรียงตรัว เป็นการขับร้องเดี่ยวเป็นนิทาน ประกอบซอ คล้ายการ ลำพื้น ของชาวอีสานเหนือ ผู้ขับร้องจะสีซอไปด้วย

เจรียงจะเป่ย เป็นการขับร้องเดียวเป็นนิทาน ประกอบพิณกระจับปี่ มีผู้เล่นคนเดียวเป็นผู้ขับร้องและดีดจะเป่ย

เจรียง-จรวง แปลว่าขับร้องโดยปี่จรวงเป่าประกอบ เป็นการขับร้องโต้ถามกันเป็นเรื่องตำนานสุภาษิตต่างๆ เดิมใช้ปี่จรวงประกอบแต่ปัจจุบันใช้ซอแทน

เจรียงนอรแก้ว มีผู้แสดงประกอบด้วยชาย 2 คน หญิง 2 คน เป็นการเล่นโต้ตอบระหว่างชายหญิง โดยแต่ละฝ่ายจะมีพ่อเพลงและแม่เพลงร้องนำและมีลูกคู่ร้องตาม ต่อจากนั้นชาย-หญิงแต่ละฝ่ายจึงร้องโต้ตอบกันเป็นคู่ๆ โดยไม่มีเครื่องดนตรีประกอบ

เจรียงปังนา เป็นการขับร้องคล้ายกับเจรียงนอรแก้ว แต่มีจังหวะเร็วกว่า มีผู้แสดงประกอบด้วยชาย 1 คน หยิง 1 คน กลองโทน 1 คน ขับร้องโดยบรรยายเรื่องราวตามต้องการ

เจรียงเบริน เป็นการร้องเพลงคลอกับซอแบบร้องคู่ชาย-หยิง คล้าย "หมอลำกลอน" ของชาวอีสานเป็นทำนองขับลำนำเรื่องราวหรือโต้ตอบซักถามนิทานชาดก

เจรียงตรุษ เป็นการร้องรำเป็นกลุ่มในวันขึ้นปีใหม่ (13 เมษายน) โดยมีพ่อเพลงร้องนำแล้วลูกคู่ก็ร้องตาม หรือร้องรับเดินทางเป็นคณะไปร้องอวยพรตามบ้านต่างๆ เมื่ออวยพรเสร็จก็จะขอบริจาคเงินเพื่อไปทำสาธารณะประโยชน์ต่างๆ ลักษณะการร้องรำอันนี้คล้ายกับการเซิ้งบั้งไฟของชาวอีสานเหนือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เจรียงกันตรึม ใช้ในงานมงคลโดยเฉพาะ เช่น กล่อมหอ ในงานแต่งงานขึ้นบ้านใหม่ มีผู้เล่นประกอบ 4 คน เป็นชายทั้งหมด เครื่องดนตรีประกอบด้วย ปี่อ้อ 1 คน ซอด้วง 1 คน กลองโทน 2 คน คนตีกลองจะเป็นผู้ขับร้อง

3.อาไย เป็นเพลงปฏิพากษ์ร้องโต้ตอบเกี้ยวพาราสีกันระหว่างหนุ่มสาว คล้ายเพลงอีแซวหรือลำตัดของภาคกลาง จะเล่นประกอบกับเครื่องมโหรี วิธีเล่นจะแบ่งเป็นฝ่ายชายและฝ่ายหญิงจำนวนเป็นคู่เท่าๆ กัน ไม่เกิน 4 คู่ แต่ละคู่จะยืนหันหน้าเข้าหากันและร้องโต้ตอบกัน เปลี่ยนคู่เวียนไปเรื่อยๆ ในระหว่างที่ร้องจบดนตรีก็จะรับเป็นท่อนๆ และในช่วงดนตรีรับนี้ทั้งฝ่ายหญิงและชายจะรำต้อนกัน

4.เพลงโคราช เป็นเพลงพื้นบ้านที่มีอายุเก่าแก่มาก และเป็นเพลงครูของเพลงพื้นบ้านอื่นๆ เช่น เพลงฉ่อย ซึ่งใช้กลอนเพลงโคราชเป็นบทไหว้ครู เพลงโคราชเป็นกลอนปฏิพากย์คือเป็นการใช้ปฏิภาณในการแก้ปัญหาร้องโต้ตอบกัน ว่าแก้กันทันควันทันทีไม่ต้องอาศัยบทใดๆ เลย ลักษณะเป็นกลอนด้นนิยมเล่นอักษรสัมผัส ทำให้มีความไพเราะขึ้น ภาษาที่ใช้ในกลอนเพลงโคราชจะใช้ภาษาโคราช ซึ่งมีลักษณะคล้ายภาษาไทยภาคกลางแต่เพี้ยนหรือแปร่งไป เพลงโคราชจะเล่นในโอกาสงานมงคลต่างๆ เช่น งานบวช งานโกนจุก งานทำบุญ หรือแม้แต่งานศพก็เล่นเพลงโคราชได้เช่นกัน

เพลงโคราชคณะหนึ่งๆ มีผู้เล่นเพลงประมาณ 6 คน แบ่งเป็น 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงอย่างละเท่าๆ กัน สถานที่เล่นเดิมเล่นตามลานบ้าน ต่อมามีการยกเวทีขึ้น 4 เสามีหลังคา เริ่มเล่นโดยผู้เล่นที่มีอาวุโสหรือหมอเพลงจะออกมาร้องก่อน แล้วฝ่ายหญิงจะว่าบทไหว้ครู ตามด้วยการร้องเกริ่นโต้ตอบกันไปทั้งสองฝ่าย ลักษณะการเล่นเพลงโคราชแบ่งได้อย่างกว้างๆ 3 ประเภทคือ

- เกี้ยวพาราสี เนื้อร้องจะเป็นคำเกี้ยวพาราสีระหว่างหญิงชาย ในบางครั้งอาจมีคำเสียดสี ถ้อยคำที่รุนแรงและหยาบ ซึ่งเป็นลักษณะของเพลงพื้นบ้านทั่วไป

- ลองปัญญา เป็นการนำเอาปัญหาหรือปรัชญาพุทธศาสนา หรือตำนานเรื่องต่างๆ มาซักถาม ฝ่ายใดที่ตอบไม่ได้ก็จะถูกว่าให้ได้อาย

- เล่าเป็นเรื่อง เช่น ยกนิทานที่มีคติสอนใจ หรือจับเรื่องราวตามธรรมเนียมของเพลงพื้นบ้านอื่นๆ โดยสมมติตัวละคร

2.ละครพื้นบ้านอีสาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การแสดงพื้นบ้านอีสานในลักษณะของการเล่าเรื่อง หรือมีการดำเนินเรื่องนั้นพอจะแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

2.1 หมอลำหมู่ หมอลำกลอน หมอลำซิ่ง

หมอลำเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านของอีสานซึ่งเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษ และยังคงเป็นที่นิยมจนถึงปัจจุบัน จนมีผู้กล่าวว่า "หมอลำ ไม่มีวันตายจากลมหายใจของคนอีสาน การลำจะแบ่งออกเป็นหลายแบบหลายสำเนียง และพัฒนาเรื่อยมา รายละเอียดต่างๆ คลิกดูที่นี่ครับ

2.2 หนังปราโมทัย หรือหนังปะโมทัย หรือหนังบักตื้อ

หนังปราโมทัยหรือหนังตะลุงอีสานนั้นมีชื่อเรียกแตกต่างกันหลายชื่อ เช่น หนังประโมทัย หนังปราโมทัย หนังปะโมทัย หนังบักตื้อ และหนังบักป่องบักแก้ว คำว่า หนังปราโมทัย น่าจะมาจากคำว่า ปราโมทย์ ซึ่งหมายถึง ความบันเทิงใจ ความปลื้มใจ ส่วนคำว่า ประโมทัยและปะโมทัย สันนิษฐานว่าอาจจะเป็นชื่อของคณะหนังตะลุงก็ได้ ส่วนหนังบักตื้อ และหนังบักป่องบักแก้ว มาจากชื่อตัวตลก (ตัวหนัง) ซึ่งได้รับความนิยมจากชาวบ้าน ซึ่งหนังปราโมทัยเป็นการละเล่นซึ่งผสมผสานกันระหว่างหนังตะลุงกับหมอลำ โดยตัวที่เป็นตัวเอก ตัวพระ ตัวนาง หรือเป็นเจ้าจะพูดภาษากลาง ตัวตลก เหล่าเสนาอำมาตย์ จะเป็นภาษาอีสาน เรื่องที่นำมาแสดงก็จะเอาวรรณกรรมพื้นบ้านมาแสดง เช่น สังข์ศิลป์ชัย จำปาสี่ต้น การะเกษ ผาแดงนางไอ่ ท้าวก่ำกาดำ รวมทั้งวรรณคดีเอกอย่าง รามเกียรติ์

หนังปราโมทัยอีสานนั้น มีศูนย์กลางอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานีเป็นศูนย์กลางแห่งแรก คณะหนังปราโมทัยคณะเก่าแก่ที่สุดคือ คณะฟ้าบ้านทุ่ง ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2467 คณะหนังประโมทัยที่เก่าแก่รองลงมาได้แก่ คณะบุญมี ซึ่งมาจากจังหวัดอุบลราชธานีและมาตั้งคณะขึ้นในจังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อปี พ.ศ. 2476 คณะประกาศสามัคคีตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2490 นอกจากนี้ยังมีคณะ ช. ถนอมศิลป์ บ้านโคกไพลี ตำบลโพธิ์ทอง กิ่งอำเภอศรีสมเด็จ คณะ ป. บันเทิงศิลป์ บ้านสีแก้ว ตำบลสีแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด คณะหนังปะโมทัยของผู้ใหญ่ถัง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น เป็นต้น

คณะหนังปราโมทัยคณะหนึ่งมีประมาณ 5-10 คน เป็นคนเชิด 2-3 คน ซึ่งจะทำหน้าที่พากย์และเจรจาด้วย แต่ก็มีบางคณะที่ทำหน้าที่เชิดอย่างเดียว โดยมีคนเจรจาแยกเป็นชายจริงหญิงแท้ต่างหาก มีนักดนตรีประมาณ 3-5 คน

เครื่องดนตรีจะประกอบด้วย ระนาดเอก 1 ราง ตะโพน 1 ใบ ฉิ่ง 1 คู่ ต่อมามีการนำเอา พิณ แคน กลองฉิ่งฉาบ เข้ามาเสริมเพื่อให้เกิดความไพเราะเร้าใจขึ้น ทุกอย่างแปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลาคล้ายกับหมอลำนั่นเอง คณะหนังตะลุงที่ผม (ผู้ทำเว็บไซต์) ได้รู้จักและเคยเฝ้าดูการละเล่นมาตั้งแต่เด็กจนปัจจุบันคือ คณะ ฟ.บันเบิงศิลป์ ถ้ามีโอกาสจะได้สัมภาษณ์มาบอกกล่าวกันต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 ลิเกเขมร

ลิเกเขมรปรากฏในแถบอีสานใต้ในจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ ได้รับอิทธิพลมาจากเขมร เดิมชาวไทยและกัมพูชามีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีการไปมาหาสู่ต่อกัน มีชายไทยคนหนึ่งชื่อ "ตาเปาะ" ได้ไปเที่ยวประเทศกัมพูชาและได้ภรรยาเป็นชาวเขมร ได้อาศัยอยู่ที่นั่นหลายปี จนมีความรู้ความเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณี และการละเล่นต่าง ในประเทศกัมพูชาเป็นอย่างดี ต่อมาได้กลับมาประเทศไทย ได้รวบรวมสมัครพรรคพวกที่ชอบร้อง และรำตั้งเป็นคณะลิเกขึ้น ลักษณะการเล่นลิเกเขมรคล้ายลิเกไทย โดยใช้บทร้องและเจรจาเป็นภาษาเขมร ไม่มีการรำอย่างละครแต่รำประกอบพองาม หรืออาจจะมีระบำสลับฉาก หรือสอดแทรกในเรื่อง เช่น รำอาไย หรือกระโนบติงตอง เป็นต้น เรื่องที่นำมาแสดงเอามาจากนิทานพื้นบ้าน เช่น เจ็ดยอดกุมาร กดามซอ (ปูขาว) ก่อนการแสดงจะมีการไหว้ครู แล้วแนะนำตัวละคร จึงเข้าสู่เรื่องราว

3.การฟ้อนพื้นบ้านอีสาน

การฟ้อนรำของมนุษย์จะเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์มีความเจริญทางอารมณ์และจินตนาการ ความสร้างสรรค์พอสมควร ดังนั้นมนุษย์ในทุกๆ หมู่จะมีการเต้นรำหรือฟ้อนรำเป็นของตนเอง และพัฒนารูปแบบขึ้นมาตามลำดับ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้กล่าวถึงความเป็นมาของการฟ้อนรำว่า

"การฟ้อนรำย่อมเป็นประเพณีในเหล่ามนุษยชาติทุกภาษาไม่เลือกว่าจะอยู่ ณ ประเทศถิ่นสถานที่ใด ในพิภพนั้นคงมีวิธีฟ้อนรำตามวิสัยชาติของตนด้วย ทั้งนั้น อย่าว่าแต่มนุษย์เลย ถึงแม้สัตว์เดรัจฉาน ก็มีวิธีฟ้อนรำ ข้อนี้สังเกตเห็นได้ง่าย เช่น สุนัข และไก่กา เป็นต้น"

ในการที่จะวินิจฉัยว่ามนุษย์หมู่ใดมีความเจริญก้าวหน้าหรือล้าหลังหมู่อื่น โดยใช้แบบหรือศิลปะการแสดงมาเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ โดยเฉพาะการฟ้อนรำของชนในชาตินั้น การฟ้อนรำจะแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

3.1 การฟ้อนรำของชาวบ้าน (folk dance) คือการฟ้อนรำอันเกิดจากความรู้สึกของชนธรรมดาสามัญ โดยไม่ต้องมีการฝึกหัดหรือมีก็เพียงเล็กน้อย เต็มไปด้วยความสนุกสนาน มีชีวิตชีวา

3.2 การฟ้อนรำตามแบบแผน (classical dance) คือการฟ้อนรำที่ต้องอาศัยการฝึกหัดกันตามแบบฉบับมีครูอาจารย์ตั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ เช่น การรำละครของไทย ซึ่งยกย่องว่าเป็นของสูง การฟ้อนรำตามแบบแผนไม่สามารถแสดงอารมณ์กับคนดู จึงเป็นความงามที่ปราศจากชีวิตคล้ายหุ่นที่ร่ายรำ

การฟ้อนรำตามแบบฉบับของชาวอีสานนั้นผู้ฟ้อนมิได้เป็นช่างฟ้อนหรือช่างขับลำ แต่เป็นชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้าน การฟ้อนรำอาจจัดให้มีขึ้น เพื่อการเฉลิมฉลองในวาระโอกาสต่างๆ เช่น หลังฤดูการเก็บเกี่ยว หรือฟ้อนรำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพื่อการทรงเจ้าเข้าผีรักษาอาการเจ็บป่วย เครื่องแต่งกายก็เป็นไปตามท้องถิ่น ข้อสำคัญต้องมีดนตรี มีจังหวะชัด และทำนองง่ายๆ ประกอบเพื่อให้การฟ้อนรำพร้อมเพรียงกัน เมื่อเป็นการฟ้อนของชาวบ้านและเป็นการฟ้อนประจำของท้องถิ่น จึงมีผู้สืบทอดและสนใจในกลุ่มเล็กๆ ในท้องถิ่นและสถาบันทางการศึกษา เช่น โรงเรียนวิทยาลัยครู (สถาบันราชภัฏ ในปัจจุบัน) จนกระทั่งมีการจัดตั้งวิทยาลัยนาฏศิลป์ขึ้น 2 แห่ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด และวิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์

จึงมีการจัดรวบรวมฟื้นฟูดนตรีและนาฏศิลป์พื้นเมืองอีสานทั้งในวิทยาลัยครู และสถานศึกษาอื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้มีการประดิษฐ์คิดค้นการฟ้อนชุดใหม่ๆ เพิ่มขึ้นอย่างมากมาย มีการพัฒนารูปแบบเช่น การแปรแถว การจัดขบวนฟ้อนที่งดงามยิ่งขึ้น เมื่อพิจารณาการฟ้อนทั้งชุดเก่าและใหม่ที่พัฒนาเพิ่มเติมในปัจจุบันพอจะจัดกลุ่มการฟ้อนชุดต่างๆ ได้ 8 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

1.การฟ้อนเลียนกริยาอาการของสัตว์

2.การฟ้อนชุดโบราณคดี

3.การฟ้อนประกอบทำนองลำ

4.การฟ้อนชุดชุมนุมเผ่าต่างๆ

5.การฟ้อนอันเนื่องมาจากวรรณกรรม

6.การฟ้อนเพื่อเซ่นบวงสรวงบัดพลีหรือบูชา

7.การฟ้อนศิลปาชีพ

8.การฟ้อนเพื่อความสนุกสนานรื่นเริง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 ข้อมูลเปรียบเทียบ

2.3.1 Culture center & Theatre

2.3.1.1 กรณีศึกษาที่ 1 : ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยเป็นสถาบันระดับชาติใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า Thailand Cultural Centre เป็นแหล่งกลางการให้การศึกษาแก่สังคม(Social Education) โดยเน้นงานด้านศิลปวัฒนธรรม ผ่านศิลปการแสดง (performing Arts) กิจกรรมด้านการศึกษาที่จัดขึ้นในรูปแบบต่างๆ ที่เป็นความคิดริเริ่มของเด็กและเยาวชนการจัดนิทรรศการหมุนเวียนและถาวร กับห้องสมุดเฉพาะด้านศิลปวัฒนธรรม

โดยมีแนวความคิดในการออกแบบ คือ ออกแบบโดยแสดงออกถึงความเป็นไทย เพื่อนำเสนอวามเป็นไทยให้ต่างชาติรู้จัก พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกันในบรรดาประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

Facilityต่างๆของศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

1.หอประชุมใหญ่

จำนวนที่นั่งสำหรับผู้ชมการแสดง 1,757 ที่นั่ง
- ชั้นล่าง ที่นั่ง 1,201 ที่นั่ง
- ชั้นสอง ที่นั่ง 234 ที่นั่ง
- ชั้นสาม ที่นั่ง 322 ที่นั่ง

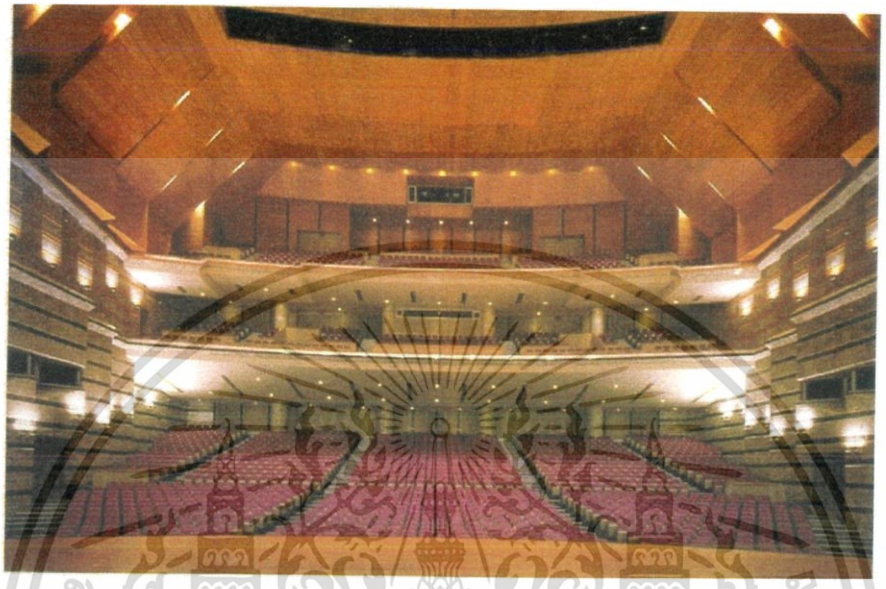
วัสดุที่ใช้ในการออกแบบ : โถงทางเข้า พื้น พรม
ผนัง หินแกรนิต

: ภายในโรงละคร พื้น กระเบื้องยาง (บริเวณที่นั่งผู้ชม)
ไม้ (บริเวณเวทีการแสดง)
ผนัง ไม้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หินแกรนิต

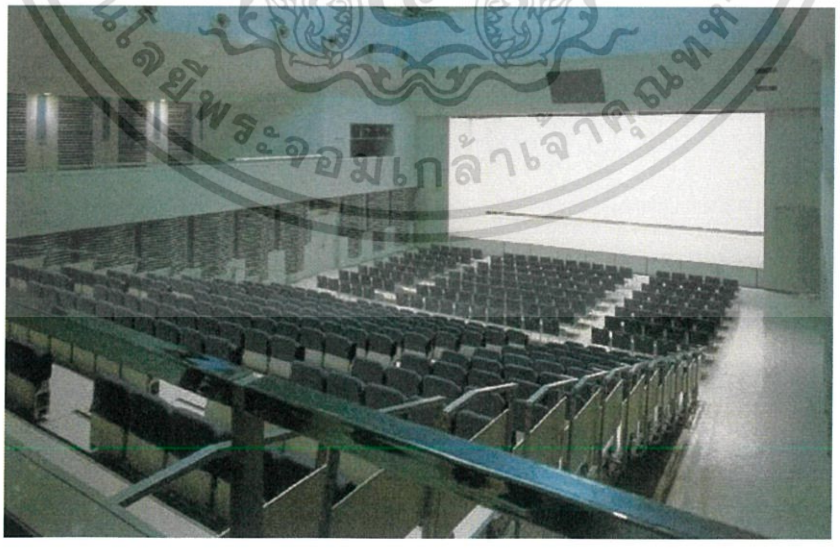
เพดาน ไม้

ภาพที่ 38 แสดงบริเวณที่ว่างภายในหอประชุมใหญ่

2.หอประชุมเล็ก

มีที่นั่งแบบอัฒจันทร์ชั่วคราวสามารถพับเก็บได้ 240 ที่นั่ง

ภาพที่ 39 แสดงบริเวณที่ว่างภายในหอประชุมเล็ก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.โรงละครกลางแจ้ง

จำนวนที่นั่งสำหรับผู้ชมการแสดง 1,000 ที่นั่ง

ภาพที่ 40 แสดงบริเวณที่โรงละครกลางแจ้ง

4.ลานอเนกประสงค์

5.อาคารจัดนิทรรศการและบริการทางการศึกษา

6.ห้องนิทรรศการชั่วคราว

7.ห้องนิทรรศการถาวร

8.ห้องประชุมบริการทางการศึกษา

9.ห้องสมุดวัฒนธรรม

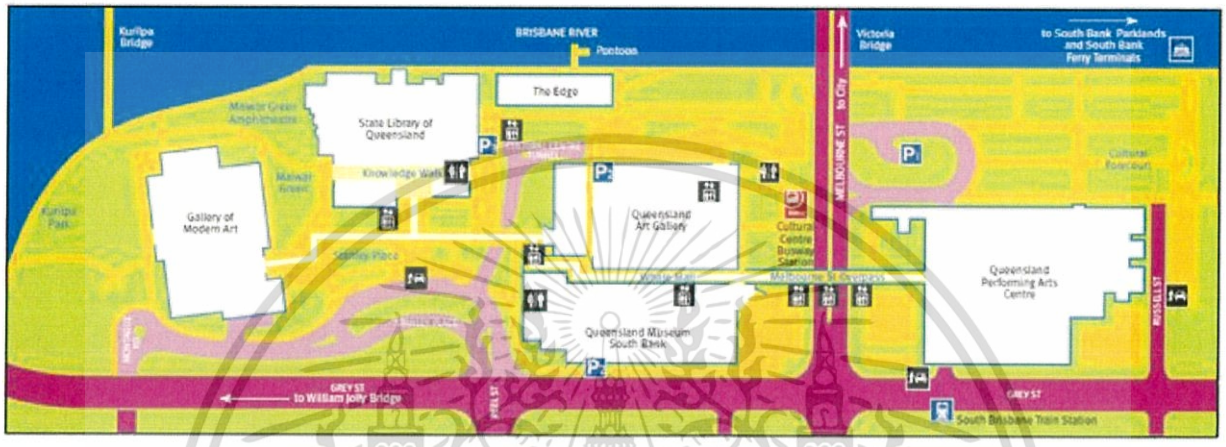

ภาพที่ 41 แสดงบริเวณที่ว่างภายในห้องสมุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.1.2 กรณีศึกษาที่ 2 : Queensland Cultural Centre

Queensland Cultural Centre ตั้งอยู่ในSouth Bank, Brisbane, รัฐQueensland ประเทศAustralia ถูกสร้างขึ้นตั้งแต่ ปี ค.ศ.1985 โดยมีลักษณะเป็นกลุ่มอาคารที่มีทางเชื่อมหากัน โดยแต่ละอาคารจะแยกการใช้งานออกไปต่างๆกันทั้งหมด4อาคาร

ภาพที่ 42 แสดงการวางผังของQueensland cultural centre

Facility ของ Queensland Cultural Centre

1. The Queensland Performing Arts Centre (QPAC)

ภาพที่ 43 ภาพด้านนอกของQPAC

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประกอบด้วย Performance spaces ทั้งหมด 4 แบบ

1.1 Lyric Theatre จำนวนที่นั่งผู้ชมการแสดง 2,000 ที่นั่ง

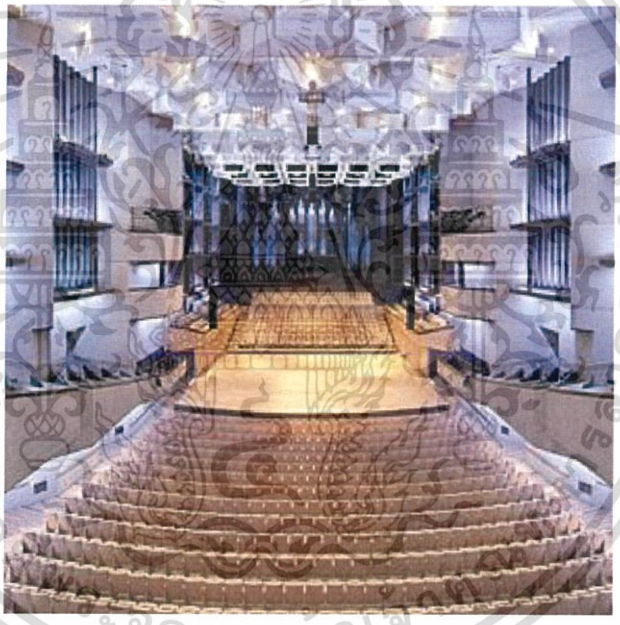
รองรับการแสดง - Musical

- Opera

- Ballet

1.2 Concert Hall จำนวนที่นั่งผู้ชมการแสดง 1,600-1,800 ที่นั่ง

รองรับการแสดง - Orchestra

ภาพที่ 44 บรรยากาศภายในของConcert hall

1.3 Playhouse จำนวนที่นั่งผู้ชมการแสดง 850 ที่นั่ง

รองรับการแสดง - Theatre

- Ballet

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4 Cremorne Theatre จำนวนที่นั่งผู้ชมการแสดง 200-300 ที่นั่ง

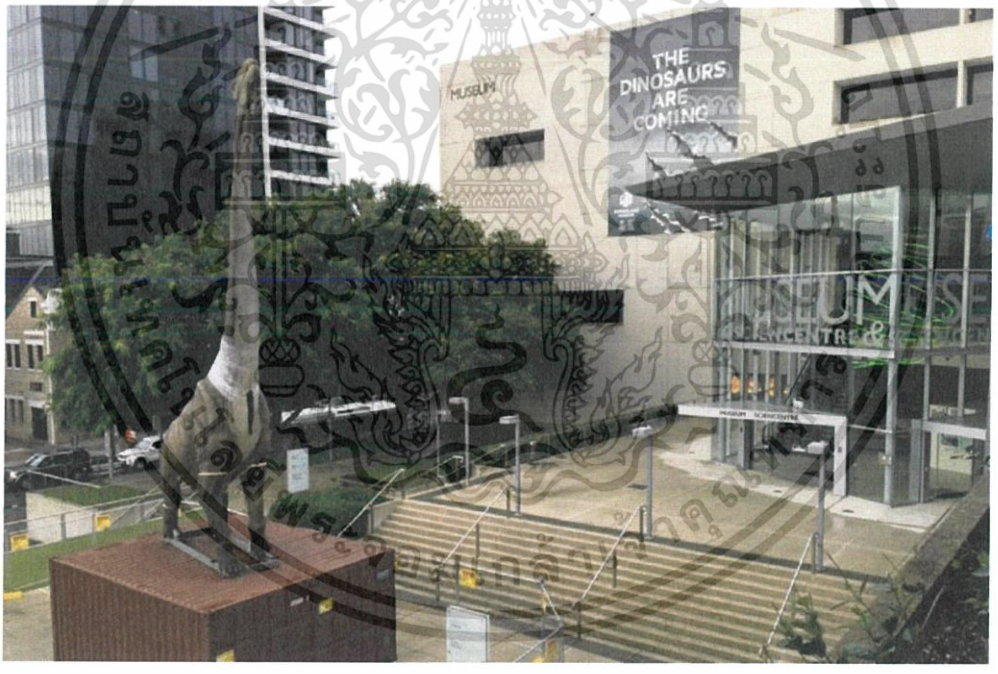
รองรับการแสดง - Theatre

- Comedy

- Cabaret

2. The Queensland Museum

เป็นmuseumขนาด4ชั้น ที่บอกเล่าเรื่องราวหลากหลาย ตั้งแต่ Jurassic, Discover Queensland, Coral coast, Lost creatures,Discovery centre และมีการจัดนิทรรศการหมุนเวียนที่จัดหมุนเวียนกันไปปีละ3 นิทรรศการ

ภาพที่ 45 บรรยากาศด้านนอกของthe queensland museum

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. The State Library of Queensland (SLQ)

ห้องสมุดขนาดใหญ่4ชั้น มีหนังสือประมาณ 50,000 เล่ม โดยประกอบไปด้วยหนังสือหลากหลายประเภท journals and magazines, newspapers, audiovisual items, family history, maps, music, ephemera, Internet และ electronic resources

ภาพที่ 46 ภาพรวมภายนอกของ SLQ

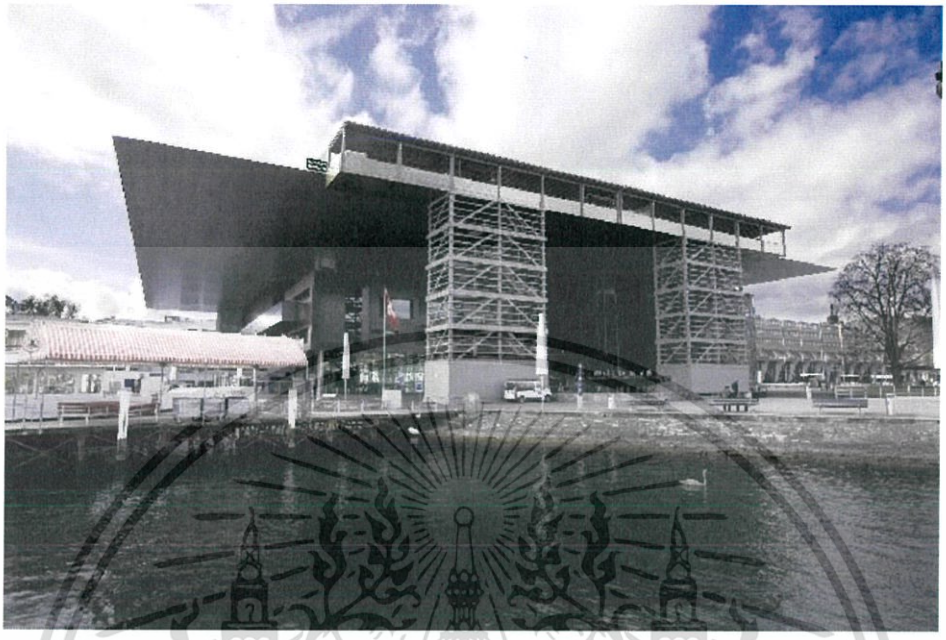
4. The Queensland Art Gallery (QAG)

5. The Queensland Gallery of Modern Art (GOMA)

6. Public
- cafés
- restaurants
- bookshops

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.1.3 กรณีศึกษาที่ 3 : KKL Luzern Culture- and Convention Centre

ภาพที่ 47 ภาพรวมภายนอกของ KKL

KKL Luzern Culture- and Convention Centre ตั้งอยู่ใจกลางเมือง Switzerland ที่นี้สร้างขึ้นโดยประกอบไปด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายซึ่งไม่ได้ทำขึ้นเพื่อคนในท้องถิ่นเท่านั้น แต่สิ่งเหล่านี้ยังสามารถทำให้คนทั่วโลกมาสนใจได้เลยทีเดียว โดยโครงการนี้มุ่งที่จะผลักดันให้เมืองกลายเป็นตัวแทนในการจัดการแสดง และจัดการประชุมจากทั่วโลก

การออกแบบได้กำหนดให้ฉากหลังของอาคารเป็นภูเขาและรอบๆเป็นป่าไม้ ผู้ออกแบบได้ทำให้ธรรมชาติรอบๆได้เข้ามาเป็นเหมือนวัสดุ เป็นส่วนนึงของสถาปัตยกรรมนี้ โดยการดึงความลื่นไหลของทะเลสาบเข้ามาสร้างความรู้สึกต่อเนื่องกับตัวสถาปัตยกรรม

Facility ของ KKL Luzern Culture- and Convention Centre

1. Concert Hall

จำนวนที่นั่งผู้ชมการแสดง	1,898 ที่นั่ง (มีทั้งหมด 4 ชั้น)
ขนาดของโรงละคร	17,823 ตารางเมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 48 ภาพบรรยากาศภายในconcert hall

2. Lucerne Hall

จำนวนที่นั่งผู้ชมการแสดง 1,044 ที่นั่ง

ขนาดของโรงละคร 2,350 ตารางเมตร

ภาพที่ 49 ภาพบรรยากาศภายใน Lucerne Hall

3. Auditorium

จำนวนที่นั่งผู้ชมการแสดง 271 ที่นั่ง และ 2 ที่นั่ง สำหรับ wheelchair

ขนาดของโรงละคร 444 ตารางเมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. Club Rooms

5. Business / Media Rooms

6. Lucerne Terrace

7. Terrace Hall

8. Crystal Lounge

9. Pavilion

10. Restaurant

ภาพที่ 50 ภาพบรรยากาศภายในร้านอาหาร

11. World café

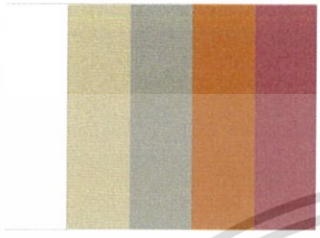
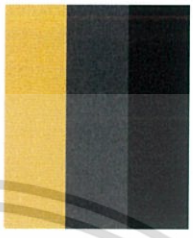
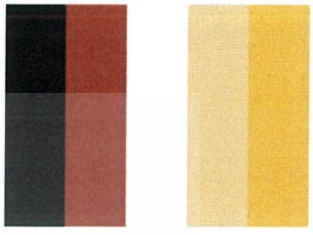
12. Seebar

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่5 ตารางสรุป case study cultural center

	ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย	The Queensland Performing Arts Centre	KKL Luzern Culture and Convention Centre
Facility	9 อย่าง 1.หอประชุมใหญ่ 2.หอประชุมเล็ก 3.โรงละครกลางแจ้ง 4.ลานอเนกประสงค์ 5.อาคารจัดนิทรรศการและบริการทางการศึกษา 6.ห้องนิทรรศการชั่วคราว 7.ห้องนิทรรศการถาวร 8.ห้องประชุมบริการทางการศึกษา 9.ห้องสมุดวัฒนธรรม	9 อย่าง 1.Lyric Theatre 2.Concert Hall 3.Playhouse 4.Cremorne Theatre 5.The Lyrebird 6.The Bistro 7.The Café 8.The Theatre bars 9.Russell street wine bar	12 อย่าง 1. Concert Hall 2. Lucerne Hall 3. Auditorium 4. Club Rooms 5. Business / Media Rooms 6. Lucerne Terrace 7. Terrace Hall 8. Crystal Lounge 9. Pavilion 10. Restaurant 11. World cafe 12. Seebar
Theatre	มีโรงละคร 3 แบบ 1.หอประชุมใหญ่ 1,757 ที่นั่ง 2.หอประชุมเล็ก 240 ที่นั่ง 3.โรงละครกลางแจ้ง 1,000 ที่นั่ง	มีโรงละคร 4 แบบ 1.Lyric Theatre 2,000 ที่นั่ง 2.Concert Hall 1,600-1,800 ที่นั่ง 3.Playhouse 850 ที่นั่ง	มีโรงละคร 3 แบบ 1. Concert Hall 1,898 ที่นั่ง 2. Lucerne Hall 1,044 ที่นั่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

		4.Cremorne 200-300 ที่นั่ง	3. Auditorium 271 ที่นั่ง
ลักษณะของสถาปัตยกรรม	ลักษณะเป็นกลุ่มอาคารที่แยก Facility ต่างๆออกจากกัน	ลักษณะเป็นกลุ่มอาคารที่แยก Facility ต่างๆออกจากกัน	เป็นอาคารหลังเดียว รวม Facility ต่างๆเข้าไว้ด้วยกัน
Color scheme			

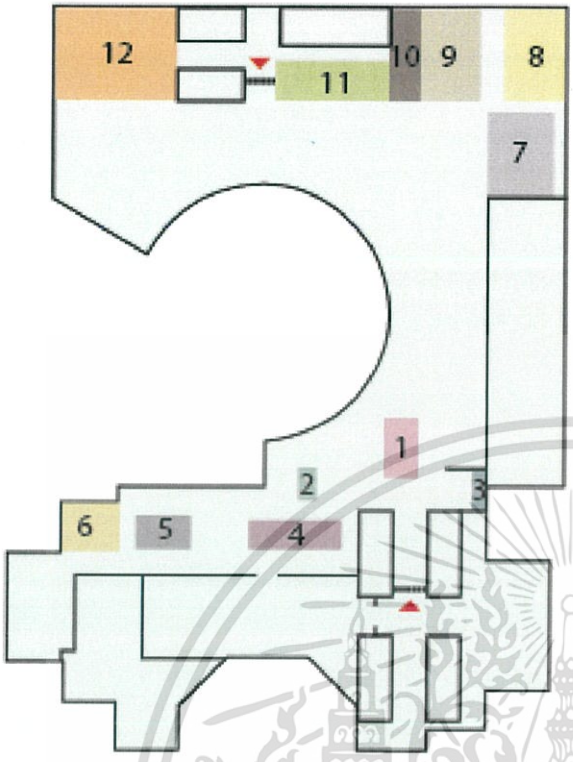
2.3.2 Library

2.3.2.1 กรณีศึกษาที่ 1 อาคารสำนักงานธกส. สาขาใหญ่

หอสมุด

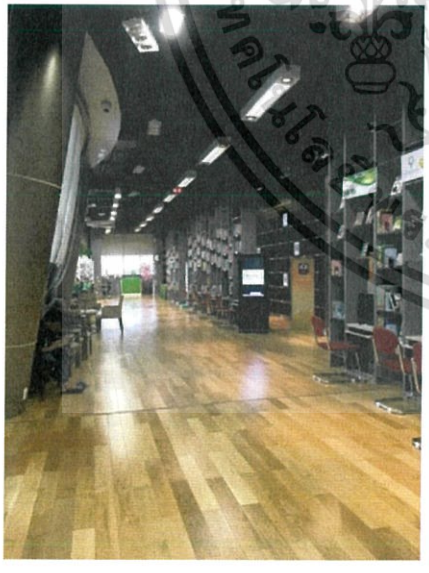
พื้นที่แห่งการเรียนรู้โดยเฉพาะความรู้ด้านสินเชื่อภาคการเกษตรและการพัฒนาชนบท โดยนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดเก็บและให้บริการ ในรูปแบบหนังสือหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ อีกทั้งยังมีมุมสวยงามและห้องต่างๆเพื่อช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เช่น ห้องสำหรับเด็ก ห้องฉายภาพยนตร์ สวนสวยช่วยเรียนรู้ มุมกาแฟ และมุมอื่นๆ อีกมากมาย และที่สำคัญยังเปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไปสามารถใช้บริการได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. Information
2. Searching point
3. Locker
4. Computer
5. Reading room
6. Meeting room
7. Cafe
8. Kid zone
9. Lounge
10. ห้องหนังสืออ้างอิง
11. Self-learning
12. Movie

ภาพที่ 51 ผังของหอสมุด

ภาพที่ 52 บรรยากาศภายในหอสมุด

ภาพที่ 53 ภาพภายในห้องmovie

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.2.2 กรณีศึกษาที่ 2 TCDC

TCDC Resource Center ก่อตั้งเมื่อปีพ.ศ. 2548 เพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และแหล่งค้นคว้าข้อมูลด้านการออกแบบและความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักออกแบบ นักศึกษา ผู้ประกอบการ และประชาชนทั่วไป ตลอดจน เพิ่มขีดความสามารถของนักออกแบบไทยให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้อย่างภาคภูมิ

ทรัพยากรสารสนเทศของ TCDC Resource Center ประกอบด้วย

- หนังสือด้านการออกแบบกว่า 55,000 เล่ม ครอบคลุมทุกหัวข้อความสนใจ อาทิ ประวัติศาสตร์ศิลปะ ตกแต่งภายใน สถาปัตยกรรม แฟชั่นและสิ่งทอ เรขศิลป์ ภาพนิ่งและภาพยนตร์ เป็นต้น

- นิตยสารและวารสารกว่า 210 ชื่อ

- สื่อมัลติมีเดียกว่า 5,800 สื่อ ทั้งภาพยนตร์ สารคดี เพลง ที่ผ่านการคัดสรร พร้อมเลือกชมกิจกรรมให้ความรู้ของ TCDC ผ่าน iPod และ iPad

- ฐานข้อมูลออนไลน์ ด้านธุรกิจแฟชั่น การตลาด และดิจิทัลมีเดีย ได้แก่

Passport GMID ระบบข้อมูลสารสนเทศออนไลน์แบบบูรณาการ นำเสนอข้อมูลข่าวกรองสำคัญๆ เกี่ยวกับธุรกิจอย่างครบวงจร คุณสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลด้านธุรกิจและการตลาดระหว่างประเทศนับพันรายการ ซึ่งเป็นข้อมูลที่นักวิเคราะห์ของยูโรมอนิเตอร์ใช้เมื่อเริ่มโครงการวิจัยชิ้นใหม่ พร้อมทั้งสามารถสนทนาได้โดยตรงกับสมาคมการค้าชั้นนำ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างมุมมองใหม่ต่อประเทศ บริษัท รูปแบบการดำเนินชีวิต

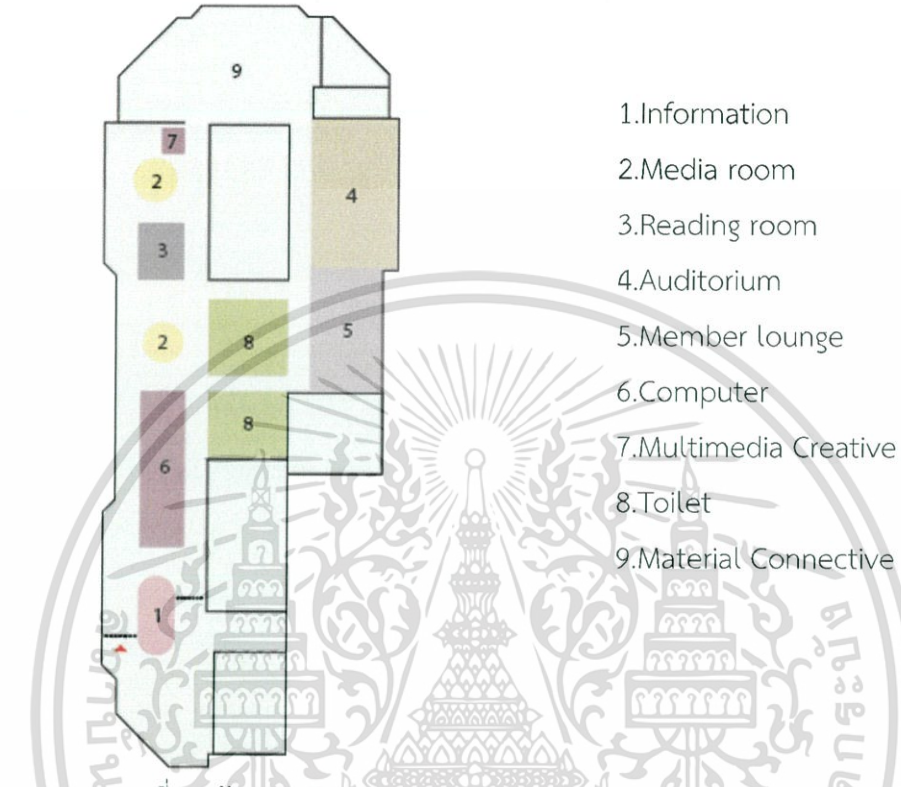
WGSN (World Global Style Network) เครื่องมือช่วยคาดการณ์แนวโน้มของอุตสาหกรรมแฟชั่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการบริการเชิงพาณิชย์ที่มีอิทธิพลที่สุดอันดับต้นของโลก โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และบรรณาธิการมากกว่า 300 คน จากหลากหลายทวีป เพื่อช่วยให้คุณตัดสินใจเรื่องการออกแบบอย่างชาญฉลาด ซึ่งจะทำให้ธุรกิจของคุณได้เปรียบในการแข่งขันและประสบความสำเร็จมากขึ้นในอนาคต

STASH ฐานข้อมูลที่รวบรวมผลงานประเภท visual effects และ animation projects ของนักออกแบบและศิลปินทั้งมืออาชีพและมือสมัครเล่นจากทั่วโลก ที่มีฝีมือและความคิดสร้างสรรค์ สามารถจุดประกายจินตนาการและเป็นแรงผลักดันให้เกิดไอเดียและการออกแบบผลงานใหม่ๆ ในรูปแบบภาพเคลื่อนไหวและคลิปวิดีโอที่อัพเดททุกเดือน

- ฐานข้อมูลซึ่งรวบรวมวัสดุเพื่อการออกแบบกว่า 7,500 ชนิด ของ Material Connexion®Bangkok

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการเสริม อาทิ ห้องอ่านหนังสือ ห้องชมภาพยนตร์ และการบรรเลงดนตรีแจ๊ซในวันหยุดสุด สัปดาห์ ฯลฯ

ภาพที่ 54 ผังของTCDC

ภาพที่ 55 บรรยากาศภายในTCDC

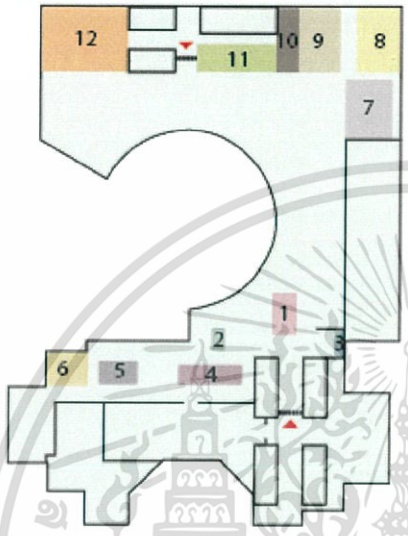
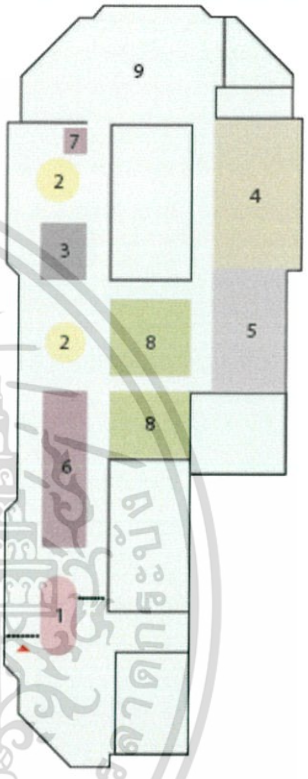
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 56 บรรยากาศภายในTCDC

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่6 ตารางสรุป case study library

	อาคารสำนักงานธกส. สาขาใหญ่	TCDC
Zoning	 1.Information 2.Searching point 3.Locker 4.Computer 5.Reading room 6.Meeting room 7.Cafe 8.Kid zone 9.Lounge 10.ห้องหนังสืออ้างอิง 11.Self-learning 12.Movie	 1.Information 2.Media room 3.Reading room 4.Auditorium 5.Member lounge 6.Computer 7.Multimedia Creative 8.Toilet 9.Material Connective

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.3 Exhibition

2.3.3.1 กรณีศึกษาที่ 1 มิวเซียมสยาม

พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งแรกที่เน้นการสร้างประสบการณ์สดใหม่ในการชมพิพิธภัณฑ์ ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นต้นแบบของแหล่งเรียนรู้ที่น่ารื่นรมย์ และช่วยยกระดับมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ให้กับประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนไทยเกี่ยวกับการสร้างสำนึกในการรู้จักตนเอง รู้จักเพื่อนบ้าน และรู้จักโลก รวมถึงการสร้างแนวคิดและภาพลักษณ์ใหม่ของ “พิพิธภัณฑ์” ในสังคมแห่งการเรียนรู้ ผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้การเรียนรู้ประวัติศาสตร์เป็นไปอย่างสนุกสนานยิ่งขึ้น

รูปแบบการจัดแสดงนิทรรศการ

การจัดแสดงแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนการจัดแสดง และส่วนเนื้อหา

1. ส่วนการจัดแสดง การจัดแสดงแต่ละห้อง จะเป็นการจัดแสดงแบบบูรณาการทั้ง 3 ส่วนเข้าด้วยกัน คือ

- Discovery Zone: พื้นที่แห่งการเรียนรู้ ด้วยการค้นหาองค์ความรู้อย่างเข้าใจ และสนุกสนาน
- Collection Zone: พื้นที่สิ่งของจัดแสดงที่คัดสรรวัตถุชั้นเยี่ยมที่สามารถเป็นตัวแทนบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์
- Resource Centre: แหล่งข้อมูลที่จะต่อยอดความรู้ของผู้เข้าชมให้สามารถสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมได้ทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติที่จับต้องได้

2. เนื้อหา แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

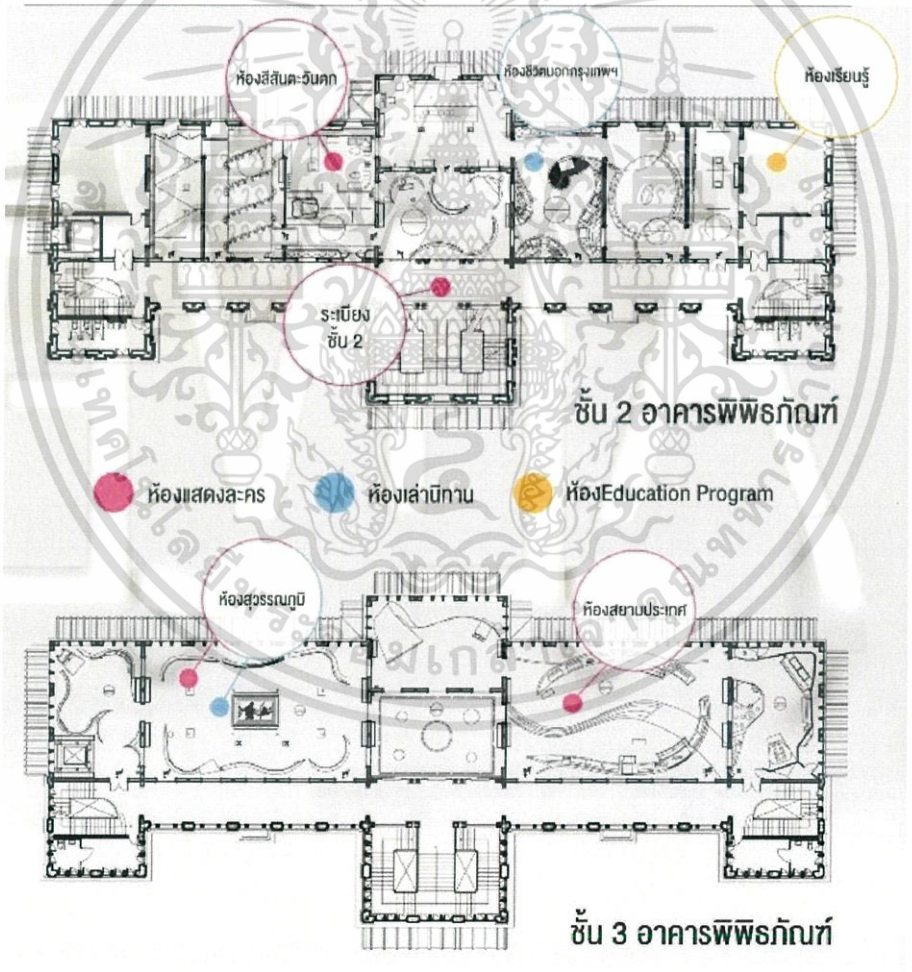
- ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน
- ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ
- ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับภูมิปัญญา

โดยใช้วิธีการเล่าเรื่องด้วยเวลา คือ ดึงลักษณะเด่นแต่ละช่วงเวลา อาทิ สุวรรณภูมิ สยามประเทศ จนกระทั่งประเทศไทย ดังนั้นจึงเรียกชื่อนิทรรศการนี้ว่า “เรียงความประเทศไทย” หรือ “The Account of Thailand”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 57 บรรยายกาศด้านนอกของอาคาร

ภาพที่ 58 ผังของพิพิธภัณฑ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 59 ผังของพิพิธภัณฑ์

2.3.3.2 กรณีศึกษาที่ 2 Hong Kong museum of history

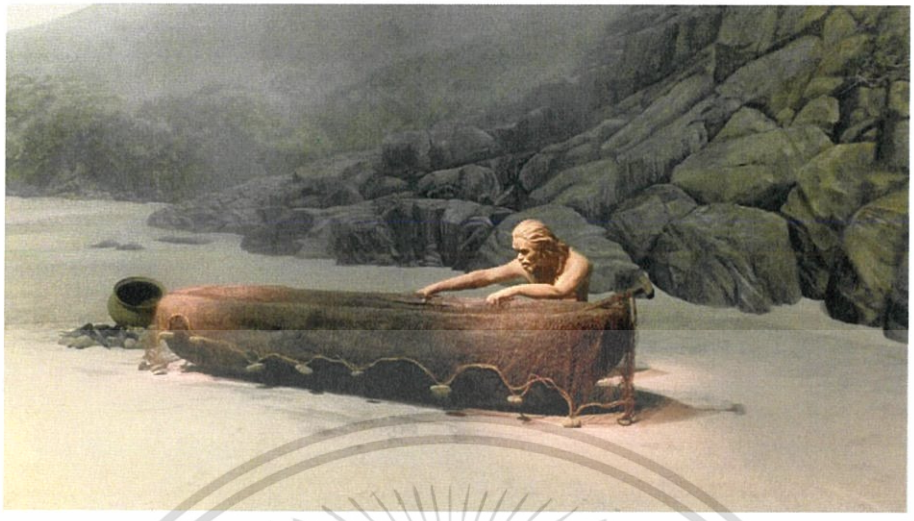
พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ของฮ่องกง ที่พาผู้เข้าชมได้ย้อนเวลาไปสัมผัสฮ่องกงตั้งแต่ยุคเริ่มต้นเมื่อ 6,000 ปีก่อน ผ่านมีการจัดแสดงวัตถุโบราณที่ถูกเก็บรวบรวมและรักษาเอาไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวประวัติศาสตร์ของฮ่องกง โดนเรื่องราวทั้งหมดถูกถ่ายทอดด้วย แกลลอรี่8แกลลอรี่ที่จัดไว้บริเวณชั้น2 วัตถุจัดแสดงกว่า4,000ชิ้นโดยมีการนำกราฟฟิค แสง สี และเสียง เข้ามาช่วยในการจัดแสดง เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ และง่ายต่อการเรียน

การเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์1ครั้งใช้เวลาประมาณ 2ชั่วโมง แต่ถ้าหากต้องการร่วมสนุกไปกับสื่อ multimedia ทั้งหมด อาจจะตั้งใช้เวลาประมาณ3-4ชั่วโมง

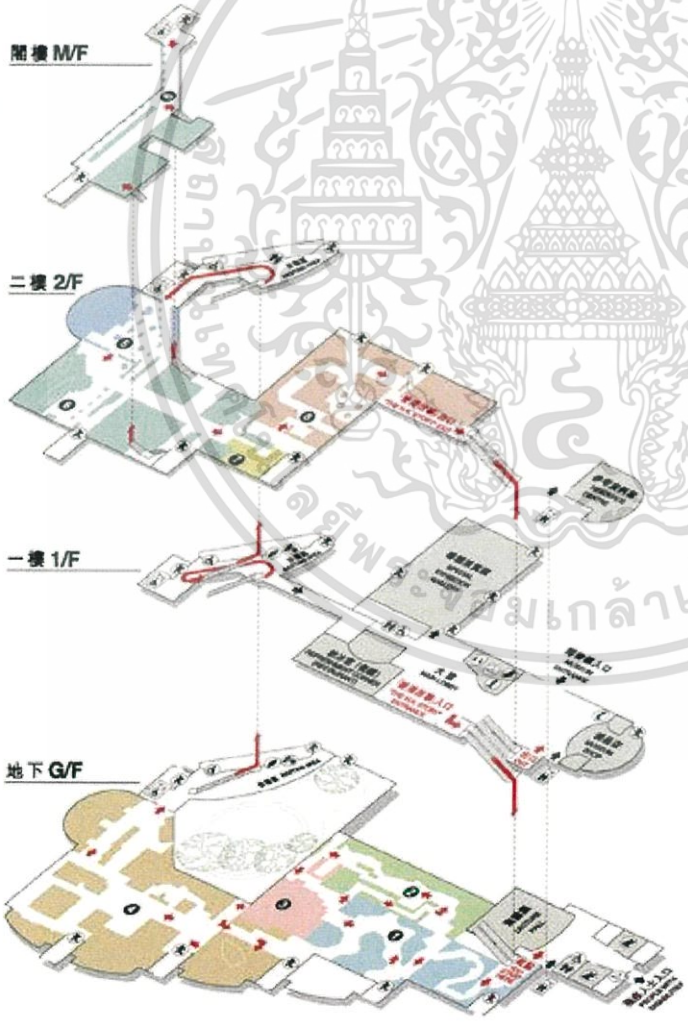

ภาพที่ 60 บรรยายกาศด้านนอกของพิพิธภัณฑ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 61 บรรยายกาศการจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์

1.The Natural Environment
2.Prehistoric Hong Kong
3.The dynasties:from the Han to the Qing
4.Folk culture in Hong Kong
5.The opium wars & the cession of Hong Kong
6.Birth & early growth of the city
7.The Japanese occupation
8.Modern metropolis & the return to China

ภาพที่ 62 ผังของพิพิธภัณฑ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.3.3 กรณีศึกษาที่ 2 Shanghai museum

ตั้งอยู่ใจกลางเมองShanghaiใน People's square โดย Shanghai museum เป็นพิพิธภัณฑ์ด้านศิลปะโบราณของจีนขนาดใหญ่ โดยผู้ที่เข้าเยี่ยมชมจะได้พบกับวัตถุที่แสดงถึงหลักปรัชญา และปัญญาของชาวจีน สถาปัตยกรรมภายนอกมีลักษณะเป็นโดมวงกลม และฐานเป็นสี่เหลี่ยม ซึ่งวงกลมสื่อถึงสวรรค์และสีเหลี่ยมคือโลก พิพิธภัณฑ์มี galleries อยู่ 7 galleries และ นิทรรศการ 3 นิทรรศการ

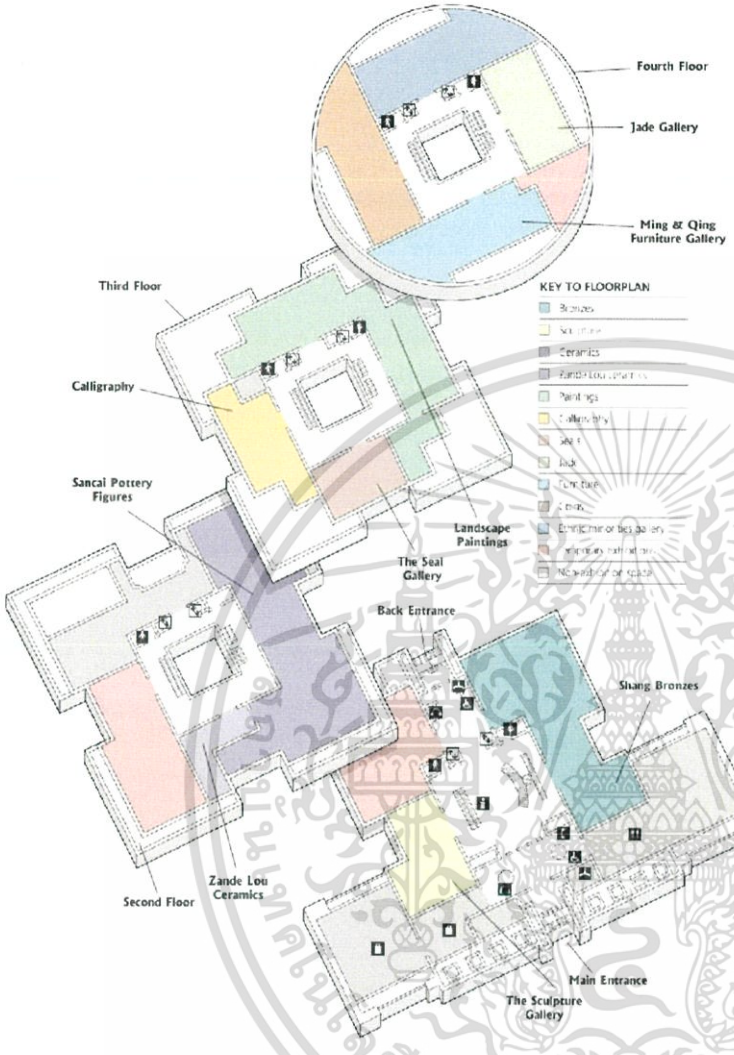

ภาพที่ 63 บรรยากาศภายนอกของพิพิธภัณฑ์

ภาพที่ 64 บรรยากาศภายในส่วนจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 65 ผังของพิพิธภัณฑ์

1.Ancient Chinese Bronze Gallery

2.Ancient Chinese Sculpture Gallery

3.Ancient Chinese Ceramics Gallery

4.Zanda Lou Ceramics Gallery

5.Chinese Painting Gallery

6.Liangtuxuan

7.Chinese Seal Gallery

8.Chinese Calligraphy Gallery

9.Chinese Minority Nationalities' Art Gallery

10.Ancient Chinese Jade Gallery

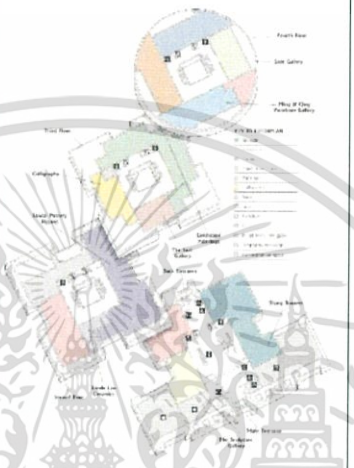
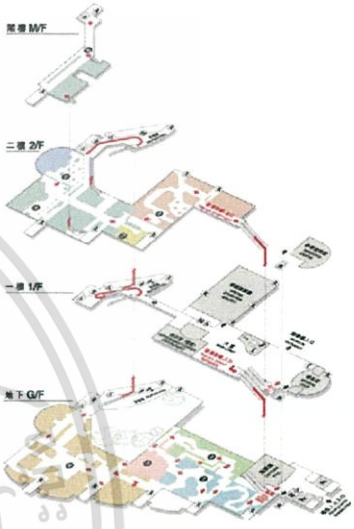
11.Chinese Ming and Qing Funrniture Gallery

12.Chinese Currency Gallery

13.Display of Ancient Silk Road Coins

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่7 ตารางสรุป case study พิพิธภัณฑ์

	มิวเซียมสยาม	Hong Kong museum of history	Shanghai museum
Zoning	 1.เปิดตำนานสุวรรณภูมิ 2.สุวรรณภูมิ 3.พุทธิปัญญา 4.กำเนิดสยามประเทศ 5.สยามประเทศ 6.สยามยุทธ์ 7.มองไปข้างหน้า 8.เมืองไทยวันนี้ 9.สีสันตะวันตก 10.กำเนิดประเทศไทย 11.แปลงโฉมสยามประเทศ 12.ชีวิตนอกกรุงเทพฯ 13.กรุงเทพฯภายใต้ฉากอยุธยา	 1.Ancient Chinese Bronze Gallery 2.Ancient Chinese Sculpture Gallery 3.Ancient Chinese Ceramics Gallery 4.Zanda Lou Ceramics Gallery 5.Chinese Painting Gallery 6.Liangtuxuan 7.Chinese Seal Gallery 8.Chinese Calligraphy	 1.The Natural Environment 2.Prehistoric Hong Kong 3.The dynasties:from the Han to the Qing 4.Folk culture in Hong Kong 5.The opium wars & the cession of Hong Kong 6.Birth & early growth of the city 7.The Japanese occupation 8.Modern metropolis & the return to China

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	14.แผนที่ 15.ไทยแท้ 16.เบิกโรง 17.ตึกเก่าเล่าเรื่อง	Gallery 9.Chinese Minority Nationalities' Art Gallery 10.Ancient Chinese Jade Gallery 11.Chinese Ming and Qing Funrniture Gallery 12.Chinese Currency Gallery 13.Display of Ancient Silk Road Coins	
ลักษณะในการเล่าเรื่อง	เล่าเรื่องโดยใช้เวลาเป็นแกนหลักในการเล่า	เล่าเรื่องโดยใช้เรื่องราวเป็นแกนหลักในการเล่า	เล่าเรื่องโดยใช้เวลาเป็นแกนหลักในการเล่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

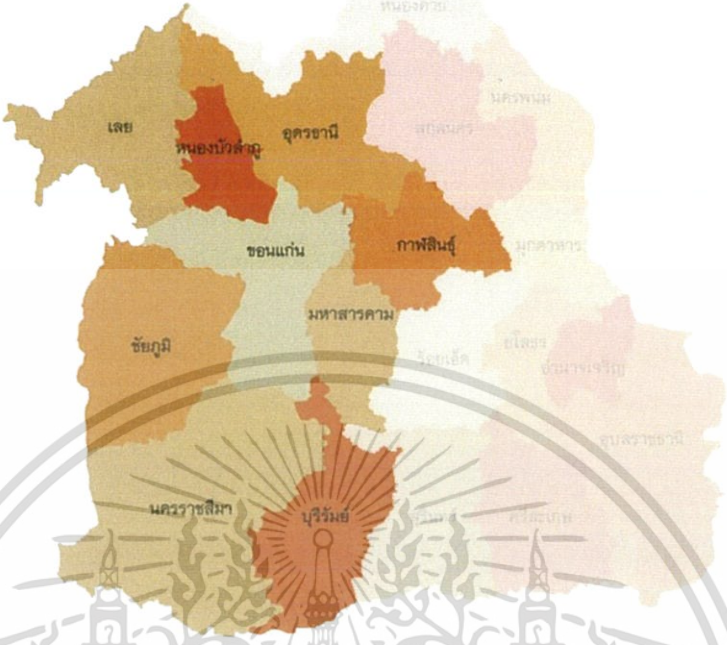
2.4 ข้อมูลเฉพาะของโครงการ

2.4.1 ความเป็นมาของโครงการ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน เป็นภูมิภาคที่รวมประชากรหลากหลายเชื้อชาติเข้าไว้ด้วยกัน และตั้งอยู่ใกล้กันประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันทางวัฒนธรรมขึ้น ทั้งจากประเทศลาว ประเทศเวียดนาม และประเทศกัมพูชาที่ประชาชนได้มีการติดต่อค้าขายและไปมาหาสู่กัน จึงทำให้ภาคตะวันออกเฉียง-เหนือเป็นภูมิภาคที่มีความเป็นหลากหลายทางด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก โดยจะแตกต่างกันออกไปบ้างตามท้องถิ่นต่างๆ แต่ก็คงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนกับภาคอื่นๆ และศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้แสดงออกถึงความเชื่อ ค่านิยม ศาสนา รูปแบบการดำเนินชีวิตและอาชีพของคนในภูมิภาคได้เป็นอย่างดี แต่ในปัจจุบันหากคนจากต่างถิ่นอยากจะเห็นศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้กลับหาดูได้ยาก ไม่ใช่อะไรที่จะสามารถพบเห็นได้ทั่วไป ซึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีโรงละครสำหรับจัดการแสดงต่างๆ อยู่เพียงที่ 1แห่งก็ คือ โรงละครแห่งชาติภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.นครราชสีมา แต่โรงละครแห่งนี้มีขนาดที่เล็ก สามารถจุผู้ชมต่อ1รอบการแสดงได้เพียง 505 ที่นั่ง เท่านั้น ระบบด้านstageของโรงละครก็ยังไม่มีความพร้อมที่จะรองรับการแสดงได้ทุกประเภท จึงทำให้มีการจัดการแสดงได้เพียงไม่กี่ประเภทเท่านั้น อีกทั้งยังตั้งอยู่ไกลจากตัวเมือง ไกลแหล่งชุมชน และทางเข้าออกโรงละครเป็นเพียงซอยเล็กๆหาจุดสังเกตได้ยาก ทำให้ไม่สะดวกต่อการเดินทางมายังโรงละครแห่งนี้

ดังนั้น โครงการเสนอแนะศูนย์วัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงเกิดขึ้นเพื่อเป็นแหล่งรวบรวมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผ่านศิลปการแสดงต่างๆ ทั้งการแสดงด้านดนตรี และการแสดงนาฏศิลป์ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในขณะเดียวกันนั้นโครงการไม่เพียงแต่นำเสนอการแสดงของภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น แต่จะครอบคลุมไปถึงการแสดงด้านดนตรี นาฏศิลป์ของไทยทั้งหมด และการแสดงจากต่างประเทศ เช่น Symphony Orchestra, Opera, Ballet เป็นต้น โดยโครงการตั้งอยู่ที่จังหวัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 66 ภาพแผนที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอนแก่น เนื่องจากจังหวัดขอนแก่นถูกจัดให้เป็นเมืองใหญ่อันดับที่3 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเรียงจากจำนวนประชากรในจังหวัด คือ 115,928 คน มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับที่6 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นจังหวัดศูนย์ปฏิบัติการของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง และอยู่ติดกับจังหวัดอื่นๆในภูมิภาคเดียวกันมากที่สุด คือ 7 จังหวัด ได้แก่ จ.นครราชสีมา จ.บุรีรัมย์ จ.ชัยภูมิ จ.มหาสารคาม จ.กาฬสินธุ์ จ.อุดรธานี และจ.หนองบัวลำภู ทำให้คนในภูมิภาคง่ายต่อการเดินทางมายังโครงการอีกทั้งจ.ขอนแก่นยังอยู่ห่างจาก จ.กรุงเทพมหานคร เพียง 449 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางด้วยรถยนต์ 6 ชั่วโมง แต่ห่างต้องการความเร็วมากกว่านั้น จ.ขอนแก่นก็ยังมีสนามบินเป็นของตัวเอง ซึ่งสายการบินหลายแห่ง มีตารางเที่ยวบินบินตรงจากกรุงเทพมหานครมายังจ.ขอนแก่นในทุกๆวัน ใช้เวลาเดินทางเพียง 55 นาทีเท่านั้น จึงทำให้ง่ายต่อผู้ที่สนใจมาชมการแสดง และผู้ที่จะมาจัดการแสดงอีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปีพ.ศ.(ค.ศ.) / ประเภท	2552 (2009)	2553 (2010)	2554 (2011)	2555 (2012)	2556 (2013)	2557 (2014)	2558 (2015)
จำนวนผู้เยี่ยมเยือน	**2,443,631**	**2,749,436**	**3,210374**	**3,247,176**	**3,593,042**	**3,669,884**	**3,881,646**
ชาวไทย	2,394,154	2,678,470	3,158,862	3,192,054	3,531,828	3,609,152	3,818,917
ชาวต่างประเทศ	49,477	70,966	51,512	55,122	61,214	60,732	62,729
จำนวนผู้นักท่องเที่ยว	**1,651,182**	**1,811,647**	**2,048,346**	**2,120,092**	**2,356,736**	**2,392,986**	**2,493,113**
ชาวไทย	1,619,823	1,760,501	2,014,680	2,082,763	2,316,175	2,352,917	2,452,004
ชาวต่างประเทศ	31,359	51,146	33,666	37,329	40,561	40,069	41,109
จำนวนนักทัศนาจร	**792,449**	**937,789**	**1,162,028**	**1,127,084**	**1,236,306**	**1,276,898**	**1,388,53**
ชาวไทย	774,331	917,969	1,144,182	1,109,291	1,215,653	1,256,235	1,366,913
ชาวต่างประเทศ	18,118	19,820	17,846	17,793	20,653	20,663	21,620

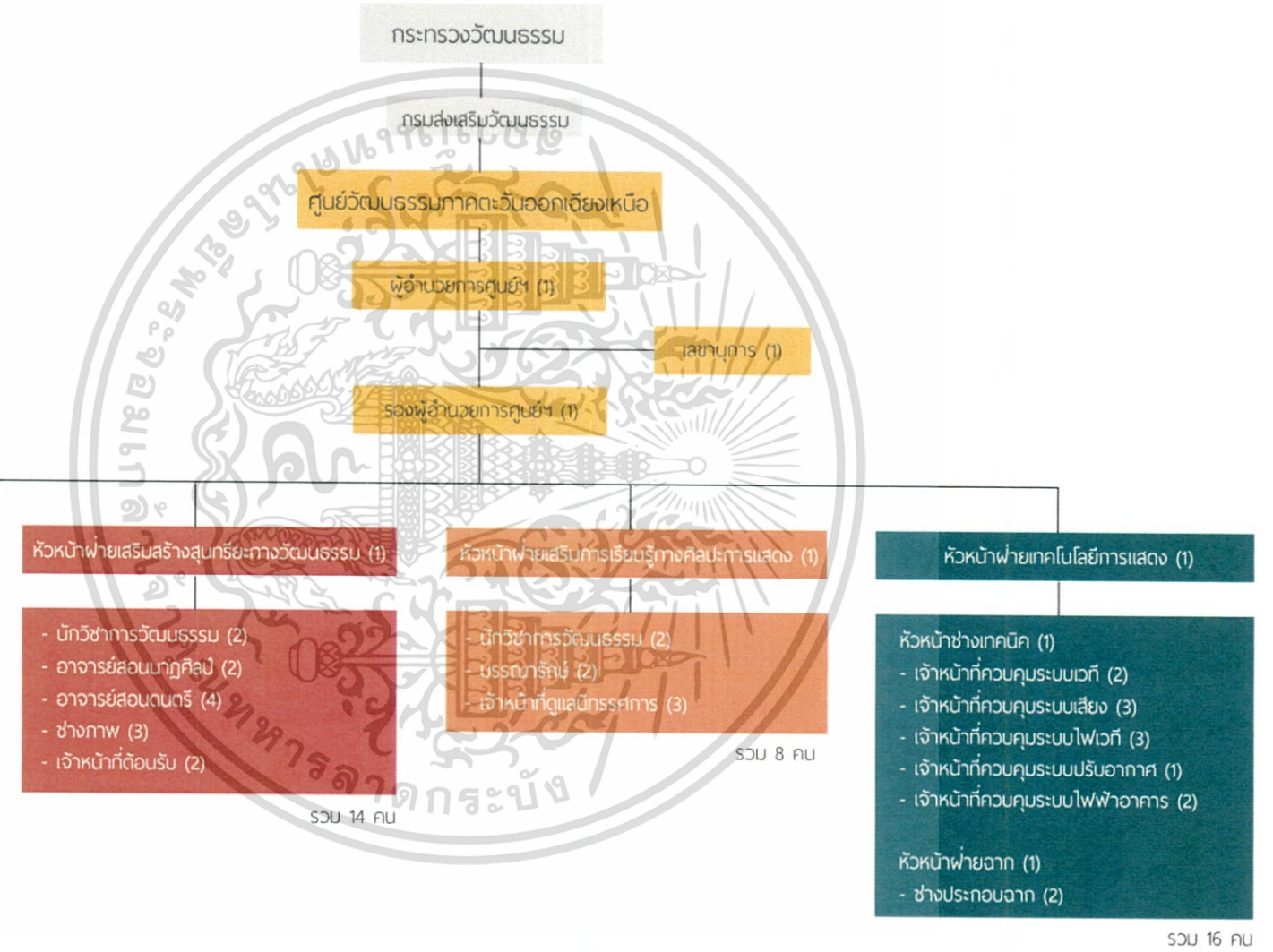
ตาราง ก. สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2552 – 2558

อ้างอิงข้อมูลจาก : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

และจังหวัดขอนแก่นยังเป็นจังหวัดที่มีผู้คนจากต่างถิ่นเข้ามามากมาย ซึ่งตาราง ก. แสดงให้เห็นว่าจังหวัดขอนแก่นมีจำนวนผู้เยี่ยมเยือน นักท่องเที่ยว และนักทัศนาจร เพิ่มมากขึ้นทุกๆปี และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นต่อไปเรื่อยๆในอนาคต ดังนั้นจึงทำให้จังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดที่มีความเหมาะสมในการตั้งโครงการมากที่สุด

2.4.2 สายการบริหารและอัตรากำลังของโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รวมอัตรากำลังทั้งหมด 77 คน

2.4.2 เอกลักษณ์ของโครงการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นสถานที่เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ผ่านศิลปการแสดงด้านดนตรีและนาฏศิลป์ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อเป็นสถานที่ให้คนที่สนใจและชื่นชอบศิลปการแสดงแขนงต่างๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นสถานที่พบปะและแลกเปลี่ยนความรู้ด้านดนตรีและการแสดง ให้กับคนในพื้นที่และจังหวัดข้างเคียง

เอกลักษณ์

นำความเป็นความเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรืออีสาน บอกเล่าออกมาในแบบใหม่ โดยการผสมผสานเข้ากับความสมัยใหม่ แต่ยังคงเอกลักษณ์ของอีสานเอาไว้
ได้

ภาพที่ 67 LOGO

ภาพที่ 68 MASCOT

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.4 งานระบบต่างๆ

2.4.4.1 ระบบแสงสว่าง

ในการจัดการแสดงการจัดแสงประกอบเป็นส่วนสำคัญอีกองค์ประกอบหนึ่ง เพราะมีความสำคัญต่องานฉาก และการแสดงบนเวที ผู้ปฏิบัติงานบนเวทีไม่ว่าจะถือเป็นงานสมัครเล่น ก็ควรมีความรู้ความเข้าใจในงานด้านนี้บ้าง

ประโยชน์ของการจัดแสงบนเวที

1. แสงบนเวทีช่วยให้ภาพที่ปรากฏบนเวทีมองเห็นได้ชัดเจน ทำให้ผู้ชมสามารถมองเห็นการเคลื่อนไหว การแสดงบทบาท และอารมณ์ของตัวละครได้ชัดเจน ทำให้ผู้ชมเข้าใจในบทบาทพฤติกรรมการแสดงของตัวละคร เข้าใจเหตุการณ์ในเรื่อง มองเห็นความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนเวที ภาพเหตุการณ์ ที่ปรากฏขึ้น จึงทำให้ผู้ชมเข้าใจ ประทับใจภาพที่ปรากฏบนเวที และเกิดความรู้สึกคล้อยตามกับบทบาทตัวละคร และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้

2. บางครั้งในการสร้างฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากอาจมีจุดด้อยปรากฏให้เห็นการใช้แสงประกอบสามารถช่วยแก้ไขความบกพร่องของงานฉากและอุปกรณ์บนเวทีให้ดูสมบูรณ์ขึ้นหรือช่วยลดความบกพร่องลงได้ ขณะเดียวกันการจัดแสงบนเวทีสามารถออกแบบได้เหมาะสมจะช่วยให้ภาพบนเวทีเกิดความโดดเด่น สวยงาม เกิดความสมดุลของฉาก และการแสดง ดังนั้นการใช้เทคนิคแสงบนเวที ผู้ออกแบบแสงต้องมีความเข้าใจในการนำสีเข้ามาประกอบ ตลอดจนเข้าใจวางจุดของแสงให้เหมาะสมด้วยเพื่อความสมบูรณ์ของงานการแสดงให้งดงามเหมาะสมมากขึ้น

3. การจัดแสงที่เหมาะสม และเลือกใช้องค์ประกอบสีที่ถูกต้องจะช่วยทำให้วัตถุต่าง ๆ บนเวทีที่ใช้เป็นองค์ประกอบของฉากมีความเป็นมิติดูสมจริงมากขึ้น รวมทั้งสามารถสร้างบรรยากาศของฉากและเหตุการณ์ในฉากให้ดูกลมกลืนสมจริงยิ่งขึ้น ช่วยกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกและมีอารมณ์คล้อยตามไปกับบรรยากาศ เหตุการณ์เรื่องราว และการดำเนินการแสดง เข้าใจในบรรยากาศ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของเรื่องราวที่ชม มีจินตนาการร่วมในการแสดง เสริมให้ผู้ชมได้รับทั้งสุนทรียภาพ และสุนทรียะรสจากการชมการแสดงมากยิ่งขึ้น

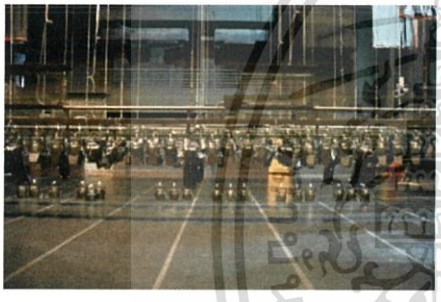
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไฟที่ทำให้เกิดแสงบนเวที

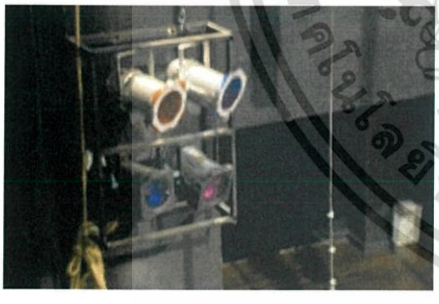
ดวงไฟที่ทำให้เกิดแสงที่นิยมนำมาใช้ในการแสดงมีหลายลักษณะ จุดประสงค์ของการใช้ดวงไฟที่แตกต่างกันไปเพื่อต้องการให้ภาพบนเวทีมีความกลมกลืนกันมากที่สุด และออกมาได้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของงาน ฉาก แสง สี ให้มากที่สุด จึงมีการนำเอาดวงไฟที่มีลักษณะ และการให้แสงหลายรูปแบบ ดังนี้

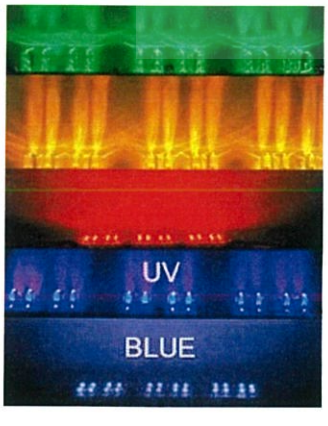
ไฟรางหน้าเวที (Foot light) เป็นไฟแสงหน้าเวที ใช้สาดเข้ามาในเวที มีกระบังกันไฟไม่ให้แสงสาดเข้าตาผู้ชม และช่วยให้ภาพบนเวทีมีความชัดเจนขึ้น ไฟประเภทนี้จะวางอยู่ด้านหน้าเวที

ไฟราว (Border light) เป็นไฟราวแขวนเหนือเวที ยึดไว้ด้วยลวดสลิง มี 4-5 ราว เป็นชนิดเดียวกับไฟรางหน้าเวที มี 4 สี ใช้เปิด-ปิด –หรี่แสง หรือเปิดสว่างให้แสงสาดลงเวที

ไฟฉาย (Flood light) เป็นไฟที่ใช้ให้แสงด้านหลังฉาก มี ๔ สี สามารถเปิด ปิด หรี่ สว่าง ได้ตามต้องการ ใช้ประกอบบรรยากาศของฉาก และลบเงาตัวละครที่ทอดมายังหลังฉากไม่ให้ปรากฏบนฉาก

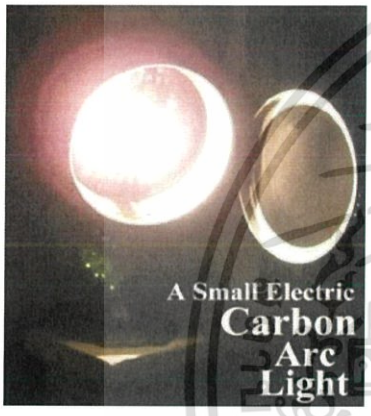

ไฟประกอบฉาก (Props light) เป็นไฟที่มีการกำหนดจุดสีไว้แต่ละดวงเพื่อตกแต่งฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากในเกิดความสวยงาม มีความสมดุลและกลมกลืนกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไฟสปอตไลท์ (Spot light) หรือ ไฟฟอลโล่(Follow light) เป็นไฟส่องสว่าง ให้แสงเป็นลำแผ่กระจาย มีกำลังตามจำนวนวัตต์ ๒๐๐ ๓๐๐ หรืออาจถึง ๕๐๐ วัตต์

ไฟอาร์ค (Arc light) มีกำลังไฟสูง ใช้ระบบถ่านคาร์บอน ๒ แท่ง ใช้ฉายจับตัวละครเช่นเดียวกับไฟสปอตไลท์

ไฟอิเล็กทรอนิกส์ (Electronics light) เป็นหลอดแบบไฟนีออน หรือหลอดแบบแสงจันทร์ มีแสงสีม่วง เมื่อกระทบกับสีขาว หรือสีสะท้อนแสงจะทำให้สีนั้นเรืองแสง ใช้กับฉากพิสดารที่ใช้สีสะท้อนแสง

อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับไฟและการควบคุมไฟบนเวที

ในการควบคุมแสงบนเวทีสิ่งที่ขาดไม่ได้คือวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ควบคุมแสงไฟบนเวที อุปกรณ์เหล่านี้ได้แก่

สายไฟ และปลั๊กไฟ (Wire and Plug) ใช้สำหรับต่อจากแผงสวิตช์ไปยังจุดต่างๆ มีปลั๊กติดอยู่ปลายสายอีกด้านเพื่อสามารถเสียบไฟได้หลายดวง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แผงสวิตช์ (Switch board) เป็นแผงควบคุมไฟฟ้าทุกดวงบนเวที มีสวิตช์ไฟทำหน้าที่เฉพาะดวงบนแผง

2.4.4.2 ระบบปรับอากาศ

Displacement Ventilation System

การระบายอากาศ (Ventilation)

คือ การทำให้อากาศเกิดการไหลเวียนและถ่ายเทภายในอาคาร มีการเติมอากาศบริสุทธิ์เข้าไปภายในอาคารโดยตรง โดยผ่านระบบท่อลม หรือการเติมโดยใช้พัดลม และขณะเดียวกันจะต้องระบายอากาศออกไปยังภายนอก

- ขณะเดียวกันจะต้องระบายอากาศออกไปยังภายนอกจากวิธีธรรมชาติหรือวิธีทางกล

- การระบายอากาศแบบธรรมชาติ คือ การไหลของอากาศผ่านทางช่องเปิดหน้าต่าง ประตู และช่องเปิดของเปลือกอาคาร เกิดขึ้นจากแรงดันอากาศที่แตกต่างตามธรรมชาติ หรือที่ มนุษย์สร้างขึ้น

- การระบายอากาศแบบทางกล คือ การทำให้เกิดการเคลื่อนที่ของอากาศเข้า และออกจากอาคารโดยใช้พัดลมในการระบายอากาศ

- ระบบระบายอากาศมักจะมาคู่กับระบบปรับอากาศ ในระบบปรับอากาศเองก็มีความจำเป็นที่จะต้องเติมอากาศบริสุทธิ์เข้าภายในอาคาร ประมาณ 5% ของปริมาณอากาศที่ไหลเวียนอยู่ในระบบ

ระบบปรับอากาศ (Air Conditioning)

คือ ระบบการถ่ายเทความร้อนจากบริเวณที่ต้องการปรับอากาศ โดยทั่วไปมักมีอุณหภูมิต่ำกว่าอุณหภูมิภายนอก เป็นการปรับสภาพของอากาศให้เหมาะกับสภาวะที่ผู้ใช้ โดยอาจจะเป็นการปรับให้อุณหภูมิสูงขึ้นหรือต่ำลงก็ได้ และยังต้องมีการควบคุมปริมาณความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศ ความเร็วลม กลิ่นและสิ่งเจือปนในอากาศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจ่ายลมเย็นในระบบปรับอากาศ

คือ การส่งลมเย็นผ่านทางท่อยังหัวจ่ายลมที่ติดตั้งไว้บนฝ้าเพดานหรือผนัง เพื่อจ่ายลมเย็นเข้าสู่พื้นที่ปรับอากาศ โดยลมเย็นที่ถูกเป่าออกมาจะมีแรงยกตัวไหลเกาะไปกับฝ้าเพดานเพื่อให้มีระยะการกระจายลมมากขึ้น พร้อมทั้งเหนี่ยวนำอากาศภายในห้องที่มีอุณหภูมิสูงกว่าผสมอากาศเย็นที่จ่ายออกมา เรียกระบบนี้ว่า "Mixing Ventilation System"

- แต่ก็ยังมีการกระจายลมในรูปแบบอื่นๆ ที่ความพิเศษเฉพาะทาง รวมทั้งมีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่สูงขึ้น เช่น ระบบ Unidirectional, การจ่ายลมจากพื้น (Under floor), ระบบ Displacement เป็นต้น ซึ่งในรายงานฉบับนี้จะนำเสนอในส่วนของระบบการระบายอากาศและจ่ายลมเย็นด้วยวิธี Displacement Air-Conditioning System

- Displacement Air-Conditioning System คือ เทคโนโลยีการจ่ายลมเย็นโดยอาศัยหลักของธรรมชาติของหลักการไหลของมวลอากาศ ซึ่งอากาศที่ร้อนจะมีมวลเบากว่าอากาศเย็น จึงทำให้อากาศร้อนลอยขึ้นสู่ที่สูงและอากาศเย็นที่มีมวลมากกว่าจะลอยลอยเข้ามาแทนที่อากาศร้อน โดยการจ่ายมวลอากาศเย็นที่สะอาดจะจ่ายที่ระดับต่ำใกล้ๆ ผู้ใช้งาน และลมจะกลับมาที่ระดับบนเหนือผู้ใช้งาน อากาศร้อนจะลอยขึ้นสู่ที่สูง ส่วนอากาศเย็นจะอยู่เฉพาะในระดับล่างบริเวณพื้นที่ที่ต้องการปรับอากาศ (Occupied Zone) อากาศร้อนที่เบาจะนำพาอนุภาค สิ่งปนเปื้อนต่างๆ ลอยขึ้นไปในอากาศทำให้สภาพอากาศในบริเวณพื้นที่ปฏิบัติงานมีความสะอาดและเย็นสบาย อากาศบางส่วนจะกลับเข้าเครื่องปรับอากาศและบางส่วนก็จะถูกระบายออกที่ระดับสูงใกล้ๆ เพดาน

- เนื่องจากการจ่ายลมแบบนี้มีระดับการจ่ายที่อยู่ใกล้กับผู้ใช้งาน ดังนั้นอุณหภูมิลมจ่ายจะได้รับการออกแบบให้มีอุณหภูมิที่สูงกว่าการจ่ายลมแบบระบบ Mixing และความเร็วลมจ่ายที่หัวจ่ายจะต้องออกแบบให้มีความเร็วลมที่ต่ำกว่าการจ่ายลมแบบระบบ Mixing เพื่อป้องกันไม่ให้ลมจ่ายมาปะทะกับผู้ใช้งานโดยตรง ซึ่งจะก่อให้เกิดความไม่สบายเชิงอุณหภูมิแก่ผู้ใช้งาน และเพื่อให้เกิดการแยกชั้นระหว่างอากาศร้อนที่ระดับบนกับอากาศเย็นที่ระดับล่าง ซึ่งทำให้เกิดการกระจายลมเย็นอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อพิจารณาในการเลือกการจ่ายลมแบบ Displacement Ventilation

1. เหมาะสำหรับห้องที่ต้องการเน้นเรื่องคุณภาพของอากาศเฉพาะบริเวณผู้ใช้งาน
2. ทำให้ประหยัดพลังงานที่เครื่องปรับอากาศมากกว่าการจ่ายลมเย็นแบบ Mixing
3. ลดอัตราการเติมอากาศบริสุทธิ์ให้ต่ำกว่าการจ่ายลมแบบ Mixing ได้ 20% - 40%

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ในการออกแบบจะต้องจัดวางตำแหน่งลมกลับให้เหมาะสม คือ จ่ายลมเย็นที่ผนังระดับใกล้ๆ และติดตั้งพัดลมระบายอากาศให้อยู่ที่ระดับสูงบริเวณฝ้าเพดาน

5. สิ่งปนเปื้อนในห้องจะต้องมีน้ำหนักเบากว่าอากาศและมีอุณหภูมิสูงกว่าอุณหภูมิห้อง

6. ห้องจะต้องมีความสูงมากกว่า 3 ม. ขึ้นไป

7. ควรมีระบบ Pre-cooled fresh air เพื่อควบคุมให้ความชื้นอากาศที่จ่ายเข้าห้องให้มีความแห้งเพียงพอที่จะดูดซับความชื้น และภาระความร้อนแฝงที่เกิดขึ้นภายในห้องทั้งหมด

8. ควรออกแบบให้ความเร็วลมที่หัวจ่ายค่าต่ำ แต่ถ้าเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่มีพื้นที่ใหญ่ ควรออกแบบให้ความเร็วลมที่หัวจ่ายที่สูงขึ้น

9. การจ่ายลมเย็นแบบ Displacement Ventilation จะได้ผลดีหรือมี Convection Effect มากก็ต่อเมื่อมีความแตกต่างของอุณหภูมิอากาศระหว่างระดับบนและระดับล่าง

การประหยัดพลังงานในระบบส่งจ่ายลมเย็นของอาคาร

1. ปรับปรุงการออกแบบระบบการจ่ายอากาศเย็น โดยเลือกใช้อุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับระบบ

2. การควบคุมอุณหภูมิที่ดี โดยการแยกพื้นที่การควบคุมอุณหภูมิ ปรับอุณหภูมิที่ตั้งไว้ให้สอดคล้องกับสภาพอากาศภายนอก และสร้างเสถียรภาพของอุณหภูมิให้เกิดความคงที่

3. บำรุงรักษาอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ

4. ใช้อุปกรณ์ที่ช่วยในการประหยัดพลังงาน โดยการใช้เทคโนโลยีดังนี้

- ระบบ VAV ซึ่งจะช่วยให้สามารถควบคุมอุณหภูมิห้องได้อย่างแม่นยำ ตามความต้องการของแต่ละพื้นที่

- ใช้พัดลมที่มีประสิทธิภาพสูง เช่น แบบ Airfoil, Axial Flow และเพิ่มประสิทธิภาพของพัดลมโดยการใช้ Inter Cone

- ใช้ระบบนำความเย็นของอากาศทิ้งกลับมาใช้ทำความเย็นให้แก่อากาศภายนอกที่นำเข้ามาสู่อาคารโดยอุปกรณ์ เช่น Heat Recovery Wheel หรือตัวแลกเปลี่ยนความร้อนแบบแผ่น

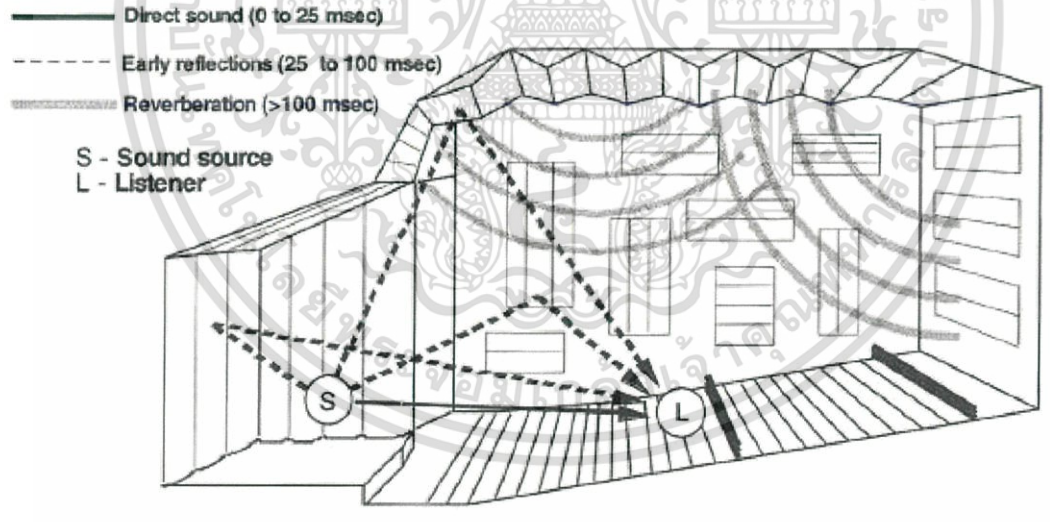
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ใช้ Heat Pipe เพื่อลดความชื้นในอากาศ Heat Pipe สามารถติดตั้งกับเครื่องส่งอากาศเย็น (AHU) ทั่วไปได้โดยการทำการดัดแปลงแก้ไขเพียงเล็กน้อย และไม่ต้องใช้พลังงานเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด

2.4.4.3 ระบบเสียง

ระบบเสียงจัดเป็นระบบที่มีความสำคัญมากระบบนึงภายในtheatre เพราะเสียงเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการถ่ายทอดเรื่องราวและอารมณ์ที่ผู้แสดงต้องการสื่อถึงผู้ชมต่างๆ โดยเสียงที่เกิดขึ้นภายในtheatreนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆอย่าง

เพดาน ของโรงละครเป็นส่วนสำคัญแก่การสะท้อนเสียงโดยเฉพาะสำหรับที่นั่งที่อยู่ห่างไกลจากเวทีการแสดง สัดส่วนของความสูงเพดานต่อความกว้างของห้อง ควรเป็น 1:3 และ 2:3 สำหรับห้องขนาดใหญ่และขนาดเล็กตามลำดับ นอกจากนี้การออกแบบฝ้าเพดานควรหลักเลี่ยงรูปร่าง โค้ง หรือ โดม แต่หากจำเป็นต้องใช้เพื่อผลทางรูปแบบสถาปัตยกรรม รัศมีของผิวโค้งต้องน้อยกว่า 2เท่า หรือน้อยกว่า 1½ ของความสูงเพดาน และเพดานไม่ควรทำมุมขนานกับพื้นของโรงละคร เพราะเพดานที่ทำมุมเหมาะสมจะให้พื้นที่สะท้อนมากกว่าเพดานขนาน

ภาพที่ 69 รูปแบบการกระจายเสียง

ผนัง ด้านข้างของโรงละครผนังด้านข้างก็มีผลโดยตรงต่อการสะท้อนเสียงจากบริเวณเวทีการแสดงไปยังส่วนของผู้ชมเช่นกัน การกระจายเสียงขึ้นอยู่กับแหล่งกำเนิดเสียงบนเวทีการแสดง ซึ่งสามารถสะท้อนเสียงออกไปยังที่นั่งผู้ชมได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปร่าง/รูปทรงของโรงละคร รูปร่างสีเหลี่ยมผืนผ้า เป็นรูปร่างที่อาจจเกิดปัญหาเรื่องเสียงก้องได้ รูปร่างแบบพัด ผนังด้านนอกที่ผายออกจะช่วยในการกระจายเสียงออกไปได้อย่างทั่วถึง รูปร่างแบบวงกลมหรือวงรีจะทำให้เสียงสะท้อนไปรวมกันที่จุดๆหนึ่ง ไม่กระจายอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอแต่หากจำเป็นต้องใช้รูปทรงรีหรือกลมดวยเหตุผลทางรูปทรงสถาปัตยกรรมหรืออื่นๆ ที่มีความสำคัญมากกว่า ก็สามารถแก้ไขได้โดยทำพื้นผิวภายในห้องให้โค้งออก จะช่วยสะท้อนเสียงให้กระจายออกไปได้ ไม่รวมที่จุดเดียว

ความลาดเอียงของที่นั่ง บริเวณที่นั่งของโรงละครควรมีความลาดชันไม่น้อยกว่า 8องศา เพื่อประโยชน์ในการรับฟังเสียงและรับชมการแสดงบนเวที

2.4.4.4 ระบบรักษาความปลอดภัยและระบบป้องกันอัคคีภัย

ตามกฎหมายโรงมหรสพ (โรงภาพยนตร์ โรงละคร) จะต้องมีระบบป้องกันและระงับอัคคีภัยที่พิเศษการอาคารประเภทอื่น ดังนี้

1. จำนวนและประตูทางออกในโรงมหรสพจำเป็นจะต้องสอดคล้องกับจำนวนคนสูงสุดที่อยู่ในพื้นที่โรงมหรสพนั้น นั่นคือ จำนวนคนสูงสุดไม่เกิน50 คน ต้องมีจำนวนและประตูทางออกไม่น้อยกว่า 2 แห่ง จำนวนคนสูงสุดไม่เกิน 250 คน ต้องมีจำนวนและประตูทางออกไม่น้อยกว่า 3 แห่ง จำนวนคนสูงสุดไม่เกิน 600 คน ต้องมีจำนวนและประตูทางออกไม่น้อยกว่า 4 แห่ง และจำนวนคนสูงสุดตั้งแต่ 600 คนขึ้นไป ต้องมีจำนวนและประตูทางออก ไม่น้อยกว่า 5 แห่ง

2. หากเป็นโรงมหรสพที่มีเวทีการแสดง จะต้องมีทางออกหรือประตู ทางออกด้านหลังเวทีเพิ่มอีกอย่างน้อย 1 แห่ง

3. ประตูทางออกจากโรงมหรสพทุกบานจะต้องมีระยะห่างจากบันได หนีไฟหรือทางหนีไฟไม่เกิน 45 เมตร และที่นั่งทุกที่จะต้องห่างจากบันไดหนีไฟหรือทางหนีไฟไม่เกิน 60 เมตร

4. ประตูทางออกจะต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.5 เมตร สูงไม่น้อยกว่า 2 เมตร และมีระดับพื้นด้านนอกบริเวณหน้าทางออกอยู่ต่ำกว่าพื้นด้านในได้ไม่เกิน 25 มิลลิเมตร เพื่อให้ประตูทางออกสามารถเปิดออกได้โดยสะดวกตลอดเวลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.4.5 ระบบอุปกรณ์พิเศษ

เป็นเทคนิคต่าง ๆ ในการแสดงเพื่อประกอบฉาก และเหตุการณ์ให้ดูสมจริง เช่น ปรากฏการณ์ทางเสียง แสง ภาพ เป็นสิ่งที่แสดงสถานการณ์พิเศษต่าง ๆ ในเรื่อง และเหตุการณ์ เพื่อเสริมบรรยากาศละครให้สมจริง หรือได้อารมณ์ตามบรรยากาศ เช่น หมอก ควัน หิมะ ฟ้าแลบ น้ำตก เสียงเดิน เสียงหมาหอน เสียงกระแทกประตู เสียงลากเก้ียะ ฯลฯ

2.4.5 การออกแบบtheatre

2.4.5.1 Functional Diversity

Movies

Lectures/Conferences

Stage Performance

Musical presentations

2.4.5.2 The Lobby

เป็นส่วนที่ผู้เข้าใช้จะเข้ามาเป็นที่แรก ก่อนที่จะใช้ในการแจกผู้เข้าใช้ไปยังส่วนต่างๆของโรงละคร จึงจำเป็นต้องเป็นสถานที่ที่เข้าถึงได้ง่าย

โดย lobby สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. Entrance hall ที่จะเป็นส่วนแรกที่ต้อนรับผู้ที่เข้ามาใช้งาน จึงมักจะมีการออกแบบที่หรูหรา ก่อนที่จะจ่ายผู้ชมไปยังส่วนต่างๆ

2. Central hall เป็นพื้นที่สำหรับให้ผู้ที่มาชมการแสดงใช้ในการรอเวลาก่อนที่จะเริ่มการแสดง และใช้สำหรับให้ผู้ชมได้ออกมานั่งพักระหว่างการพักครึ่ง

โดย lobby จะมีfacilityต่างๆ

1. Ticket sales area

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. Rest rooms

3. Manager's office

4. Restaurant

5. Café

6. Souvenir

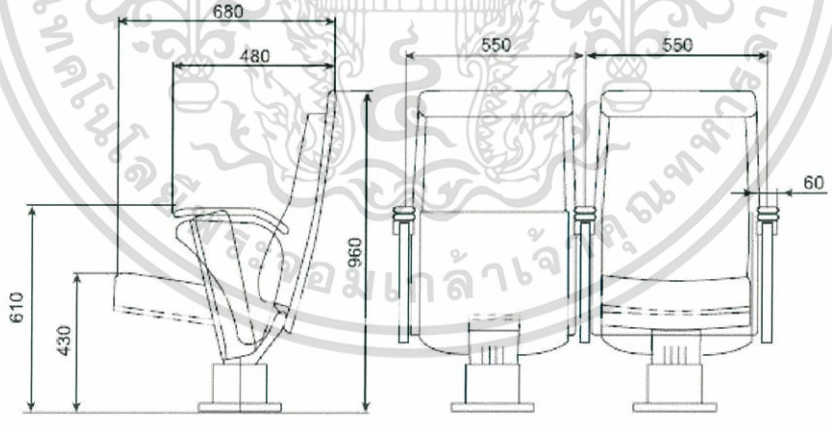
7. Baggage service

8. Smoking area

2.4.5.3 The Auditorium

เป็นส่วนที่มีความต้องคำนึงถึงหลายๆอย่างๆทั้งในเรื่องของ interior space, circulation, lighting, และ seating เพื่อที่จะได้รองรับการแสดงต่างๆที่จะเกิดขึ้น

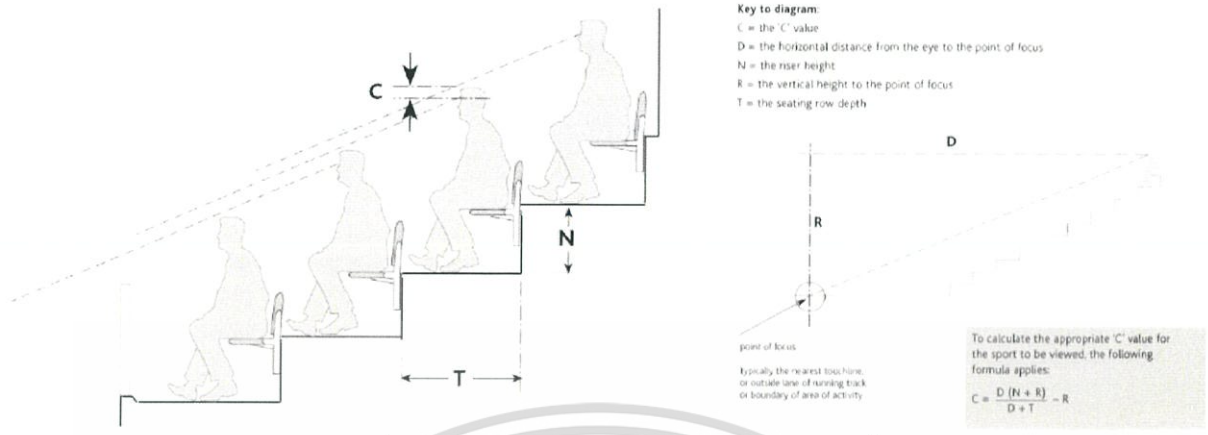
ที่นั่ง(seat) ที่นั่งคนดูเป็นแบบมีผนักพิง ตัวที่นั่งมีสปริงพับขึ้นให้สามารถเก็บแนบไปกับพนักได้ เพื่อให้ทางเดินระหว่างแถวที่นั่งกว้างขึ้น เดินเข้า-ออกได้สะดวก

ภาพที่ 70 Dimensionของเก้าอี้ชมการแสดง

การจัดแถวที่นั่ง(seat arrangement) ระยะระหว่างแถวต้องเผื่อช่องว่างทางเดินคนดูเข้าที่นั่งไว้ด้วย โดยจะมีที่นั่ง 15ที่นั่งต่อ1แถว และมากที่สุดไม่เกิน 30ที่นั่ง เนื่องจากต้องคำนึงถึงความปลอดภัยหากเกิดอัคคีภัยขึ้น และที่นั่งต้องเป็นแบบขั้นบันได วางที่นั่งแบบสับหว่าง เพื่อที่จะให้ผู้ชมทุกคนสามารถมองเห็นเวทีการแสดงได้ โดยไม่ถูกบดบัง

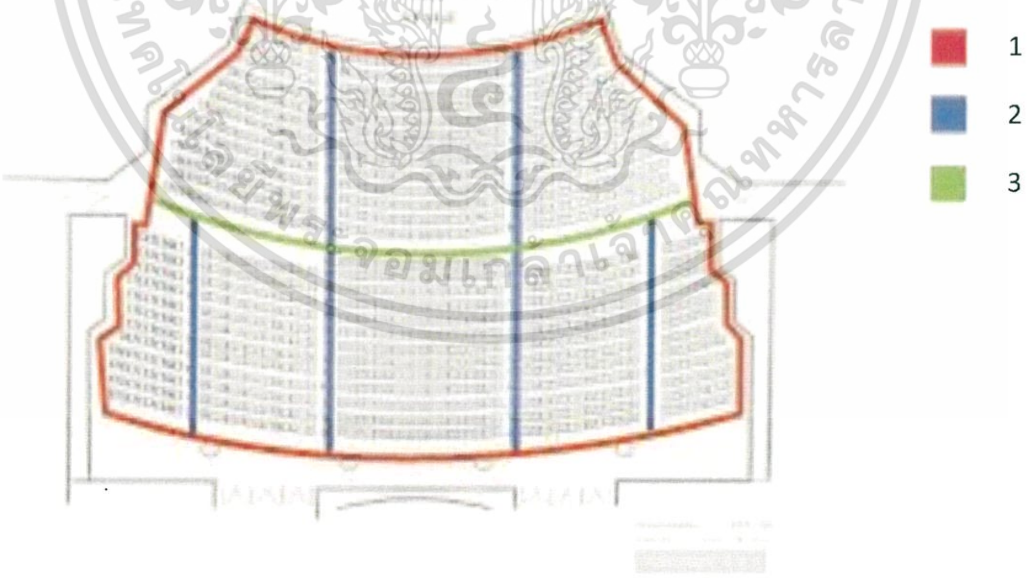
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 71 การคำนวณความลาดเอียงของการจัดวางเก้าอี้

การจัดทางเดิน(aisle) ทางเดินในโรงละคร เป็นทางที่จะนำผู้ชมเข้าไปยังที่นั่ง ซึ่งเส้นทางทั้งหมดแบบออกเป็น 3 ส่วน

1. ทางเดินโดยรอบของโรงละคร
2. ทางเดินระหว่างกลุ่มที่นั่ง
3. ทางเดินตามขวาง ทางเดินนี้สำหรับโรงละครที่มีที่นั่ง 800ที่นั่งขึ้นไป

ภาพที่ 72 ลักษณะของทางเดินภายในโรงละคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.5.4 Backstage and Performance Support Space

Changing rooms

Makeup area

Rest room

2.4.5.5 Materials and Finishes

วัสดุที่ใช้ในโรงละครนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากเสียงมีผลต่อเรื่องของเสียงเป็นอย่างมาก ทั้ง ผนัง พื้น และเพดาน

ผนัง

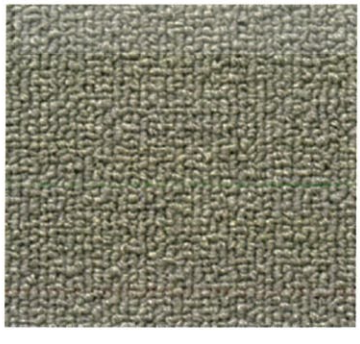
วัสดุที่ได้รับความนิยมมี 2 อย่าง คือ ไม้ ผ้า และหินอ่อน โดยบางแห่งจะเลือกใช้เพียงอย่างใดอย่างนึง แต่บางแห่งก็ใช้ผสมกัน เพื่อความสวยงามและการแบ่งพื้นที่

พื้น

วัสดุที่ได้รับความนิยมมี 2 อย่าง คือ พรม และ ยาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพดาน

สามารถใช้วัสดุได้หลาย ทั้ง ไม้ ผ้า กระจก ฯลฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3
พฤติกรรม พื้นที่ประกอบกิจกรรม

3.1 ประเภทของผู้ใช้งานของโครงการ

1. นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

   - กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจในด้านการแสดงและดนตรี

   - กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจในด้านนิทรรศการ

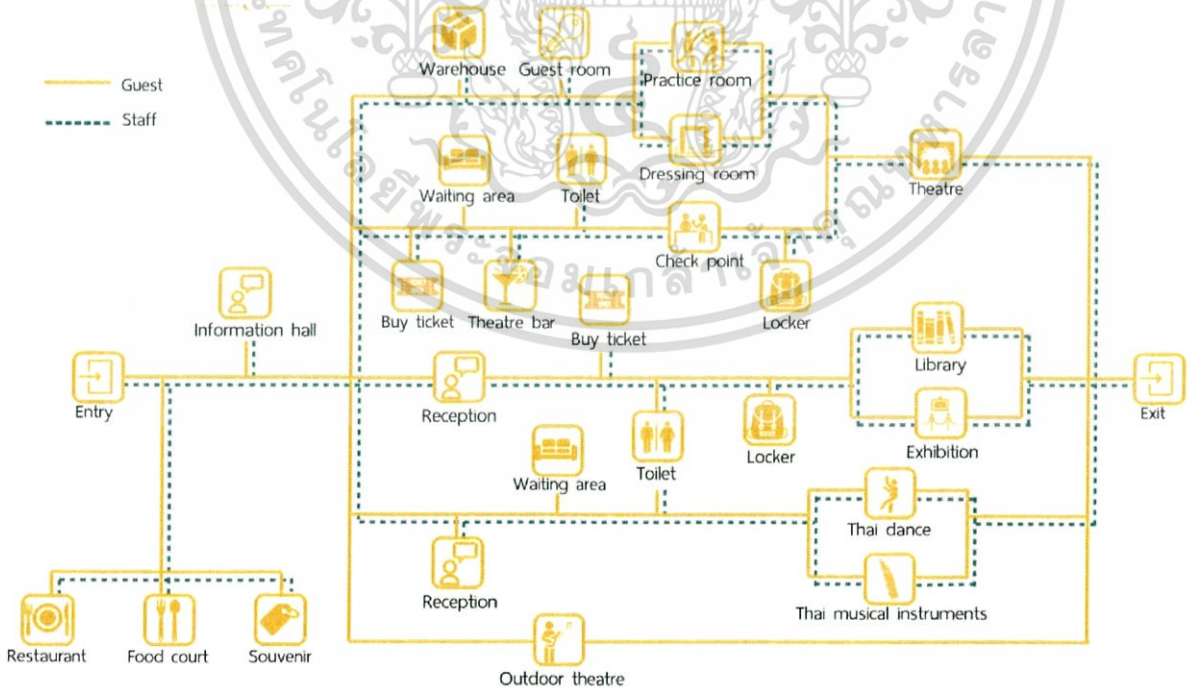
2. นักศึกษาเชิงวัฒนธรรม

   - กลุ่มคนที่สนใจเข้ามาเรียนด้านการแสดงและดนตรีพื้นถิ่นของภาคอีสาน

   - กลุ่มคนที่สนใจเข้ามาศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเอง

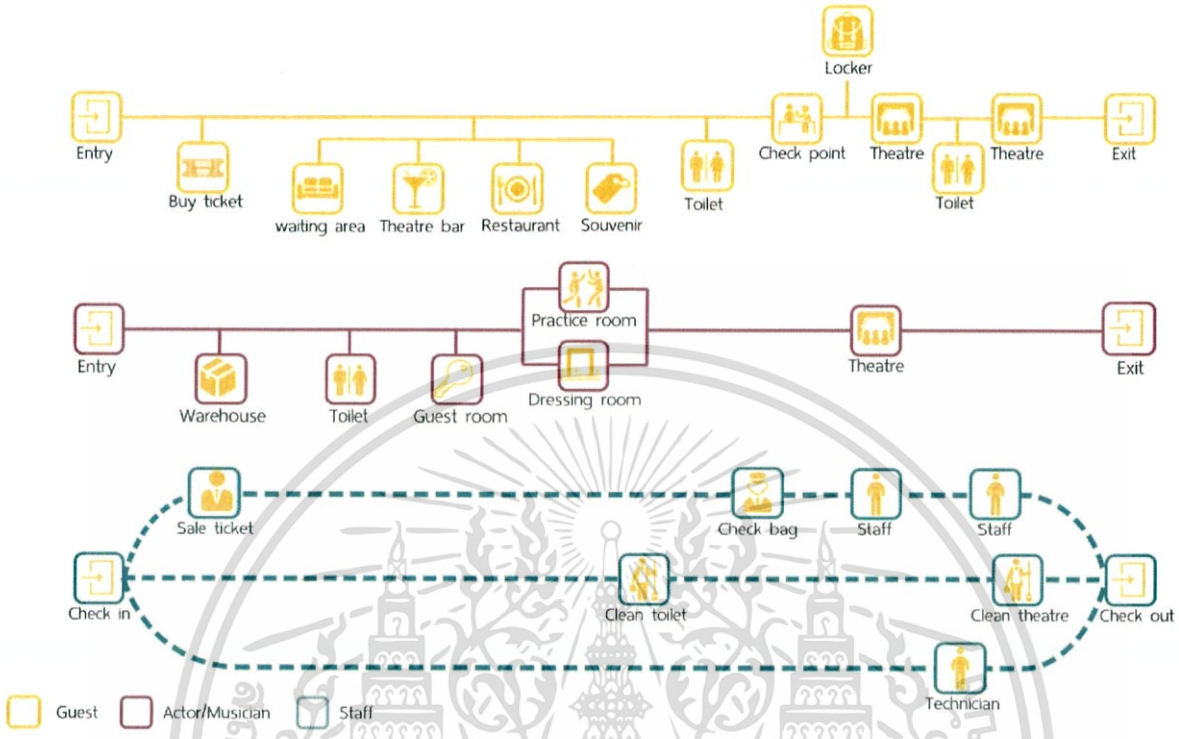
3.2 พฤติกรรมการใช้งานภายในโครงการ

3.2.1 Over All

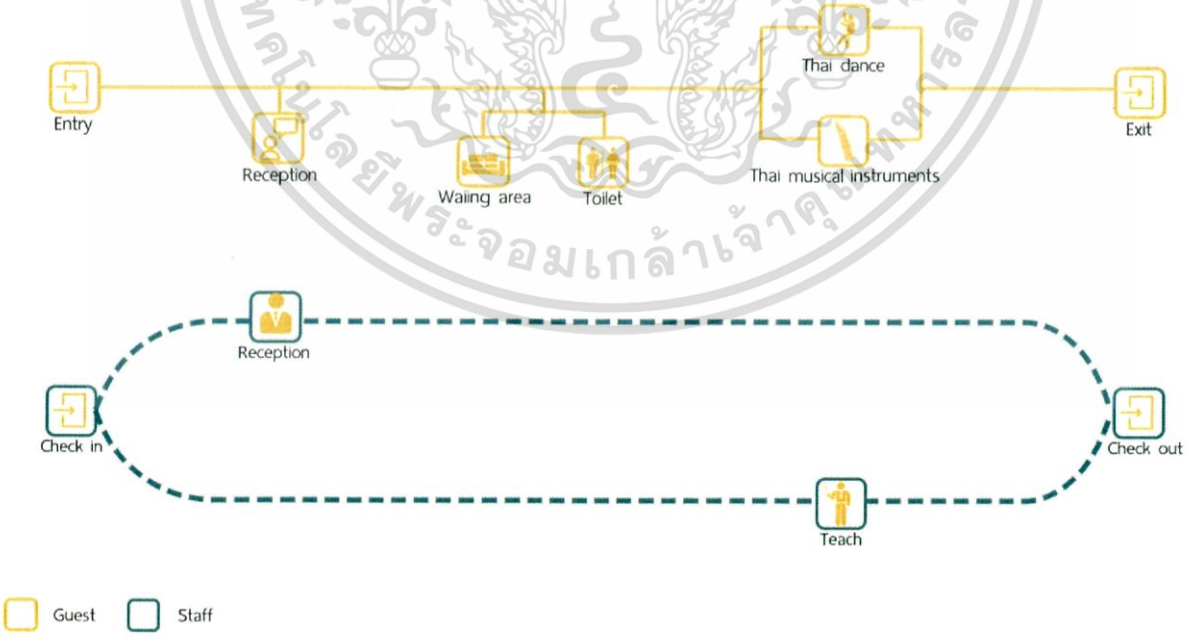

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.2 Theatre

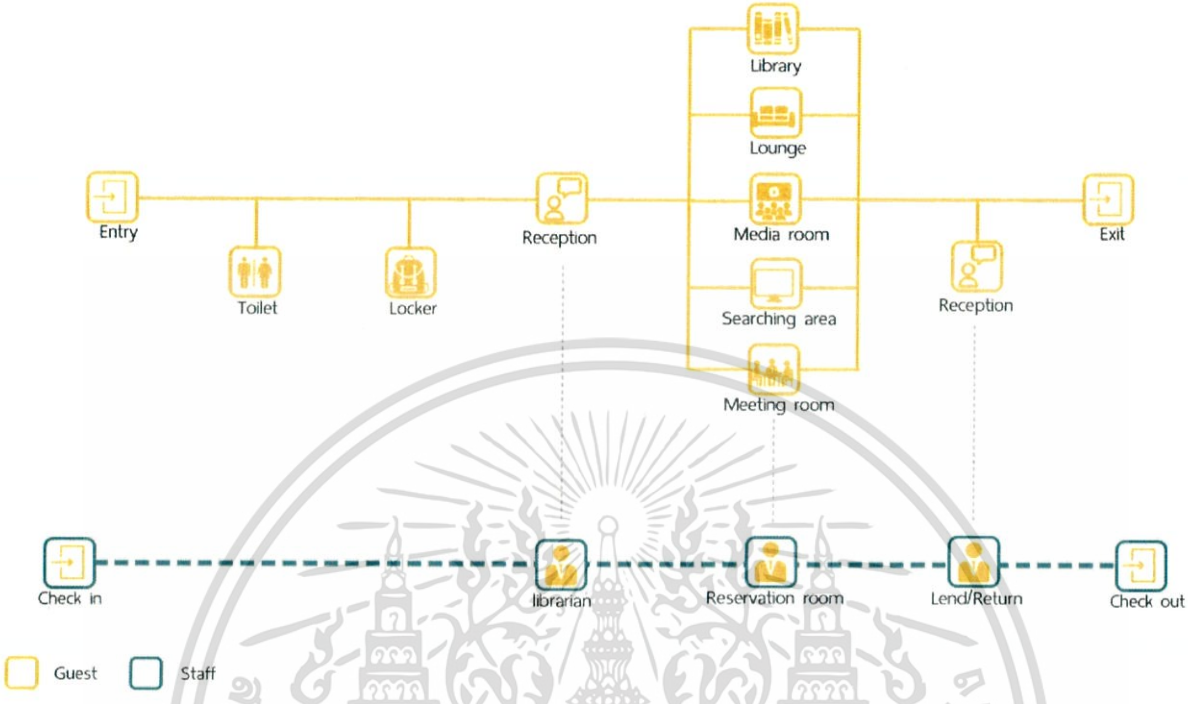

3.2.3 Classroom

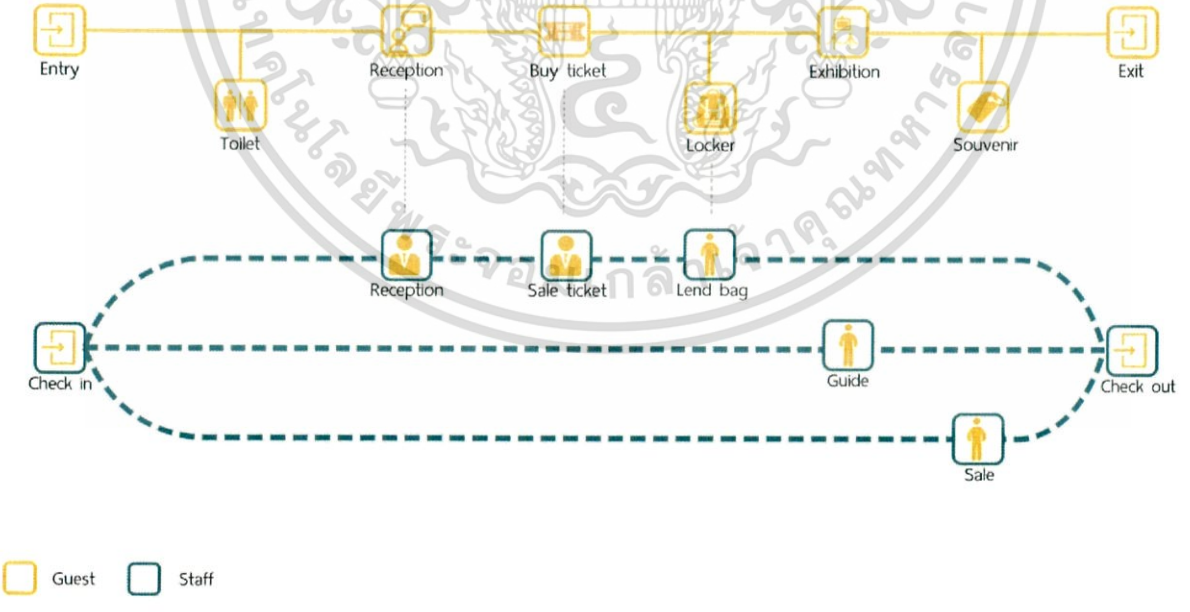

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.4 Library

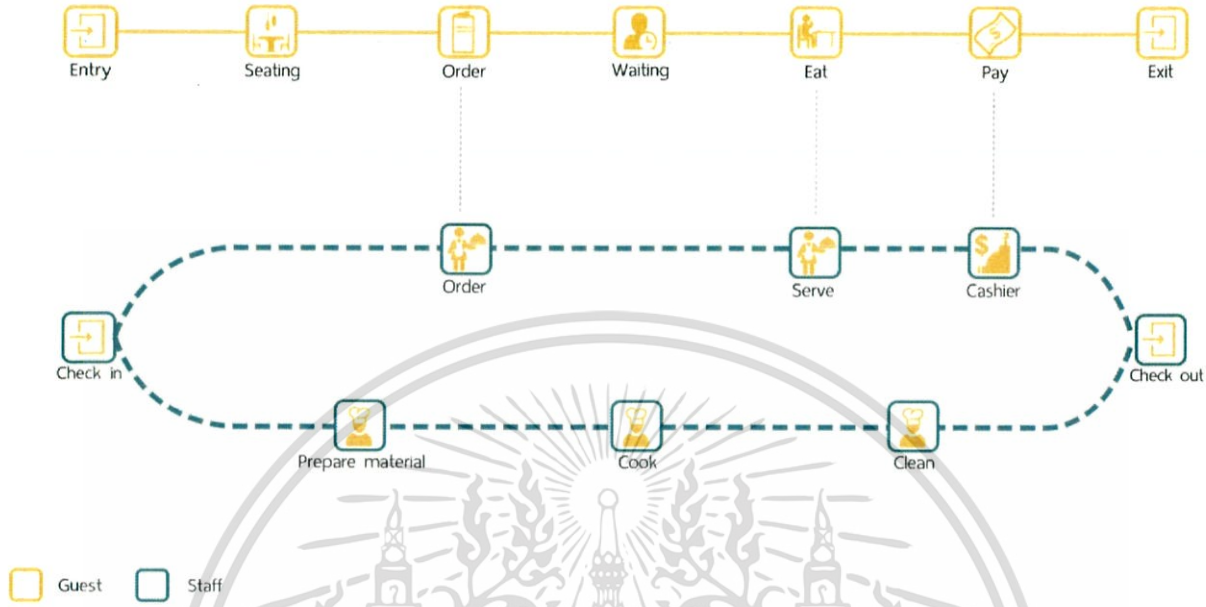

3.2.5 Exhibition

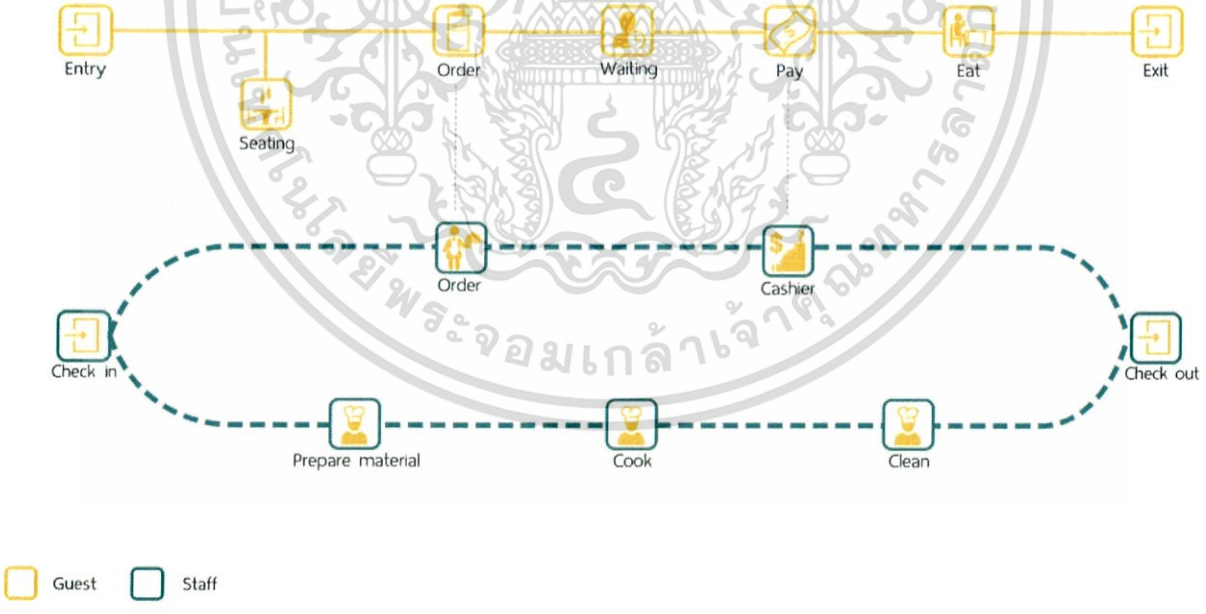

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.6 Restaurant

3.2.7 Food court

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

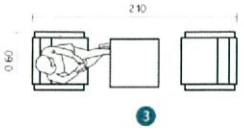
3.3 การวิเคราะห์ขนาดพื้นที่ใช้สอยภายในอาคาร

Information hall

Element	Unit/Area	Capacity	Area req.	Remark
Counter	4.90 m^2	1	4.90 m^2	❶
Circulation			19.60 m^2	80%
total			24.50 m^2	

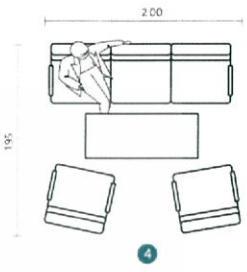
❶

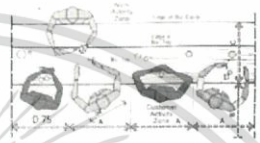
❸

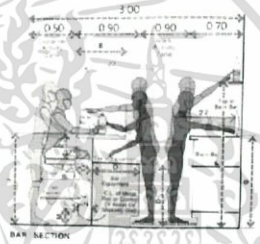
VIP lounge

Element	Unit/Area	Capacity	Area req.	Remark
bar	15.00 m^2	1	15.00 m^2	❷
Armchair set	1.26 m^2	4	5.04 m^2	❸
Sofa set	3.90 m^2	2	7.80 m^2	❹
Circulation			27.84 m^2	50%
total			55.68 m^2	

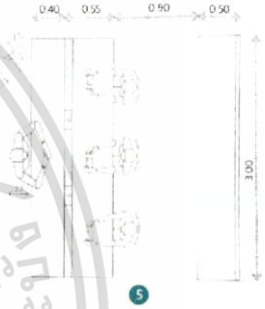

❹

❷

❺

Box office

Element	Unit/Area	Capacity	Area req.	Remark
Counter	7.05 m^2	1	7.05 m^2	❺

Waiting area theatre

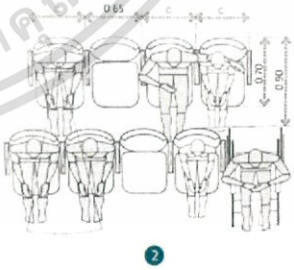
Element	Unit/Area	Capacity	Area req.	Remark
Street furniture	0.675 m^2	6	4.05 m^2	❶
Circulation			400.00 m^2	Case study
total			404.05 m^2	

❶

Theatre

Element	Unit/Area	Capacity	Area req.	Remark
Chair	0.455 m^2	1000	455.00 m^2	❷
Stage	312.00 m^2	1	312.00 m^2	Case study
Back stage	938.00 m^2	1	938.00 m^2	Case study
Control room	11.25 m^2	1	11.25 m^2	Case study
Workshop&Warehouse	144.00 m^2	1	144.00 m^2	Case study
Circulation			797.25 m^2	30%
total			2,657.50 m^2	

❷

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Dressing room

Element	Unit/Area	Capacity	Area req.	Remark
Dressing area	0.84 m^2	10	8.40 m^2	1
Fitting room	1.08 m^2	2	2.16 m^2	6
Bathroom	1.53 m^2	2	3.12 m^2	5
Lavatory	0.25 m^2	2	0.50 m^2	4
Circulation			14.18 m^2	50%
total 1 unit			28.36 m^2	
total 6 units			170.16 m^2	

VIP Dressing room

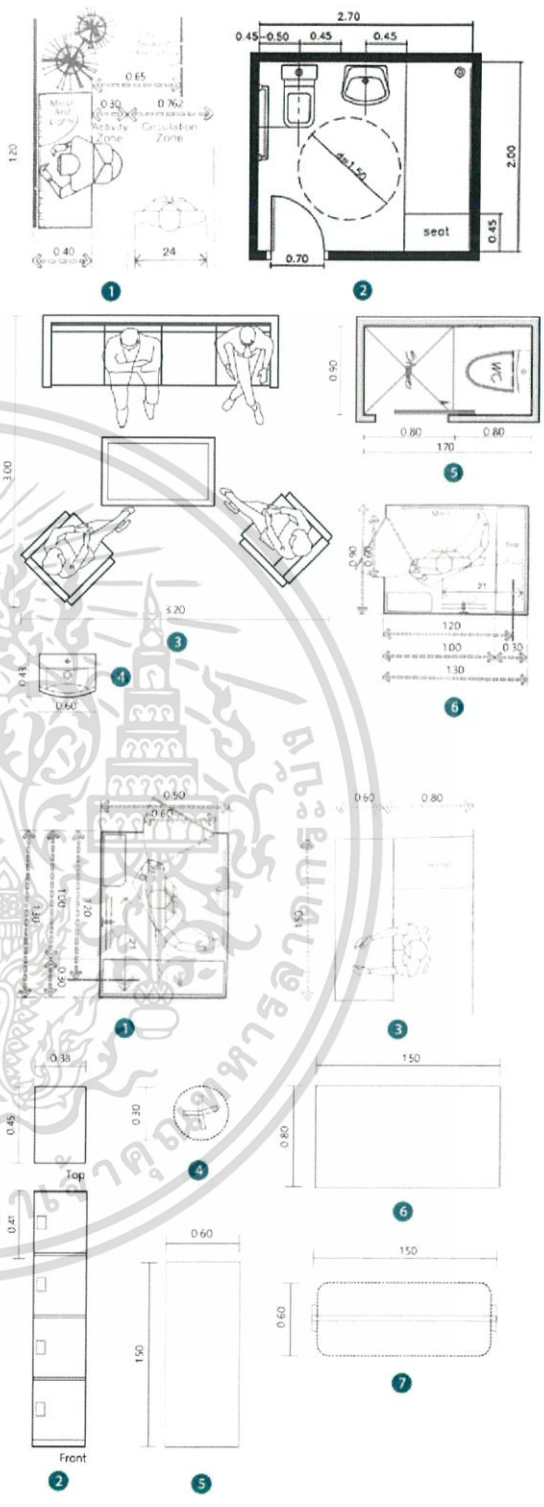
Element	Unit/Area	Capacity	Area req.	Remark
Dressing area	0.84 m^2	2	1.68 m^2	1
Bathroom	5.40 m^2	1	5.40 m^2	2
Sofa set	9.60 m^2	1	9.60 m^2	3
Circulation			16.68 m^2	50%
total 1 unit			33.36 m^2	
total 3 unit			100.08 m^2	

Practice room

Element	Unit/Area	Capacity	Area req.	Remark
Practice area	150.00 m^2	1	150.00 m^2	case study
Fitting room	1.08 m^2	2	2.16 m^2	1
Locker	0.171 m^2	5	0.855 m^2	2
total			153.015 m^2	

Souvenir

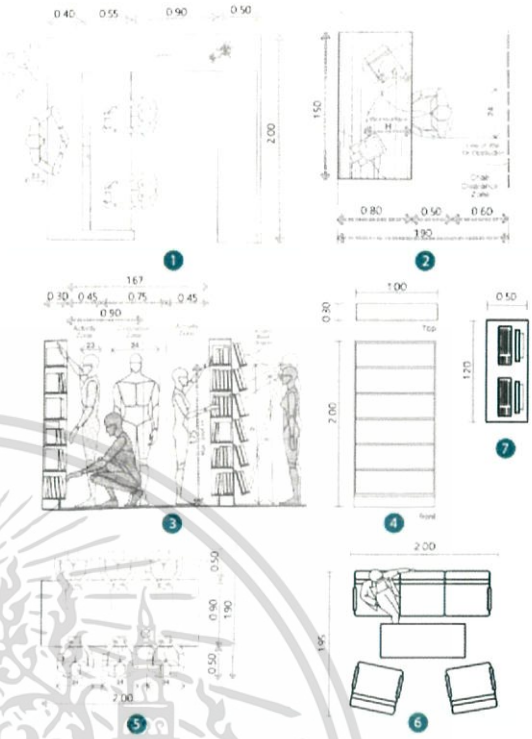
Element	Unit/Area	Capacity	Area req.	Remark
Cashier	2.10 m^2	1	2.10 m^2	3
Shalf 1	0.30 m^2	1	0.30 m^2	4
Shalf 2	0.90 m^2	4	3.60 m^2	5
Shalf 3	1.20 m^2	2	2.40 m^2	6
Shalf 4	0.90 m^2	2	1.80 m^2	7
Circulation			4.40 m^2	30%
total			14.60 m^2	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

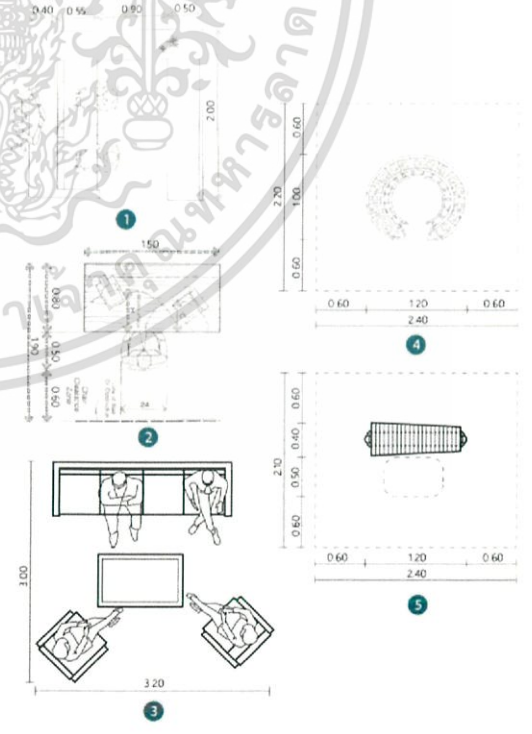
Library

Element	Unit/Area	Capacity	Area req.	Remark
Counter reception	4.70 m^2	1	4.70 m^2	1
Storage	7.85 m^2	1	7.85 m^2	2 4
Book shelf	0.30 m^2	15	4.50 m^2	3 4
Seating area	3.80 m^2	6	22.80 m^2	5
Sofa set	7.80 m^2	1	7.80 m^2	6
Media room	9.00 m^2	4	36.00 m^2	case study
Computer (searchiing)	0.90 m^2	2	1.80 m^2	7
Meeting room	35.00 m^2	1	35.00 m^2	case study
Circulation			7.35 m^2	30%
total			127.80 m^2	

Classroom

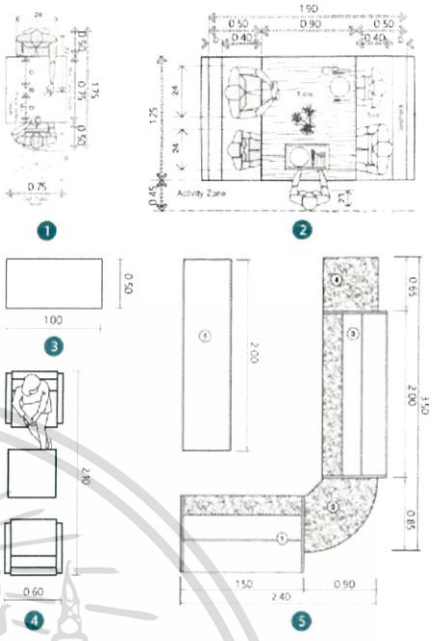
Element	Unit/Area	Capacity	Area req.	Remark
Waiting area				
Counter reception	4.70 m^2	1	4.70 m^2	1
Sofa set	9.60 m^2	2	19.20 m^2	2
Circulation			23.90 m^2	50%
Teacher's room				
Desk	2.85 m^2	6	17.10 m^2	3
Circulation			7.35 m^2	30%
Classroom				
Single classroom	9.00 m^2	20	180.00 m^2	4 5
Group classroom	67.50 m^2	2	135.00 m^2	case study
Dance classroom	120.00 m^2	2	240.00 m^2	case study
Circulation			186.50 m^2	30%
total			813.75 m^2	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

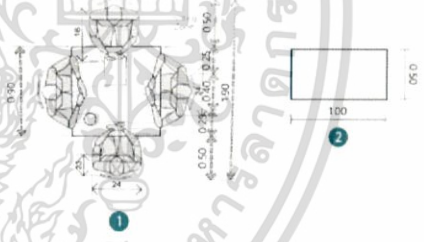
Restaurant

Element	Unit/Area	Capacity	Area req.	Remark
Table set 2 seats	1.30 m^2	12	15.60 m^2	1
Table set 4 seats	2.375 m^2	8	19.00 m^2	2
Service station	0.50 m^2	3	1.50 m^2	3
Kitchen			22.10 m^2	30%
Circulation			15.50 m^2	20%
total (1room)			73.70 m^2	

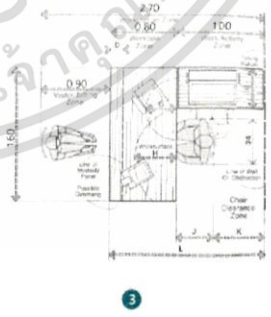
Food court

Element	Unit/Area	Capacity	Area req.	Remark
Table set 4 seats	3.61 m^2	15	54.15 m^2	1
Service station	0.50 m^2	3	1.50 m^2	2
Kitchen	12.00 m^2	4	48.00 m^2	Case study
Circulation			44.45 m^2	30%
total			148.10 m^2	

Office

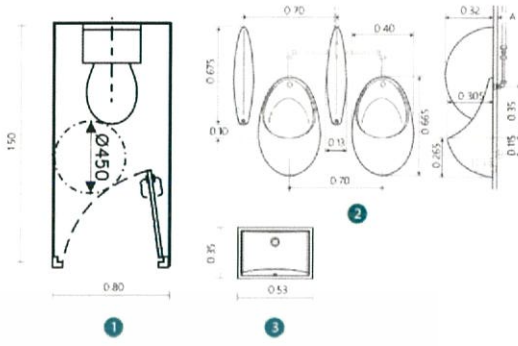
Element	Unit/Area	Capacity	Area req.	Remark
Desk	4.32	21	90.72 m^2	
Circulation			38.88 m^2	30%
total			129.60 m^2	

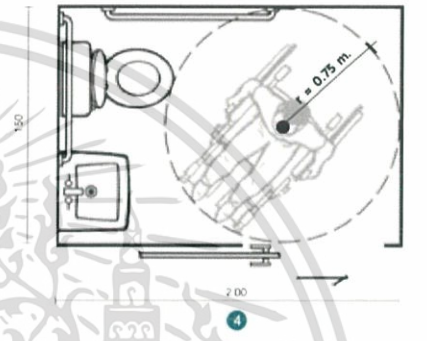

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Toilet (theatre)

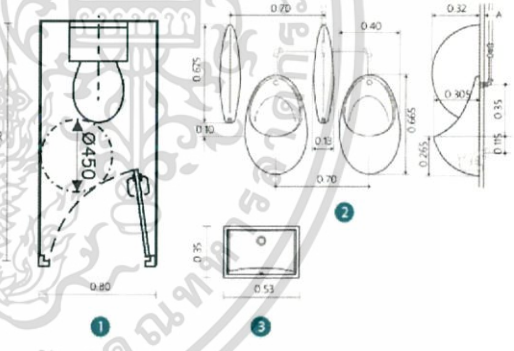
Element	Unit/Area	Capacity	Area req.	Remark
Men's toilet				
Toilet bowl	1.20 m^2	15	18.00 m^2	1
Urinal	0.224 m^2	15	3.36 m^2	2
Lavatory	0.20 m^2	10	2.00 m^2	3
Circulation			10.00 m^2	30%
Women's toilet				
Toilet bowl	1.20 m^2	30	36.00 m^2	1
Lavatory	0.20 m^2	10	2.00 m^2	3
Circulation			16.25 m^2	30%
Accessible toilet				
Accessible toilet	3.00 m^2	1	3.00 m^2	4
total 1 unit			90.61 m^2	
total 3 units			271.83 m^2	

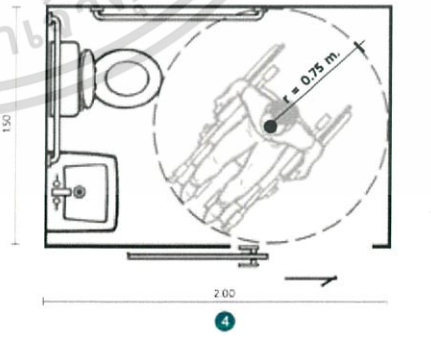

Toilet (public)

Element	Unit/Area	Capacity	Area req.	Remark
Men's toilet				
Toilet bowl	1.20 m^2	6	7.20 m^2	1
Urinal	0.224 m^2	8	1.80 m^2	2
Lavatory	0.20 m^2	5	1.00 m^2	3
Circulation			3.00 m^2	30%
Women's toilet				
Toilet bowl	1.20 m^2	10	12.00 m^2	1
Lavatory	0.20 m^2	5	1.00 m^2	3
Circulation			5.60 m^2	30%
Accessible toilet				
Accessible toilet	3.00 m^2	1	3.00 m^2	4
total 1 unit			34.60 m^2	
total 5 units			173.00 m^2	

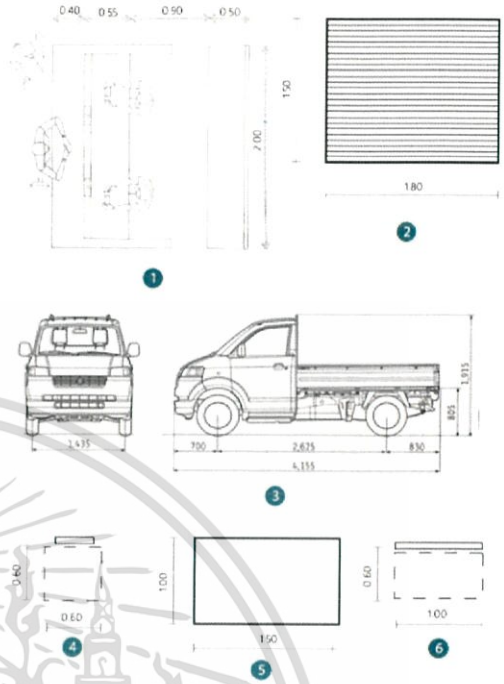

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

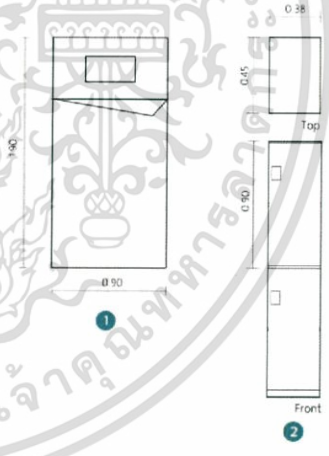
Exhibition

Element	Unit/Area	Capacity	Area req.	Remark
Reception	4.90 m^2	1	4.90 m^2	1
Zone1: Introduction				
Truck	5.96 m^2	1	5.96 m^2	3
Projecter	30.00 m^2	1	30.00 m^2	
Circulation			45.00 m^2	55.5%
Zone2: Foods&Herbs				
Table (เก้าอี้)	2.70 m^2	1	2.70 m^2	2
Herb's shelf	0.36 m^2	8	2.88 m^2	4
Kitchen	1.50 m^2	1	1.50 m^2	5
Circulation			10.00 m^2	70%
Zone3: Medical				
Board	0.60 m^2	16	9.60 m^2	6
Circulation			28.80 m^2	75%

Exhibition

Element	Unit/Area	Capacity	Area req.	Remark
Zone4: Culture & Art				
Temple	65.00 m^2	1	65.00 m^2	case study
Town 1	120.00 m^2	1	120.00 m^2	case study
Town 2	90.00 m^2		90.00 m^2	case study
total			416.34 m^2	

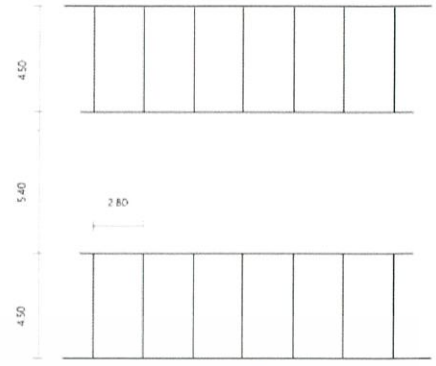
Guest room

Element	Unit/Area	Capacity	Area req.	Remark
Bed 2floor	1.71 m^2	5	8.55 m^2	1
Locker	0.171 m^2	5	0.855 m^2	2
Circulation	120.00 m^2	1	9.405 m^2	50%
total 1 unit			18.81 m^2	
total 10 units			181.10 m^2	

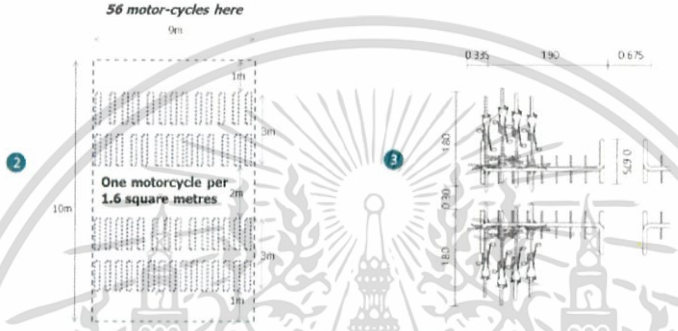
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Parking

Element	Unit/Area	Capacity	Area req.	Remark
Car's park	12.60 m^2	300	3,780.00 m^2	1
Circulation	15.12 m^2	150	2,268.00 m^2	1
Motorcycle's park per 59 motorcycles	90.00 m^2	5	450.00m^2	2
Bicycle's park per 16 bicycles	7.41 m^2	5	37.05 m^2	3
total			6,535.05 m^2	

1

2 3

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4
เนื้อหานิทรรศการ

4.1 ข้อมูลในการจัดนิทรรศการ

4.1.1 วิถีชีวิตของชาวอีสาน

ดินแดนอีสาน มีวัฒนธรรม ประเพณี เฉพาะตน มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ที่เรียบง่าย ท่ามกลางความแร้นแค้น ชาวอีสาน มีความเป็นอยู่เช่นไร ใช้ชีวิตอยู่เช่นไร สร้างศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีเช่นไรขึ้นมา แต่ละจังหวัด แต่ละสถานที่ อาจมีวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ที่แตกต่าง ตามลักษณะพื้นที่ หรือธรรมชฎาติที่มีอยู่ แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งหมด ล้วนคือวิถีชีวิตแห่งชาวอีสาน

ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน

ในการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของคนอีสานมักเลือกทำเลที่เอื้อต่อการยังชีพ ซึ่งมีองค์ประกอบทั่วไปดังนี้

1. แหล่งน้ำ นับเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก อาจเป็นหนองน้ำใหญ่หรือห้วย หรือ ลำน้ำที่แยกสาขามาจากแม่น้ำใหญ่ ที่มีน้ำเฉพาะฤดูฝนส่วนมากเป็นที่ราบลุ่มสามารถทำนาเลี้ยงสัตว์ ได้ในบางฤดูเท่านั้น ชื่อหมู่บ้านมักขึ้นต้นด้วยคำว่า "เลิง วัง ห้วย กุด หนอง และท่า" เช่น เลิงนกทา วังสามหม้อ ห้วยยาง กุดนาคำ หนองบัวแดง ฯลฯ

2. บริเวณที่ดอนเป็นโคกหรือที่สูงน้ำท่วมไม่ถึง สามารถทำไร่และมีทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีทั้งที่ดอนริมแม่น้ำและที่ดอนตามป่าริมเขา แต่มีน้ำซับไหลมาบรรจบเป็นหนองน้ำชื่อหมู่บ้านมักขึ้นต้นด้วยคำว่า "โคก ดอน โพน และโนน" เช่น โคกสมบูรณ์ ดอนสวรรค์ โพนยางคำ ฯลฯ

3. บริเวณป่าดง เป็นทำเลที่ใช้ปลูกพืชไร่และสามารถหาของป่าได้สะดวก มีลำธารไหลผ่าน เมื่ออพยพมาอยู่กันมากเข้าก็กลายเป็นหมู่บ้านและมักเรียกชื่อหมู่บ้านขึ้น ต้นด้วยคำว่า "ดง ป่า และเหล่า" เช่น โคกศาลา ป่าต้นเปือย เหล่าอุดม ฯลฯ

4. บริเวณที่ราบลุ่ม เป็นพื้นที่เหมาะในการทำนาข้าว และทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ในหน้าแล้ง ตัวหมู่บ้านจะตั้งอยู่บริเวณขอบหรือแนวของที่ราบติดกับชายป่า แต่น้ำท่วมไม่ถึงในหน้าฝน บางพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มมีน้ำขังตลอดปี เรียกว่า "ป่าบุ่งป่าทาม" เป็นต้น

5. บริเวณป่าละเมาะ มักเป็นที่สาธารณะสามารถใช้เลี้ยงสัตว์และหาของป่าเป็นอาหารได้ ตลอดจนมีสัตว์เล็กสัตว์น้อยที่นำมาเป็นอาหารยังชีพ รวมทั้งสมุนไพรใช้รักษาโรค และเป็นสถานที่ยกเว้นไว้เป็นดอนปู่ตาตามคติความเชื่อของวัฒนธรรมกลุ่มไต-ลาว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความเชื่อในการตั้งหมู่บ้าน

การเลือกภูมิประเทศเพื่อตั้งหมู่บ้านในภาคอีสานจะเห็นได้ว่ามีหลักสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ ต้องเลือกทำเลที่ประกอบด้วย

1. น้ำ เพื่อการยังชีพและประกอบการเกษตรกรรม

2. นา เพื่อการปลูกข้าว (ข้าวเหนียว) เป็นอาหารหลัก

3. โนน เพื่อการสร้างบ้านแปงเมือง ที่น้ำท่วมไม่ถึง

ส่วน คติความเชื่อของชาวอีสานในการดำเนินชีวิต ชาวอีสานมี ความเชื่อที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษกล่าวคือ ความเชื่อในอำนาจลี้ลับที่เหนือธรรมชาติ และเชื่อในการครองเรือน การทำมาหาเลี้ยงชีพ สิ่งใดที่โบราณห้ามว่าเป็นโทษ และเป็นความเดือดร้อนมาให้ก็จะละเว้นและไม่ยอมทำสิ่งนั้น

สำหรับความ เชื่อในการตั้งหมู่บ้านก็ไม่ต่างกันนัก ชาวอีสานมีการนับถือ"ผีบ้าน" และแถนหรือ "ผีฟ้า"มีการเซ่นสรวงดวงวิญญาณบรรพบุรุษเพื่อให้ช่วยปกป้องรักษาลูกหลาน มีการตั้ง "ศาลเจ้าปู่" ไว้ที่ดอนปู่ตา ซึ่งมีชัยภูมิเป็นโคก น้ำท่วมไม่ถึง มีต้นไม้ใหญ่หนาทึบ มีการก่อสร้าง "ตูบ" เป็นที่สถิตของเจ้าปู่ทั้งหลาย ตลอดจนการตั้ง "บือบ้าน"(หลักบ้าน)เพื่อเป็นสิริมงคลของหมู่บ้าน และมีการเซ่น "ผีอาฮัก" คือเทพารักษ์ให้ดูแลคุ้มครองผู้คนในหมู่บ้านให้อยู่ดีมีสุขตลอดไป

พิธี เลี้ยง "ผีปู่ตา" จะกระทำในเดือน 7 คำว่า "ปู่ตา" หมายถึงญาติฝ่ายพ่อ(ปู่-ย่า)และญาติฝ่ายแม่(ตา-ยาย) ซึ่งทั้งสี่คนนี้ เมื่อยังมีชีวิตอยู่ก็เป็นที่เคารพของลูกหลาน ครั้นเมื่อตายไปจึงปลูกหอหรือที่ชาวอีสานเรียก"ตูบ" มักใช้เสา 4 ต้น หลังคาจั่วพื้นสูง โดยเลือกเอาสถานที่เป็นดงใกล้บ้านมีต้นไม้ใหญ่และสัตว์ป่านานาชนิดเรียก ว่า"ดงปู่ตา" ถือเป็นที่ศักดิ์สิทธ์ ใครไปรุกล้ำตัดต้นไม้หรือล่าสัตว์ไม่ได้ หรือแม้แต่แสดงวาจาหยาบคายก็ไม่ได้ ปู่ตาจะลงโทษกระทำให้เจ็บหัวปวดท้องและ เมื่อมีการเจ็บไข้ได้ป่วย มีคนล้มตายผิดปกติเกิดขึ้นในหมู่บ้านชาวอีสานถือกันว่า" หลักเหี่ยงหงวย" ต้องทำพิธีตอกหลักบ้านใหม่ให้เที่ยงตรง มีการสวดมนต์เลี้ยงพระสงฆ์ เซ่นสรวงเทพยาดาอารักษ์แล้วหาหลักไม้แก่นมาปักใหม่ ซึ่งต้องมีคาถาหรือยันต์ใส่พร้อมกับสวดญัตติเสาก่อนเอาลงดินในบริเวณกลาง บ้าน ทั้งนี้เพราะชาวอีสานมีความเชื่อในการตั้ง "หลักบ้าน" เพราะหลักบ้านเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของผังชุมชนระดับหมู่บ้าน และเปรียบเสมือนหัวใจของบ้าน เมื่อชุมชนเติบโตขึ้น "หลักบ้าน" ก็พัฒนาไปสู่"หลักเมือง" ดังที่ปรากฏอยู่ทั่วไปในประเทศไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความเชื่อในการสร้างเรือนอีสาน

อันดับ แรกต้องพิจารณาสถานที่ ๆ จะสร้างเรือนก่อน โดยต้องเลือกเอาสถานที่ปลอดโปร่ง ไม่มีหลุมบ่อ ไม่มีจอมปลวก ไม่มีหลุมผี ไม่มีตอไม้ใหญ่ และต้องดูความสูงต่ำ ลาดเอียงของพื้นดินว่าลาดเอียงไปทางทิศใดและจะเป็นมงคลหรือไม่ ดังนี้

1. พื้นดินใด สูงหนใต้ ต่ำทางเหนือ เรียกว่า "ไชยะเต ดีหลี"

2. พื้นดินใด สูงหนตะวันตก ต่ำทางตะวันออก เรียกว่า "ยสะศรี-ดีหลี"

3. พื้นดินใด สูงทางอีสาน ต่ำทางหรดี เรียกว่า "ไม่ดี"

4. พื้นดินใด สูงทางอาคเนย์ ต่ำทางพายัพ เรียกว่า "เตโช" เฮือนนั้นมิดี เป็น ไข้ พยาธิฮ้อนใจ

4.1.2 อาหารอีสาน

อาหารอีสาน มีรสชาติเด่นคือ ความเค็มจากน้ำปลาร้า รสเผ็ดจากพริกสดและแห้ง อาหารอีสานส่วนใหญ่จะมีลักษณะแห้ง ข้น มีน้ำแบบขลุกขลิก และไม่นิยมใส่กะทิ มีปลาร้าเป็นส่วนผสมหลักในเกือบทุกเมนู นิยมทานคู่กับข้าวเหนียวนึ่งและผักพื้นบ้านที่มีตามฤดูกาล

ตัวอย่างอาหารและวิธีทำ

1.**ต้มแซ่บกระดูกหมูอ่อน**

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนผสม

- กระดูกอ่อนหมู 300 กรัม
- ตะไคร้ 2 ต้น
- ข่า 1 แง่ง
- ผักชี 1 ต้น
- หอมแดง 3 หัว
- พริกป่น 2ช้อนโต๊ะ
- พริกแห้ง 5 เม็ด
- พริกขี้หนู 15 -20 เม็ด
- มะนาว 1 1/2 ลูก
- น้ำปลา 2 ช้อนโต๊ะ
- น้ำตาล 1/2 ช้อนโต๊ะ
- ใบมะกรูด 3 ใบ
- ผักชีใบเลื่อย 1 ต้น
- น้ำเปล่า 800 มล.
- เกลือ 1 ช้อนชา
- ซุปไก่ก้อน 1 ก้อน

วิธีทำ ต้มแซ่บกระดูกหมูอ่อน

1. ล้างทำความสะอาด ผักชีใบเลื่อย มะนาว ข่า ตะไคร้ ใบมะกรูด ผักชี โดยเฉพาะรากต้องล้างทำความสะอาดให้เอี่ยมเลยนะคะ หอมแดงแกะเปลือก

2. ตั้งน้ำให้เดือดจัดๆแล้วใส่หมูลงไปตามด้วยซุปไก่ก้อน 1 ก้อนตุ๋นกระดูหมูไปก่อนให้นุ่มนิ่ม ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง

3. ระหว่างรอหมูนิ่ม จัดการทุบหอมแดงพอแตก ทุบตะไคร้แล้วหั่นเป็นท่อนๆจะหั่นเฉียงหั่นตรงก็แล้วแต่ความชอบ

4. จากนั้น หั่นข่าของเราเป็นแว่นๆ ทุบพริกขี้หนูพอแตก ตัดรากผักชีออกมาทุบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. หั่นผักชีใบเลื่อยขนาดยาวประมาณ 1 ซม. รอพักไว้

6. เมื่อครบเวลาประมาณ 1 ชั่วโมงแล้ว นำ ตะไคร้ หอมแดง รากผักชี ข่า พริกขี้หนู ใส่ลงไป ทิ้งไว้สักครู่ให้น้ำเดือดประมาณ 5 นาทีจึงใส่ใบมะกรูดฉีกตามลงไป

7. ปรุงรสด้วยเกลือ พริกป่น น้ำปลา น้ำตาลทราย ปิดฝาทิ้งไว้อีกประมาณ 10 นาที

8. น้ำพริกแห้งใส่ตำไมโครเวฟให้ไฟแรงสุด ใช้เวลาประมาณ 1 นาที จะได้พริกย่างที่แสนกรอบ หรืออาจนำไปย่างไฟ

9. เมื่อครบ 10 นาทีแล้วส่วนผสมเหมือนจะสุกโดยทั่วหน้าแล้ว จากนั้นปิดเตา นำผักชีใบเลื่อยใส่ลงไป ตามด้วยรสเปรี้ยวจี๊ดของน้ำมะนาวปรุงรสไป ตามด้วยพริกแห้งบิดๆสักหน่อยใส่ลงไปแล้วคนๆคลุกเคล้าให้เข้ากัน และโรยหน้าด้ายผักชี

2.ส้มตำ

ส่วนผสม

- มะละกอดิบ
- กระเทียม 5 กลีบ
- พริกขี้หนู 5 เม็ด
- มะเขือเทศ 1 ลูก
- น้ำมะนาวหรือน้ำมะขามเปียก 1 ช้อนโต๊ะ
- น้ำปลา 1 ช้อนโต๊ะ
- น้ำปลาร้าต้มสุก 1 กระบวย (ปริมาณตามความชอบ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- น้ำตาลปี๊บ 1 ช้อนโต๊ะ
- ปูดอง 1 ตัว
- มะกอก 1 ลูก

วิธีทำ

1. ตำพริกขี้หนูกับกระเทียมพอแตก
2. ปรุงรสด้วย น้ำมะนาวหรือน้ำมะขามเปียก น้ำตาลปี๊บ น้ำปลา และน้ำปลาร้าสุก โขลกรวมกัน
3. ใส่มะละกอดิบ มะเขือเทศ และมะกอกลงไป
4. ชิมรสตามใจชอบ เผ็ด เปรี้ยว เค็ม หวาน นำ

3. ลาบหมู

ส่วนผสม

- เนื้อหมูสับ 200 กรัม
- หอมแดงซอย 1 หัว
- ต้นหอมซอย 2 ช้อนโต๊ะ
- ใบสะระแหน่ สำหรับโรยหน้า
- น้ำปลา น้ำตาลทราย และน้ำมะนาว สำหรับปรุงรส
- พริกป่น ปริมาณตามชอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ข้าวคั่ว 1 ช้อนโต๊ะ

วิธีทำ

1. ใส่น้ำลงในหม้อเล็กน้อย นำขึ้นตั้งไฟแรงจนเดือด ใส่เนื้อหมูสับลงไปรวนจนสุก ยกลงจากเตา

2. ใส่หอมแดง ต้นหอมซอย และใบสะระแหน่ลงในหม้อ ปรุงรสด้วยน้ำปลา น้ำมะนาว น้ำตาลทราย และพริกป่น คนผสมให้เข้ากัน ชิมรสตามชอบ เติมข้าวคั่ว จากนั้นเคล้าผสมให้เข้ากันอีกครั้ง ตักใส่จาน โรยใบสะระแหน่ พร้อมเสิร์ฟ

การถนอมอาหาร

1.ปลาร้า

ส่วนผสม ขนาดการทำ 1 โอ่ง

- ปลาสด ปลาแม่น้ำ จำนวน 150 กิโลกรัม
- เกลือ 15 กิโลกรัม
- ข้าวคั่ว 15 กิโลกรัม
- ไม้ไผ่ขนาดยาวกว่าปากโอ่งเล็กน้อย 2 ชิ้น
- ตาข่ายพลาสติก ขนาดเท่าปากโอ่ง
- โอ่งมังกรขนาดใหญ่ 1 ใบ

วิธีทำ

1.นำปลาสดที่ได้มาล้างทำความสะอาด นำมาผ่าท้องควักไส้และขี้ปลาออก สับปลาให้มีขนาด 2 นิ้ว หากเป็นปลาตัวเล็กล้างทำความสะอาดไม่ต้องสับ แล้วจึงนำไปล้างน้ำเปล่าให้สะอาดอีกที

2.นำปลาที่สับและล้างแล้วมาใส่ในโอ่งที่เตรียมไว้ นำเกลือ จำนวน 15 กิโลกรัม ใส่ในโอ่ง คลุกเคล้าให้เข้ากันกับเนื้อปลา หมักทิ้งไว้ 1 สัปดาห์

3.เมื่อหมักปลากับเกลือทิ้งไว้ 1 สัปดาห์แล้วให้นำข้าวคั่ว จำนวน 15 กิโลกรัม มาคลุกเคล้าลงในโอ่ง เสร็จแล้วก็นำตาข่ายพลาสติกมาปิดปลาไว้ ใช้ไม้ไผ่กลัดให้แน่น และใส่น้ำเปล่าให้เต็มโอ่งเพื่อป้องกันแมลงวันมาวางไข่

4.หมักทิ้งไว้ จำนวน 3 เดือน ถึง 1 ปี ก็สามารถนำมาประกอบอาหารได้ แต่ไม่ควรเกิน 1 ปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.ปลาส้ม

ส่วนผสม

- ปลาตะเพียน 2 กิโลกรัม
- เกลือป่น 2 ช้อนโต๊ะ
- กระเทียมบดหรือตำ ½ ถ้วย
- ข้าวสุก 1 ถ้วย

วิธีทำ

1.ขอดเกล็ดปลาและควักไส้ออกให้หมด แล้วบั้งปลาข้างละสี่ห้าบั้งหรือตามต้องการถ้าปลาตัวใหญ่ตัดปลาเป็นสองถึงสามชิ้น

2.นำข้าวสุกไปล้างน้ำ นำกระเทียมกับเกลือทั้งหมดสามอย่างนำไปคลุกกับปลา นวดให้เข้ากัน

3.นำปลาที่ได้ใส่ภาชนะ กดตัวปลาให้แน่น และปิดฝา ทิ้งไว้ 1-5 วัน หรือจนกระทั่งปลามีรสเปรี้ยวจึงนำออกทอดได้

- การใส่กระเทียมเยอะ ๆ จะช่วยทำให้กลิ่นปลาหอม และมีความคาวลดลง
- นำแป้งข้าวเจ้าละลายน้ำ แช่ปลาก่อน ยี่สิบ นาที ก่อนลงหมักด้วยเครื่องต่างๆ จะทำให้เนื้อปลาแข็งตัว เนื้อไม่เละ ก่อนลงทอดตีไข่ไก่ ให้แตก แล้วนำปลาไปคลุกไข่ไก่ ก่อนนำลงทอดจะทำให้ปลาส้มหอมน่าทาน และ มีสีสวยงาม

3.ไส้กรอกอีสาน

ส่วนผสม

- ไส้กรอกอีสาน
- หมูสับ 3 ถ้วยตวง
- หนังหมู 2 ถ้วยตวง
- ข้าวสวย 4 ถ้วยตวง
- กระเทียมสับ 2 ช้อนโต๊ะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เกลือ 1 ช้อนชา
- รสดี 1 ช้อนโต๊ะ
- ไส้หมู หรือไส้เทียม

วิธีทำ

1. ล้างไส้หมู โดยกลับข้างในออก ขยำเกลือล้างเมือกให้หมด ใช้แป้งสาลีขยำอีกครั้งให้หมดกลิ่นคาว กลับด้านนอกออกพักให้สะเด็ดน้ำก่อนนำไปใช้ ถ้าเป็นไส้เทียมก็แช่ในน้ำอุ่น 40 นาทีก่อนใช้
2. นำส่วนผสมทั้งหมด นวดให้เข้ากันยกเว้นไส้หมู
3. บรรจุลงในไส้ (ข้อ 1) ใช้เชือกมัดเป็นข้อ ขนาดตามต้องการ ใช้เข็มแหลมแทงลมให้ออก
4. หมักไว้ในตู้เย็น 1 คืน จากนั้นนำไปผึ่งแดด 1 – 2 วัน จึงนำมาปิ้งหรือทอด ตามต้องการ

4.หม่ำ

ส่วนผสม

- ตับ 1 ถ้วย
- ม้าม 2.5 ช้อนแกง
- เนื้อแดง 3.5 ถ้วย
- เกลือ 1.5 ช้อนแกง
- กระเทียม 10 หัว
- ข้าวเหนียวคั่วโขลกละเอียด 1.5 ช้อนแกง
- ไส้วัว หรือถุงน้ำดี สำหรับบรรจุ

วิธีทำ

1. นำตับ ม้าม เนื้อแดงที่เตรียมไว้มาบดให้ละเอียด
2. ผสมด้วยข้าวคั่ว เกลือ กระเทียม แล้วโขลกกับเนื้อ ตับ ม้าม เพื่อให้เป็นเนื้อเดียวกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. นำเครื่องปรุงที่เตรียมไว้ใส่ลงไปในถุงน้ำดี (ล้างให้สะอาดถ้าไม่ต้องการรสขม) ถ้าใช้ถุงน้ำดีก็จะได้เป็นแบบลูกกลม ใช้ไส้วัวบรรจุ ก็จะได้แบบแท่งยาว

4. กรณีที่ใช้ใส่ส่วนผสมลงไปในจนเต็ม ควรใช้ไส้สด หากใช้ไส้ปี๊บเวลาทอดจะแตก นำเชือกมามัดให้เป็นข้อๆ

5. นำหม่ำที่ได้ไปผึ่งลมหรือตากแดดจนแห้ง หรือผึ่งในร่มแขวนไว้ เก็บได้ 4-5 วัน นำมาห่อด้วยกระดาษซับมัน ทำเสร็จใหม่ๆ รสชาติจะออกเค็มๆ บรรจุถุงพลาสติคกันปนเปื้อนอีกชั้น เก็บไว้ในตู้เย็นจะเก็บได้นาน รสชาติจะออกเปรี้ยวๆ ปรุงให้สุกก่อนรับประทาน ทั้งทอด ย่าง อบ นึ่งก็ได้

4.1.3 การแพทย์

หมอยยา

หมอยาฮากไม้ (หมอยารากไม้หรือสมุนไพร)

เป็นหมอที่ใช้วิธีการรักษาโรคด้วยสมุนไพร แร่ธาตุ และส่วนต่างๆ ของสัตว์ การกินยาสมุนไพรของชาวอิสานมีวิธีสกัดตัวยาออกมาจากสมุนไพรแบบง่ายๆ คือการฝนยา เป็นการนำสมุนไพรมาฝนหรือถูกับแผ่นหิน แผ่นเท่าฝ่ามือ เมื่อฝนแล้วก็เอาแผ่นหินนั้นจุ่มน้ำ ตัวยาที่ฝนออกจากละลายในน้ำเป็นน้ำยาที่สกัดออกมา สมุนไพรที่นำมาฝนประกอบด้วยรากไม้ แร่ธาตุหลายชนิด บางทีชาวบ้านเรียกว่า “ยาขม”

หมอเป่า

เป็นหมอที่ใช้วิธีการเป่ารักษาโรค โดยส่วนประกอบที่ใช้และพบบ่อยได้แก่ ปูนกินหมาก หมอเป่าบางรายใช้เคี้ยวกระเทียมหรือหมาก หรือใบไม้บางชนิด แล้วเป่าลงไปที่ร่างกายของผู้ป่วย ส่วนมากใช้กับอาการปวดศรีษะ โรคผิวหนัง งูสวัด ถูกหมากัด

หมอเอ็น หรือหมอนวด

เป็นหมอที่ใช้การรักษาโรคโดยวิธีนวด โดยใช้หัวแม่มือและนิ้วชี้สำหรับจับเส้นเอ็นที่เคล็ด ขัด ยอก เรียกอีกชื่อว่าหมอจับเส้น

หมอพระ

เป็นพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นหมอรักษาโรคแก่ชาวบ้านโดยการประพรมน้ำมนต์ การอาบน้ำมนต์ การผูกแขนและให้ระลึกถึง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นต้น

หมอยาหม้อ หรือหมสมุนไพร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นหมอที่มีความชำนาญในการรักษาโรคโดยใช้ยาสมุนไพร หรือยาโบราณหลายอย่างผสมกัน ต้มในหม้อดินดื่มน้ำยา

หมอกระดูก

บางแห่งเรียกหมอน้ำมัน เป็นผู้มีความชำนาญในการรักษาอาการกระดูกหัก โดยใช้น้ำมันงาในการรักษาร่วมด้วย

หมอตำแย

เป็นผู้มีความชำนาญในการทำคลอดด้วยวิธีโบราณ หมอตำแยอีสานใช้ไม้ไผ่เหลาบางๆ หรือหอยกีบกี้ (หอยน้ำจืดขนาดเล็ก) มาตัดสายสะดือ หมอตำแยทุกคนไม่เรียกค่าบริการ เพราะเชื่อว่าจำทำให้เป็นผีปอบได้

หมอฉีดยา หรือหมอเถื่อน

เป็นผู้มีความรู้ ชำนาญในการรักษาโรคด้วยวิธีการฉีดยาเข้าเส้นหรือกล้ามเนื้อผู้ป่วย มักเรียกหมอฉีดยาว่าหมอเถื่อน เพราะรักษาอย่างผิดกฎหมาย แต่ก็เป็นที่นิยมของคนส่วนหนึ่ง

หมอไสยศาสตร์

หมอมอ

เป็นหมอดูฤกษ์ยาม ทายโชคชะตาราศีตามหลักโหราศาสตร์ ดูสาเหตุของโรคภัยไข้เจ็บว่าอาจเกิดจากการกระทำของผีต่างๆ ชาวบ้านมีเรื่องไม่สบายใจ มาปรึกษาหมอมอให้ช่วยทำนายและชี้แจงว่าควรทำอะไรจึงจะหายจากอาการ ถ้ามีเคราะห์หมอก็แนะให้ทำการสะเดาะห์เคราะห์ นอกจากดูเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ หมอมอยังสามารถดูถึงสิ่งของที่สูญหายได้ด้วย

หมอลำผีฟ้า

ลำผีฟ้าเป็นการลำในพิธีกรรมรักษาโรค โดยวิธีขับร้องประกอบเสียงดนตรี (แคน ฉิ่ง ฉาบ) หมอลำส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง การรักษาแบบนี้มักเป็นวิธีสุดท้าย หลักจากที่รักษาโรคด้วยวิธีต่างๆ ได้ผลแล้ว พิธีกรรมลำผีฟ้าจัดขึ้นหลังจากที่หมอลำส่อง หรือหมอทรง แจ้งสาเหตุแห่งการเจ็บไข้ให้เจ้าของไข้ทราบแล้ว หรือไม่ก็ลัดขั้นตอนจัดพิธีกรรมลำผีฟ้าเลย โดยไม่ต้องลำส่องก็ได้ ลำผีฟ้ามีชื่อเรียกอื่นๆ อีกคือ ลำผีไท้ ลำไท้เทิง ลำผีแถน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมอธรรม

เป็นผู้ที่เรียนรู้วิชาอาคมและปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรม เป็นบุคคลที่ชาวบ้านเคารพนับถือ สามารถขจัดปัดเป่าผีร้ายเมื่อเกิดการเจ็บป่วยอันมีสาเหตุมาจากการถูกผีร้ายกระทำ เช่นผีปอบ ผีโพง ชาวบ้านมักจะมาให้หมอธรรมผูกฝ้าย รดน้ำมนต์ พร้อมๆ กับการรักษาด้วยสมุนไพร

จ้ำ หรือ ขะจ้ำ

หรือเฒ่าจ้ำ เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการบวงสรวง สังเวยผี และเทวดาประจำหมู่บ้านหรือผีปู่ตาเป็นผู้ช่วยสื่อสารระหว่างคนกับผี เป็นผู้ช่วยแก้ไขไถ่โทษแก่ชาวบ้านกรณีทำผิดผีบ้านหรือผีบรรพบุรุษ

หมอผี

เป็นผู้นำการรักษาผู้ป่วยที่สงสัยว่าเกิดจากการกระทำของผีร้ายต่างๆ โดยใช้คาถาอาคมและเวทย์มนต์ต่างๆ ขับไล่ผีออกจากร่างผู้ป่วย

หมอสะเดาะห์เคราะห์

เป็นผู้ทำพิธีกรรมเพื่อแก้ไขเหตุการณ์ไม่ดีต่างๆ ที่ชาวบ้านถือกันว่านำโรคภัยมาสู่ตนและครอบครัว เช่น ฝันไม่ดี ถูกของเสกต่างๆ มีสัตว์น่ารังเกียจเข้ามาในบ้าน เช่น เหี้ย แร้ง เป็นต้น การสะเดาะห์เคราะห์ส่วนใหญ่มักทำกระทงกาบกล้วยรูปสี่เหลี่ยมใส่ดอกไม้ ธูป เทียน อาหาร มหาก พลู ตุ๊กตา (แทนคนที่สะเดาะห์เคราะห์) ด้ายสายสิญจน์ประดับธงริ้วต่างๆ หมอสะเดาะห์เคราะห์ทำพิธีสวดเวทมนต์คาถาแล้วนำกระทงนั้นไปทิ้งนอกหมู่บ้านแล้วทำพิธีผูกข้อมือรับขวัญให้กับผู้ที่ประสงค์จะขับไล่เคราะห์ร้ายให้พ้นตัว

หมอขวัญ

เป็นผู้มีความรู้และความสามารถในการขับกล่อมขวัญ สู่ขวัญ หรือเรียกขวัญ ชาวบ้านเชื่อกันว่าขวัญเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นแต่อยู่ภายในร่างกายของคนยามปกติ เป็นสิ่งทำให้ร่างกายคนทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อคนเจ็บป่วยหรือตกใจ ขวัญจะออกจากร่างกาย ชาวบ้านจึงต้องทำพิธีเรียกขวัญ หรือสู่ขวัญ เพื่อให้ขวัญนั้นกลับมาอยู่ในร่างกายตามเดิม และผูกมัดขวัญให้อยู่กับเนื้อกับตัวด้วยสายสิญจน์ บางครั้งก็ทำพิธีสู่ขวัญให้แขกผู้มาเยือน หรือผู้ที่จะออกนอกหมู่บ้าน เดินทางไกลเป็นเวลานานๆ หรือสู่ขวัญให้สัตว์ สิ่งของด้วย เช่น สู่ขวัญวัว ควาย สู่ขวัญข้าว เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมอมนต์

เป็นผู้รักษาคนเจ็บไข้ที่ไม่ได้เกิดจากผีทำ การรักษาแบบนี้มักใช้กับผู้ป่วยกระทันหัน เช่น ตกต้นไม้ กระดูกหัก ถูกสัตว์ร้ายขบกัด ฟกช้ำต่างๆ โดยใช้สมุนไพร หรือน้ำมันที่เสกเป่าประกอบคาถาอาคม ที่เชื่อว่าจะทำให้การเจ็บป่วยหายเร็วขึ้น

4.1.4 ศิลปะและวัฒนธรรมของชาวอีสาน

ศิลปะ

1.เครื่องจักสาน

นอกจากประชากรในภาคอีสานจะมีความหลากหลายของลักษณะทางชาติพันธุ์แล้ว ยังมีวัฒนธรรมการบริโภคข้าวเหนียวเช่นเดียวกับประชาชนส่วนใหญ่ในภาคเหนือ แม้ว่าคนอีสานจะบริโภคข้าวเหนียวเหมือนกับคนภาคเหนือก็ตามแต่เครื่องจักสานที่เกี่ยวเนื่องด้วยการบริโภคข้าวเหนียวของภาคอีสานมีลักษณะเฉพาะตนที่ต่างไปจากของภาคเหนือ ถึงแม้จะใช้ประโยชน์ในการใส่ข้าวเหนียวเช่นเดียวกันก็ตาม

เครื่องจักสานภาคอีสานที่เกี่ยวเนื่องด้วยวัฒนธรรมการบริโภคข้าวเหนียวที่สำคัญ คือ ก่องข้าว และกระติบข้าว ซึ่งก่องข้าวและกระติบของชาวอีสาน ในบริเวณอีสานกลางและอีสานใต้มีรูปแบบเฉพาะตนที่ต่างกัน โดยมีรูปแบบและวิธีการสานที่เป็นของตนเองตามความนิยมของท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ ก่องข้าวที่ใช้กันในบริเวณอีสานกลาง โดยเฉพาะจังหวัดมหาสารคามร้อยเอ็ด ขอนแก่น นั้นมีลักษณะและรูปแบบต่างไปจากกระติบข้าวที่สานด้วยไม้ไผ่ของถิ่นอื่นๆก่องข้าวชนิดนี้คล้ายกับก่องข้าวภาคเหนือ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๓ ส่วน ฐาน ทำด้วยไม้ตามแต่จะหาได้ เป็นแผ่นไม้กากบาทไหว้กันเพื่อใช้เป็นฐานสำหรับตั้ง บางทีก็แกะเป็นลวดลายเพื่อความสวยงาม ไปด้วย ตัวก่องข้าว สานด้วยไม้ไผ่ซ้อนกัน ๒ ชั้น เป็นรูปคล้ายโถ โดยมี ฝา รูปร่างเหมือนฝาชีครอบอีกชั้นหนึ่ง ขอบฝาจะใช้ก้านตาลเหลาเป็นแผ่นบางๆ โค้งทำขอบฝาเพื่อความคงทน การสานก่องข้าวชนิดนี้จะต้องสานตัวก่องข้าวซ้อนกัน ๒ ชั้น เพื่อให้เก็บความร้อนได้ดีโดยที่จะสานโครงชั้นในก่อนด้วยลายสองที่ก้นเป็นแผ่นสี่เหลี่ยม เพื่อให้เกิดมุมสี่มุมสำหรับผูกกับไม้กากบาทที่เป็นฐานได้สะดวก เสร็จแล้วจึงสานส่วนต่อขึ้นมาเป็นตัวก่องข้าวด้วยลายขัด (ภาษาถิ่นเรียก "ลายกราว") โดยใช้ตอกตะแคงเส้นเล็กๆ จนได้ขนาดตามต้องการ แล้วจึงสานตัวก่องข้าวด้านนอกครอบอีกชั้นหนึ่งด้วยตอกปื้นเป็นลายสองยืน หรือลายสองเวียน เพื่อให้เกิดความสวยงาม ตัวก่องข้าวที่สานหุ้มนี้จะต้องสานให้ใหญ่กว่าตัวแบบภายใน แล้วพับปากก่องข้าวหุ้มกลับเข้าไปภายในเพื่อความเรียบร้อยอีกครั้งหนึ่งโดยใช้เส้นหวายผูกคาดไว้ภายนอกเพื่อรับขอบของฝาไปในตัว เมื่อได้ตัวก่องข้าวแล้วจึงทำฐานให้ผายออกรับกับรูปทรงของก่องข้าวด้วย ไม้ฐานนี้จะผูกติดกับส่วนก้นสี่มุมด้วยหวาย เมื่อได้ตัวก่องข้าวพร้อมฐานแล้วจึงสานฝา ซึ่งมักจะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สานด้วยตอกปื้นค่อนข้างใหญ่เป็นลายต่างๆ แล้วแต่จะเรียกโดยสานเป็นรูปคล้ายฝาชี เมื่อได้ส่วนประกอบที่สำคัญพร้อมแล้วจะต้องทำหูสำหรับร้อยเชือกเพื่อใช้สะพายบ่าหรือใช้แขวน จากรูปทรงและวิธีการของก่องข้าวแบบนี้จะเห็นว่าเป็นการสร้างรูปแบบของเครื่องใช้ให้สนองประโยชน์ใช้สอยได้ดีนั่นเองก่องข้าวชนิดนี้มีความสมบูรณ์ทั้งรูปทรงที่สวยงามและใช้ประโยชน์ได้ดีด้วย

ภาชนะจักสานสำหรับใส่ข้าวเหนียวนึ่งอีกแบบหนึ่งที่นิยมใช้กันในอีสานเหนือ คือ "กระติบ"ซึ่งสานด้วยไม้ไผ่เช่นเดียวกัน แต่รูปแบบและวิธีการสานแตกต่างออกไป กระติบมีรูปร่างทรงกระบอกคล้ายกระป๋องไม่มีขา มีเพียงส่วนตัวกระติบและส่วนฝาเท่านั้น วิธีการสานจะสานด้วยตอกไม้เฮี้ยะซึ่งเป็นตอกอ่อนๆ โดยจะสานเป็นรูปทรงกระบอกให้มีความยาวเป็นสองเท่าของความสูงของตัวกระติบที่ต้องการ เสร็จแล้วต้องพับทบกลับส่วนหนึ่งไว้เป็นด้านในตัวกระติบ ก่องข้าวชนิดนี้จะสานลายด้านในและด้านนอกต่างกันคือส่วนที่จะพับทบกลับไว้ด้านในนั้นจะสานด้วยลายอำเวียน ส่วนด้านนอกที่ต้องการความสวยงามจะสานด้วยลายสองยืน หรือยกดอกเพื่อความสวยงาม ส่วนก้นจะต้องสานเป็นแผ่นกลมๆ ต่างหากแต่นำมาผนึกติดกับตัวกระติบภายหลัง ส่วนฝากระติบก็จะทำเช่นเดียวกับตัวกระติบ กระติบชนิดนี้บางครั้งอาจจะใช้ก้านตาลขดเป็นวงทำเป็นส่วนฐาน เพื่อความคงทนด้วย

อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างระหว่างก่องข้างและกระติบ เกิดจากความนิยมของท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นที่ทำสืบทอดต่อๆ กันมาแต่บรรพบุรุษปัจจุบัน ก่องข้าวและกระติบยังคงรักษารูปทรงและลักษณะเฉพาะถิ่นของตนไว้ได้เพราะผู้สานแต่ละถิ่นมักมีความถนัดและเคยชินในการทำตามแบบอย่างของตนมากกว่าที่จะเลียนแบบก่องข้าวถิ่นอื่น แม้ปัจจุบันเครื่องจักสานพื้นบ้านอีสานจะมีรูปแบบเปลี่ยนแปลงไปบ้าง เช่น เพิ่มสีสันหรือนำวัสดุสมัยใหม่ เช่น พลาสติก เข้ามาประยุกต์ใช้ประกอบกับเครื่องจักสาน ซึ่งเป็นไปตามสมัยนิยมมากกว่าความต้องการที่เปลี่ยนแปลงรูปแบบดั้งเดิมของตน แต่ในที่สุดก่องข้าวไม้ไผ่ก็ยังเป็นที่นิยมของชาวบ้านมากกว่าภาชนะชนิดอื่นเครื่องจักสานพื้นบ้านที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งคือ "ตะกร้า" หรือที่ภาษาถิ่นเรียก "กะต้า"หรือ "กะต่า" ซึ่งเป็นภาชนะจักสานที่ใช้กันแพร่หลายในภาคอีสาน

ตะกร้า หรือ กะต้าสาน มีประโยชน์ในการใช้สอยเช่นเดียวกับตะกร้าภาคกลางหรือซ้าภาคเหนือ เป็นภาชนะที่ใช้กันอย่างกว้างขวางในภาคอีสานเพราะใช้ใส่ของได้สารพัดและใช้ได้ทั้งการหิ้ว หาบ และคอนด้วยไม้คานรูปทรงของตะกร้าหรือกะต้าต่างไปจากตะกร้าภาคอื่น กะต้าสานด้วยไม้ไผ่ เริ่มสานก้นก่อนด้วยลายขัด (ลายขัดปี) ตอกคู่ แล้วค่อยๆ สานต่อขึ้นมาด้านข้างของตะกร้าด้วยลายธรรมดาเรื่อยไปจนถึงปากของตะกร้าซึ่งจะใช้ตอกเส้นเล็กเพื่อความแข็งแรงทนทานปากหรือขอบตะกร้าจะใช้วิธีเก็บนิมโดยสานซ่อนตอกเข้าในตัวตะกร้า เสร็จแล้วจะทำหูตะกร้าเพื่อใช้หิ้วหรือหาบ โดยมากจะใช้ไม้ไผ่อีกชิ้นหนึ่งโค้งเหนือปากตะกร้า แล้วผูกปลายทั้งสองเข้ากับขอบตะกร้า ตะกร้าภาคอีสานจะมีรูปทรงคล้ายๆกันเป็นส่วนใหญ่ อาจจะมีขนาดเล็กและใหญ่ต่างกันเท่านั้น ตะกร้าชนิดนี้จะใช้ได้ทั้งแบบเป็นคู่และใช้หิ้วเพียงใบเดียว ตั้งแต่ใช้ใส่ผัก ผลไม้ถ่าน และสิ่งของอื่นๆ ไปจนถึงใช้เป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เชี่ยนหมากสำหรับใส่หมาก เรียกว่า "คุหมาก" หรือบางครั้งใช้ชันยาทำเป็นครุหรือคุสำหรับตักน้ำก็ได้ ชาวอีสานนิยมใช้กะต้ำกันทั่วไปเพราะมีน้ำหนักเบาทำได้ง่าย ราคาถูกกว่าภาชนะชนิดอื่น

อย่างไรก็ตาม ตะกร้าสานของอีสานถึงแม้ว่าจะเป็นเครื่องจักสานที่มีรูปทรงและลวดลายในการสานง่ายๆ ไม่ละเอียดประณีต แต่เป็นเครื่องใช้ในครัวเรือนที่ใช้กันแพร่หลาย เป็นเครื่องจักสานที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นชนิดหนึ่งของอีสาน จะพบเห็นชาวอีสานหิ้วตะกร้าหรือหาบตะกร้านี้ทั่วไป

นอกจากตะกร้าหรือกะต้าที่ใช้กันแพร่หลายในภาคอีสานหรือถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของเครื่องจักสานอีสานดังกล่าวแล้ว ในภาคอีสานยังมีเครื่องจักสานที่น่าสนใจอีกหลายอย่างแต่ส่วนมากจะเป็นเครื่องจักสานไม้ไผ่มากกว่าอย่างอื่น และเครื่องจักสานที่ใช้กันมากในชีวิตประจำวันก็เป็นพวกภาชนะต่างๆ เช่น กระบุง ตะกร้า กระจาด เปลเด็ก เครื่องจักสานที่จำเป็นต่อชีวิตอีกอย่างหนึ่งคือเครื่องมือจับและดักสัตว์น้ำเช่น ไซ ข้อง ตุ้มดักกบ ซ่อน ปุ่มขังปลา ฯลฯ นอกจากนี้มีเครื่องจักสานที่เกี่ยวเนื่องกับการเลี้ยงไหมและการทอผ้า เช่น กะเพียดปั่นฝ้าย กระด้ง เลี้ยงไหม จ่อเลี้ยงไหม เครื่องจักสานที่เกี่ยวเนื่องกับขนบประเพณีของชาวอีสาน ได้แก่ เบ็งหมากสำหรับใส่ดอกไม้และเครื่องบูชาต่างๆ และก่องข้าวขวัญสำหรับใส่ข้าวเหนียวนึ่ง เป็นต้น

2.เครื่องปั้นดินเผา

เครื่องปั้นดินเผาในภาคอีสานนี้สันนิษฐานได้ว่ามีมาก่อนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งนักโบราณคดีได้ขุดพบเครื่องปั้นดินเผาในหลุมศพ ซึ่งเป็นประเพณีของคนสมัยก่อน ในภาคอีสาน และได้พบแหล่งที่เป็นศูนย์ผลิตเครื่องปั้นดินเผาที่สำคัญในภาคอีสานนั้นก็คือ บริเวณบ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี สันนิษฐานได้ว่ามีอายุประมาณ 6000 ปีเศษมาแล้ว ในยุคต้นเครื่องปั้นดินเผาเป็นเพียงภาชนะดินเผาทั่วไป บนเครื่องปั้นดินเผาจะมีลวดลายสีแดงทับลงไป สีที่ใช้คือสีดินเทศ เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงนั้น จะสามารถแบ่งเป็นกลุ่มลวดลายออกได้ เช่น

1. ลายก้านขดและก้นหอย
2. ลายรูปเลขเลขาคณิต
3. ลายดอกไม้
4. ลายรูปสัตว์ เป็นต้น

การทำเครื่องปั้นดินเผาในภาคอีสานนี้ได้สืบทอดกันมานานหลายชั่วอายุคนโดยไม่ค่อยได้มีการเปลี่ยนแปลงเท่าไรนัก กรรมวิธีการทำได้คงเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลงทำให้เอกลักษณะของเครื่องปั้นดินเผาในภาคอีสานยังคสวยงามเหมือนเก่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดินที่ชาวภาคอีสานใช้ปั้นเครื่องปั้นดินเผานั้นใช้ดินที่อยู่ใกล้ๆ บ้านนำมาผสมกับดินเชื้อ และนิยมนำมานวดบนหนังควาย แต่ปัจจุบันกรรมวิธีการผลิตเครื่องปั้นดินเผาอาจจะเปลี่ยนแปลงไปไม่เหมือนก่อนทำให้ลักษณะของเครื่องปั้นดินเผาแตกต่างกันไป ดังนั้นเราจึงควรอนุรักษ์ลักษณะของเครื่องปั้นดินเผาของภาคอีสานไว้

เครื่องปั้นดินเผาที่มีชื่อเสียงของชาวอีสาน คือ ด่านเกวียน เป็นเครื่องปั้นดินเผาที่ทำชื่อเสียงให้กับประเทศไทยไว้มาก แหล่งกำเนิดอยู่ที่ หมู่บ้านด่านเกวียน ต. ท่าอาง อ.โชคชัย จ. นครราชสีมา

ลักษณะของเครื่องปั้นดินเผาที่นี่คือ

1.มีความมันวาวในตัวเองโดยธรรมชาติ ที่มีมาจากดิน
2.มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความน่าสนใจ เป็นการเอาแบบทั้งสมัยก่อนและสมัยใหม่มาปั้นเป็นรูปแบบที่สวยงาม และในบางครั้งยังมีการปั้นเป็นรูปสัตว์ต่างๆ ซึ่งของทุกอย่างที่ปั้นภายในจะมีลักษณะกลวง และเตาเผาของที่นี่ จะมีลักษณะเหมือนเตาทุเรียงในสมัยสุโขทัย

บ้านเชียงวัฒนธรรมบ้านเชียง แบ่งออกเป็น 3 ระยะ

1. สมัยตอนต้นของบ้านเชียง มีอายุราว 3600 – 1000 ปีก่อนคริสตฯ ช่วงแรกบ้านเชียงได้เพาะปลูกข้าวและเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพหลัก การฝังศพในสมัยนี้มี 3 ลักษณะ คือ วางศพในท่านอนงอเข่า นอนหงายเหยียดยาว และบรรจุศพในภาชนะดินเผาแล้วนำไปฝัง (ศพเด็ก) ส่วนใหญ่มีการนำภาชนะดินเผาใส่ลงไปในหลุมฝังศพและใช้เป็นเครื่องประดับให้ผู้ตายด้วย

ภาชนะดินเผาของบ้านเชียงสมัยต้น

ระยะที่ 1 เป็นภาชนะดินเผาสีดำหรือเทาเข้ม ภาชนะครึ่งบนตกแต่งด้วยลายขีดเส้นโค้ง ส่วนล่างตกแต่งด้วยลายเชือกทาบ

ระยะที่ 2 เริ่มมีการนัดศพเด็กมาบรรจุในภาชนะดินเผาก่อนฝัง มีการตกแต่งเป็นลายคดโค้งและมีลายขีดถี่ๆ

ระยะที่ 3 เริ่มปรากฏภาชนะดินเผาที่ด้านข้างเกือบตรง ทำให้มีรูปร่างคล้ายทรงกระบอกและมีภาชนะดินเผาประเภทหม้อก้นกลมคอสั้นแต่งด้วยลายเชือกทาบ

ระยะที่ 4 เริ่มมีภาชนะดินเผาประเภทหม้อก้นกลม ไหล่ภาชนะดินเผาแต่งด้วยลายเส้นขีด บริเวณลำตัวตกแต่งด้วยลายเชือกทาบ เรียกเครื่องปั้นดินเผานี้ว่า “ภาชนะแบบบ้านอ้อมแก้ว”

2. สมัยกลางของบ้านเชียง มีอายุราว 1000 – 300 ปี ก่อนคริสตฯ ยังคงมีการฝังศพในลักษณะนอนหงายเหยียยาวอยู่ โดยนำภาชนะเครื่องปั้นดินเผามาทุบในแตกแล้วโรยคลุมทับศพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาชนะดินเผาสมัยกลางของบ้านเชียง

ภาชนะดินเผาที่เด่นที่สุดคือ ภาชนะดินเผาที่มีผิวนอกสีขาว ไหล่ภาชนะหักเป็นมุมหรือโค้งอย่างชัดเจน มีทั้งแบบก้นกลมและก้นแหลม ในช่วงนี้เริ่มมีการแต่งบริเวณปากภาชนะดินเผาด้วยการทาสีแดง

3. สมัยปลายบ้านเชียง มีอายุราว 300ปี ก่อนคริสตฯ มีประเพณีการฝังศพเช่นเดียวกับในยุคกลาง

ภาชนะดินเผาสมัยปลายของบ้านเชียง

ในช่วงต้นพบภาชนะดินเผาเขียนลายสีแดงบนพื้นสีขาวนวล ในช่วงปลายมีการเขียนลายสีแดงและช่วงสุดท้ายเริ่มมีภาชนะดินเผาฉาบด้วยน้ำดินสีแดงแล้วขัดมัน

3. การทอผ้า

ภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ 18 จังหวัด ประกอบด้วยกลุ่มชนชาติพันธุ์ต่างๆ มากกว่า 20 ชาติพันธ์ ส่วนมากเป็นกลุ่มชนชาวไทยเชื้อสายไท-ลาว หรือชนเผ่าไท-ลาว ที่คนไทยภาคอื่นมักเรียกว่า ลาว เป็นกลุ่มชาติพันธ์ใหญ่สุดของภาคอีสาน ภาคอีสานมีพื้นที่ประมาณหนึ่งในสามของพื้นที่ประเทศไทยทั้งหมด หรือประมาณ 170,226 ตารางกิโลเมตร กลุ่มไท-ลาวเหล่านี้กรระจายอยู่ทั่วไปแทบทุกจังหวัด และสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ ได้ดังนี้ กลุ่มชนที่อยู่ในเขตจังหวัดเลย นครราชสีมา และชัยภูมิ มีความใกล้ชิดกับหลวงพระบาง กลุ่มชนในเขตจังหวัดหนองคาย อุดรธานี ขอนแก่น มีความใกล้ชิดกับเวียงจันทน์ กลุ่มชนในเขตจังหวัดนครพนม สกลนคร และกาฬสินธุ์ เป็นกลุ่มผู้ไทหรือภูไท กลุ่มชนที่อยู่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ยโสธร ร้อยเอ็ด มุกดาหาร และมหาสารคาม โน้มเอียงไปทางจำปาสัก กลุ่มชนในบริเวณภาคอีสานมิได้มีเฉพาะคนไท-ลาวเท่านั้น ยังมีกลุ่มชนเผ่าอื่นๆ อีกเช่น ข่า กระโส้ กะเลิง ส่วย และเขมร โดยเฉพาะเขมรและส่วยซึ่งกระจายกันอยู่ในบริเวณจังหวัดศรีสะเกษ สุรินทร์ และบุรีรัมย์

การตั้งถิ่นฐานในบริเวณภาคอีสานของกลุ่มชนเผ่าไทเชื้อสายต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มไท-ลาว เป็นกลุ่มชนที่มีก่รผลิตผ้าพื้นบ้านของอีสานแพร่หลายที่สุด แต่ยังแยกเป็นกลุ่มย่อยตามวัฒนธรรมได้อีกหลายกลุ่ม เช่น ลาวกาว ลาวพวน ลาวโซ่ง ลาวคั่ง กลุ่มชนเหล่านี้มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน แต่วัฒนธรรมการทอผ้าและการใช้ผ้าอาจแตกต่างกันบ้าง กลุ่มชนเหล่านี้มีชาติพันธ์เดียวกันและมีถิ่นกำเนิดในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง ตั้งแต่เขตเมืองสิงห์ทางตอนใต้ของแคว้นสิบสองปันนาในสาธารณรัฐประชาชนจีน ลงมาจนถึงแคว้นสิบสองจุไทหรือเดียนเบียนฟูในประเทศเวียดนาม ครอบคลุมลงมาถึงบริเวณแคว้นตรันนินท์ของญวน ชนกลุ่มนี้ได้ร่วมก่อสร้างเมืองขึ้นในท้องถิ่นต่างๆ มาช้านานแล้ว เมื่อพิจารณาสภาพภูมิศาสตร์ในทำนองที่มีความสัมพันธ์กับตำนานแล้วจะเห็นว่าแหล่งกำเนิดของคนที่ต่อมากลายเป็นคนไท ลาว ญวน และฮ่อนั้นมาจากบริเวณกลุ่มแม่น้ำดำ แคว้นสิบสองจุไท แล้วกระจายไปยังลุ่มน้ำต่างๆ กลุ่มหนึ่งมาทางลุ่มแม่น้ำโขงทางด้านตะวันตกและทางด้านใต้คือพวกไท-ลาว และได้สร้าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาณาจักรล้านช้างขึ้นที่หลวงพระบาง มีกษัตริย์ปกครองสืบต่อกันเรื่อยมาจนถึงสมัยพระเจ้าฟ้างุ้ม ซึ่งร่วมสมัยกับสมเด็จพระมหาธรรมราชาที่ 1 แห่งกรุงสุโขทัย พระเจ้าฟ้างุ้มได้ขยายอาณาเขตออกไปอย่างกว้างขวาง ตีได้เมืองเวียงจันทน์ เวียงคำ เมืองโคตรบอง และบางส่วนของลุ่มแม่น้ำชีในภาคอีสาน ต่อมาพระเจ้าฟ้างุ้มถูกปลดออกจากราชสมบัติและหนีไปอาศัยอยู่ที่เมืองน่าน โอรสชื่อเท้าอุ่นเรือนได้ครองราชย์แทนทรงพระนามว่า พรเจ้าสามแสนไท ต่อมาเป็นกษัตริย์ที่สำคัญองค์หนึ่ง พงศาวดารล้านช้างระบุว่าพระองค์ทรงมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับกรุงศรีอยุธยาและเชียงใหม่ สมัยพระเจ้าสามแสนไทตรงกับรัชกาลสมเด็จพระเจ้าบรมราชาธิราชที่ 1 (ขุนหลวงพระงั่ว พ.ศ. 1913 – 1931) รัชกาลของพระเจ้าสามแสนไทเป็นช่วงเวลาที่ลาวเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณภาคอีสานมีทั้งที่ตั้งบ้านเมืองขึ้นใหม่และพวกที่อยู่ปะปนกับชาวพื้นเมืองเดิม

อาณาจักรล้านช้างมีกษัตริย์สืบต่อมาทั้งที่สร้างความเจริญให้บ้านเมืองและบางครั้งก็ทำให้บ้านเมืองเดือดร้อนเกิดความแตกแยกออกเป็นกลุ่มเป็นแคว้น จนถึงสมัยกรุงธนบุรี ลาวได้แตกแยกออกเป็นแคว้นต่างๆ 3 แคว้น คือ หลวงพระบาง เวียงจันทน์ และจำปาสัก ต่างฝ่ายต่างแสวงหาความช่วยเหลือจากภายนอก เช่น สยาม ญวน ทำให้ลาวอ่อนแอ จนในที่สุดทั้งสามแคว้นก็ตกเป็นเมืองขึ้นของสยามทั้งหมด

ต่อมาในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ตรงกับรัชกาลเจ้าอนุวงศ์ของลาวเกิดความขัดแย้งแตกแยกกัน ทำให้ลาวบางกลุ่มหนีเข้ามาลี้ภัยในบริเวณภาคอีสานสยามให้การสนับสนุนเพราะถือว่าลาวเป็นประเทศราช จึงส่งเสริมให้มีการตั้งชุมชนเป็นหมู่บ้านเป็นเมืองขึ้นเพื่อขยายประเทศ อันมีผลต่อการเก็บส่วยและเกณฑ์คนเข้ามารับราชการและใช้แรงงาน เป็นเหตุให้เกิดเมืองต่าง ๆ ขึ้นในภาคอีสาน แต่ภายหลังชาวลาวที่เข้ามาอยู่ในภาคอีสานเกิดความขัดแย้งกับเจ้าอนุวงศ์จนเป็นสงครามลุกลามถึงกรุงเทพฯ เกิดเป็นสงครามระหว่างสยามกับลาว สุดท้ายลาวฝ่ายเจ้าอนุวงศ์พ่ายแพ้ เจ้าอนุวงศ์และครอบครัวถูกจับเป็นเชลยมายังกรุงเทพฯ สงครามครั้งนั้นส่งผลให้ประชาชนหลายเผ่าพันธ์ต้องโยกย้ายที่อยู่อาศัย บางกลุ่มโยกย้ายไปอยู่ในเขตญวน บางกลุ่มโยกย้ายเข้ามาในเขตไท และบางพวกถูกกวาดต้อนเข้ามาอยู่ในบริเวณภาคกลาง เช่น บริเวณจังหวัดชลบุรี เพชรบุรี กำแพงเพชร ปราจีนบุรี ฉะเทริงเทรา และนครนายก จากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นว่า ชาวลาวได้เข้าสู่ดินแดนไทย 3 ลักษณะ คือ พวกแรกอพยพเข้ามาลี้ภัยตั้งบ้านเมือง ส่วนใหญ่กระจายอยู่ในบริเวณภาคอีสาน กลุ่มที่สองถูกกวาดต้อนเข้ามาระหว่างสงคราม ส่วนมากจะถูกนำมาภาคกลาง แล้วกระจายกันไปตั้งถิ่นฐานในหลายจังหวัดของภาคกลาง

รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ทรงจัดการปกครองหัวเมืองภาคตะวันออกเป็นหัวเมืองประเทศราช 3 เมือง คือ เวียงจันทน์ นครพนม นครจำปาสัก ให้เมืองนครราชสีมาปกครองเมืองเขมรป่าดง และเมืองที่ไม่ขึ้นกับประเทศราชทั้งสาม โดยอนุโลมให้หัวเมืองประเทศราชปกครองกันเองตามธรรมเนียมราชการเดิม ไม่เข้าไปทำกิจกรรมภายใน เพียงให้ส่งเครื่องราชบรรณการตามที่กำหนดเท่านั้น ลักษณะเช่นนี้ปฏิบัติกันมาจนถึงรัชกาลที่ 3. ชุมชนลาวที่เข้ามาตั้งบ้านเมืองอยู่ในภาคอีสานนั้นยังคงรับวัฒนธรรมจากล้านช้างเรื่อยมา เพราะสภาพทาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภูมิศาสตร์ เอื้ออำนวยให้ติดต่อใกล้ชิดกันได้สะดวกมากกว่า เนื่องจากมีเพียงแม่น้ำโขงกั้นเท่านั้น ประกอบกับอำนาจทางการเมืองของกรุงศรีอยุธยาตอนปลายและต้นรัตนโกสินทร์ยังไปไม่ถึงดินแดนภาคอีสาน จึงทำให้ผู้คนแถบล้านช้างที่เข้ามาอยู่ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงในภาคอีสานของสยามในสมัยนั้น ไม่ค่อยมีความรู้สึกผูกพันธ์กัยราชสำนักมากนักจนราชสำนักกรุงเทพฯ ต้องจัดส่งข้าหลวงใหญ่ไปปกครองโดยตรงที่เมืองอุบลราชธานีในปี พ.ศ. 2436 เพราะราษฎรในแถบนั้นไม่ยอมรเสียส่วยให้กับทางราชการ โดยอ้างว่าไม่ใช่คนไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการมีอำนาจปกครองเหนือดินแดนอีสานในระยะนั้นมุ่งผลทางการเมืองและเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ไม่สนใจเรื่องการผลิตฝ้ายและไหมซึ่งเป็นวัตถุดิบในการทอผ้าทำเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้ต่างๆ เลยแม้แต่น้อย ทั้งๆ ที่การผลิตฝ้ายและไหมในภาคอีสานรับวัฒนธรรมจากล้านช้างซึ่งทำใช้กันเอง ส่วนราชสำนักสั่งซื้อผ้าจากต่างประเทศมาใช้

ต่อมาเมื่อมีการสร้างทางรถไฟสายนครราชสีมาด้วยเหตุผลทางการเมืองและทางยุทธศาสตร์แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2442 กระทั่ง พ.ศ. 2445 กระทรวงเกษตราธิการและกระทรวงมหาดไทยก็ยังไม่ทราบว่ามีแหล่งเลี้ยงไหมอยู่ในภาคอีสานเป็นเวลานานแล้ว เพราะจากรายงานการตรวจการมณฑลนครราชสีมาของสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (พ.ศ. 2405-2486) ในปี พ.ศ. 2442 พบแต่เพียงว่าสินค้าส่งออกของท้องถิ่นภาคอีสานมีแต่พวกของป่าในท้องถิ่นเท่านั้น ไม่มีสินค้าพวกผ้าไหม ไหมดิบ และไหมอื่นๆ เลย

ต่อมาเมื่อประเทศไทยยอมรับคำแนะนำของฝ่ายญี่ปุ่น เพื่อใช้นโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตโดยถือระบบการค้าไหมดิบของญี่ปุ่นเป็นแบบอย่างแล้ว จึงได้ส่งผู้เชี่ยวชาญคือ คาเมทาโร โตยามา (Kametaro Toyama) เข้ามาสำรวจการเลี้ยงและผลิตไหมในภาคอีสานที่นครราชสีมา ในปีพ.ศ. 2444 ฝ่ายราชการของไทยคือกระทรวงเกษตราธิการและกระทรวงมหาดไทยต้องรอคอยรายงานการสำรวจของโตยามา เพราะไม่รู้ว่ามีการลุ้นยงและผลิตไหมในภาคอีสานมาก่อนดังกล่าวแล้ว จนเมื่อได้รับรายงานแล้วจึงรู้ว่าเกือบทุกหมู่บ้านของภาคอีสานมีการทอผ้าไหมและผ้าฝ้ายด้วยวิธีมัดหมี่ ขิด จก ฯลฯ อยู่ก่อนแล้ว

นอกจากกลุ่มชนเชื้อสายลาวซึ่งมีวัฒนธรรมการทอผ้าเป็นกลุ่มชนใหญ่ที่มีเอกลักษณ์ กรรมวิธี และรูปแบบของผ้าเป็นของตนเองแล้ว ยังมีกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมการทอผ้าปรากฏมาจปัจจุบันอีกสองกลุ่มคือ กลุ่มผู้ไทและกลุ่มชนเชื้อสายเขมร กลุ่มผู้ไท ทั้งผู้ไทดำ ผู้ไทขาว และผู้ไทแดงเคยอยู่ในดินแดนล้านช้างทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงด้วยกัน ก่อนอพยพเข้าสู่ภาคอีสานในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2367-2394) แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นชนกลุ่มน้อยในภาคอีสานที่มีลักษณะพิเศษคือ ชอบอยู่เป็นกลุ่มอย่างโดดเดี่ยวเป็นอิสระในกลุ่มเผ่าพันธ์ของตนเอง แต่เมื่ออยู่ร่วมกันมาก่อนเป็นเวลานาน จึงมีการผสมผสานทางวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อบางอย่างกับพวกกลุ่มลาวอยู่ไม่น้อย เมื่อเข้ามาอยู่ในภาคอีสานแล้วก็มีการอพยพเคลื่อนย้ายกระจัดกระจายกันอยู่ตามที่ราบเชิงเขา และบนเขาในเขตจังหวัดนครพนม มุกดาหาร สกลนคร กาฬสินธิ์ ชนกลุ่มนี้มีวัฒนธรรมในการทอผ้าที่ค่อนข้างเด่นทั้งด้านสีสันและเทคนิควิธีการทอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กลุ่มเขมรหรือกลุ่มคนไทยเชื้อสายเขมรเป็นชนกลุ่มน้อยอีกกลุ่มหนึ่งตั้งถิ่นฐานที่กระจายอยู่ทางแถบจังหวัดสุรินทร์ ศรีษะเกษ และบุรีรัมย์ หรืออีสานใต้ ชนกลุ่มนี้อพยพมาจากประเทศเขมรเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 22 – 23ไล่เลี่ยกันกับพวกส่วย (กวยหรือกุย) ปัจจุบันหลายหมู่บ้านมีทั้งลาว เขมร และส่วยอยู่ร่วมกัน แต่ละกลุ่มมีการทอผ้าที่เป็นลักษณะพิเศษเป็นของงตนเอง

โดยทั่วไปชาวอีสานมีสังคมแบบเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือการทำนา ซึ่งต้องใช้เวลาตั้งแต่เพาะปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวประมาณ 7-9 เดือน ในแต่ละปีตลอดฤดูฝนและฤดูหนาว ส่วนเวลาในช่วงฤดูร้อนประมาณ 3 – 5 เดือนที่ว่าง ชาวอีสานจะทำงานทุกอย่างเพื่อเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการทำบุญประเพณีและการพักผ่อนหย่อนใจตามโอกาสต่าง ๆ เป็นวงจรของการดำรงชีพที่หมุนเวียนเช่นนี้ในแต่ละปี

“ยามว่างจากงานในนา ผู้หญิงทอผ้า ผู้ชายจักสาน ” เป็นคำกล่าวที่สะท้อนให้เห็นสภาพการดำรงชีวิตและสังคมของชาวอีสาน ดังนั้นการทอผ้าจึงเป็นงานสำคัญของผู้หญิง ผ้าที่ทอจะใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม ได้แก่ เสื้อ ซิ่น (ผ้านุ่ง) ซ่ง (กางเกง) โสร่ง ผ้าขาวม้า ผ้าคลุมไหล่ เครื่องนอน หมอน มุ้ง ผ้าห่ม และเครื่องใช้ที่จะถวายพระในงานบุญประเพณีต่าง ๆ เช่น ที่นอน หมอน ผ้าห่อคัมภีร์ ผ้ากราบ ผ้าพระเวสส์ กระบวนการทอผ้าเริ่มตั้งแต่การเลี้ยงไหม ปลูกหม่อน ปลูกฝ้ายสำหรับทอผ้า เริ่มลงมือทอผ้า ซึ่งมีประเพณีอย่างหนึ่งเรียกว่า ลงข่วง

การทอผ้าที่สำคัญของชาวอีสาน คือ การทอผ้าเพื่อใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้ในครัวเรือน ผ้าซิ่นของกลุ่มไท-ลาวนิยมใช้ลายขนานกับลำตัวต่างกับซิ่นล้านนาที่นิยมลายขวางลำตัวและนุ่งยาวกรอมเท้า ชาวไท-ลาวอีสานนิยมนุ่งสูงระดับเข่าหรือเหนือเข่า การต่อหัวซิ่นและตีนซิ่น ถ้าเป็นซิ่นไหมจะต่อตีนซิ่นด้วยไหม แต่ถ้าเป็นซ่นฝ้ายก็จะต่อด้วยฝ้าย ตีนซิ่นจะมีขนาดแคบ ๆ ไม่นิยมเชิงใหญ่ หัวซิ่นนิยมต่อด้วยผ้าไหมชิ้นเดียวทอขิดเป็นลายโบกคว่ำและโบกหงาย ใช้สีขาวหรือสีแดงเป็นพื้น ใช้ได้ทั้งกับผ้าซิ่นไหมหรือซิ่นฝ้าย การต่อตะเข็บและลักษณะการนุ่งจะมีลักษณะจะมีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากภาคอื่นคือ การนุ่งซิ่นจะนุ่งป้ายหน้าเก็บซ่อนตะเข็บเวลานุ่งตะเข็บหนึ่งอยู่ข้างหลังสะโพก ต่างกับการนุ่งซุ่นของชาวล้านนาหรือชาวไทยญวนที่นิยมนุ่งผ้าลายขวางที่มีสองตะเข็บ เวลานุ่งจึงมีตะเข็บหนึ่งอยู่ข้างหลังสะโพก ไม่เหมือนกับซิ่นของชาวลาวซึ่งซ่อนตะเข็บไว้ด้านหน้าจนไม่เห็นตะเข็บ สิ่งเหล่านี้เป็นค่านิยมที่เป็นประเพณีต่อกันมาแต่อดีต

ประเพณีฮีตสิบสอง คองสิบสี่

ฮีตสิบสองมาจากคำ 2 คำ คือ ฮีต กับ สิบสอง ฮีตมาจากคำว่า จารีต หมายถึงสิ่งที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกลายเป็นประเพณีที่ดีงาม ชาวอีสาน เรียกว่า จาฮีต หรือฮีต สิบสองในหนึ่งปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คองสิบสี่ หมายถึง ครองธรรม 14 อย่าง เป็นกรอบหรือแนวทางที่ใช้ปฏิบัติระหว่างกัน ของผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง พระสงฆ์ และระหว่างบุคคลทั่วไป เพื่อความสงบสุขร่มเย็นของ บ้านเมือง

ฮีตสิบสอง คองสิบสี่ วัฒนธรรม ประเพณีของคนอิสาน

วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอีสานที่ดำรงชีพอยู่ในสังคมเกษตรกรรม ตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่แห้งแล้งกันดารนั้น ในความเชื่อต่อการดำเนินชีวิตที่มีความผาสุกและเจริญรุ่งเรืองเกิดขึ้นแก่ครอบครัวและบ้านเมืองก็ต้องมีการประกอบพิธีกรรม มีการเซ่นสรวงบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย และร่วมทำบุญตามประเพณีทางพุทธศาสนาด้วยทุกๆเดือนในรอบปีนั้นมีการจัดงานบุญพื้นบ้านประเพณีพื้นเมืองกันเป็นประจำ จึงได้ถือเป็นประเพณี 12 เดือนเรียกกันว่า ฮีตสิบสอง ถือกันว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาถึงปัจจุบัน

คติความเชื่อในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เกี่ยวพันกับการเกษตรกรรม เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจต่อการดำรงชีวิตชาวอีสานจึงมีงานบุญพื้นบ้านมากมายจนได้ชื่อว่าเป็นภูมิภาคที่มีงานประเพณีพื้นบ้านมากที่สุดในประเทศฮีตสิบสองเดือนหรือประเพณีสิบสองเดือนนั้น ชาวอีสานร่วมกันประกอบพิธีนับแต่ต้นปี คือ

<u>เดือนอ้าย</u> หรือเดือนเจียง งานบุญเข้ากรรม มีงานบุญดอกผ้า (นำผ้าห่มหนาวไปถวายสงฆ์) ประเพณีเส็งกลอง ทำลานตี(ลานนวดข้าว)ทำปลาแดก (ทำปลาร้าไว้เป็นอาหาร) เกี่ยวข้าวในนา เล่นว่าว ชักว่าวสนู นิมนต์พระสงฆ์เข้าประวาสกรรม

ตามประเพณีนั้นมีการทำบุญทางศาสนา เพื่ออนิสงฆ์ทดแทนบุญคุณต่อบรรพบุรุษ ชาวบ้านเลี้ยงผีแถน ผีบรรพบุรุษ มีการตระเตรียมเก็บสะสมข้าวปลาอาหารไว้กินในยามแล้ง

<u>เดือนยี่</u> งานบุญคูนลาน ทำบุญที่วัด พระสงฆ์เทศน์เรื่องแม่โพสพ ทำพิธีปลงข้าวในลอมและฟาดข้าวในลาน ขนข้าวเหลือกขึ้นเล้า (ยุ้งฉาง) นับเป็นความเชื่อในการบำรุงขวัญและสิริมงคลทางเกษตรกรรม มีทั้งทำบุญที่วัดและบางครั้งทกบุญที่ลานนวดข้าว เมื่อขนข้าวใส่ยุ้งแล้วมักไปทำบุญที่วัด

<u>เดือนสาม</u> บุญข้าวจี่ มีพิธีเลี้ยงลาตาแฮก (พระภูมินา) เพราะขนข้าวขึ้นยุ้งแล้ว งานเอิ้นขวัญข้าวหรือกู่ขวัญข้าว เพ็ญเดือนสามทำบุญข้าวจี่ตอนเย็นทำมาฆบูชา ลงเข็นฝ้ายหาหลัวฟืน (ไม้เชื้อเพลิงลำไม้ไผ่ตายหลัว กิ่งไม้แห้ง-ฟืน)

ตามประเพณีหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวใส่ยุ้งแล้ว มีการทำบุญเซ่นสรวงบูชาเจ้าที่นา ซึ่งชาวอีสานเรียกว่าตาแฮก และทำบุญแผ่ส่วนกุศลให้ผีปู่ย่าตายาย อันเป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ โดยการทำข้าวจี่(ข้าวเหนียวปั้นเป็นก้อนสอดไส้น้ำตาลหรือน้ำอ้อยชุบไข่ปิ้งจนเหลือง) นำไปถวายพระพร้อมอาหารคาวหวานอื่นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เดือนสี่ บุญพระเวส (อ่านออกเสียงพระ-เหวด) มีงานบุญพระเวส (ฟังเทศน์มหาชาติ) แห่พระอุปคุตตั้งศาลเพียงตา ทำบุญแจกข้าวอุทิศให้ผู้ตาย (บุญเปตพลี) ประเพณีเทศน์มหาชาติเหมือนกับประเพณีภาคอื่นๆ ด้วย เป็นงานบุญทางพุทธศาสนาที่ถือปฏิบัติทำบุญถวายภัตตาหารแล้วตอนบ่ายฟังเทศน์ เรื่องเวสสันดรชาดก ตามประเพณีวัดติดต่อกัน 2-3 วันแล้วแต่กำหนดในช่วงที่จัดงานมีการแห่พระอุปคุตเพื่อขอให้บันดาลให้ฝนตกด้วย

เดือนห้า บุญสรงน้ำ หรือเทศกาลสงกรานต์ ชาวอีสานเรียกกันว่า สังขานต์

ตามประเพณีจัดงานสงกรานต์นั้น บางแห่งจัดกัน 3 วัน บางแห่ง 7 วัน แล้วแต่กำหนดมีการทำบุญถวายภัตตาหารคาวหวาน หรือถวายจังหันเช้า-เพลตลอดเทศกาล ตอนบ่ายมีสรงน้ำพระ รดน้ำผู้ใหญ่ผู้เฒ่าก่อเจดีย์ทราย

เดือนหก บุญบั้งไฟ บางแห่งเรียก บุญวิสาขบูชา มีงานบุญบั้งไฟ (บุญขอฝน) บุญวิสาขบูชา วันเพ็ญเดือนหก เกือบตลอดเดือนหกนี้ ชาวอีสานจัดงานบุญบั้งไฟ จัดวันใดแล้วแต่คณะกรรมการหมู่บ้านกำหนดถือเป็นการทำบุญบูชาแถน (เทวดา) เพื่อขอให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลและความอุดมสมบูรณ์ของข้าวปลาอาหารในปีต่อไปครั้น วันเพ็ญหก เป็นงานบุญวิสาขบูชาประเพณีสำคัญทางพุทธศาสนา มีการทำบุญฟังเทศน์และเวียนเทียนเพื่อผลแห่งอานิสงส์ในภพหน้า

เดือนเจ็ด บุญชำฮะ มีพิธีเลี้ยงตาแฮก ปู่ตา หลักเมือง งานบุญเบิกบ้านเบิกเมือง งานเข้านาคเพื่อบวชนาค คติความเชื่อหลังจากหว่านข้าวกล้าดำนาเสร็จ มีการทำพิธีเซ่นสรวงเจ้าที่นา เพื่อความเป็นสิริมงคลให้ข้าวกล้าในนางอกงาม บ้านที่กุลบุตรมีงานอุปสบททดแทนบุญคุณบิดามารดาและเตรียมเข้ากรรมในพรรษา

เดือนแปด งานบุญเข้าพรรษา มีพิธีหล่อเทียนพรรษางานบุญเทศกาลเข้าพรรษา แต่ละหมู่บ้านช่วยกันหล่อเทียนพรรษา ประดับให้สวยงาม จัดขบวนแห่เพื่อนำไปถวายเป็นพุทธบูชา มีการทำบุญถวายภัตตหาร เครื่องไทยทานและผ้าอาบน้ำฝน เพื่อพระสงฆ์จะได้นำไปใช้ตลอดเทศกาลเข้าพรรษา

เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน จัดงานวันแรม 14 ค่ำ เดือน 9 นับแต่เช้ามืด ชาวบ้านจัดอาหารคาวหวานหมากพลูบุหรี่ใส่กระทงเล็กๆ นำไปวางไว้ตามลานบ้าน ใต้ต้นไม้ ข้างพระอุโบสถ เพื่อเป็นการให้ทานแก่เปรตหรือวิญญาณที่ตกทุกข์ได้ยากตอนสายมีการทำบุญที่วัด ฟังเทศน์เป็นอานิสงส์

เดือนสิบ บุญข้าวสาก ข้าวสากหมายถึงการกวนกระยาสารท คล้ายงานบุญสลากภัตในภาคกลาง จัดงานวันเพ็ญเดือน 10 นำสำรับคาวหวานพร้อมกับข้าวสาก(กระยาสารท) ไปทำบุญที่วัดถวายผ้าอาบน้ำฝนและเครื่องไทยทาน แต่ก่อนที่จะถวายนั้นจะทำสลากติดไว้ พระสงฆ์องค์ใดจับสลากใดได้ก็รับถวายจากเจ้าของสำรับนั้น ตอนบ่ายฟังเทศน์เป็อานิสงส์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

<u>เดือนสิบเอ็ด</u> บุญออกพรรษา มีพิธีถวายผ้าห่มหนาวในวันเพ็ญ มีงานบุญตักบาตรเทโว พิธีกวนข้าวทิพย์ พิธีลอยเรือไฟ นับเป็นช่วงที่จัดงานใหญ่กันเกือบตลอดเดือน นับแต่วันเพ็ญ มีการถวายผ้าห่มหนาวแต่พระพุทธพระสงฆ์ วันแรม 1 ค่ำ งานบุญตักบาตรเทโว ตอนเย็นวันขึ้น 14 ค่ำ มีพิธีกวนข้าวทิพย์ มีงานช่วงเฮือ (แข่งเรือ) ในวันเพ็ญมีงานแห่ปราสาทผึ้ง พิธีลอย เฮือไฟ (ไหลเรือไฟ) เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา มีทั้งงานบุญกุศลและสนุกสนานรื่นเริง

<u>เดือนสิบสอง</u> บุญกฐิน ทำบุญข้าวเม่าพิธีถวายกฐินเมื่อถึงวันเพ็ญจัดทำข้าวเม่า(ข้าวใหม่)นำไปถวายพระพร้อมสำรับคาวหวานขึ้นตอนบ่ายฟังเทศน์เป็นอานิสงส์จัด พิธีทอดกฐินตามวัดที่!!จองกฐินไว้ งานบุญในฮีตสิบสองนั้น ตามหมู่ที่เคร่งประเพณียังคงจัดกันอย่างครบถ้วนบางแห่งจัดเฉพาะงานบุญใหญ่ๆตามแต่คณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกันจัด บางแห่งเป็นงานใหญ่ประจำปี งานบุญแห่เทียนพรรษา ชาวจังหวัดอุบลฯจัดเป็นงานใหญ่ทุกปี งานลอยเฮือไฟ ชาวจังหวัดนครพนมจัดเป็นงานใหญ่ประจำ และงานแห่ปราสาทผึ้งชาวเมืองสกลนคร จัดเป็นงานใหญ่ประจำ เป็นต้น ปัจจุบันนี้มีการฟื้นฟูการจัดงานฮีตสิบสองเป็นงานใหญ่ๆเพื่อการอนุรักษ์สินมรดกทางวัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวสู่จังหวัดด้วย

คองสิบสี่

สำหรับ คองสิบสี่ ตามคติการถือปฏิบัติของชาวอีสานนั้น ถือเป็นหลักธรรมในการครองบ้านครองเรือนที่ควรปฏิบัติ ซึ่งหากใครที่ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดแล้วนับเป็นบุคคลอยู่ในศีลในธรรมเป็นที่เคารพนับถือของคนทั่วไปหลักปฏิบัติ 14 ข้อ หรือ 14 ประการ ได้แก่

1. หูเมือง เป็นราชทูตต่างหน้าแทนบ้านเมือง หมายถึง เป็นบุคคลที่พูดจาไพเราะ อ่อนหวาน พูดจริง
2. ตาเมือง เป็นนักปราชญ์ มีความรอบรู้ในวิชาการบ้านเมือง รู้หลักธรรม
3. แก่นเมือง เป็นผู้ทรงคุณธรรม ยุติธรรม
4. ประตูเมือง เป็นผู้มีความสามารถในการใช้ศัตราวุทยุทธโธปกรณ์
5. รากเมือง เป็นผู้รอบรู้ในด้านโหราศาสตร์ ดาราศาสตร์
6. เหง้าเมือง เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์
7. ขางเมือง เป็นผู้ชำนาญในการออกแบบ ชำนาญในการศึก
8. ขื่อเมือง เป็นผู้มีตระกูลเป็นนักปราชญ์ผู้กล้าหาญ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. แปเมือง เป็นผู้มีศีลธรรมอันดี ตัดสินคดีความเที่ยงธรรม

10. เขตเมือง เป็นผู้ทำหน้าที่พิทักษ์เขตเมือง รักษาเขตแดนบ้านเมือง

11. ใจเมือง เป็นผู้ทำหน้าที่ปกครองบ้านเมืองที่ดี

12. ค่าเมือง เป็นผู้พิทักษ์รักษาให้เมืองมีค่า มีเงินทอง ติดต่อค่าขาย

13. สติเมือง เป็นผู้รู้จักการรักษาพยาบาล หมอยา

14. เมฆหมอกเมือง เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ประดุจเทพอารักษ์พิทักษ์เมืองเป็นหลักเมืองการถือคองสิบสี่ประการนี้นับเป็นการรักษาบ้านครองเรือนมีศีลธรรม มีทศพิธราชธรรม

ประเพณี

<u>ประเพณีผีตาโขน</u>

การเล่นผีตาโขนนั้นจะเล่นกันเฉพาะในงานประเพณี บุญหลวง ที่จะจัดขึ้นในเดือน 8 (ตามปฏิทินไทย) นิยมจัดงาน 3 วัน ด้วยกัน

วันแรก ชาวด่านซ้ายจะเรียกวันนี้ว่า วันรวม หรือวันโฮม ชาวบ้านจะช่วยกันสร้างหออุปคุตขึ้นก่อนเ

วันที่สอง จะเป็นพิธีอัญเชิญพระอุปคุตเข้ามาประดิษฐานภายในวัด ด้วยเชื่อกันว่าจะการอัญเชิญตัวแทนพระอุปคุตเข้ามาประดิษฐานในวัด จะช่วยป้องกันเหตุเภทภัยต่างๆ ไม่ให้เกิดขึ้นในงานได้ ในวันนี้จะมีขบวนแห่ผีตาโขนออกมาร่ายรำประกอบเครื่องดนตรีพื้นเมืองอย่างสนุกสนานไปตลอดเส้นทางจนกระทั่งถึงวัด

วันที่สาม จะเป็นวันประกอบพิธีทางศาสนาและอุทิศบุญกุศลให้แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับ ชาวบ้านจะไปทำบุญตักบาตรที่วัด ฟังเทศน์มหาชาติ สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวัด

ปัจจุบัน ประเพณีเล่นผีตาโขน นอกจากจะเป็นประเพณีที่ชาวด่านซ้ายช่วยกันอนุรักษ์ไว้เพื่ออนุชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนแล้ว ประเพณีนี้ยังช่วยกระตุ้นในเรื่องของการท่องเที่ยว นำเม็ดเงิน ชื่อเสียงมาสู่จังหวัดเลยเป็นประจำทุกปี

<u>ประเพณีแห่เทียนพรรษา</u>

ก่อนถึงวันเข้าพรรรษา (วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ของทุกปี) พุทธศาสนิกชนชาวไทยจะถือโอกาสเข้าวัดทำบุญ ถวายเทียนพรรษา ตามวัดวาอารามต่างๆ ถึงแม้ว่าปัจจุบันการถวายเทียนได้ถูกปรับเปลี่ยนให้มีความ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เหมาะสมกับเหตุการณ์ เป็นการถวายหลอดไฟฟ้าแทนแล้วก็ตาม การถวายเทียนพรรษาก็ยังคงอยู่คู่กับสังคมไทยในฐานะประเพณีแห่เทียนพรรษา

สมัยก่อน ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา พระภิกษุสงฆ์จะจำพรรษาอยู่ ณ วัดใดวัดหนึ่งตลอด 3 เดือน เพื่อศึกษาพระธรรมวินัย สวดมนต์ทำวัตรเช้าเย็น ในการศึกษาพระธรรมคำสอนจำเป็นต้องอาศัยแสงสว่างจากตะเกียงหรือแสงเทียน ชาวบ้านที่ศรัทธาในพระพุทธศาสนาก็จะนำเทียนที่มีอยู่ในบ้านออกมารวมกัน หล่อให้เป็นเทียนขนาดใหญ่ แล้วจัดขบวนฟ้อนรำแห่ต้นเทียนไปถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ตามวัด ด้วยความเชื่อที่ว่าผู้ใดถวายเทียนพรรษาแด่พระภิกษุสงฆ์ ชีวิตจะสว่างไสวดุจแสงเทียน

โดยเทียนที่จะนำไปถวายตามวัดมีมีลักษณพิเศษกว่าเทียนทั่วไปคือ มีการแกะสลักลวดลายที่วิจิตรงดงามลงบนต้นเทียน หรือการพิมพ์ลายเทียนแล้วนำไปประดับบนต้นเทียน การประดับตกแต่งขบวนแห่ด้วยผ้าฝ้าย ผ้าไหม ดอกไม้สด เรียกได้ว่างานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นงานประเพณีที่รวมเอาภูมิปัญญาชาวบ้านแขนงต่างๆ ในท้องถิ่นมาไว้ด้วยกัน เช่น งานหล่อเทียน งานแกะสลักลวดลายไทย งานประดับผ้าไหม ดอกไม้สด งานทอผ้าพื้นเมืองสำหรับเครื่องแต่งกายขบวนฟ้อนรำ การฟ้อนรำ เครื่องดนตรีประจำท้องถิ่น ฯลฯ

<u>ประเพณีบุญบั้งไฟ</u>

สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม เกษตรกรจึงต้องพึ่งพาธรรมชาติในการเพาะปลูก น้ำเป็นสิ่งจำเป็นหลักในการเพาะปลูก หากปีใดน้ำไม่เพียงพอที่จะเพาะปลูก เกษตรกรจะจัดพิธีขอฝน ในแต่ละภูมิภาคมีพิธีขอฝนที่แตกต่างกัน ภาคกลางมีประเพณีแห่นางแมวขอฝน ในขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประเพณีบุญบั้งไฟ หนึ่งในประเพณีสำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยตลอดจนถึงประเทศลาวที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันต่อมา

ประเพณีบุญบั้งไฟ หรือ “งานบุญเดือนหก” เป็นประเพณีพื้นถิ่นทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ที่จัดในช่วงฤดูฝนที่เข้าสู่ฤดูทำนา อยู่ในช่วงเดือน ชาวนาชาวไร่จะทำพิธีบูชาขอฝนจากพญาแถน เพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาไม่เสียหาย

นอกจากจะเป็นการขอฝนแล้ว ในความเชื่อของชาวบ้านในท้องถิ่นมีอยู่ว่าการจุดบั้งไฟยังเป็นการเสี่ยงทายอย่างหนึ่ง ถ้าจุดบั้งไฟแล้วลอยขึ้นสูง ทำนายได้ว่าปีนี้ฝนจะตกต้องตามฤดูกาล น้ำท่าข้าวปลาอาหารอุดมสมบูรณ์ดี

ความน่าสนใจอีกประการหนึ่งของประเพณีขอฝนของชาวอีสานนี้ก็คือ ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำบั้งไฟจากกระบอกไม้ไผ่ที่บรรจุดินปืนลอยขึ้นสู่ท้องฟ้าได้คล้ายกับจรวดซึ่งในสมัยก่อนวิทยาการยังไม่ก้าวหน้า แต่ชาวอีสานสามารถทำบั้งไฟลอยขึ้นสู่ท้องฟ้าได้ด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน

<u>ประเพณีแห่นางแมว</u>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นพิธีกรรมขอฝนของเกษตรกรไทยจัดขึ้นทั้งในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงหนือ เมื่อใกล้ฤดูเพาะปลูกแล้วแต่ฝนยังไม่มาหรือมาล่าช้ากว่าปรกติ ส่งผลให้ข้าวในนา พืชในสวนขาดน้ำหล่อเลี้ยง ให้ผลผลิตไม่ได้เต็มที่ ชาวนา ชาวไร่ก็จะจัดพิธีแห่นางแมวขอฝนที่ทำสืบต่อกันมาด้วยความเชื่อที่ว่า หากทำพิธีแห่นางแมวแล้ว อีกไม่ช้าฝนก็จะตกลงมา

สมัยโบราณนั้น เชื่อกันว่าที่ฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาล เกิดความแห้งแล้งไปทั่วนั้น มีอยู่หลายสาเหตุ เช่น ดินฟ้าอากาศแปรปรวน ผู้คนย่อหย่อนศีลธรรม ผู้ปกครองไม่อยู่ในทศพิศราชธรรม และที่ใช้แมวแห่เพื่อขอฝนนั้น ก็มาจากความเชื่อกันว่า แมวเป็นสัตว์ที่กลัวฝน กลัวน้ำ หากฝนตกเมื่อใดแมวจะร้อง คนโบราณถือเคล็ดว่า ถ้าแมวร้องแสดงว่าฝนกำลังจะตก

<u>บุญผะเหวด (พระเวส)</u>

บุญผะเหวด หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า บุญมหาชาติ เป็นประเพณีบุญตามฮีตสิบสอง ของชาวอีสาน แต่ถ้าถือเป็นเรื่องทาน ก็เป็นประเพณีการบริจาคทานครั้งยิ่งใหญ่ ก็พอจะอนุมานได้ถึงสภาพทั่วไป ของชาวอีสานว่า ดอกจิก ดอกจาน บานราวต้นเดือน ๓ พุทธศาสนิกชนจะเก็บดอกไม้เหล่านี้ มาร้อยเป็นมาลัยเพื่อตกแต่งศาลาการเปรียญสำหรับบุญมหาชาติและในงานนี้ก็จะมีการเทศน์มหาชาติ ซึ่งถือว่าเป็นงานอันศักดิ์สิทธิผู้ใดฟังเทศน์มหาชาติจบภายในวันเดียว และบำเพ็ญคุณงามความดี จะได้อานิสงส์ไปเกิดในภพหน้า

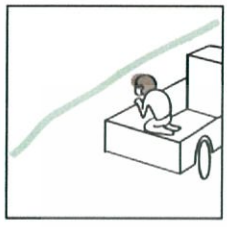
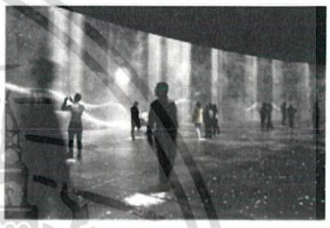
<u>ประเพณีไหลเรือไฟ</u>

เป็นประเพณีของชาวอีสาน ภาษาท้องถิ่นเรียกว่า “เฮือไฟ” จัดขึ้นในช่วงเทศกาลออกพรรษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบูชารอยพระพุทธบาทของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ณ ริมฝั่งแม่น้ำนัมทามหานที โดยมีประวัติความเป็นมาดังนี้ กล่าวคือพระพุทธเจ้าเสด็จไปฝั่งแม่น้ำนัมทามหานที ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของพญานาค พระพุทธองค์ได้แสดงธรรมเทศนาโปรดพญานาคที่เมืองบาดาล และพญานาคได้ทูลขอพระพุทธองค์ประทับรอบพระบาทไว้ ณ ริมฝั่งแม่น้ำนัมทามหานที ต่อมาบรรดาเทวดา มนุษย์ ตลอดจนสัตว์ทั้งหลายได้มาสักการะบูชา รอยพระพุทธบาท นอกจากนี้ประเพณีไหลเรือไฟยังจัดขึ้นเพื่อขอขมาลาโทษแม่น้ำที่ได้ทิ้งสิ่งปฏิกูล และเป็นการเอาไฟเผาความทุกข์ให้ลอยไปกับสายน้ำ

เรือไฟ หรือ เฮือไฟ หมายถึง เรือที่ทำด้วยท่อนกล้วย ไม้ไผ่ หรือ วัสดุ ที่ลอยน้ำ มีโครงสร้างเป็นรูปต่าง ๆ ตามต้องการ เมื่อจุดไฟใส่โครงสร้าง เปลวไฟจะลุกเป็นรูปร่างตามโครงสร้างนั้น

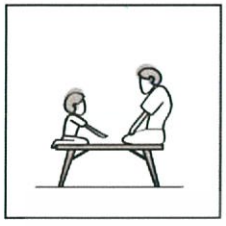
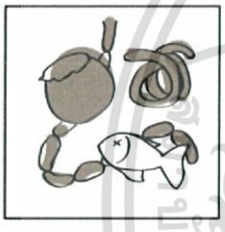
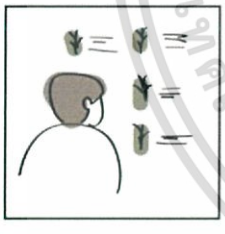
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2 Story board exhibition

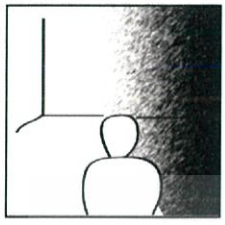
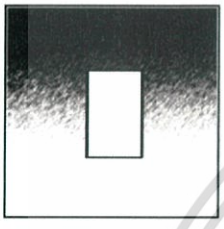
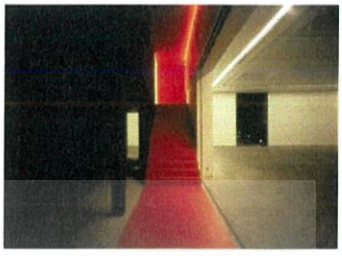
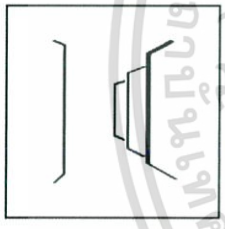
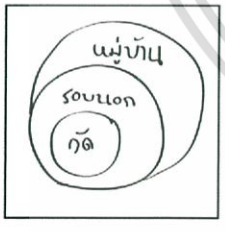
Story board	Story	Time	Technic
	1 : ฟ่าวมาม่วนนำกั๋น		
 	ทุกท่านจะได้ขึ้นไปบนท้ายรถกระบะ เพื่อนำทุกท่านเข้าไปยังหมู่บ้านของชาวอีสาน เพื่อที่จะได้เรียนรู้เรื่องราวชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้คนในภาคอีสาน	10 นาที	

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

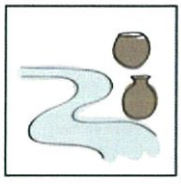
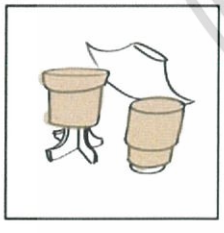
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Story board	Story	Time	Technic
	2 : แซ่บอีหลีอีหลอ แซ่บกระด้อกระเดี้ย		
	มาเรียนรู้กันว่า 1 มื้อของชาวอีสาน กินอะไรกันบ้าง	3 นาที	
	ลองลงมือเข้าครัว ฝึกทำอาหารพื้นถิ่น	5 นาที	
	เมื่อวัตถุดิบของสดนำมาทำอาหารทานไม่หมด แล้วจะทำอย่างไรกับวัตถุดิบที่เหลือ	2 นาที	
	พืชพรรณรอบๆตัวล้วนมีประโยชน์ทั้งนำมาทำอาหาร และยังมีประโยชน์ด้านการรักษาโรคต่างๆ	5 นาที	

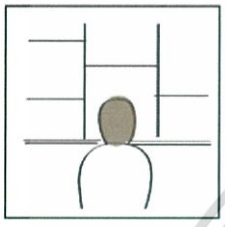
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Story board	Story	Time	Technic
3 : ตำอิด บ่ฮู้เป็นหยั่ง			
 	หมอของชาวอีสานมี 2 แขนง คือ หมอยา และหมอไสย โดยทั้ง 2 แขนงถึงจะแตกต่างกันมาก แต่ก็มีอยู่และคู่ขนานกันไปในการดำเนินชีวิตของชาวอีสาน	10 นาที	
4 : ชะมะคักแท้น่อ			
	คลอง14 หลักธรรมในการดำเนินชีวิตของชาวอีสาน	5 นาที	
	วัฒนธรรมต่างๆของชาวอีสาน มีอยู่กระจัดกระจายอยู่ทั่วไปทั้งในวัด และหมู่บ้าน โดยที่ทุกๆอย่างเชื่อมโยงถึงกัน		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Story board	Story	Time	Technic
	ทั้งๆที่ภาคอีสานมีดินส่วนใหญ่เป็นทราย ทำไมถึงโดดเด่นด้านเครื่องปั้นดินเผา	3 นาที	
	ลองสัมผัสเนื้อดินเหนียว	2 นาที	
	จัดแสดงเครื่องปั้นดินเผา	5 นาที	
	เรียนรู้เรื่องราวที่มาและกรรมวิธีในการทำเครื่องจักรสาน	5 นาที	
	จัดแสดงเครื่องจักรสาน	10 นาที	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Story board	Story	Time	Technic
	จัดแสดงผ้าทอของภาคอีสาน	5 นาที	
	เรียนรู้เกียวกับลวดลายของผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคอีสาน	5 นาที	
ระยะเวลาในการเข้าชมนิทรรศการ		105 นาที	

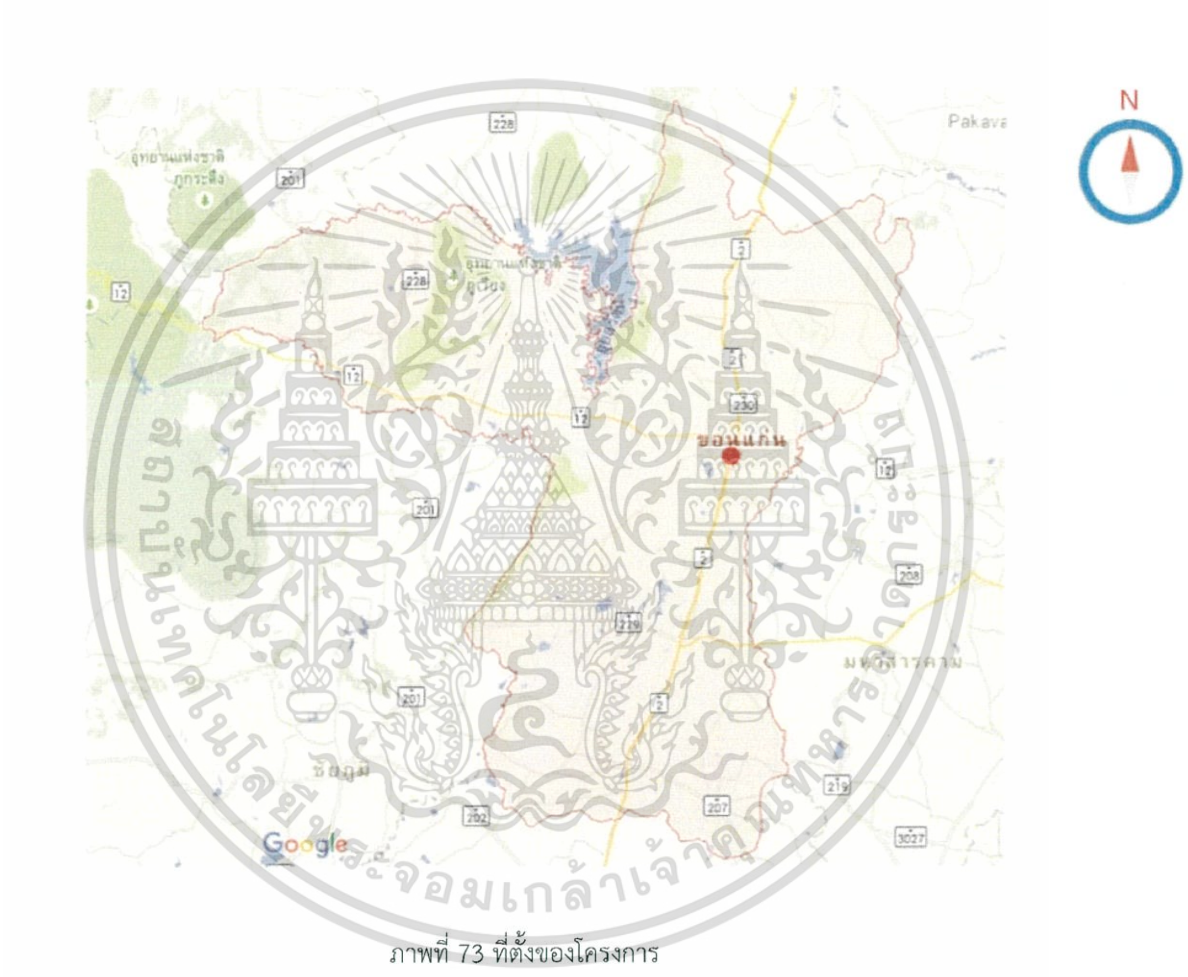
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

การวิเคราะห์ข้อมูลการออกแบบ

5.1 การวิเคราะห์ที่ตั้งของโครงการ

5.1 การวิเคราะห์ที่ตั้งของโครงการ

ภาพที่ 73 ที่ตั้งของโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

W โรงพยาบาลขอนแก่นราม และ ศูนย์กีฬาขอนแก่นราม

S ที่ดินว่าง

ขนาดพื้นที่ 22,500 ตร.ม
กว้าง 150เมตร x ยาว 150เมตร

N ชุมชน

E Central Plaza

การเข้าถึงโครงการ

รถยนต์ส่วนตัว

รถสาธารณะ

รถจักรยานยนต์

จักรยาน

เดิน

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2 การวิเคราะห์อาคารภายในโครงการ

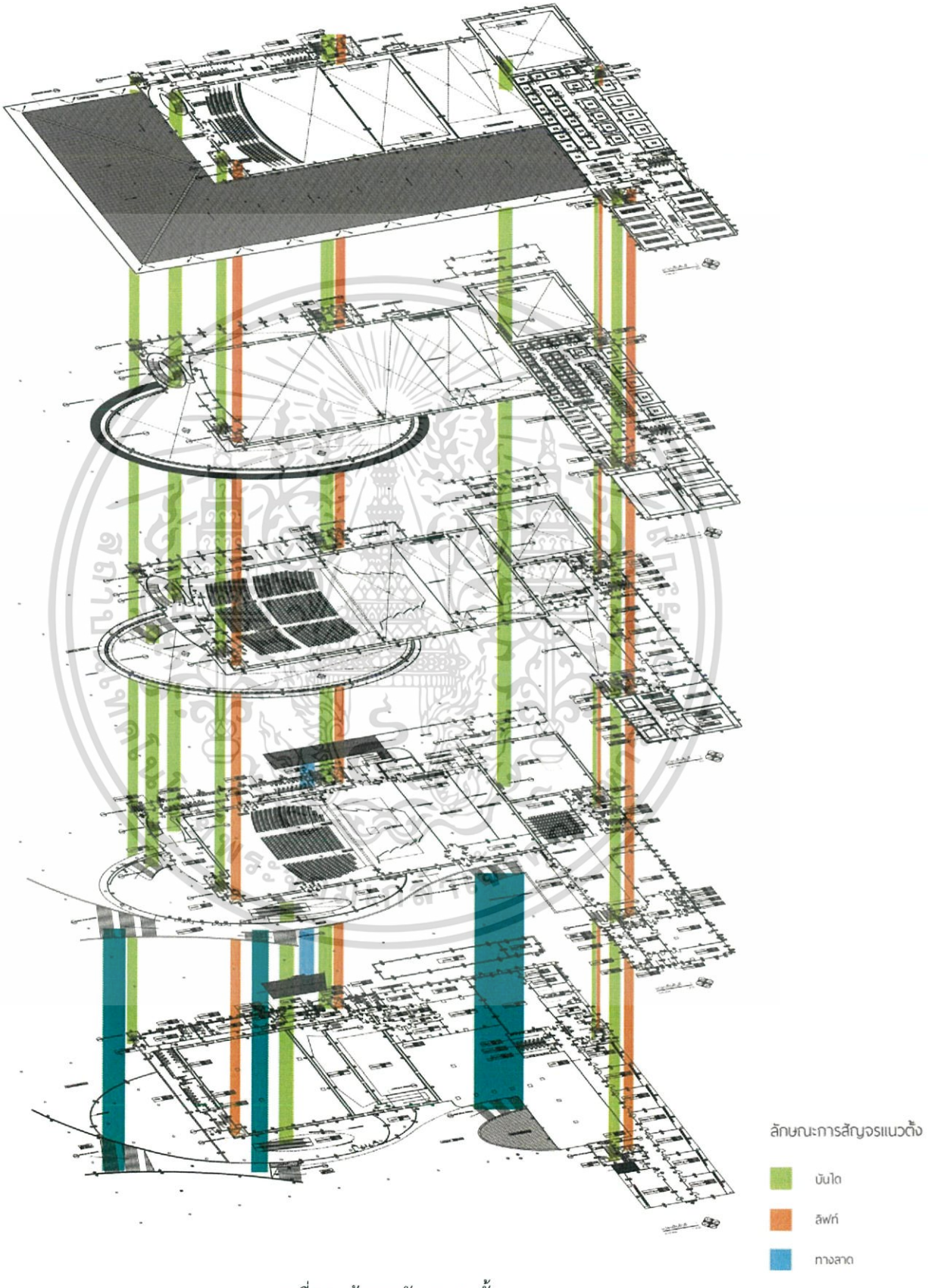
5.2.1 ศาลาดนตรีสุริยะเทพ

ศาลาดนตรีสุริยเทพ ออกแบบโดยเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยรังสิต เรื่องแสงสว่างและปัญญา (Light & Wisdom) ผสมผสานกับเส้นสายของรัศมีจากดวงอาทิตย์ ภายในโรงละครมีความจุ 1,100 ที่นั่ง ติดตั้งระบบ อะคูสติกและระบบเสียงที่สมบูรณ์แบบที่ดีที่สุด สามารถปรับค่าอะคูสติกได้ตามต้องการ ระบบ Rigging System ควบคุมด้วยไฟฟ้าที่มีจำนวนมากที่สุด Orchesta Pit ที่ใหญ่ที่สุดพร้อมระบบปรับขึ้นลงอัตโนมัติและระบบ Orchestra Shell ที่สมบูรณ์แบบที่สุด กล่าวได้ว่าที่นี่ คือโรงละครที่ดีที่สุดในประเทศไทย

ภาพที่ 74 บรรยากาศอาคารภายนอกศาลาดนตรีสุริยเทพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

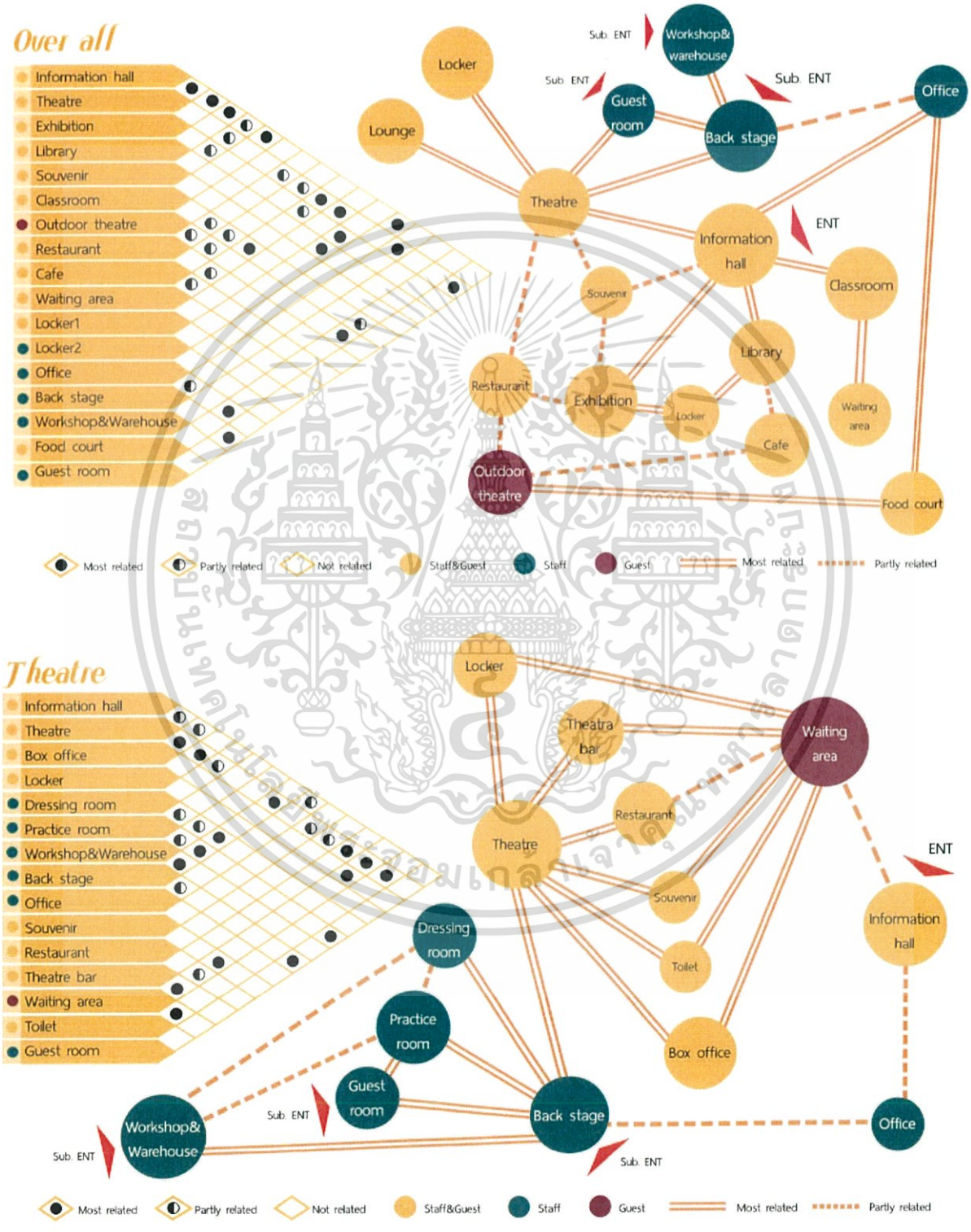

ภาพที่ 75 เส้นทางสัญจรแนวตั้ง

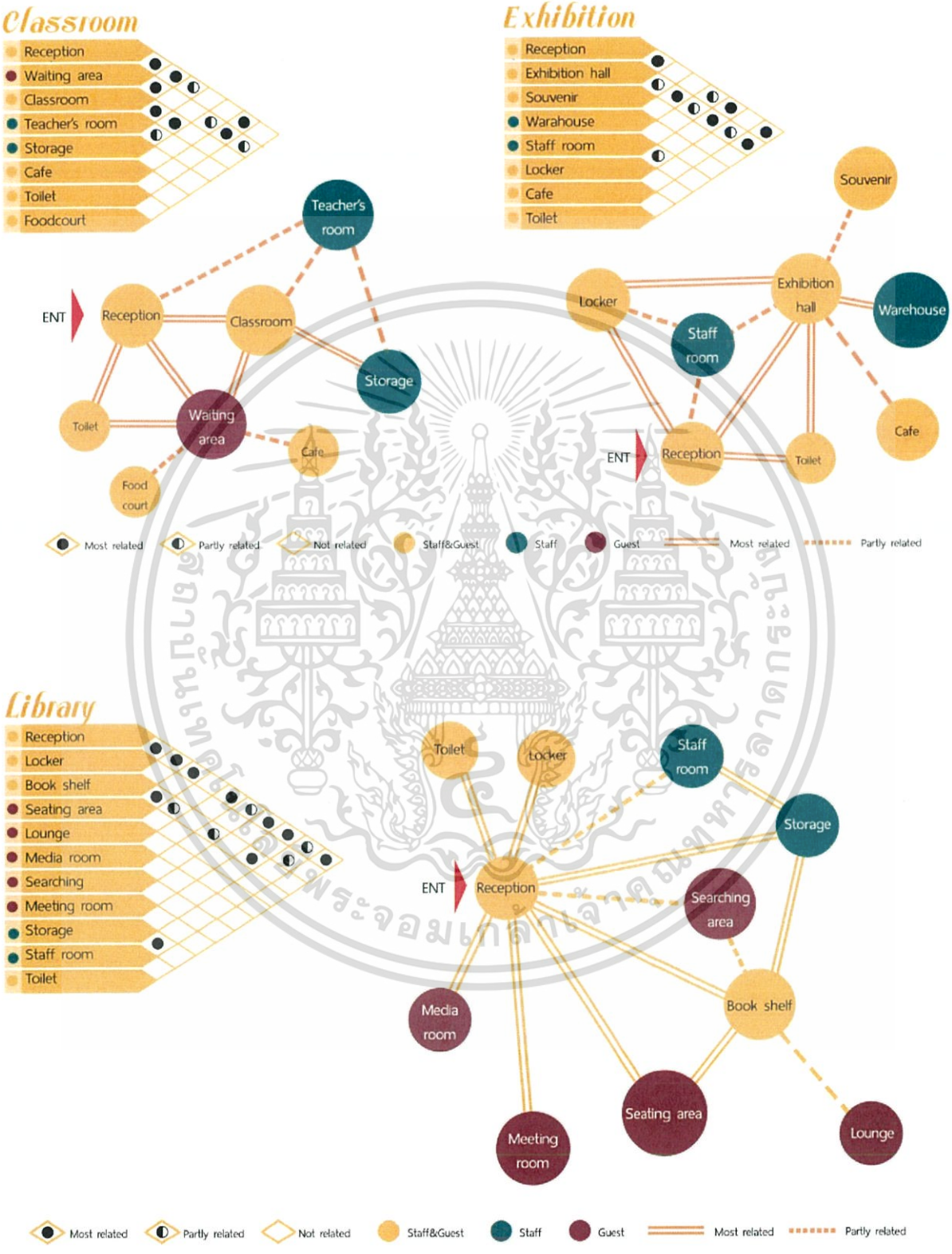
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3 การวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์แบบต่าง ๆ

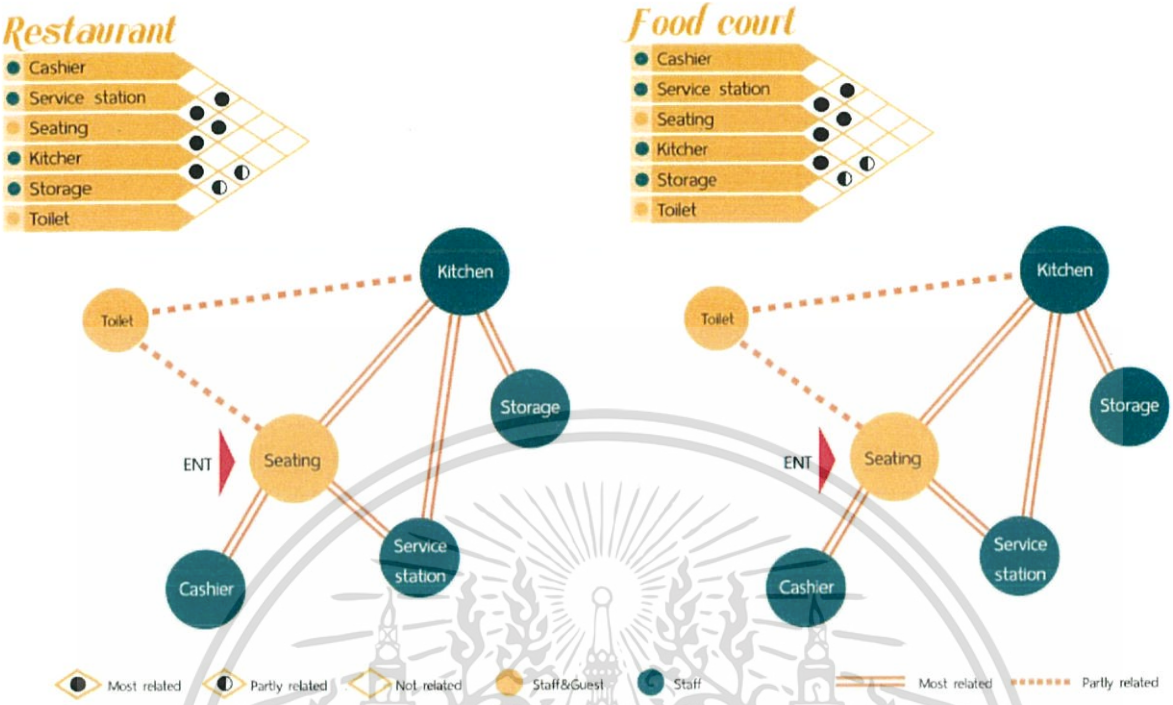
5.3.1 Bubble and Matrix Diagram

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

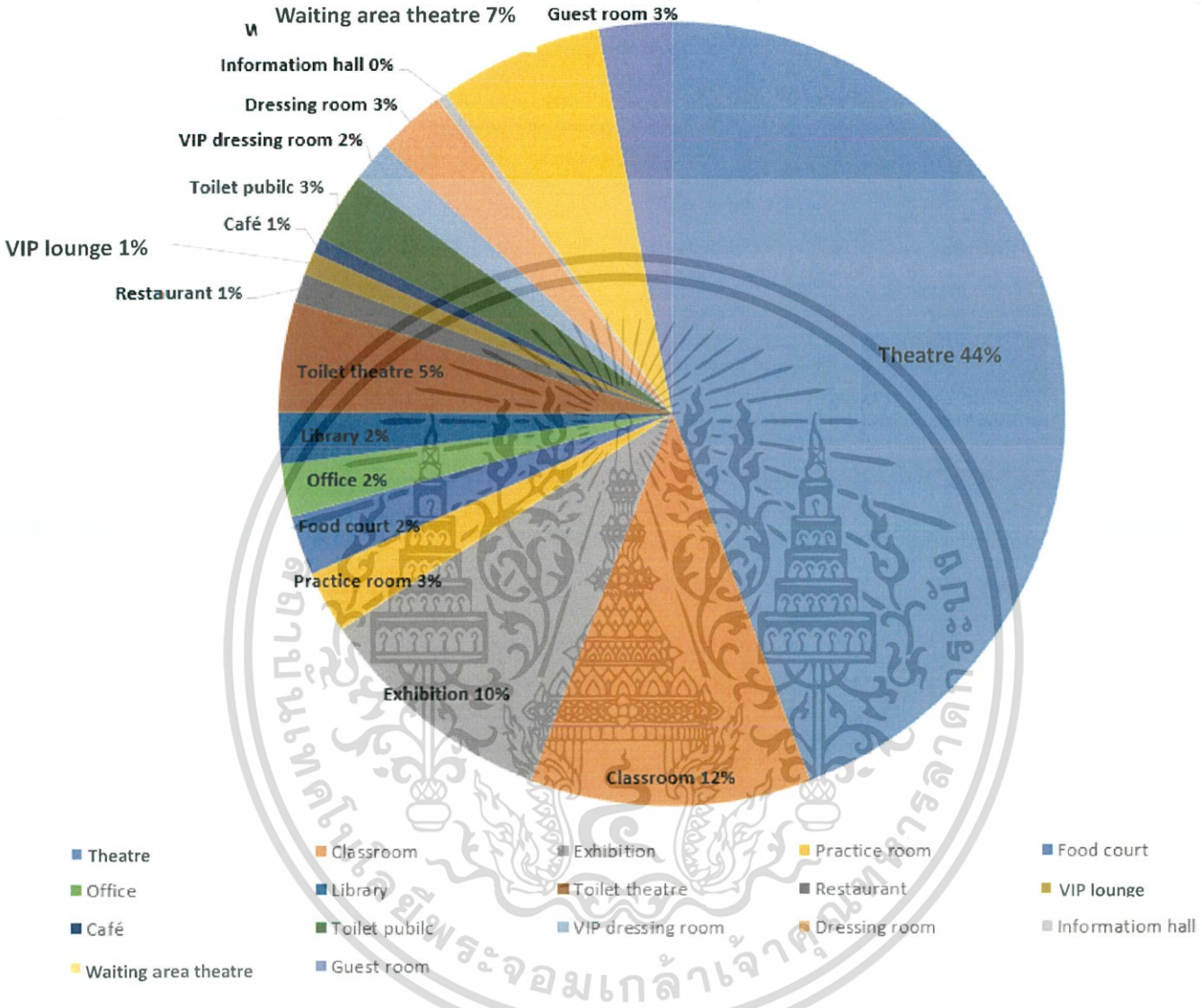

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

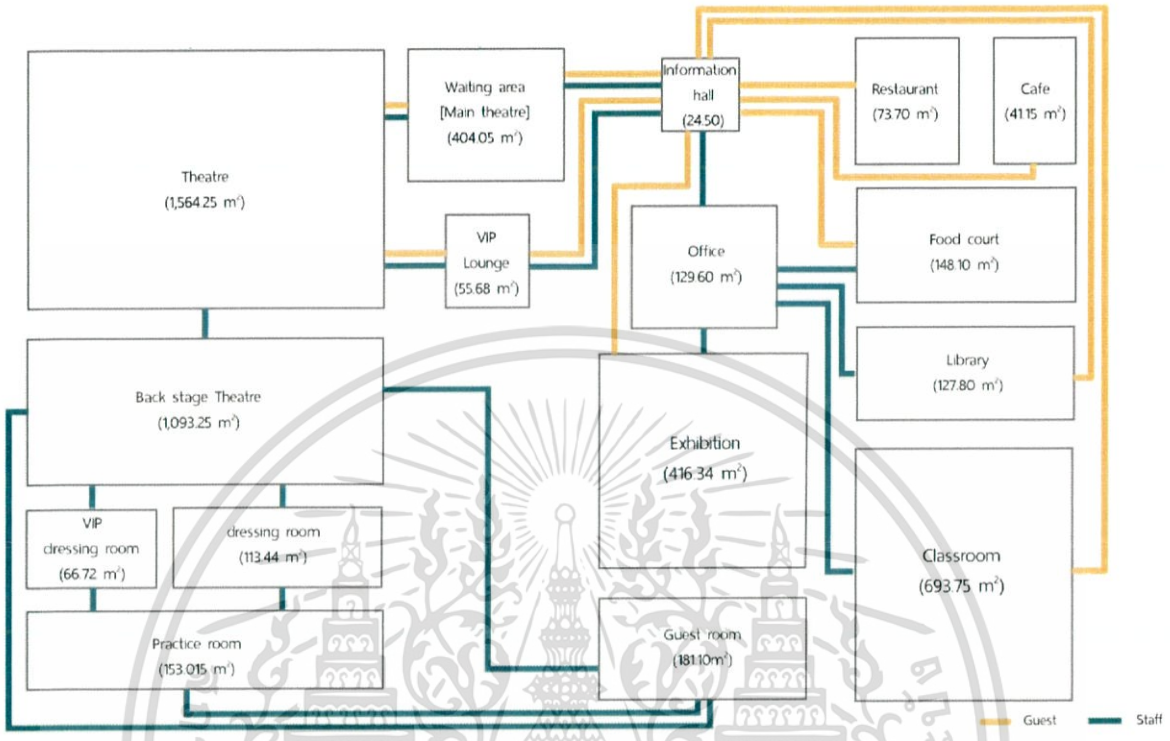
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3.2 Pie Chart

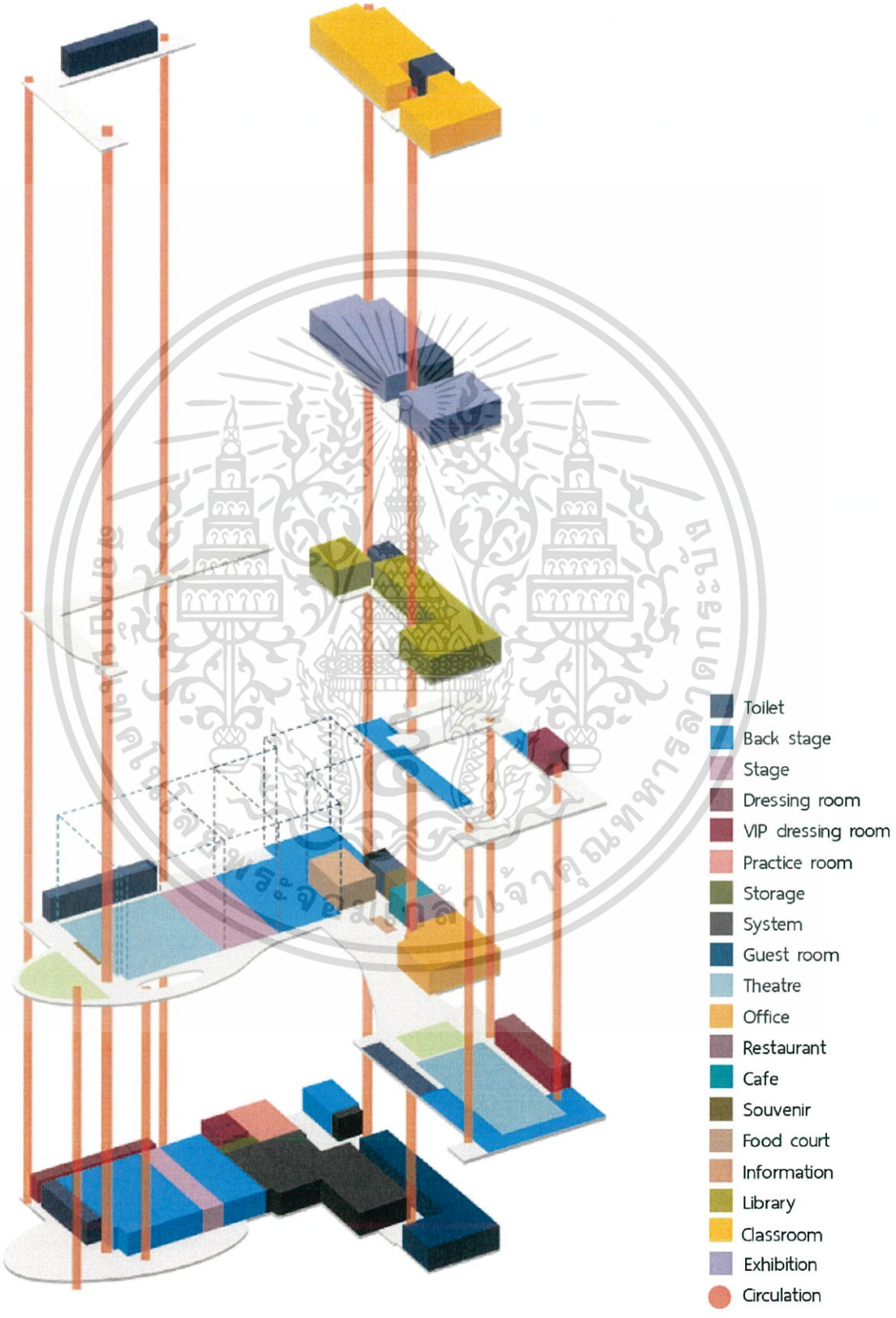
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3.3 Functional Diagram

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3.4 Zoning

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3.5 Conceptual Design

" จิต วิญญาณ "

"จิต วิญญาณ" คำว่า"จิต วิญญาณ"ในที่นี้แบ่งออกเป็น2ความหมาย คือ 1.จิตวิญญาณของชาวอีสาน 2.จิตและวิญญาณ หรือเรียกว่าผี โดยทั้ง2ความหมายอาจจะดูแตกต่างกัน แต่ว่าก็เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกัน เพราะว่าวิถีชีวิตของชาวอีสาน ดำรงอยู่ด้วยความเชื่อ ความเชื่อในเรื่องของวิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์

จิต วิญญาณสำหรับชาวอีสานไม่ใช่สิ่งที่น่ากลัว แต่กลัวเป็นสิ่งที่ผู้คนเคารพ เหมือนกับว่าเป็นญาติผู้ใหญ่ที่คอยปกบังคุ้มครองให้สามารถดำเนินชีวิตไปได้ด้วยดี อีกทั้งยังแฝงความสนุกสนานเอาไว้ผ่านพิธีกรรมต่างๆ เช่น การรำผีฟ้า หรือแม้แต่ประเพณีผีตาโขน

Mascot

ผีตาโขน

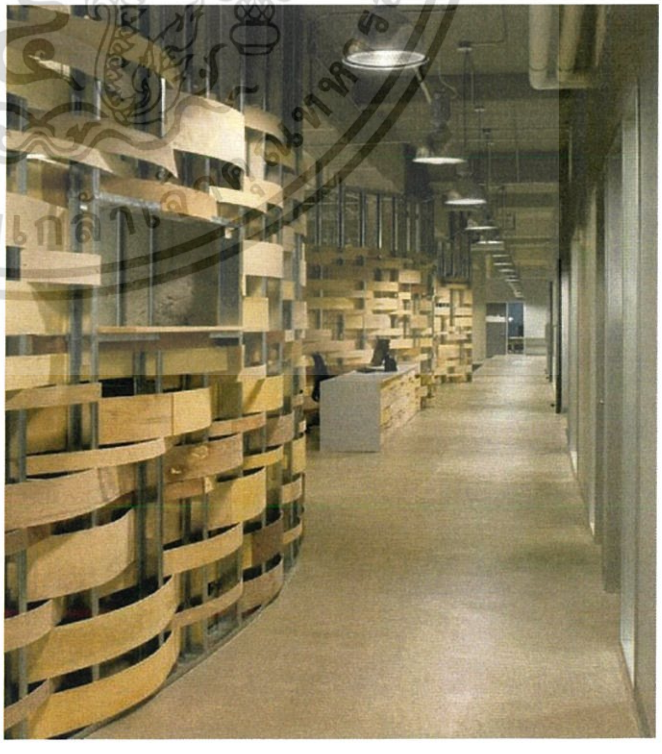
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Mood board

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Color scheme

Line

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 6
รายละเอียดการออกแบบ

6.1 ผังโครงการ

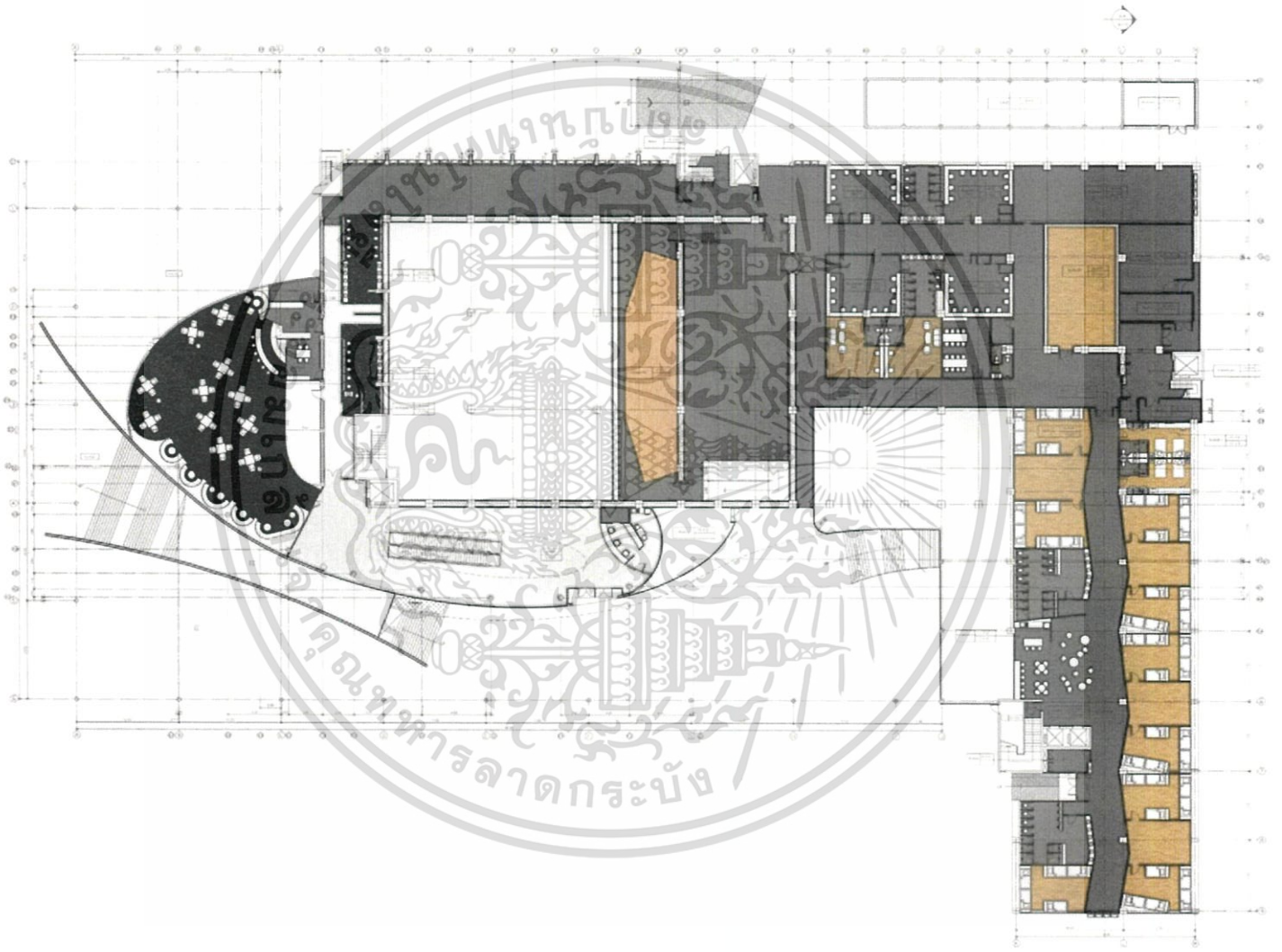
6.1.1 ผังโครงการ

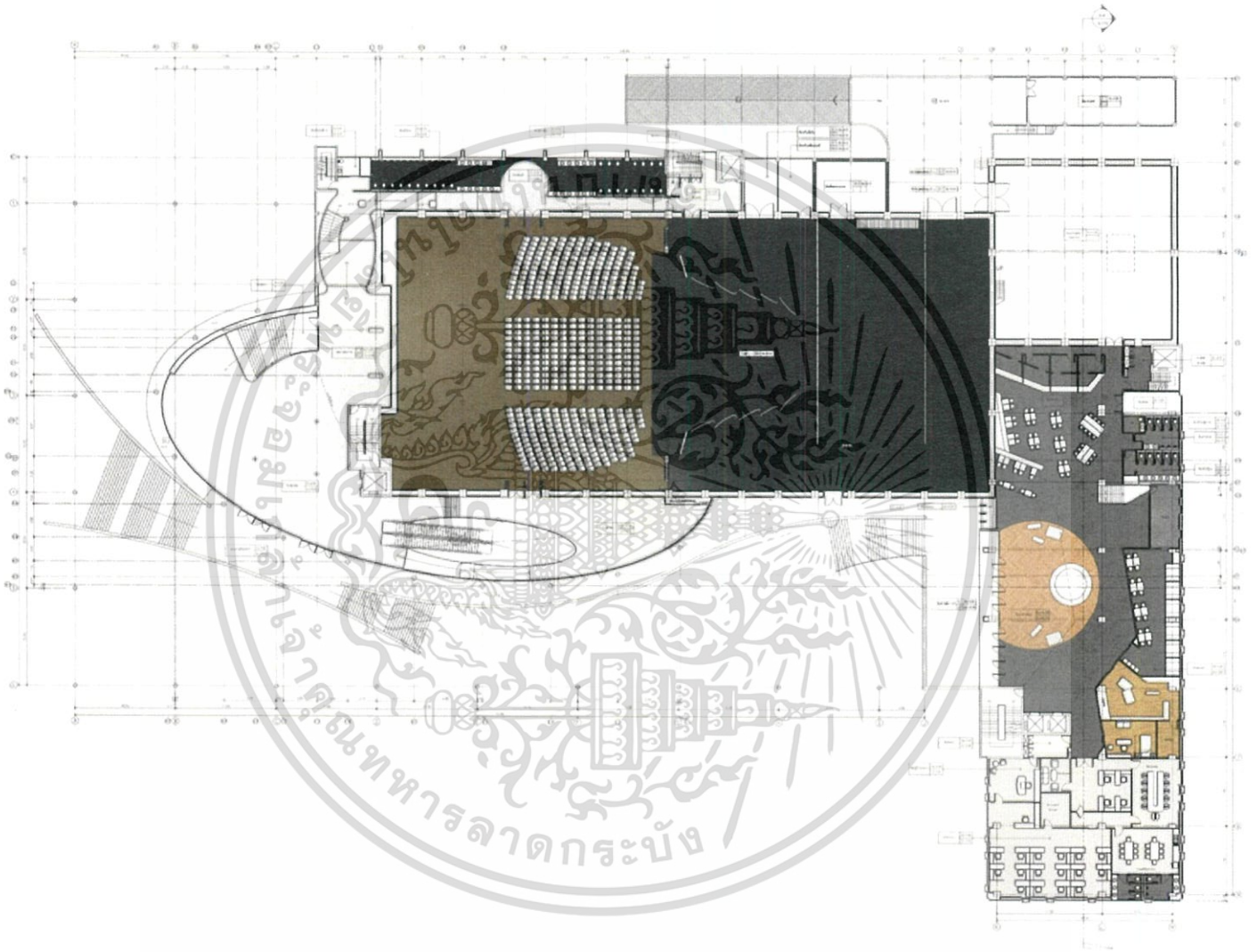
ภาพที่ 76 ผังบริเวณโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

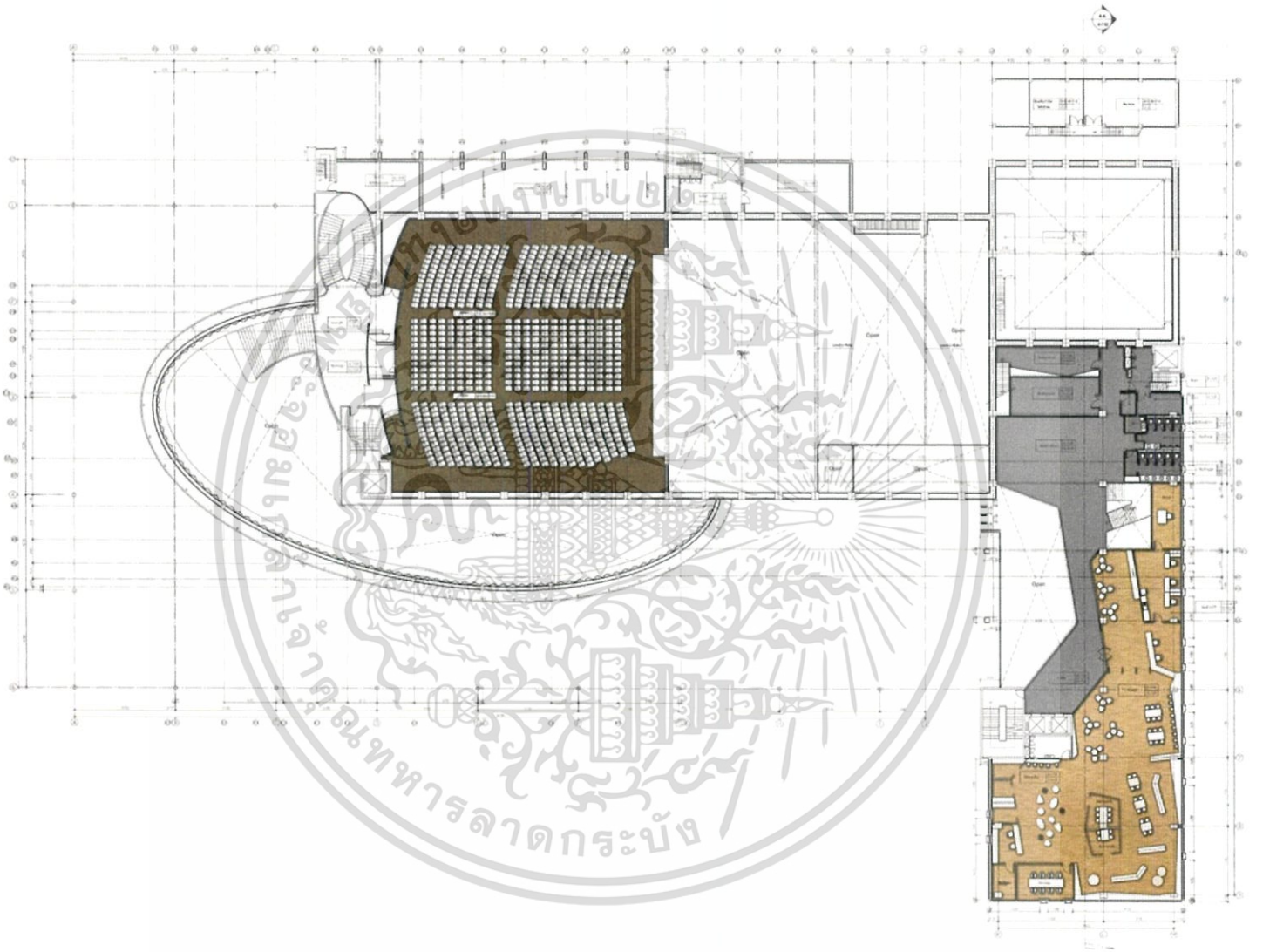
6.1.1 ผังอาคาร

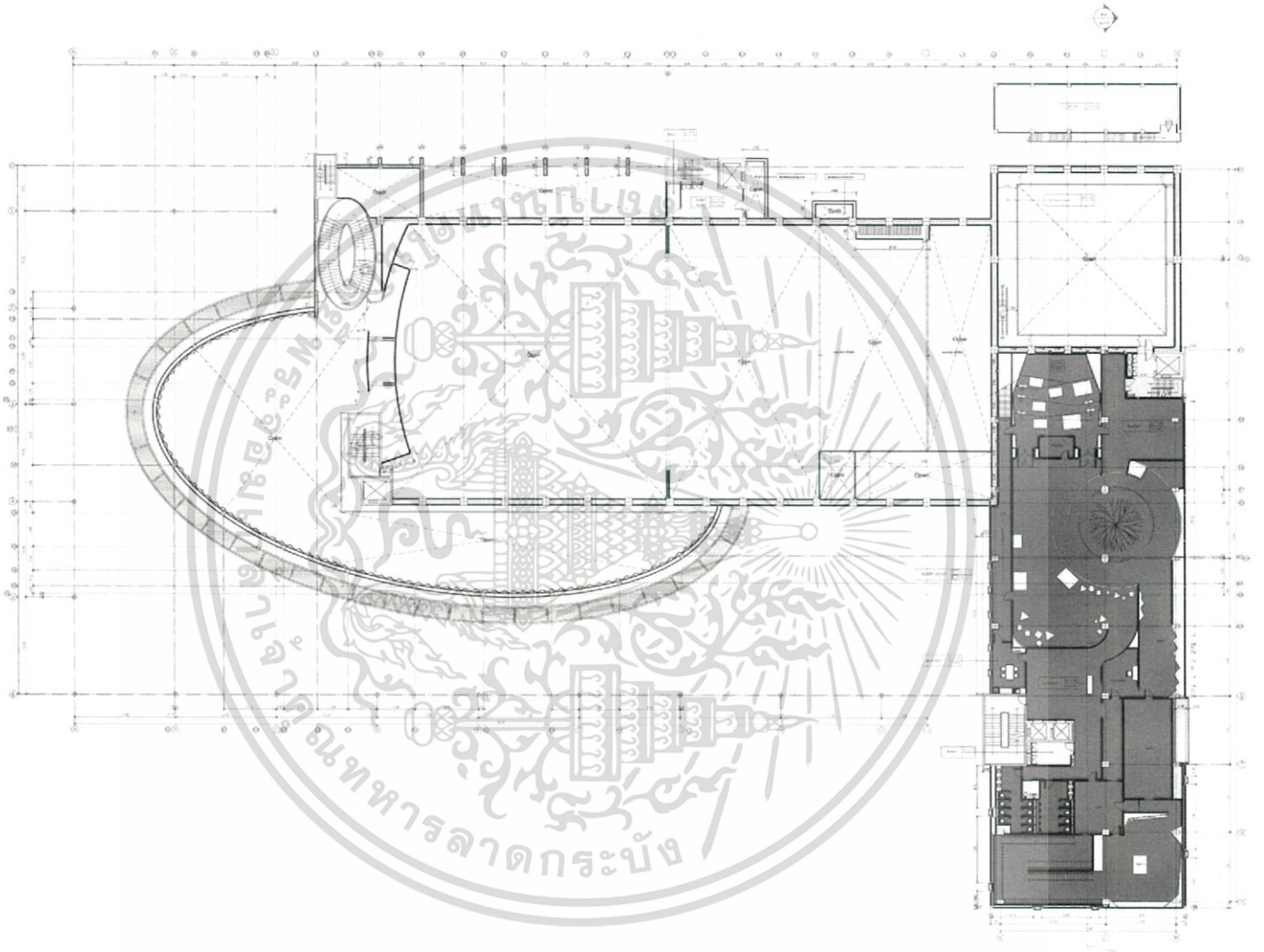
ภาพที่ 77 ผังพื้นอาคารชั้น1

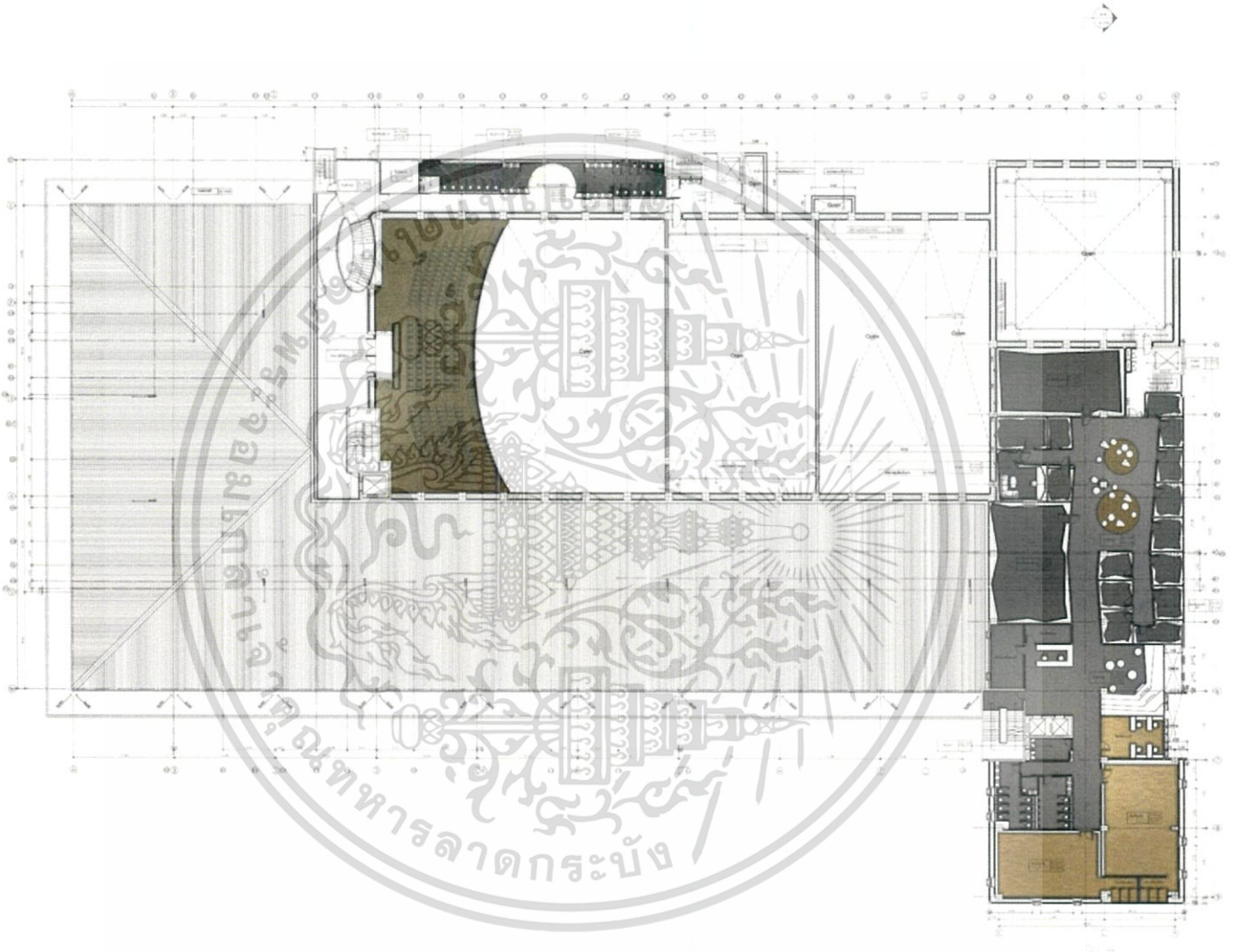
ภาพที่ 78 ผังพื้นอาคารชั้น2

ภาพที่ 79 ผังพื้นอาคารชั้น3

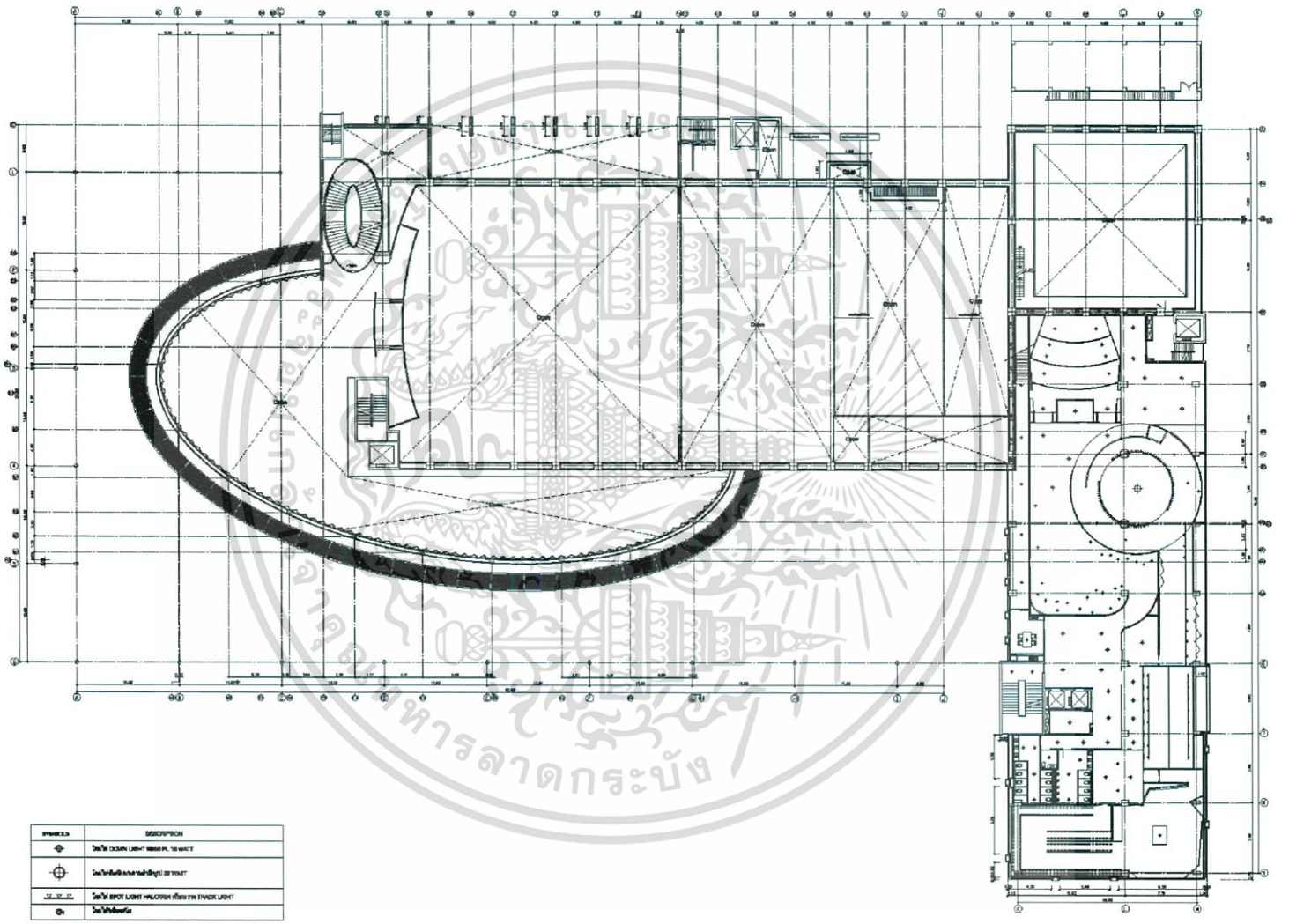

ภาพที่ 80 ผังพื้นอาคารชั้น4

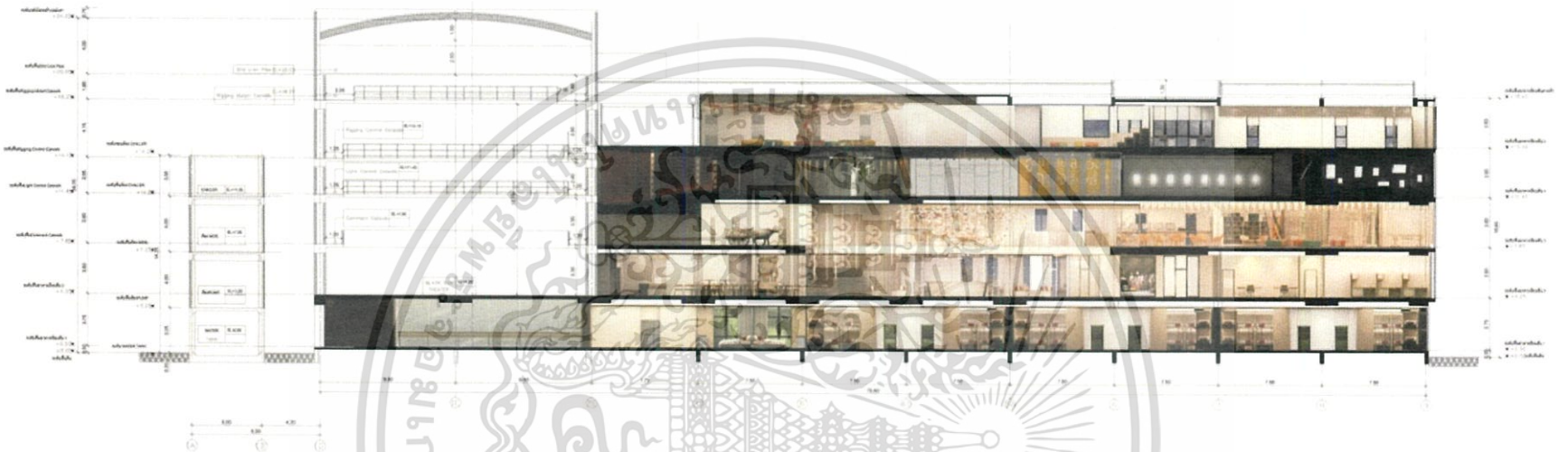
ภาพที่ 81 ผังพื้นอาคารชั้น5

6.1.2 ผังฝ้าเพดานและอุปกรณ์ไฟฟ้า

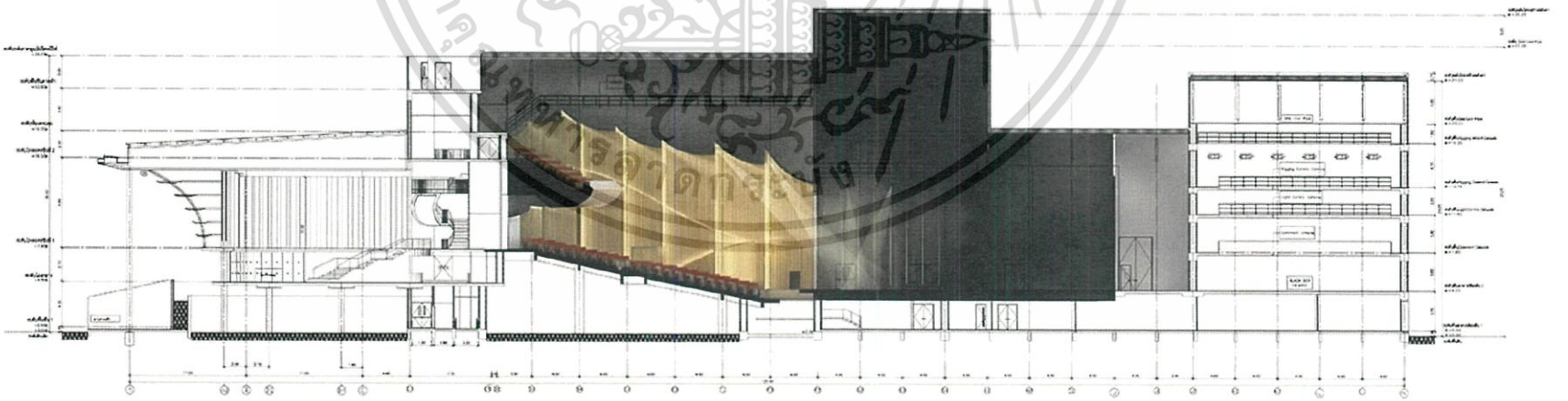

ภาพที่ 82 ผังฝ้าและระบบไฟฟ้าโครงการ

6.2 รูปตัดโครงการ

ภาพที่ 83 รูปตัดโครงการ ด้านA-A

ภาพที่ 84 รูปตัดโครงการ ด้านโรงละคร

6.3 รูปทัศนียภาพโครงการ

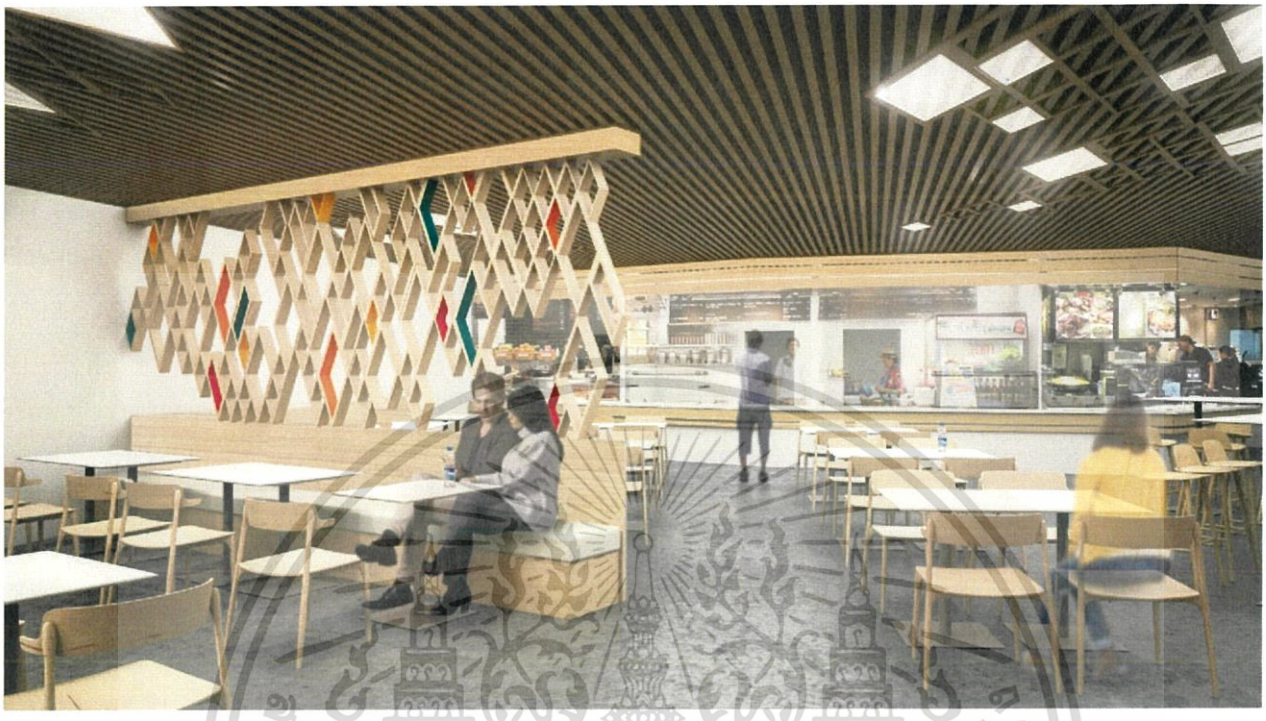
6.3.1 Lobby

ภาพที่ 85 มุมมองจากทางเข้าโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.3.2 Food court

ภาพที่ 86 มุมมองlobbyมายังfood court

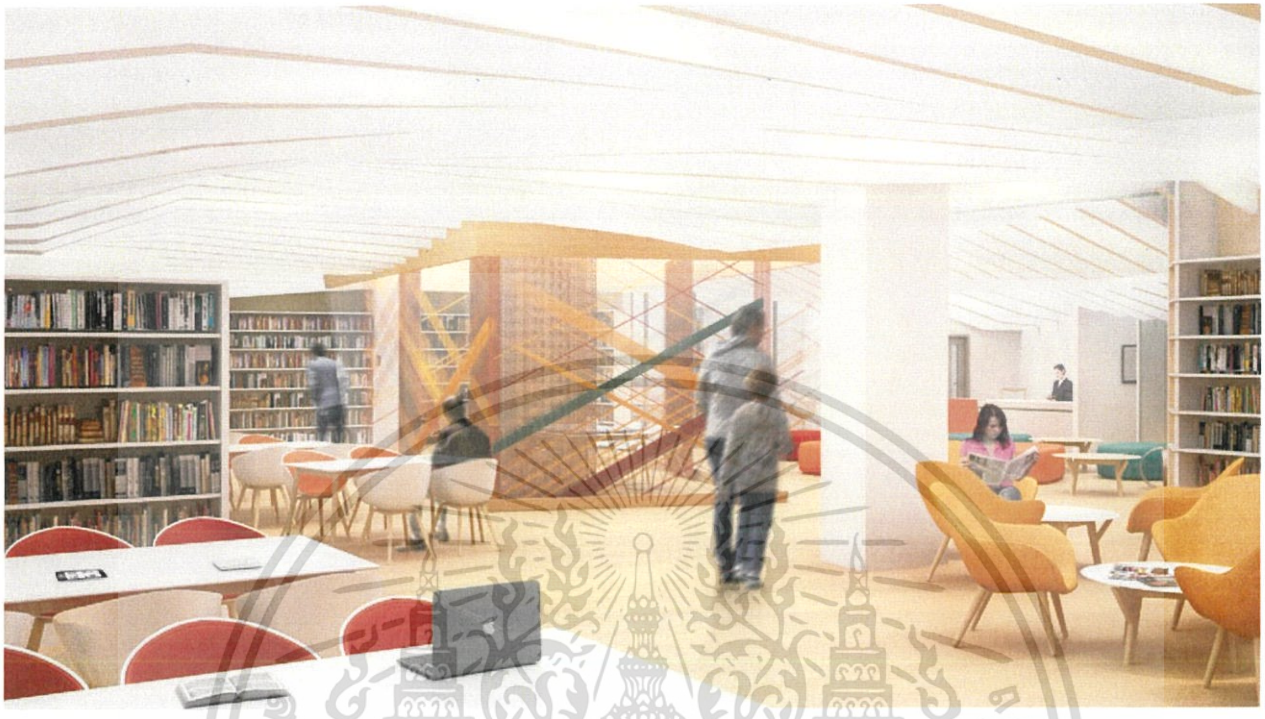
6.3.3 Restaurant

ภาพที่ 87 มุมมองจากทางเข้าร้านอาหารมองเข้ามายังด้านในของร้านอาหาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.3.4 Library

ภาพที่ 88 ห้องสมุดฝั่งห้องสมุด

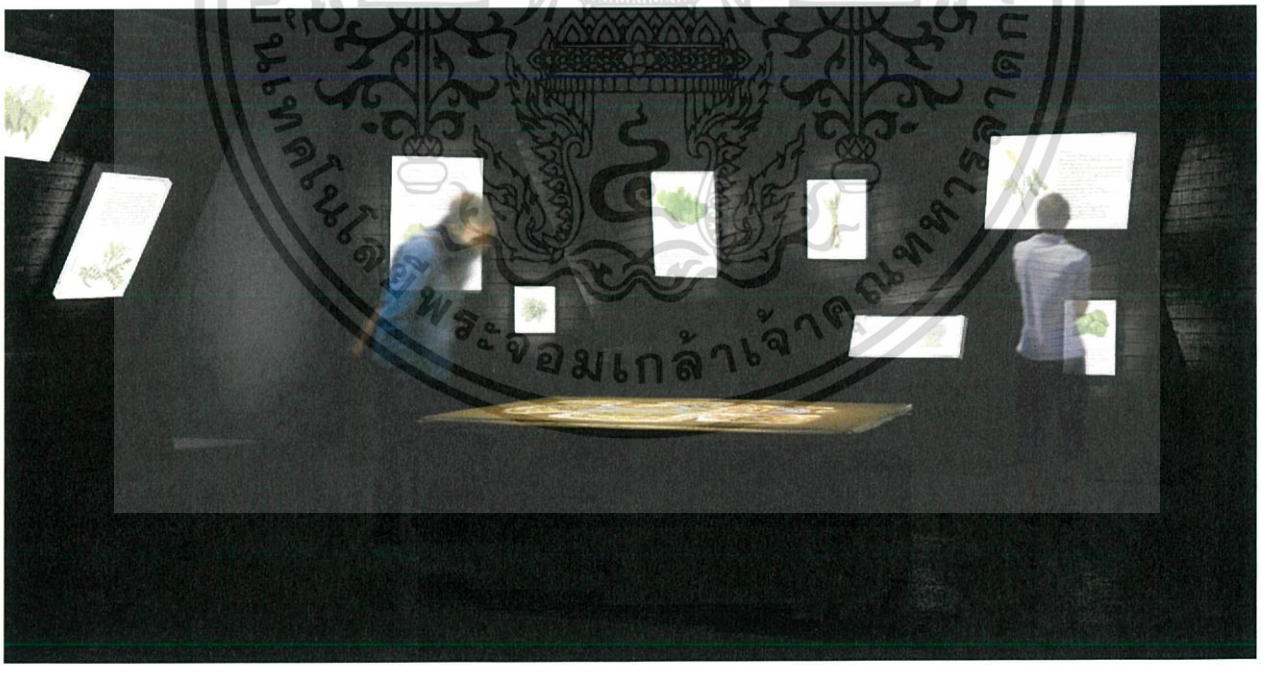
ภาพที่ 89 ห้องสมุดฝั่งห้องสมุดเสียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.3.5 Exhibition

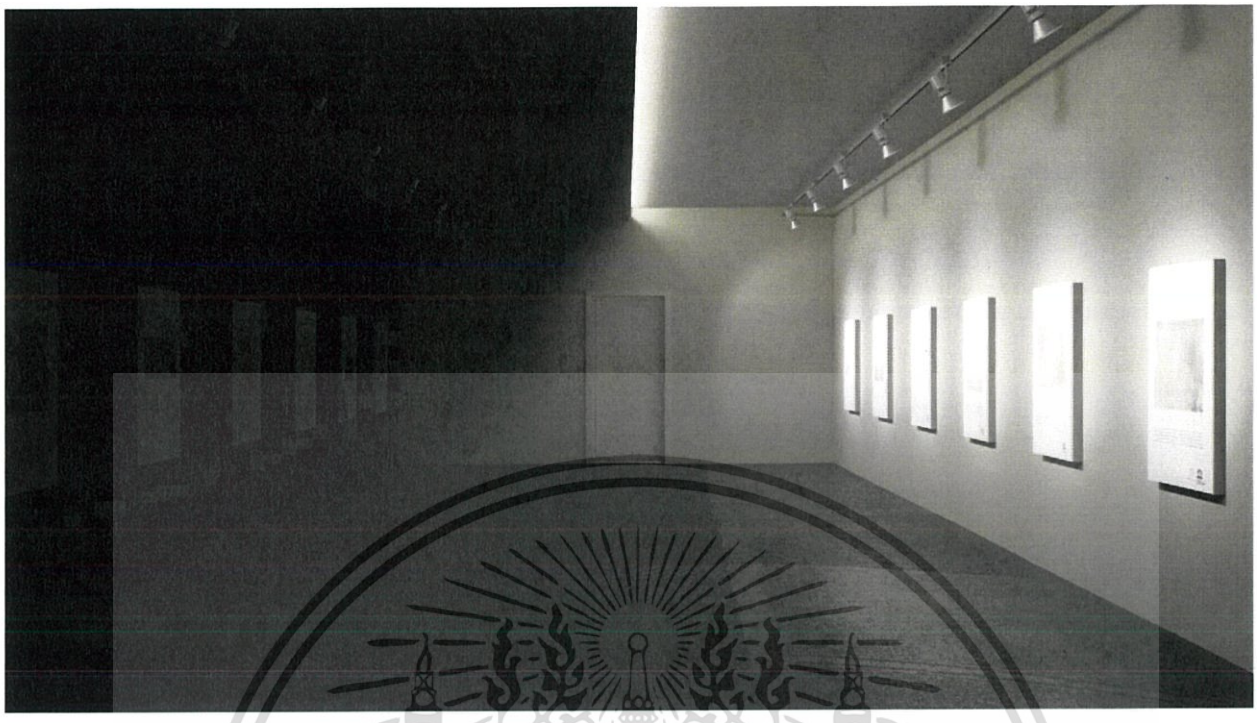

ภาพที่ 90 นิทรรศการโซนที่1 บอกเล่าเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวอีสาน

ภาพที่ 91 นิทรรศการโซนที่2 บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับอาหาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 92 นิทรรศการโซนที่3 บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับหมอ(หมอไสยและหมอยา)

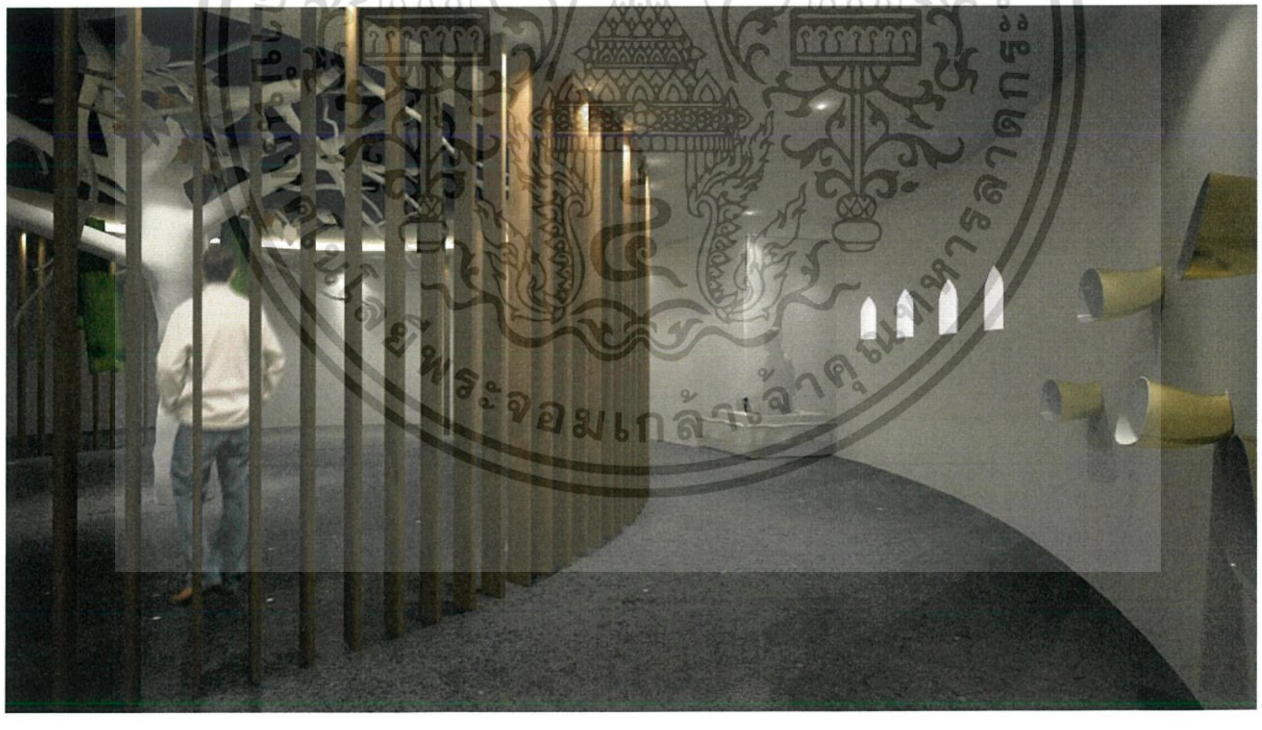

ภาพที่ 93 นิทรรศการโซนที่4 บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับคอง14

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

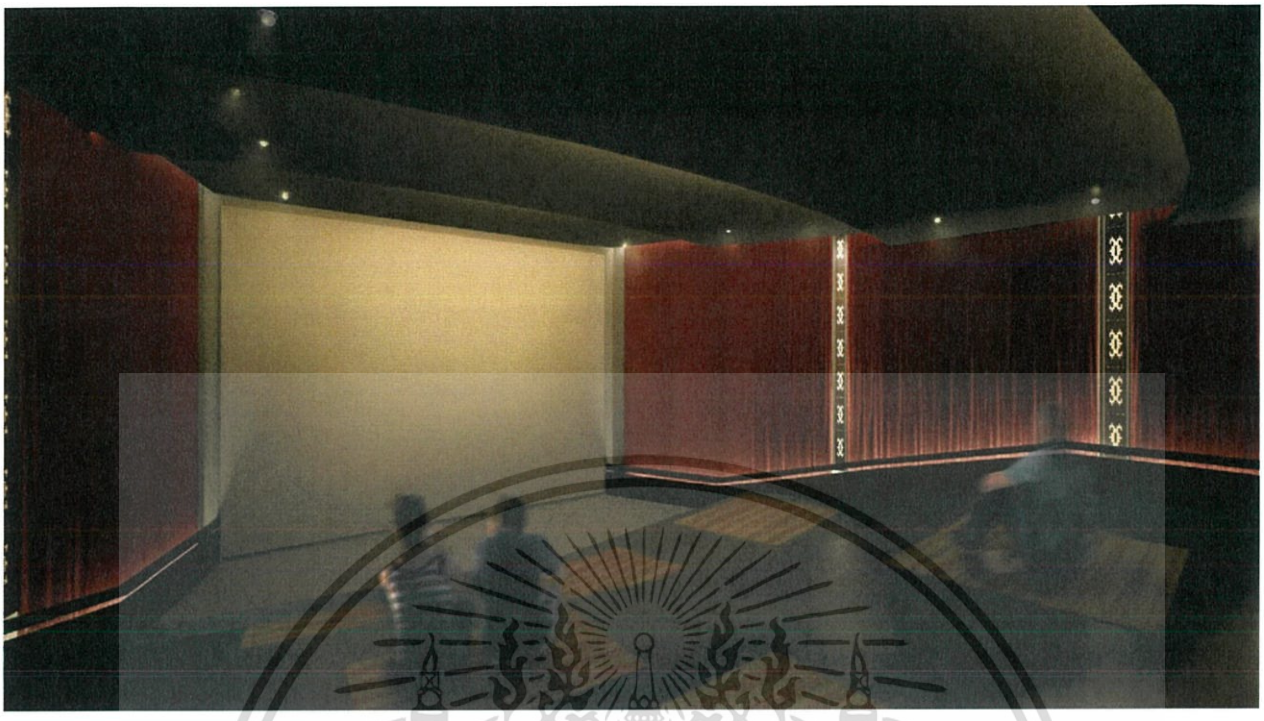

ภาพที่ 94 นิทรรศการโซนที่4 บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับฮีต12

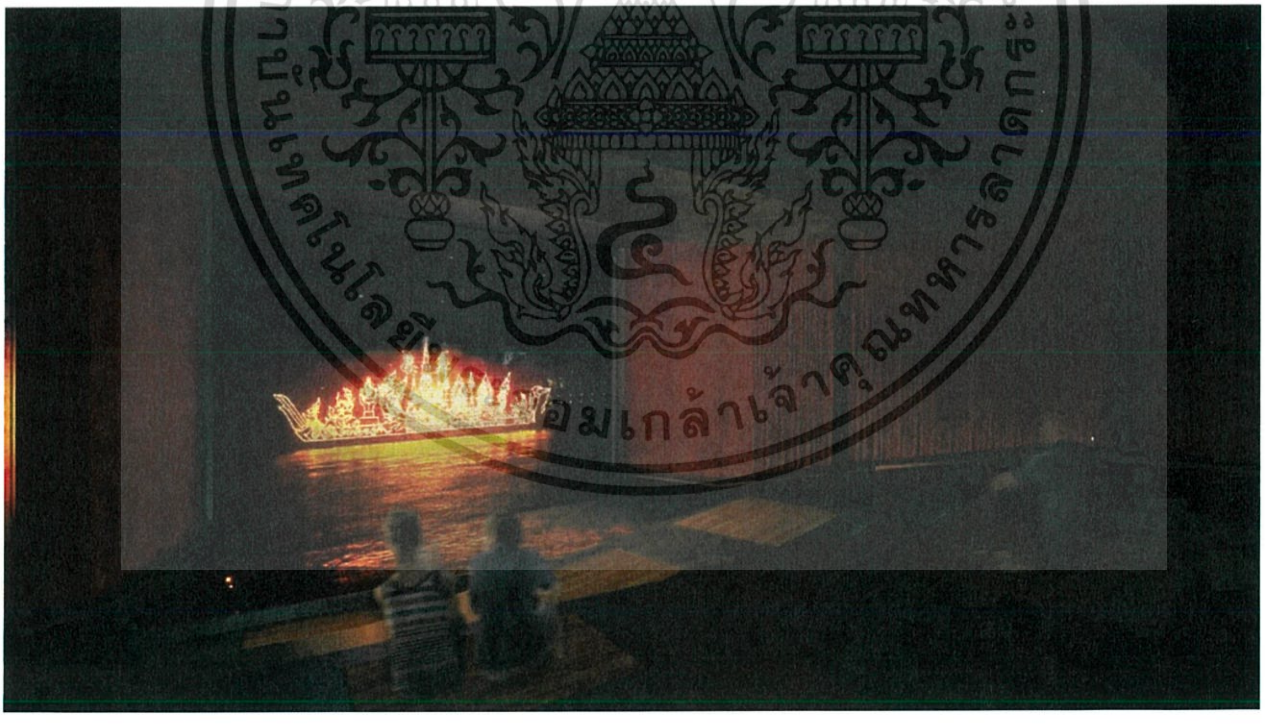

ภาพที่ 95 นิทรรศการโซนที่4 บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับฮีต12

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

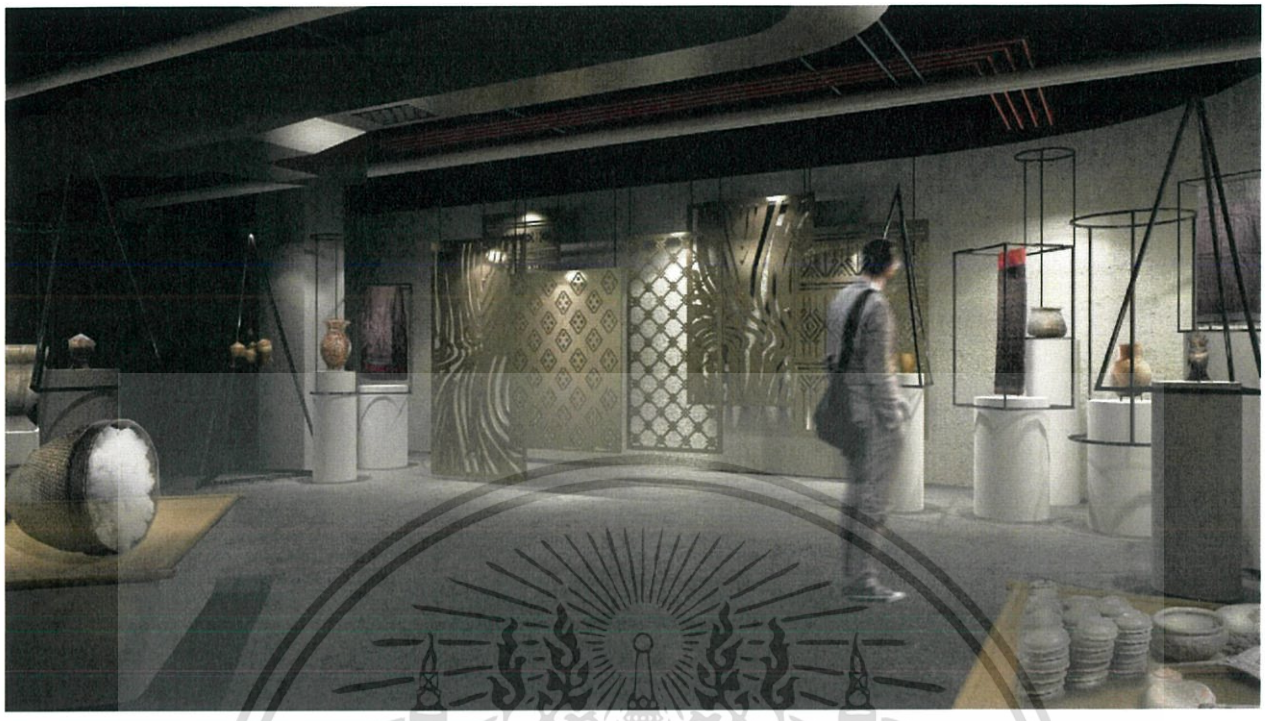

ภาพที่ 96 ห้องฉายภาพวิดีโอเกี่ยวกับประเพณีต่างๆ

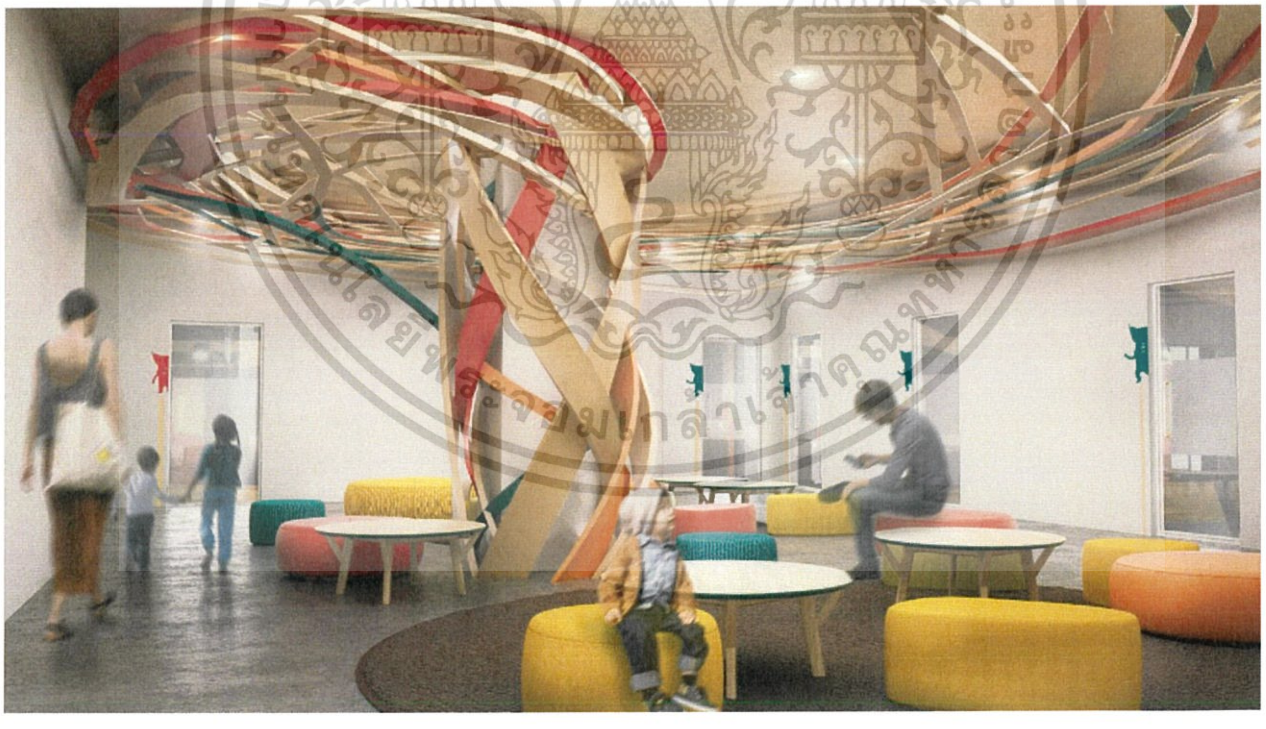

ภาพที่ 97 ห้องฉายภาพวิดีโอเกี่ยวกับประเพณีต่างๆ(ขณะฉาย)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 98 นิทรรศการจัดแสดงเกี่ยวกับศิลปะต่างๆของอีสาน

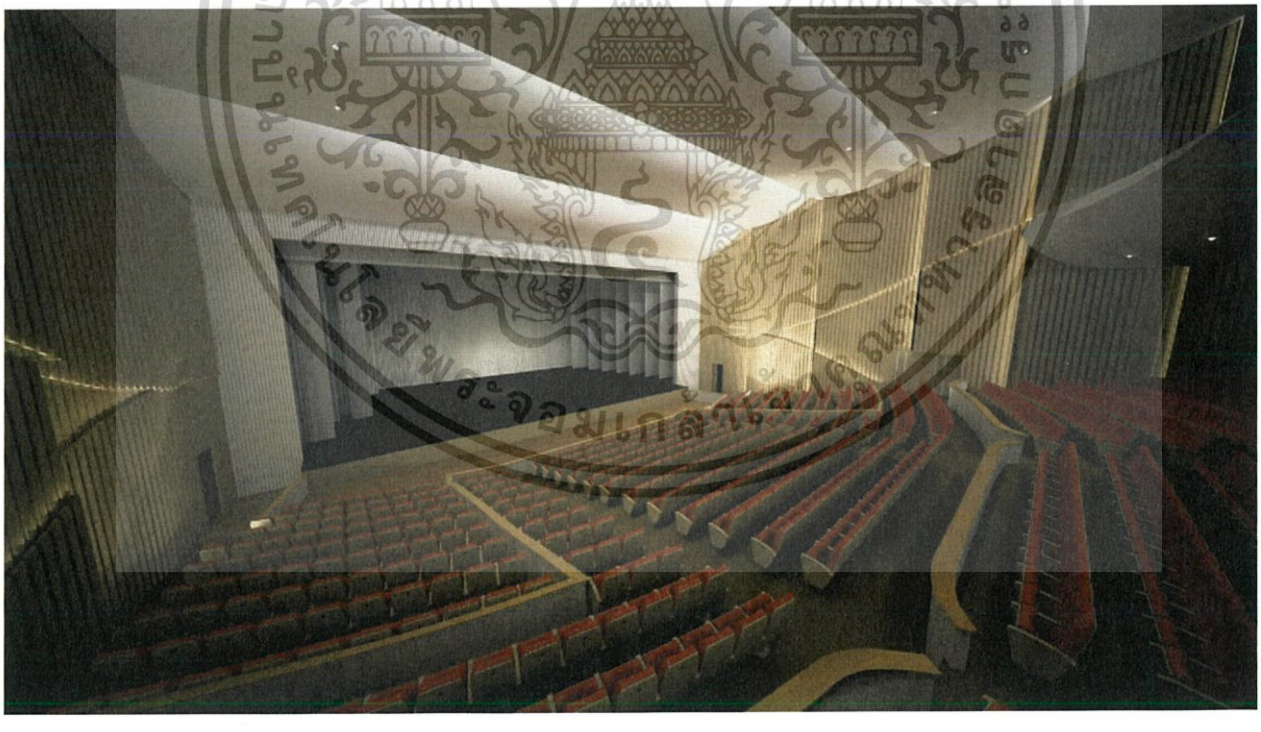

ภาพที่ 99 ส่วนพักคอยของห้องเรียนดรตรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 100 ห้องพักแบบรวมของนักแสดง

ภาพที่ 101 โรงละคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

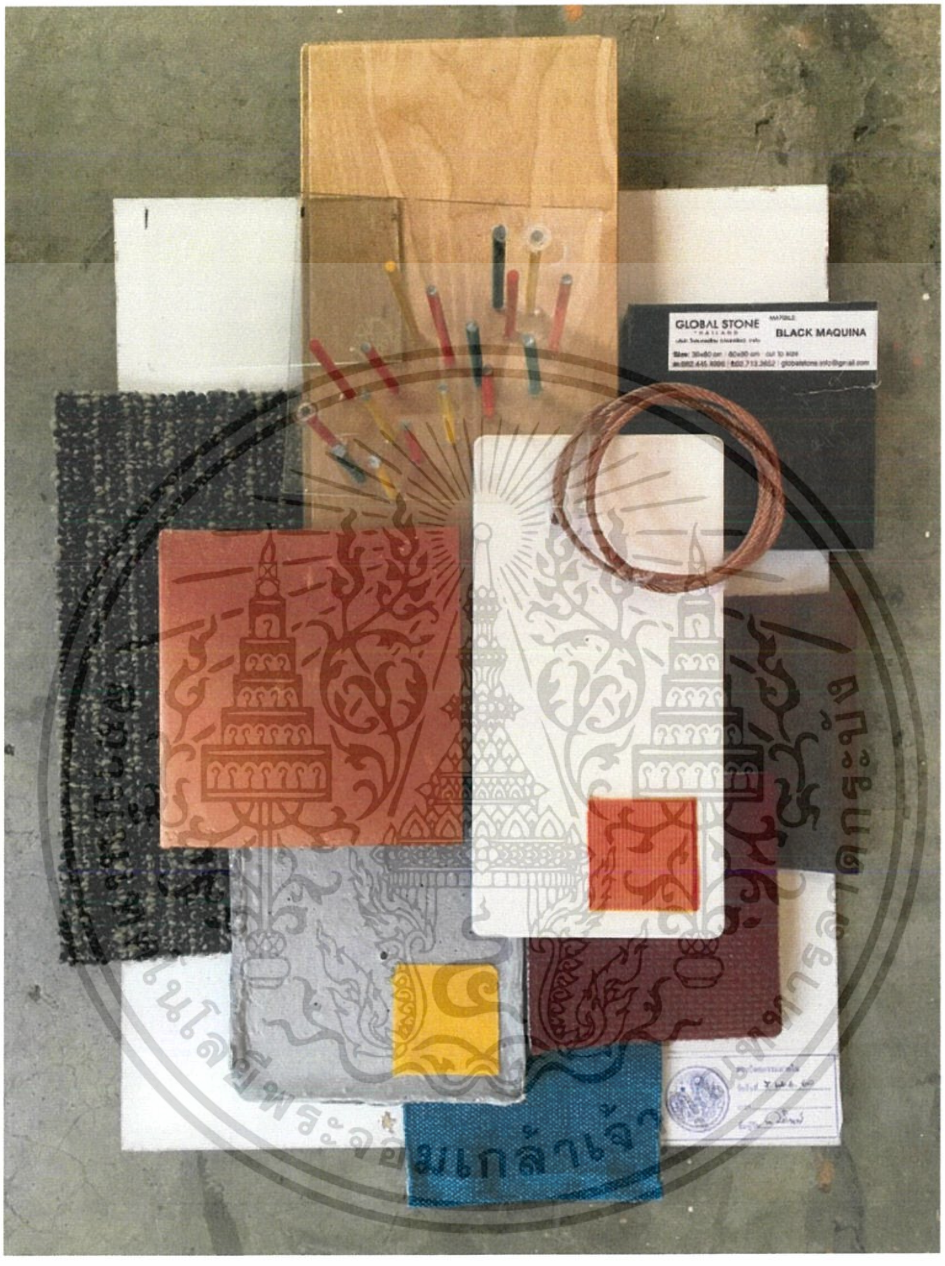
ภาพที่ 102 VIP lounge

ภาพที่ 103 VIP lounge

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.4 วัสดุตัวอย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.5 แบบจำลอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

อุดม สกุลพาณิชย์. โรงละครแห่งชาติภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2543.

สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ พ.ศ.2553-2558. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries23.html. (วันที่ค้นข้อมูล : 27 กรกฎาคม 2559).

คู่มือสร้างความรู้ความเข้าใจการรับมือภัยพิบัติด้วยกฎหมายควบคุมอาคาร สำหรับเจ้าของอาคาร ผู้ตรวจสอบอาคาร และประชาชนทั่วไป. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://office.bangkok.go.th/bcd/images/forms/doc2.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล : 27 กรกฎาคม 2559).

แผนภูมิโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://moc.ocsc.go.th/moc/sites/default/files/05_2_aephnphuumiokhrngsraang_0.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล : 4 สิงหาคม 2559).

ลักษณะพิเศษของอาคาร. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://mahidol.ac.th/princemahidolhall/index.php/building/what-s-special. (วันที่ค้นข้อมูล : 4 สิงหาคม 2559).

ศิลปะการแสดง. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://drama-study.blogspot.com/2014/09/blog-post_21.html. (วันที่ค้นข้อมูล : 4 สิงหาคม 2559).

ประวัติความเป็นมาของชาวไทยอีสาน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.esansawang.in.th/esanweb/es3_text/legend.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล : 4 สิงหาคม 2559).

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเพณีฮีตสิบสอง คองสิบสี่. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.baanmaha.com/community/threads/5759%E0%B8%AE%E0%B8%B5%E0%B8%95%E0%B8%AA%E0%B8%B4%E0%B8%9A%E0%B8%AA%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%B4%E0%B8%9A%E0%B8%AA%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%92%E0%B8%99%E0%B8%98%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%9E%E0%B8%93%E0%B8%B5%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%99%E0%B8%AD%E0%B8%B4%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%99. (วันที่ค้นข้อมูล : 4 สิงหาคม 2559).

อาหารพื้นบ้านอีสาน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.healthcarethai.com/%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9E%E0%B8%B7%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%9A%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%AD%E0%B8%B5%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%99/. (วันที่ค้นข้อมูล : 9 สิงหาคม 2559).

นาฏศิลป์และการร่ายรำ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.isangate.com/entertain/music_02.html. (วันที่ค้นข้อมูล : 9 สิงหาคม 2559).

นาฏศิลป์และการร่ายรำ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.isangate.com/entertain/dance_03..html. (วันที่ค้นข้อมูล : 9 สิงหาคม 2559).

กิตติพงศ์ ดารักษ์. ผญา ภูมิปัญญาอีสาน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=842. (วันที่ค้นข้อมูล : 9 สิงหาคม 2559).

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Lay out

โครงการตั้งอยู่ใจกลางเมืองจังหวัดชอนแก่นซึ่งทำให้ผู้ใช้ภายในจังหวัดชอนแก่นสามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกสบาย เนื่องจากมีรถสองแถวผ่านไปมาหลายสายและหากมีรถส่วนตัวก็สามารถนำมาจอดที่โครงการได้โครงการตั้งอยู่บนถนนเส้นหลัก ที่เชื่อมไปยังจังหวัดโดยรอบจังหวัดชอนแก่นได้ ทำให้ง่ายต่อการเข้าถึงของผู้ใช้จากจังหวัดข้างเคียง

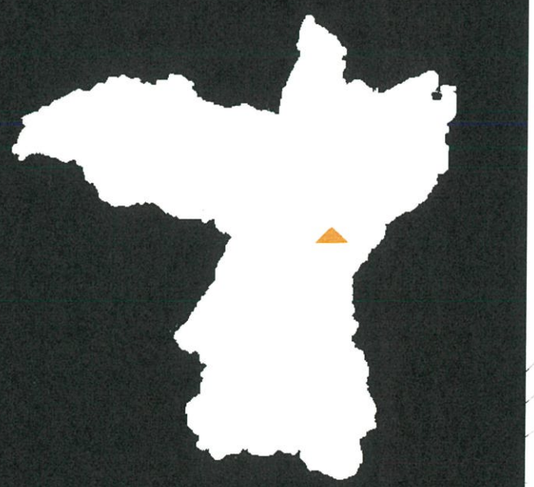
ขนาดพื้นที่ 55,200 ตร.ม.
กว้าง 200เมตร x ยาว 276เมตร

N ชุมชน

E Central Plaza

S ถนนศรีจันทร์

W โรงพยาบาลชอนแก่นราม และศูนย์ศิลาชอนแก่นราม

ถนนมิตรภาพ

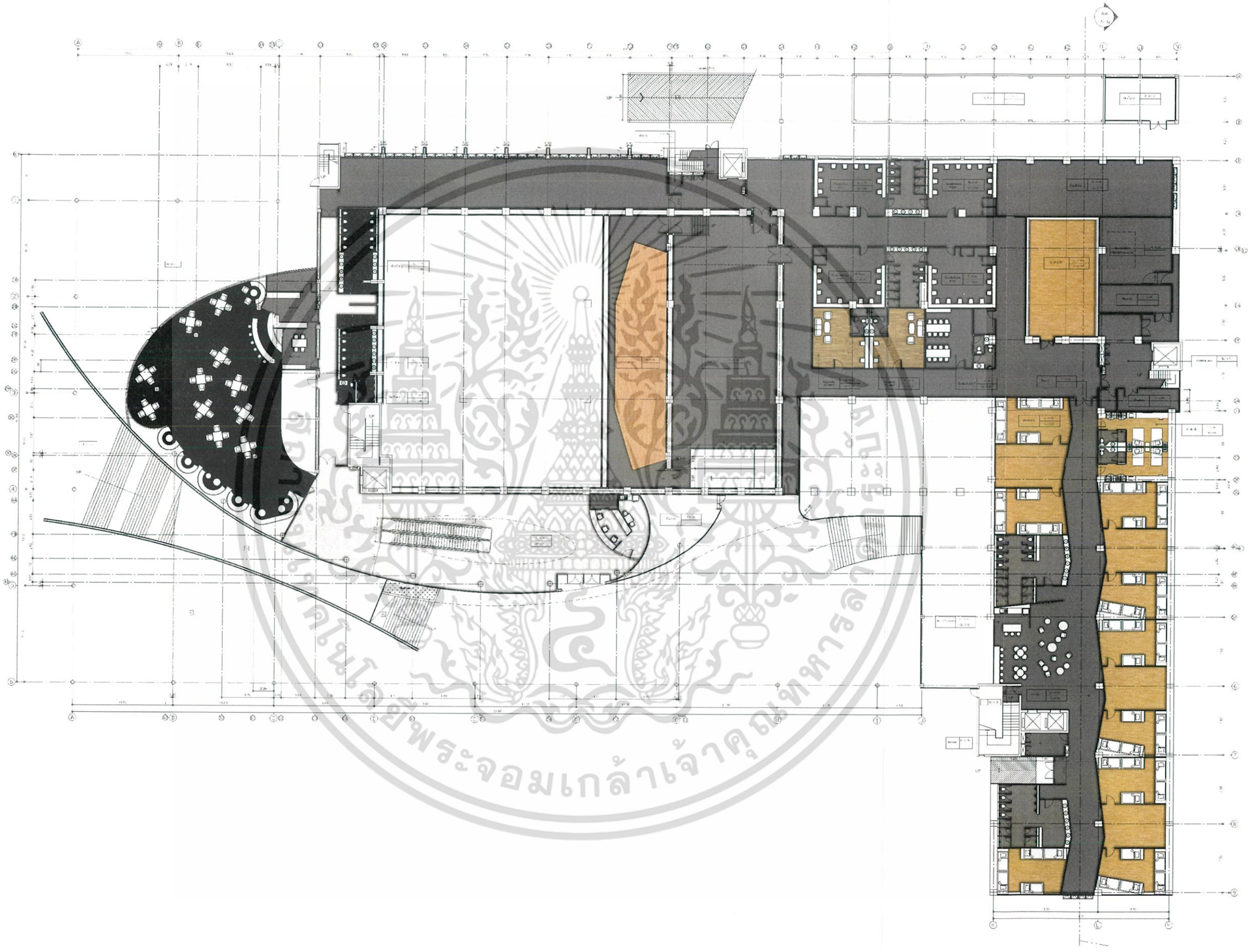
Miss.Orrakam Hnunpanichponk no.55020177
faculty of architecture, Department of interior architecture
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผังบริเวณ

มาตราส่วน 1 : 400

1st floor

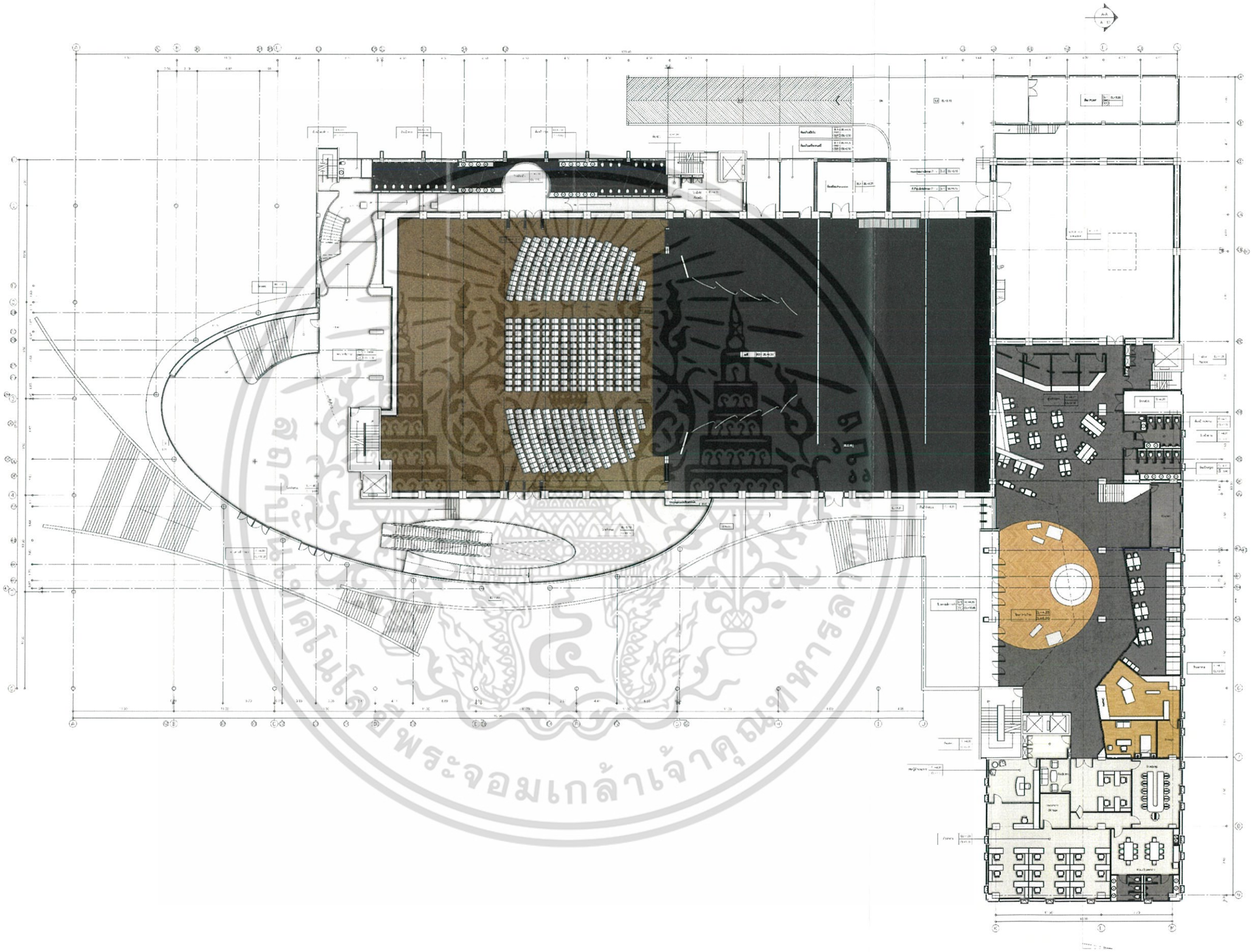
ผังพื้นชั้นที่ 1

มาตราส่วน 1 : 150

Miss.Orrakarn Hnunpanichponk no.55020177
faculty of architecture, Department of interior architecture
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2nd floor

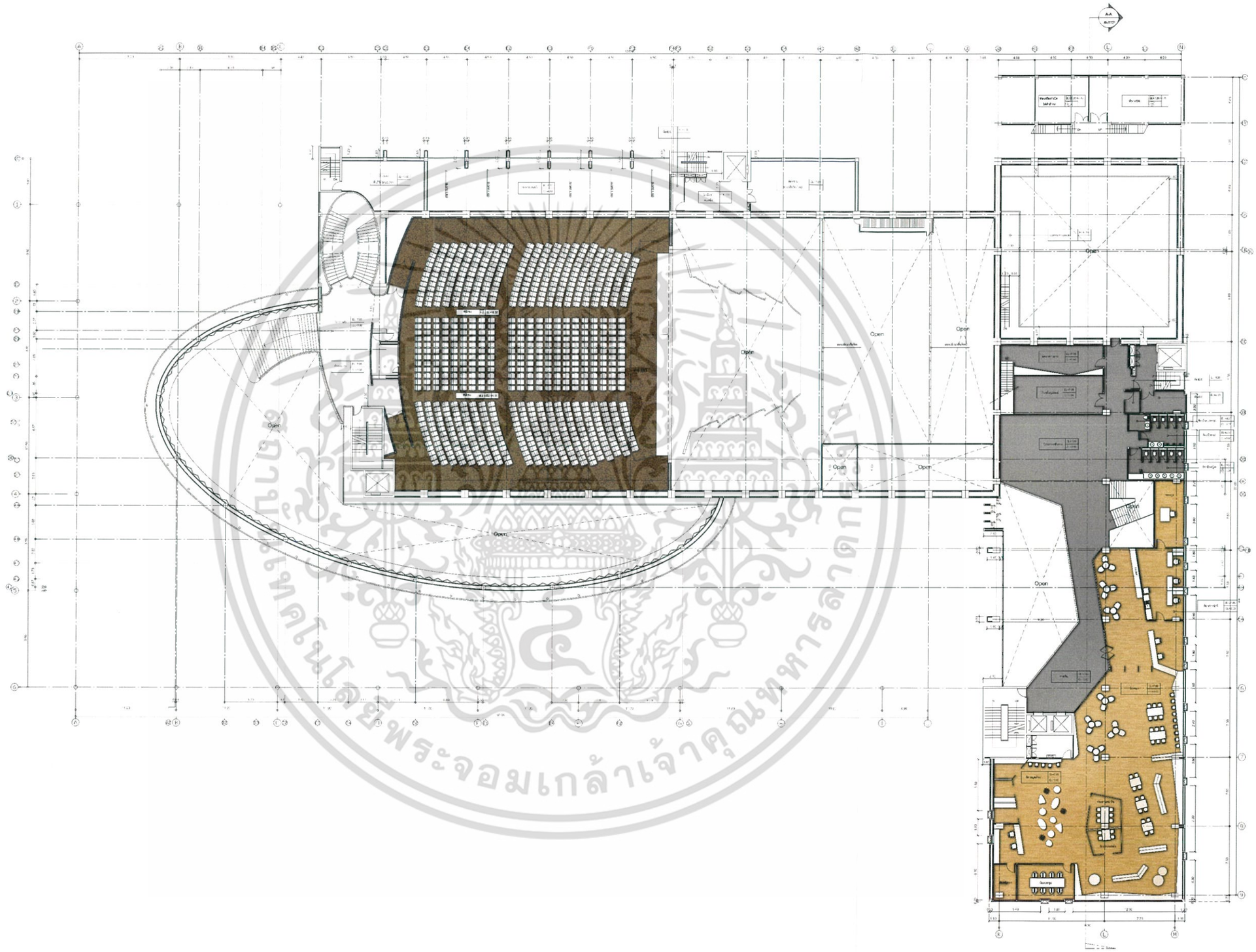
ผังพื้นชั้นที่ 2

มาตราส่วน 1 : 150

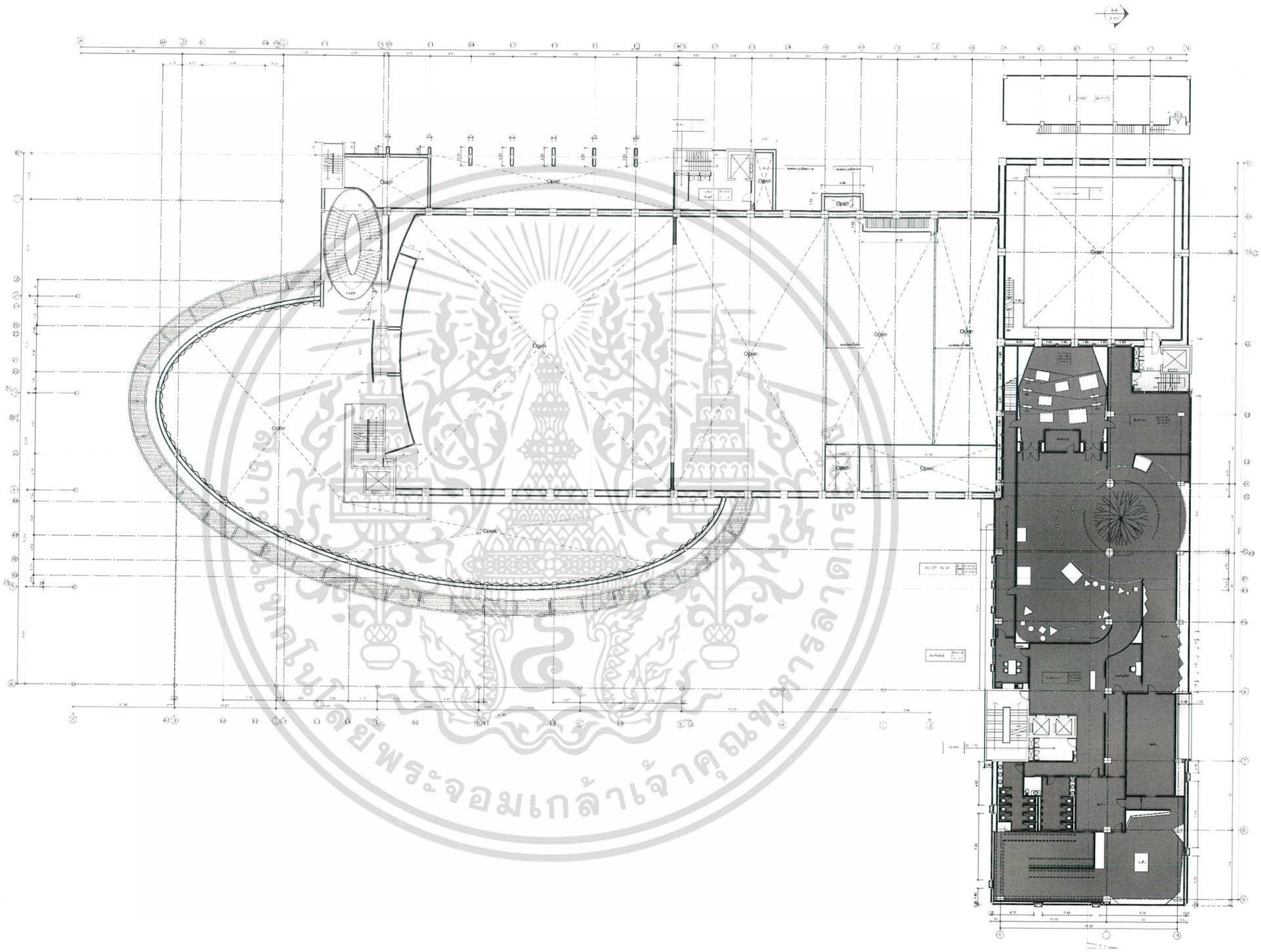
Miss.Orrakam Hnunpanichponk no.55020177
faculty of architecture, Department of interior architecture
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3rd floor

Open
Open
Open

4th floor

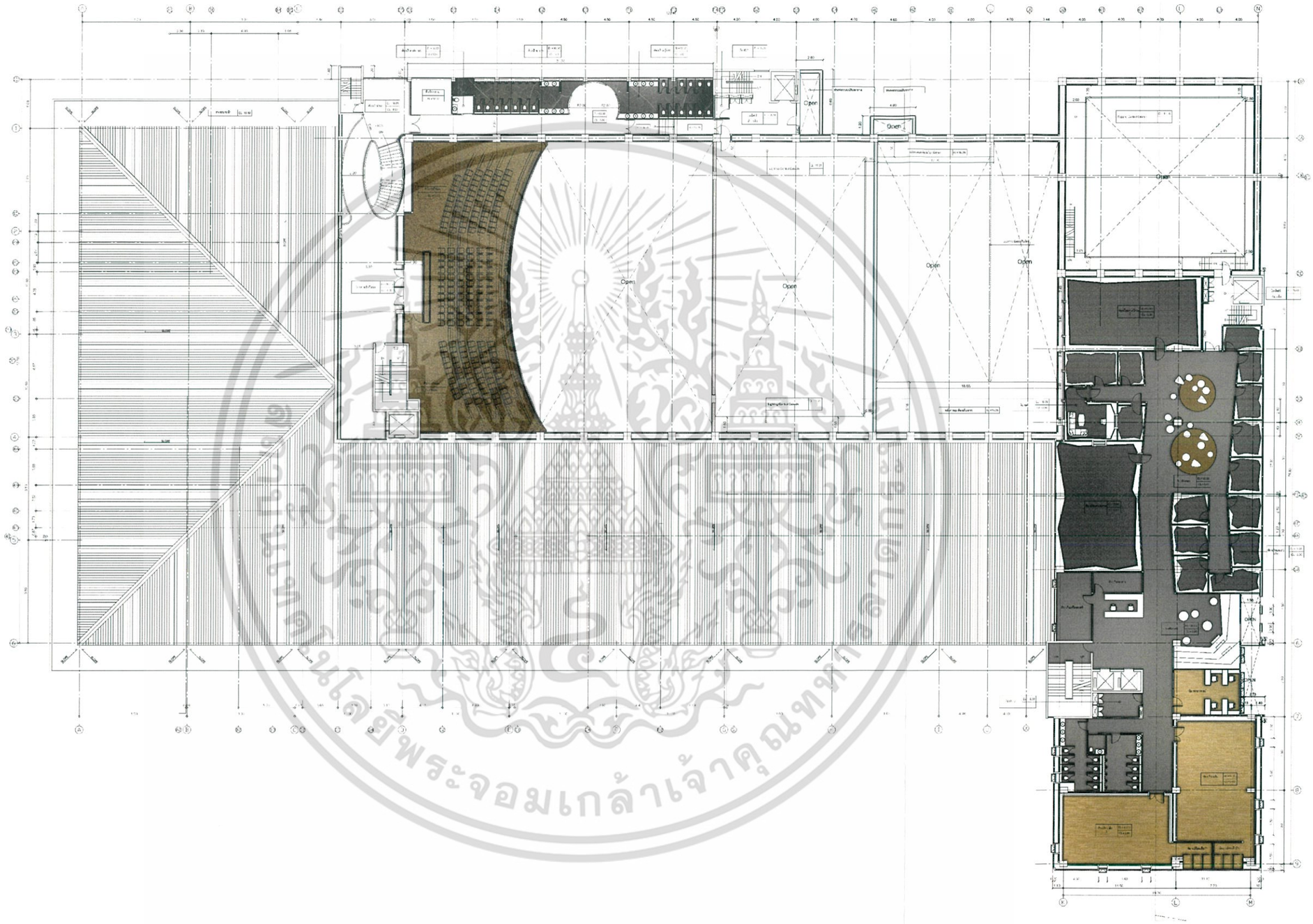
ผังพื้นชั้นที่ 4

มาตราส่วน 1 : 150

Miss.Orrakarn Hnunpanichponk no.55020177
faculty of architecture, Department of interior architecture
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5th floor

ผังพื้นชั้นที่ 5

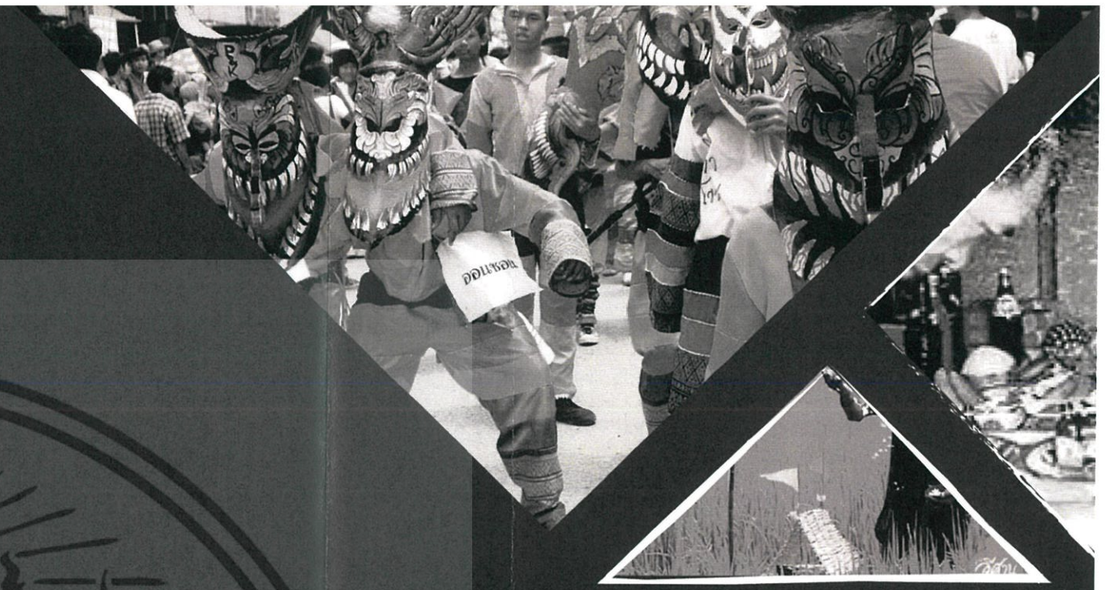
มาตราส่วน 1 : 150

Miss.Orrakarn Hnunpanichponk no.55020177
faculty of architecture, Department of interior architecture
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

N E C C

KHON KAEN

North-eastern's cultural center

Location : จ.ขอนแก่น

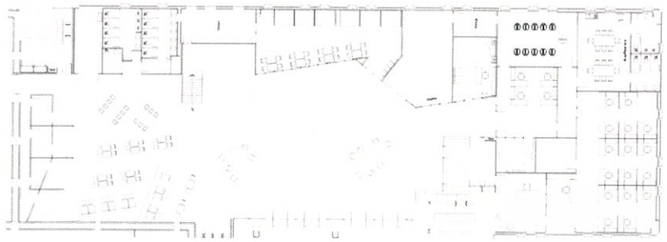
Miss.Orrakarn Hnunpanichponk no.55020177
faculty of architecture, Department of interior architecture
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

L o b b y

เป็นจุดรวมพื้นที่ส่วนกลางต่างๆเอาไว้ด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นร้านอาหาร ร้านขายของฝาก และศูนย์อาหาร อีกทั้งยังเป็นจุดแจกผู้ใช้งานไปยังส่วนอื่นๆของศูนย์วัฒนธรรมแห่งนี้

เอกสารนี้เป็นเอกส
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งข้อความบางส่วนของเอกสารนี้ก็ไม่ควรนำไปใช้

entrace

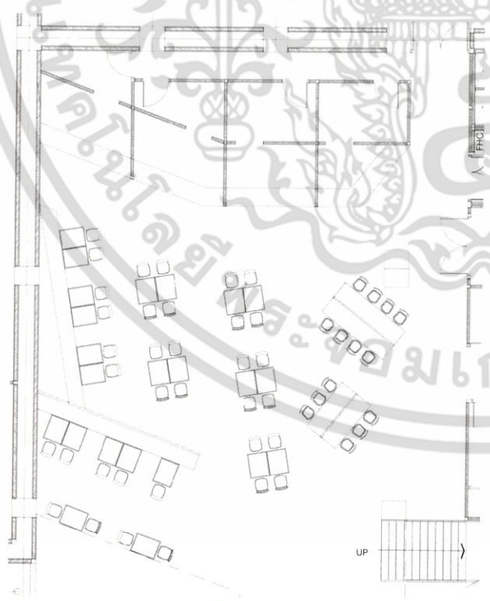

Food court

การตามหาของดีของดังจะไม่ยากอีกต่อไปเพราะศูนย์อาหารแห่งนี้จะรวบรวมอาหารดี อาหารดังของขอนแก่นมาไว้ในที่เดียว

เปิดให้บริการ : ทุกวัน
เวลา : 8.00น. - 19.00น.

entrace

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้า

ครัวสุดา
ข้าวราดแกง สไตล์ลาวปนไทย
ที่อร่อยถูกปาก รสชาติไม่ซ้ำใคร
เมนูแนะนำ : ขนมจีนแกงไก่
แหนมคลุก

โจ๊กคุณแอ้ม
โจ๊กหมู ฝีมือระดับเทพ ที่เปิด
บริการมานานกว่า 40 ปีแล้ว
บริการโจ๊กสาระพัดชนิด
เมนูแนะนำ : โจ๊กหมูลับ

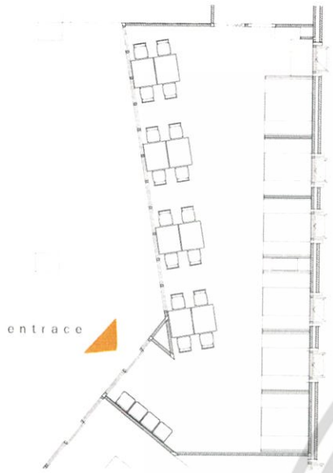
เซี่ยงจี๊เจ้าเก่า
ร้านต้มเลือดหมูเก่าแก่ที่อยู่คู่ตลาด
ขอนแก่นมากว่า 38ปี
เมนูแนะนำ :ต้มเลือดหมูใส่เซี่ยงจี้

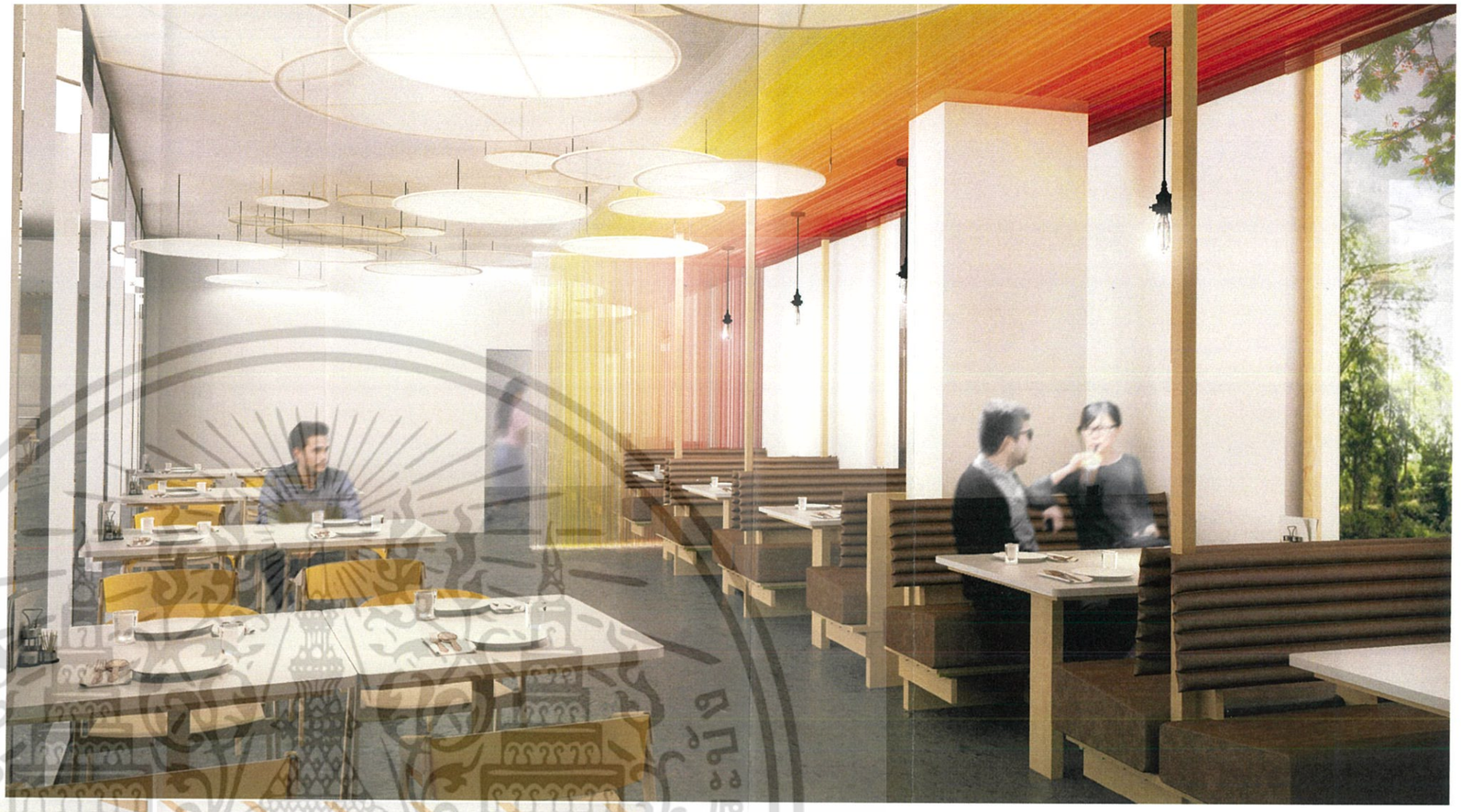
โจ๊กจับบัตรคิว
ร้านขายก๋วยจั๊บ และต้มเส็น
ที่คิวยาวจนต้องแจกบัตรคิว
เมนูแนะนำ : ต้มเส็นรวม, ก๋วยจั๊บ

Restaurant

เมื่อพูดถึงภาคอีสาน ใครหลายๆคน
คงหนีไม่พ้นอาหารอีสาน ที่รสชาติ
เปรี้ยว เค็ม เผ็ด จัดจ้านถึงใจ

เปิดให้บริการ : ทุกวัน
เวลา : 10.00น. - 20.00น.

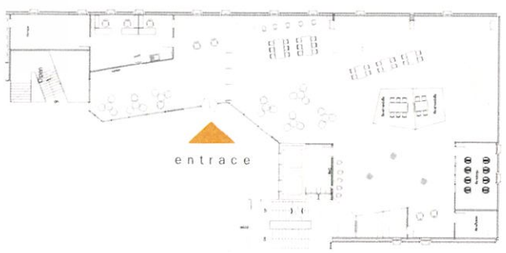

Library

ห้องสมุดสาธารณะที่เปิดให้ ทุกๆคน
สามารถเข้ามาใช้บริการได้ โดยภายใน
แบ่งการให้บริการออกเป็น2ส่วน คือ
ห้องสมุดหนังสือ และห้องสมุดเสียง

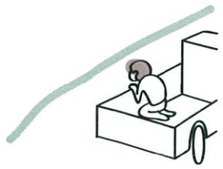

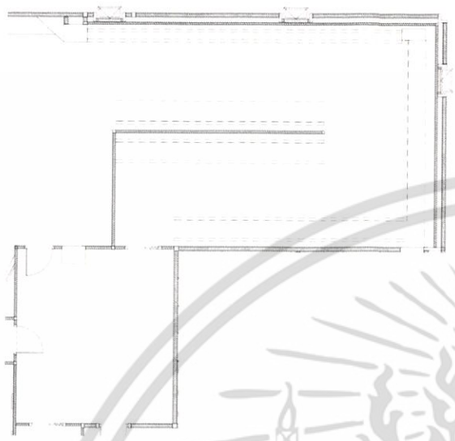
เอกสารนี้ใช้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่อนุญาตให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Exhibition

zone : ฟ้าวมาม่วนนำกัน
time : 15 นาที
บอกเล่าเรื่องราววิถีชีวิตและความเป็น
อยู่ของชาวอีสาน ที่ดำรงด้วยการทำ
การเกษตร และปศุสัตว์

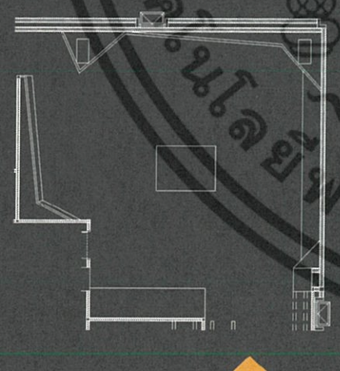

Exhibition

zone : แซ่บอีหลีอีหลอ
แซ่บกระด้อกระเดื้อ
time : 15 นาที
หนึ่งมื้ออาหารของชาวอีสาน เขากิน
อะไรกันวัตถุดิบเอามาจากไหน และ
ถ้าเหลือล่ะจะทำยังไง จะได้มารู้กัน!!

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Exhibition

zone : ตำอิ บ่ยู้เป็นหยั่ง
time : 10 นาที
ชาวอีกสานแยกการแพทย์ออกเป็น
2แขนง คือ หมอยา และ หมอไสย โดย
2แขนงนี้ก็เป็นเหมือนแสงสว่างและเงาท
ควบคู่กันไป

entrace

Exhibition

zone : ชะมะคักแท้น่อ
time : 45 นาที
การดำเนินชีวิตของแต่ละคน ย่อมต้องมี
หลัก แนว ในการดำเนินชีวิต ซึ่งชาวอีสาน
เองนั้นก็มี คือ คอง14 หลักธรรม14ประ
การ

entrace

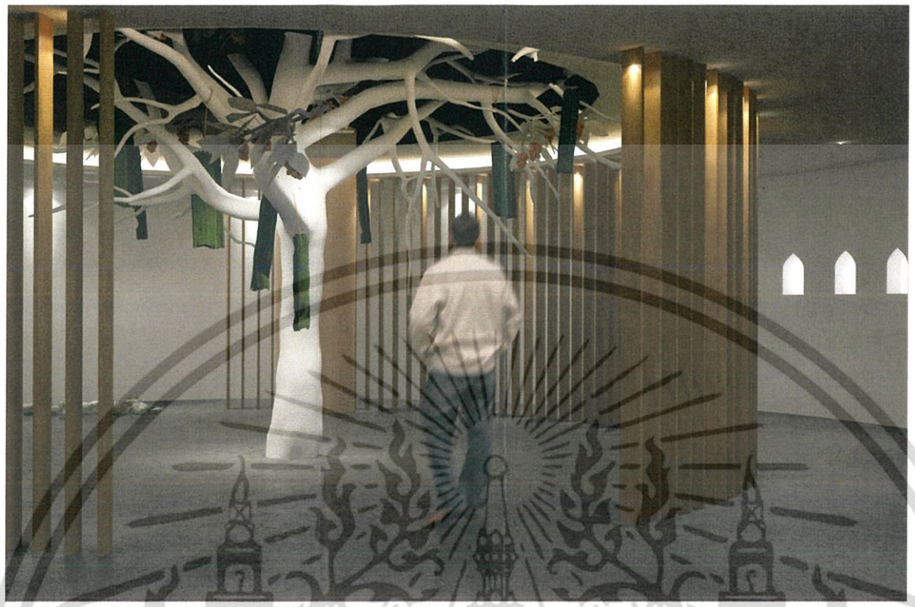
เอกสารนี้เป็นเอกส
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้ง

Exhibition

zone : ฟ้าวมาม่วนน้ำกั่น
1 ปีมีประเพณีมากมายถูกจัดขึ้น โดย
ในแต่ละเดือนจะมีประเพณีนึงที่ถูกจัด
ว่าเป็นประเพณีประจำเดือนนั้นๆ เลย
เป็นที่มาของคำว่า “ฮีต12” ประเพณี
ประจำปี12ประเพณี

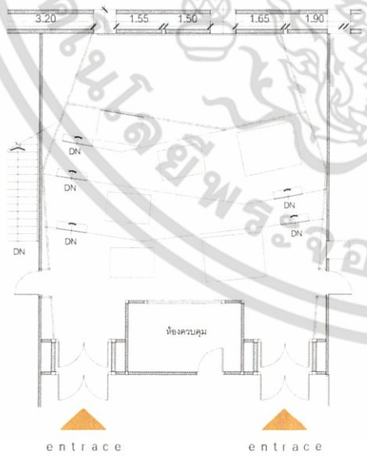

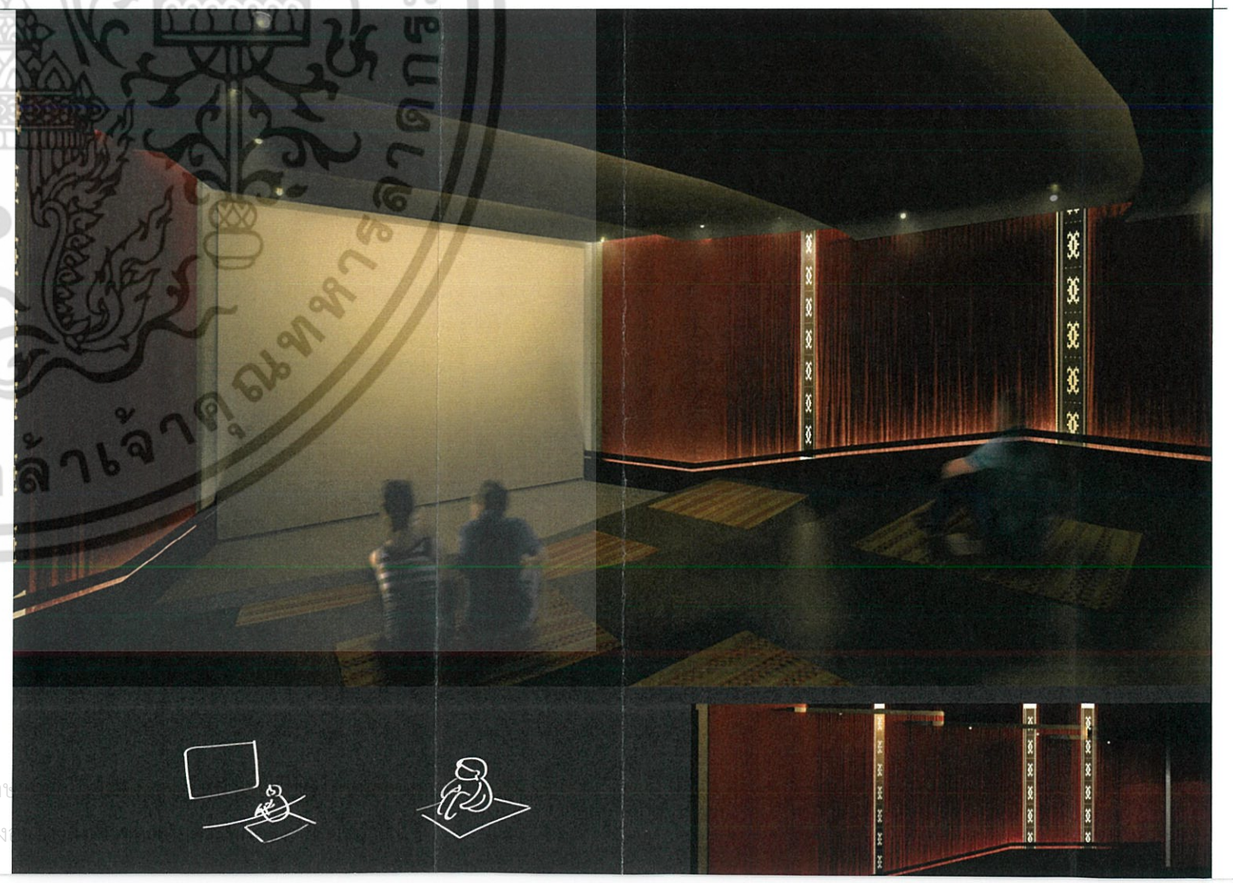

Exhibition

บรรยากาศเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้ประเพณี
มีมนตร์เสน่ห์ ดังนั้นห้องนี้จึงจำลองขึ้น
ให้รู้สึกเหมือนกับว่า กำลังได้นั่งลงบน
เสื่อและชมประเพณีไปพร้อมๆกัน

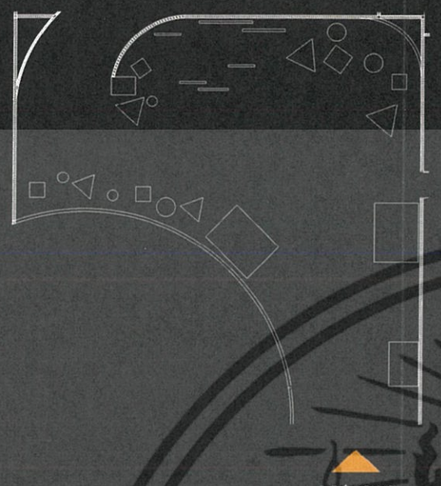

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึก
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้อง

Exhibition

ศิลปะของชาวอีสาน ถ่ายทอดกันมา
ยาวนานสืบทอดต่อกับแบบรุ่นต่อรุ่น
ทั้งเรื่องของผ้า เครื่องปั้นดินเผา และ
เครื่องจักสาน

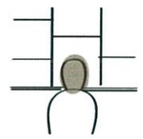

VIP lounge

VIP lounge มีไว้สำหรับรับรองผู้ชมที่
ถือตั๋วชมการแสดง ราคาสูงสุด ในวันที่
มีการจัดการแสดง และจะเปิดให้บุคคล
ภายนอกใช้งานในวันที่ไม่มีการแสดง
ทุกวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ เวลา
19.30น. จะมีการแสดงดนตรีสด ดนตรี
ไทยประยุกต์

เปิดบริการ : หยุดให้บริการทุกวันจันทร์
เวลา : วันธรรมดา 17.00น. - 21.00น.
วันเสาร์-อาทิตย์ 10.00น. - 14.00น.
และ 17.00น. - 21.00น.

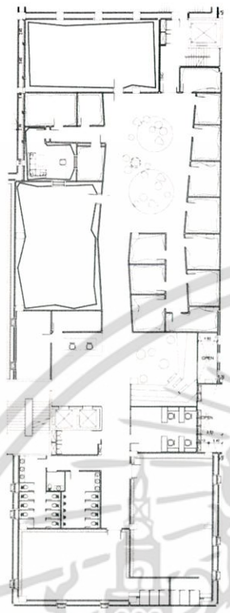

Classroom

เปิดสอนดนตรีไทย(เครื่องดนตรีพื้นถิ่น
และเครื่องดนตรีไทยภาคกลาง) และ
สอนเต้นของภาคอีสาน โดยห้องเรียน
บางส่วนสามารถใช้เป็นห้องอัดได้ด้วย

เปิดสอน : หยุดทุกวันจันทร์
เวลา : วันธรรมดา 13.00น. - 20.00น.
วันเสาร์-อาทิตย์ 9.00น. - 20.00น.

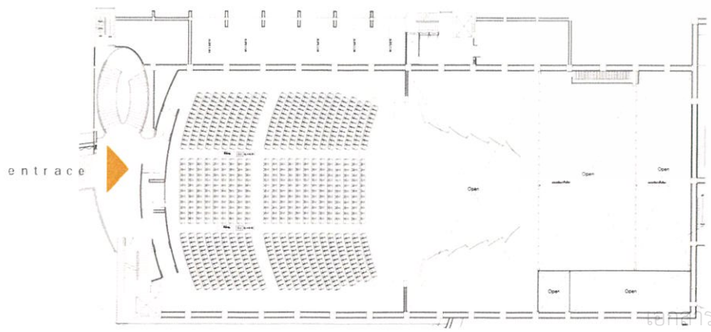
ดนตรี
เปิดสอนเล่นดนตรีไทย ทั้งเครื่องดนตรี
ของภาคอีสาน และเครื่องดนตรีไทยภาค
กลาง

เต้น
เปิดสอนเต้นแบบภาคอีสาน หรือที่เรียกว่า "เซิ้ง"
ซึ่งเป็นการเต้นที่มีจังหวะค่อนข้างเร็ว สนุกสนาน

ห้องอัด
ในกรณีมีการเช่าสถานที่สำหรับเป็นห้องอัด
สามารถรองรับการอัดเสียงแบบกลุ่มได้ 1 ห้อง
และแบบเดี่ยวได้ 1 ห้อง

Theatre

โรงละคร แบบ Multi-function ที่
สามารถปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับการ
แสดงได้หลากหลายแบบ

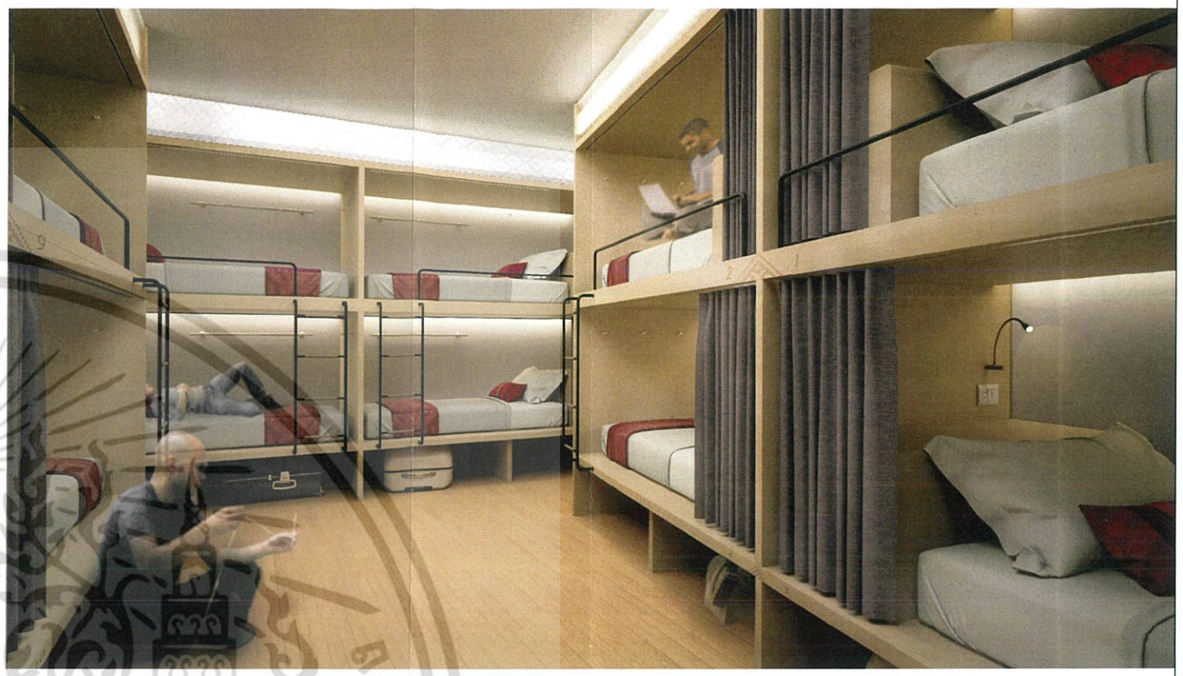

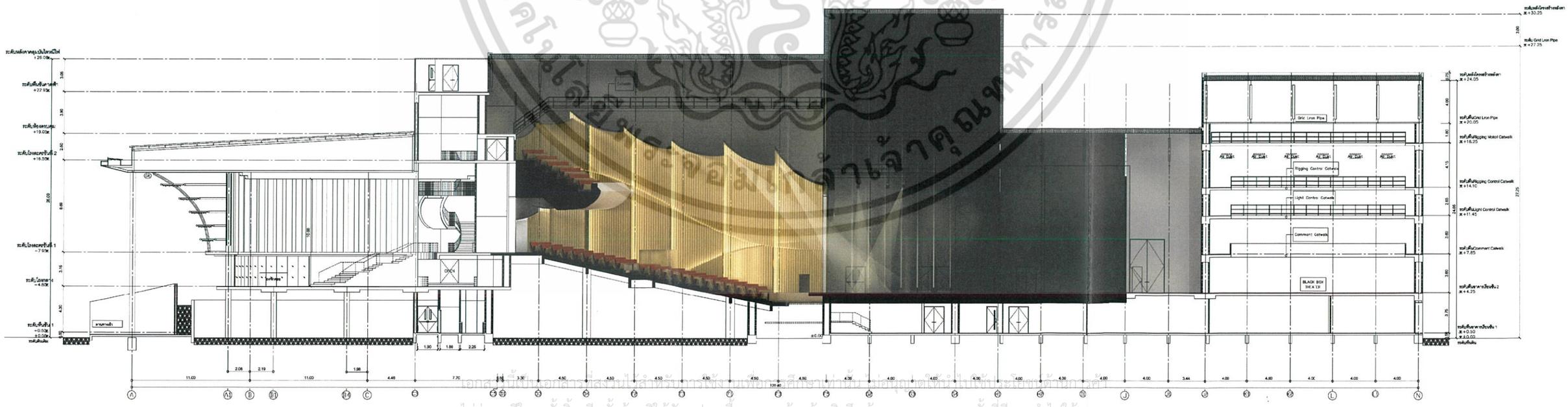
เอกสารนี้เป็นเอกส
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ

Guest room

ห้องพักสำหรับนักแสดง สำหรับการแสดงที่มีการจัดการแสดงระยะยาว หรือต้องมีการมาเตรียมตัวการแสดงล่วงหน้า โดยห้องพักแบ่งเป็น 2แบบ คือ ห้องพักแบบรวมรองรับได้ 10คน/ห้อง และห้องพักแยกสามารถพักได้ 2คน/ห้อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้